

۹۸۵۰۲

سعدی

بر مبنای نسخه های خطی پاکستان

تالیف
احمد منزوی

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

**Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.**

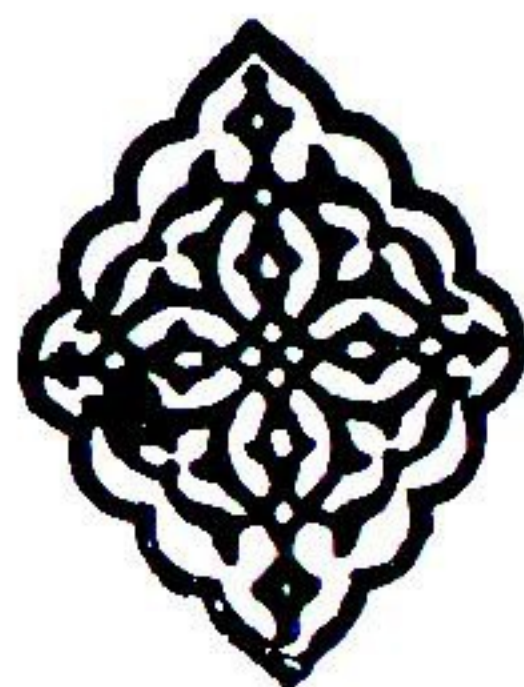
پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شمارهٔ ردیف : ۸۹

تأسیس بر مبنای موافقتنامهٔ مورخ آبان ماه ۱۳۵۰ ش
مصوب دولتین ایران و پاکستان

137527

شناسنامهٔ کتاب

نام	: سعدی بر مبنای نسخه های خطی پاکستان .
نگارنده	: احمد منزوی
سخن مدیر	: مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ، اسلام آباد
ناشر	: مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان
شمارهٔ ردیف	: ۸۹
تعداد	: ۱۰۰۰
خوشنویس	: آقای نفیس رقم
ماشین نویس	: محمد عباس پاروی
چاپ	: مطبعة المكتبة العلمية ، ۱۵ ، لیک رود ، لاهور
تاریخ انتشار	: بهمن ماه ۱۳۶۳ خ / ۱۴۰۵ ق / ۱۹۸۵ م
بها	: ۲۰ روپیه

فہرست مطالب

۰۰	سخن مدیر
۰۱	سعدی بر مبنای نسخہ های خطی در پاکستان
۰۵	ترجمہ قرآن
۰۹	کلیات سعدی
۱۳	رسائل متہ
۱۴	عقل و عشق
۱۵	سؤال صاحب دیوان
۱۶	مجالس پنجگانہ
۱۷	نصیحت الملوک
۱۹	دیوان سعدی
۲۴	بوستان
۶۵-۵۲	شرح های بوستان
۵۲	۱- شرح بوستان ، میر سید شریف
۵۲	۲- شرح بوستان ، عبدالواسع ہانسوی
۵۶	۳- شرح بوستان ، عبدالرسول قرشی
۵۸	۴- شرح بوستان ، علی محمد انصاری
۵۸	۵- انہار الامرار ، علیم اللہ جالندھری
۵۹	۶- بہار بوستان ، رای تیک چند بہار
۶۰	۷- شرح بوستان ، محمد بن شلام محمد کلہوی
۶۱	۸- تحفۃ الفقرا ، محمد سلطان

ہفت

هشت

- ۶۲ - ۹ - شرح بوستان ، عبدالرحمان پسرا
- ۶۲ - ۱۰ - شرح بوستان ، فیروز الدین صاحبزاده
- ۶۳ - ۱۱ - شرح بوستان ، محمد نصیر
- ۶۳ - ۱۲ - شرح بوستان ، نور احمد بن حسام الدین
- ۶۴ - ۱۳ - شرح بوستان ، ناشناخته
- ۷۱-۶۶ - فرهنگنامه های بوستان
- ۶۶ - ۱ - گلدسته ، کریمداد گجراتی
- ۶۸ - ۲ - فرهنگ واژه های بوستان ، غلام علی کوهاتی
- ۶۹ - ۳ - فرهنگ واژه های بوستان ، نور محمد
- ۶۹ - ۴ - فرهنگ واژه های بوستان ، ناشناخته
- ۷۱ - ۵ - فرهنگ واژه های بوستان ، عبدالرسول قرشی
- ۷۳-۷۲ - ترجمه های بوستان
- ۷۲ - ۱ - ترجمه های چاپی بوستان (شش ترجمه)
- ۷۳ - ۲ - ترجمه پنجابی بوستان ، غلام مصطفی نوشاهی
- ۷۳ - ۳ - ترجمه پنجابی بوستان ، ناشناخته
- ۸۴ - کریمما ، نصیحت الملوک
- ۹۲-۸۷ - شرح های کریمما
- ۸۷ - ۱ - شرح کریمما ، محمد کامل بن الله یار
- ۸۸ - ۲ - شرح کریمما ، محمد اکرم ملتانی
- ۸۹ - ۳ - تحفة الحسن ، غلام حسن
- ۸۹ - ۴ - شرح کریمما ، مولوی شمس الحق
- ۹۰ - ۵ - تجزیه و ترکیب کریمما ، احمد پسروری
- ۹۰ - ۶ - در یکتا ، حافظ ، محمد نذیر
- ۹۱ - ۷ - معین المبتدی ، نصیر الدین بن عبدالله
- ۹۲ - ۸ - فواید غوثیه ، از ناشناس
- ۹۲ - ۹ - شرح کریمما ، ناشناخته
- ۹۶-۹۴ - ترجمه های کریمما

- ۹۳ -۱- ترجمہ های چاپی کریمہ (نہ ترجمہ)
 ۹۴ -۲- ترجمہ اردو بی کریمہ ، نظر علی بیگ
 ۹۴ -۳- ترجمہ پنجابی کریمہ ، ہدایت اللہ مندی
 ۹۵ -۴- ترجمہ پنجابی ، سید غلام مصطفی نوشاہی
 ۹۶ -۵- ترجمہ اردو بی کریمہ ، مظہر علی خان

۴ کریمہ ، نصیحت الملوک
 ۹۲-۸۷ شرح های کریمہ

- ۸۷ -۱- شرح کریمہ ، محمد کامل بن اللہ یار
 ۸۸ -۲- شرح کریمہ ، محمد اکرم ملتانی
 ۸۹ -۳- تحفۃ الحسن ، غلام حسن
 ۸۹ -۴- شرح کریمہ ، مولوی شمس الحق
 ۹۰ -۵- تجزیہ و ترکیب کریمہ ، احمد پسروری
 ۹۰ -۶- در یکتا ، حافظ محمد نذیر
 ۹۱ -۷- معین المبتدی ، نصیر الدین بن عبداللہ
 ۹۲ -۸- فوائد غوثیہ ، از ناشناس
 ۹۲ -۹- شرح کریمہ ، ناشناختہ

۹۶-۹۳ ترجمہ های کریمہ

- ۹۳ -۱- ترجمہ های چاپی کریمہ (نہ ترجمہ)
 ۹۴ -۲- ترجمہ اردو بی کریمہ ، نظر علی بیگ
 ۹۴ -۳- ترجمہ مندی کریمہ ، ہدایت اللہ مندی
 ۹۵ -۴- ترجمہ پنجابی کریمہ ، سید غلام مصطفی نوشاہی
 ۹۶ -۵- ترجمہ اردو بی کریمہ ، مظہر علی خان

تضمین های کریمہ

- ۹۷ -۱- تضمین کریمہ ، جعفر زتلی
 ۹۷ -۲- تضمین کریمہ ، کرامتعلی شہیدی
 ۹۸ -۳- تضمین کریمہ ، نگاشتہ ۵۱۲۸۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سخن مدیر

برقراری روابط با جوامع و کشورهای مختلف ، خصوصاً جوامع اسلامی و کشورهای همسایه ، امری است که کمترین تردیدی در ضرورت آن برای ما نباید کرد . هم برای تأثیر نهادن بر آن ها و هم برای کمک گرفتن از آن ها . این امر نیز به درستی تحقیق نخواهد یافت مگر با داشتن شناخت وسیع و دقیق از آنها و از تاریخ و فرهنگ و شرایط گذشته و کنونی آنها . و در همین رابطه ، آشنائی با شخصیت هائی که افکار و آثار ایشان در جوامع و کشورهای مزبور مطرح بوده و هست - و نفوذ داشته و دارد - ضروری می نماید و تعیین چون و چندی و حدود این نفوذ واجب و لازم می گردد .

اثر حاضر که گوشه ای از نفوذ عمیق سعدی رادربکی از وسیع ترین و پرجمعیت ترین مناطق جهان اسلام - شبه قاره - نشان می دهد به همین منظور فراهم آمده است . و در ضمن آن فواید کلی که یاد کردیم و در مقدمه سودمند مؤلف با تفصیل بیشتر خواهد آمد ، این اهمیت را برای ایرانیان دارد که گواهی بر تأثیر فرهنگ اسلامی آزان و زبان و ادب فارسی است در کشورهای همسایه . و چه گواهی از این صادق تر که تنها در یک بخش از شبه قاره - پاکستان فعلی - با وجود همه بلا هائی که بر سر کتاب های خطی فارسی آمده است ، و با وجود تمام مشکلاتی که در راه شناسائی آن ها برای ما وجود دارد ، باز هم ما توانسته باشیم هزار و صد و شصت نسخه دستنویس از آثار مربوط به یک شاعر و ادیب و صاحب بدل ایرانی را سراغ

میزده

چهارده

گنیم که از سه چهار دهه پس از در گذشت وی تا یکی دو دهه قبل از این به وسیله مردم این سرزمین کتابت شده و مورد استفاده قرار گرفته است. و اگر نسخه‌های مشابهی که در همین منطقه هست و تا کنون نشناخته مانده به اضافه آنچه در دیگر نقاط شبه قاره - هند و بنگلادش - موجود است به این رقم افزوده گردد - و قدم‌های دیگری هم که برای آگاهی از نفوذ شیخ شیراز در شبه قاره از راه‌های دیگر لازم است برداشته شود، ابعاد وسیع تری از این قضیه نمودار خواهد شد.

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، با انتشار این کتاب، و کتاب دیگری برای ارائه چاپ‌های آثار معدی در شبه قاره و آثاری که در این منطقه در پیرامون آن‌ها به قلم آورده اند، امیدوار است گام مفیدی را در جهت شناساندن مفاخر ادب و فضیلت ایران و مشترکات فرهنگی دو برادر ایرانی و پاکستانی و شرایط حاکم بر شبه قاره در گذشته‌ها برداشته باشد.

۴

مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

سعدی برہمنای نسخہ های خطی پاکستان

حکیم مشرف بن مصلح الدین شیرازی (م ۹۱۶ھ/۱۲۹۲م). یکی از شش قله ادب فارسی. و در انتساب این مقام به وی، در میان استادان و حتی آشنایان به زبان فارسی اختلافی نیست. وی در پاکستان آشنای همه است از پیر و جوان، دهاتی و شهری.

درباره سفرش به هند و دیدارش با بزرگان ادب، افسانہ های درسیان است (۱). ولی اگر سعدی در حیات خود بدین سرزمین نیامده باشد، کہ نیامده است. پس از مرگش افکار و آموزش هایش، جزو نخستین آموزش های بوده کہ به کودکان مکتبی می داده اند.

پاکستان، بوستان، کریمنا از کتاب های درسی مکتبخانه های این سرزمین بوده است. شمار بسیار نسخہ های دستنویس آن ها، حاشیہ های طابقی در کنار نسخہ ها، چاپ های بسیار آن ها، سفر روحانی سعدی را به گوشه و کنار این شبہ قاره نشان می دهد.

۱- سعدی در روایت ها و افسانہ های شبہ قاره می تواند موضوع مقالاتی تحقیقی و شیرینی قرار گیرد. برای نمونه ن. ک. کدستہ فرهنگ بوستان، در همین جزوه. کہ در آنجا از سفر سعدی به هند و بت شکنی او در مومناات سخن می آید. و نیز فهرست گنج بخش، تسبیحی ۲: ۱۱۴. کہ از گذر او به شهر گجرات سخن دیگر هست و رباعی منسوب به او. کہ از رهگذر فلکلموریک قابل بررسی است.

خمیر مایه این افسانہ ها، در نوشته های خود سعدی، بگونه سمبلیک آمده است و در این سر زمین شاخ و برگ داده شده، و بدان صورت حقیقت داده اند.

از یک نظر اجمالی به گسترش آثار او در این سرزمین ، و کارهایی که در اطراف آثار او انجام گرفته است ، و مقایسه آن با شمار آثار دیگر بزرگان ادب فارسی در این سرزمین ، دانسته شود که در اینجا ، چهار تن ردیف نخست را دارند : نظامی گنجوی ، سعدی شیرازی ، حافظ شیرازی ، مولوی بلخی . که این چهار در آن تعریف پیشین ، چهار تله از شش تله ادب فارسی هستند . و کنار آنان در این سرزمین عبدالرحمان جامی جای دارد و نه آن دو حکیم دیگر (فردوسی و خیام) .

این نخستین جزوه در این راه است . و در آینده برای آن چهار تن دیگر نیز می توان همین گونه جزوه هایی داشت . سپس از مقایسه آن ها نتایج آماری را بدست آورد .

منظور از عرضه این جزوه این نیست که بهترین و کهن ترین نسخه های خطی کارهای این سراینده بزرگ را عرضه داریم . اگر چنین بود می شد با ذکر چند نام و شماره این کار را انجام داد . منظور شناختن و شناساندن عناصری است که فرهنگ و اندیشه مردم این سرزمین را تشکیل می دهد . نقشی که هر یک از اندیشمندان ایران در این سرزمین داشته اند . و حاصل آن کمک به دریافتن فرهنگ مشترک مردم این دو سرزمین است .

باید در یک اطاق بسته ، یا دست بالا در یک کتابخانه نشسته به سخاوت بشنیم که جهان بینی کدام سراینده و یا نویسنده و اندیشمندی ، و یا فرهنگ کدام قومی در این سرزمین رسوخ بیشتری داشته است . بایستی به گنجینه های کتاب ها سرزد و آثار اندیشمندان را فهرست برداری کرد ، و بر پایه آمار های بدست آمده قضاوت کرد .

بایستی به ترجمه هایی که از متن های فارسی به زبان های محلی این سرزمین شده است نگاهی کرد ، گزارش هایی را که از متون فارسی شده ، و شمار آن ها را بر رسم کرد .

فهرست نامه‌ها ، تنها برای کسانی که بدانها کهن ترین نسخه هستند و یا دنبال نسخه های هنری ، و یا کتاب های کمیاب و ارزنده برای مقابله و چاپ هستند ، سود مند نیست . و دانستن اینکه در هر سده چه کتاب هایی بیشتر نگاشته شده و یا استکتاب شده است ، چه دانش هایی بیشتر سود توجه بوده است ارزش بسیار دارد . و از رهگذر این جزوه دریافت اینکه کدامین کار سعدی مورد توجه بیشتر بوده است . و این ، ما را به نتایج سود مندی می رساند . پر تویی بر تاریکی ها و نادانسته های ما می اندازد .

با توجه به ترقیمه های نسخه ها در سی یابیم که بسیاری از نویسندگان نسخه ها هندو و یا سیک بوده اند . و از این نیز در سی یابیم که چگونه زبان فارسی حامل پیام اسلام و آموزش های اسلامی ، نه تنها در میان مسلمانان بل هندوان این سرزمین نیز بوده است .

و با توجه به ترقیمه ها نام بسیاری از دین ها و شهر های این سرزمین بدست می آید ، که نام بسیاری از آن ها آنگشت روزگار در گذران شده است . هر چند برخی از این نام ها بدست نا آشنایی این اجداد ما مغدوط بودن نسخه ها درست املا نشده اند ، ولی پس از تحقیق در راه جغرافیایی این سرزمین راه کشا باشند .

نویسندگان در گذون نسخه ها نام دین ها ، آکدی ، و ... در مدارس ، مسجد های که نقش مدرسه را داشته اند ثبت کرده اند . و از رهگذر تاریخ محلی و تاریخ این نهاد ها بسیار ارزنده است . و این است که نویسندگان بکار می برده اند . ظهور تاریخ مسیحی ، قبل از ظهور اسلام . . . هر یک در خود حکایتی دارد .

از ترقیمه های نسخه های خطی ، اگر فهرست اعداد را نام بردیم روزگار بسیاری از کیمیا بدست می آید که نام آنان در عهدان گذران است . اگر در فهرست ها آمده است ، ولی روزگار آنان در دست نمانده است .

از ترقیمه ها در سی یابیم که چگونه در گذار روزگار ، مردمی از سرزمین ها و ملیت های گوناگون ، از ترک ، ازبک ، افغان ، بلوچ و فارس به سرزمینی کوچ می کنند و به تدریج ملیتی یگانه می یابند . و خط سیر این کوچ ها .

دامنه گسترش جغرافیایی یک اثر . و اینکه چه کتاب هایی در مثل ، در عثمانی نگاشته شده به هند راه یافته است . سیر و خط سیر نسخه ها ، نسخه ای که در سرزمین بلغار به فارسی نوشته شد ، تملک شهرمند کابلی را دارد و به این سرزمین رسیده است .

حوزه نفوذ یک اثر ، که برخی از کتاب ها محلی ست ، و برخی نسخه ها - ایشان آستانی را فرا گرفته و برخی قاره و قاره ها را .

و ثبت نام شریف دارندگان امروز نسخه ها ، و نام کتابخانه های شخصی ایشان ، برای امروز و فردا سود مند است .

کار برد فهرست ها بسیار بیش از این است که در اینجا بدان ها اشاره رفت . آنچه گفته شد در ارتباط به نمایش نسخه های مکرر یک اثر شناخته - شده می باشد .

این جزوه از «فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان» جلد پنجم - ششم (بخش ادبیات فارسی - پیش از چاپ) بیرون کشیده شده است . و از نظر علایم اختصاری ، و منابع و همکاران تابع همان فهرست است .

احمد منزوی

۱۵ مهر ۱۳۶۳ خ

ترجمہ قرآن

ہنگامی کہ این جزوہ بہ چاپخانہ رفتہ بود ، خبر رسیدند نسخہ ای از قرآن کریم با ترجمہ زیر نویس از سعدی شیرازی ، مؤرخ ششصد و شصت ، در یکی از شہرستان ہای سند ناکنداری می شود . و حیانا قابل خرید است . مرکز تحقیقات با شادی فراوان یکی از فہرست برداران خود را بہ آن شہرستان فرستاد ، قرآن و دارندہ آن بہ اسلام آباد آوردہ شدند . ہر چند نتیجہ کار دایخواہ نبود . ولی بہتر این دیدم کہ نشانی ہای این نسخہ بدون نام دارندہ و جای آن در اینجا آوردہ شود .

نسخہ ای از قرآن کریم بہ خط تہرستانی و زیر نویس مستعرب خوس ، با رسم الخط کہن (پ : ب ، ح : ج ، ک : ک ، لہ از سہ دہم نمونہ بر نبود . با ترقیمہ زیر «این قرآن مجید مترجمہ فارسی از دست مصباح الدین شیخ سعدی شیرازی ، در سن ششصد و شصت تحریر نمودہ شد ، واللہ اعلم بالصواب» .

با یاد داشت «ختم القرآن مع الترجمة السعدی مصباح الدین» ۱۰۷۰ ہ . فضل فراہی ہروی» و درمیانہ «تمت جزو النصف الاول ترجمہ مولانا سعدی شیرازی . ۱۰۷۲ ہ . فضل ہروی» .

آغاز نسخہ دو صفحہ مناش منہی و منکروف و زمخشرانی و ابویب دیدہ . نسخہ جلدہ ولبندی ۲ راہ ، ۱۰۴ ص ۱۲ + ۱۲ س .

اینک ترجمه چند سطر از آغاز سوره یوسف : بنام خدای روزی دهنده
 مهربان بخشنده بار خدایا ! اینست آیتها نامه روشن . بدرستی که ما فرستادیم
 او را قرآن ، بزبان نازی ، تا مگر شما خرد دارید . ما قصه میکنیم بر تو
 نیکو ترین قصهها . بدانچه وحی کردیم ما بسوی تو ، این قرآن . و اگرچه
 ودی تو ، از پیش قرآن هر آینه از بی خبران . چون گفت یوسف مر پدر
 خود را . ای پدر من ، بدرستی که من دیدم در خواب یازده ستاره و آفتاب
 و ماهتاب . دیدم ایشان را ، مرا سجده کنان . گفت یعقوب علیه السلام .
 ای پسر من که قصه مکن آنچه دیدی تو برادران خود . پس سگاش
 میکنم نام ترا ، سگاش کردنی . بدرستی که دیو برای آدمیان دشمنی است
 آشکار را . و هم چنین پامش کند ترا پروردگار تو . و بیاموخت ترا از تعبیر
 خوابها . که سیوم حصه پیغمبری است . و تمام کرد نعمت خود بر تو .
 و بر اولاد یعقوب . چنانچه تمام کرد آنرا بر مادر و پدر تو پیش از این .

چنانکه پیش از این گفته شد ، نسخه قرآن و ترجمه زیر نویس آن
 کهنه بود ، ولی نه از مدته دهم کهنه تر . ولی ترقیمه آن که نام سعدی را
 و نیز یاد داشت هایی که سال ۱۳۷۲ را در برداشت به نظر کار شناسان
 مرکز ساختگی آمد .

پس برای مرکز تحقیقات و کارمندان که یکماه در تب و تاب
 «ترجمه سعدی» بودند ، کار پان یافته است . خدا می داند .

داستان ترجمه قرآن کریم از سعدی ، در شبه قاره ، نه بگاشی سرزبان ها
 و موضوع اخبار فرهنگی قرار می گیرد . نسخه های خطی و چاپی آن روایت
 شده است . ولی انتساب هیچیک حتی نزدیک به احتمال نیز نرسیده است .
 در دهی دو ترجمه زیر نویس ، منسوب به وی چاپ شده است . که بنا بر
 برسی در اسلام مستطی خان استاد دانشگاه سند حیدرآباد ، در مجله
 نوبت ششمی - راولپندی ، ۱۹۸۴ م . یکی از آن دو از میر میر شریف
 جرجانی (م ۱۴۱۳/۵۸۱۶م) است . (که در این انتساب نیز تردید است)
 و یکی از شاه و شاه دهلوی (م ۱۱۷۶/۱۷۶۲م) (ن . ک . مشترک

در ساختمان خاکجای داتا گنج بخش، علی ہجویری شرنوی (۱۳۶۵ھ/۱۹۴۶م) - (۱۳۷۳ھ) ندرندہ «کشف المحجوب»، کہ یکی از زیارندہ ہای شہر لاہور است۔ اطاق مشہور بہ حجرہ قرآن ہست۔ کہ در آنجا نسخہ ہای شہن و ویژه ای از قرآن نگاہداری می شود۔ از آن میان نسخہ ای کہ کتبہ می شود بہ خط سعیدی شیرازی ست۔

(کشف المحجوب، لاہور اسلام آباد، دارالعلوم، جزء اول،

صفحہ ۱۶۷۵)۔

۴

کلیات سعدی

- ن . ک . نسخه ها ۳ : ۱۸۶۱ «کلیات سعدی» - مشار ۲ : ۲۳۱۲
 «دیوان کلیات سعدی» که نشانی ۶۹ چاپ آن را زیر این عنوان داده است .
- 1- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۸ SPIVI ۴۵۸۵ : تعلیق مدہ ۵۸ .
 بدینگونه : ۱- کتاب قصاید فارسی ، ۲- کتاب قصاید عربی ، ۳- طہیات ،
 ۴- گلستان ، ۵- بدایع ، ۶- خواتیم ، ۷- غزلیهای قدیم ، ۸- کتاب
 صاحبیه ، ۹- کتاب الرباعیات ، ۱۰- کتاب الفردیات ، ۱۱- کتاب
 المہزلیات ، ۱۲- کتاب الترجمعات ، ۱۳- کتاب المقطعات ،
 ۱۴- کتاب المراثی ، ۱۵- کتاب الملمعات . با تاریخهایی از مرگ
 کسان از ۹۲۳-۵۹۴۱ ، ۲۵۶ گ . سرلوح (عبدالله ۲ : ۴۵۰) .
- 2- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۸ D PIVI ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مفسر ابن
 عبدالله ، بدستور خواجه غیاث الدین محمد فرج الله ، برای سلطان
 ابو الفتح ابراهیم ، بلخ (۸۱۳-۵۸۱۷) . بدینگونه : ۱- رساله در
 تقریر دیباجه ، ۲- مجالس پنجگانه ، ۳- رساله صاحب دیوان ، ۴- غزل
 و عشق ، ۵- نصیحت الملوک ، ۶- رساله ملک اباقا ، ۷- رساله انکیانو ،
 ۸- رساله ملک شمس الدین ، ۹- گلستان ، ۱۰- بستان (چنین است) ،
 ۱۱- قصاید فارسی ، ۱۲- قصاید عربی ، ۱۳- ملمعات ، ۱۴- مرانی ،
 ۱۵- ترجمعات ، ۱۶- طہیات ، ۱۷- بدایع ، ۱۸- خواتیم ، ۱۹- غزلیات
 قدیم ، ۲۰- صاحبیه ، ۲۱- مقطعات ، ۲۲- ہزلیات ، ۲۳- رباعیات ،

۲- فردیات ، با آرایشهای زرین و رنگین ، بایک، مینیاتور ہندی کہ تاریخ آن ۸۲۹ ق است ، ۴۴ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۳-۲۱۸) .

3- کراچی ، موزہ ملی ۱۰۵۰/۲-۱۹۵۷ N. M. : نسخ خوش ، بابزید بن ابراہیم تہریزی ، وسد مجرم ۵۸۴۵ . دارای : تقریر دیباچہ ، مجالس پنجگانہ ، رسالہ ملک شمس الدین (سئول و جواب) ، عشق ، نصیحت الملوک ، رسالہ ملک ابانا ، رسالہ ملک انکیانو ، رسالہ ملک شمس الدین تازی گو ، نستان ، بوستان ، تصاید عربی ، تصاید فارسی ، صرائی ، ترجیعات ، طبیات ، صاحبیہ ، منتضعات ، رباعیات ، منردات ، خبیثیات ، غزلیات ، با سرلوح ہا ، ۸۹۲ ص (نوٹاشی : ۴۹۷) .

4- لاہور ، دانشگاہ پنجاب SPI/VI ۱۸ C : بہار نستعلیق کمہن ، سدہ ۵۹ . انجام افتادہ (عبداللہ ۲ : ۴۶۴) . از کتابهای شیرانی بودہ (بشیر حسین ۱ : ۵۶۱) .

5- اسلام آباد ، گج بخش ۱۰۹۱ : نستعلیق خوش ، میر عماد حسینی ، سدہ ۵۱ . دارای : نستان ، و بوستان ، ۲۶۶ ص .

6- اسلام آباد ، همانجا ۵۳۵۲ : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱ . دارای : دیباچہ بیستون ، رسالہ ہشتگانہ ، دیوان ، ۷۶۶ ص (شیخ ۳ : ۱۷۲۸) .

7- لاہور ، دانشگاہ پنجاب SPI/VI ۱۸ B : سدہ ۵۱ . دارای : نستان و دیوانہا ، انجام افتادہ (عبداللہ ۲ : ۴۶۳) . از کتابهای شیرانی بودہ (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

8- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۹۱-۳ N. M. : نستعلیق ریز خوش ، سدہ ۵۱ . دارای : تقریر دیباچہ علی بن احمد بیستون ، مجالس پنجگانہ ، سئول صاحب دیوان ، عشق ، نصیحت الملوک ، رسالہ ثلاثہ ، نستان ، بوستان ، تصاید ، طبیات ، بدایع ، غزلیات

قدیم ، صاحبیہ : مقطعات ، ہزایات مجالس ، مضحکات ، رباعیات ،
مفردات ، ۷۲۴ ص .

9- کراچی ، همانجا ۱۹۶۱-۱۰۱۹ : N. M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱ .
دارای : حمید ، رسایل ششگانه ، ترجیعات ، طریبات ، بوستان ،
بوستان ، بدایع ، خواتیم ، غزلیات قدیم ، قطعات ، مضامینات ،
مضمکات ، رباعیات ، آغاز و انجام افتادہ ، ۳۲۶ ص .

10- کراچی ، همانجا ۱۹۶۲-۲۳۷۵ : N. M. : نستعلیق خوش ،
سدہ ۵۱ . دارای : دیباچہ ، مجالس پنجلانہ ، تصاید فارسی ،
ترجیعات ، طہیات ، غزلیات قدیم ، صاحبیہ ، رباعیات ، مفردات ،
مقطععات ، بدایع ، ۳۹۴ ص (نو شاهی : ۴۹۸) .

11- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، سدہ ۵۱ .
دارای : بوستان و گلستان ، زرین ، ۵۰۰ ص .

12- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۲ : نستعلیق دوکس ، سدہ ۵۱ .
دارای : بوستان و بوستان ، ۶۲۴ ص . (گنج - : ۱۷۲۸) .
13- کراچی ، بوزہ ملی ۱۹۶۷-۱۲۹ : N. M. : نستعلیق ، سدہ
۵۱ . دارای : رسایل ششگانه ، بوستان ، بوستان ، دیوان ، ۵۰۶ ص
(نو شاهی : ۴۹۸) .

14- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق بخندہ ، سید امیر احمد
بن موسی الکافظم ، ۱۹۱۰ (۵۱۱۹۱) ، ناشش سرلوح و ہدایہ منجہ ہا
آرایش شدہ . دارای : ۱- بوستان (ص ۲-۶۸) ، ۲- بوستان (ص ۷-
۱۳۱) ، ۳- تصاید عربی (۱۳۲-۲۴۸) ، ۴- تصاید فارسی (۱۳۲-
۲۹۴) ، ۵- کتاب العرائی (۲۹۴-۳۰۲) ، ۶- ترجیعات (۳۰۲-
۳۲۲) ، ۷- طہیات (۳۰۲-۴۷۲) ، ۸- بدایع (۴۷۲-۵۴۲) ،
۹- خواتیم (۵۴۲-۵۸۰) ، ۱۰- مضحکات (۵۸۰-۶۰۶) ، ۱۱-
مقطععات (۶۰۶-۶۲۲) ، ۱۲- قطععات (۶۲۲-۶۵۶) ، ۱۳- فردیات
(۶۵۶-۶۵۱) .

- 15- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۷۴ : نستعلیق خوش ، کلب علی بن محمد ربیع قزوینی ، ۱۰ ذیحجه ۱۲۱۴ هـ . دارای : دیباجه بیستون ، مجالس ، سئوالات ، رساله انکیانو ، گلستان ، بوستان ، زرین ، ۳۲۹ ص.
- 16- اسلام آباد ، همانجا ۳۳ . ۴ : نستعلیق خوش ریز ، عبد الرحیم ، ج ۲ / ۱۲۲۰ هـ . دارای : دیباجه بیستون . مجالس پنجگانه ، گلستان ، بوستان ، دیوان ، ۴۵۸ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۹) .
- 17- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ N. M. : شکسته خوش ، ۱۰ ذیحجه ۱۲۵۳ هـ . دارای : گلستان با سر آغاز «منتخب رام نراین» و دیوان و بوستان ، ۲۷۲ ص (نوشاهی : ۴۹۹) .
- 18- حیدر آباد ، سندهی ادبی بورد ۲۶۵ : نستعلیق خوش ، سید چمن شاه ، و دیگری ، ۱۲ ع ۱/۱۲۶۴ هـ . آغاز : شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته که آفریننده ، ۵۷۶ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 19- سرگودھا ، کتابخانه حبیب الرحمن صاحب ۱۲ : نستعلیق خوش ، ملا احمد یار ولد مولانا عبد رشید ؟ ، ۱۲۷۶ هـ . «منتخب کلیات» است . آغاز : گفتار در عشق پروانه و شمع . کسی گفت پروانه کی حقیر ، ۲۳۶ ص (سجده نذیر رانجها) .
- 20- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹ . الف ۵۲۹۶ : تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

3

رسائل ستمه

گرد آوری علی بن احمد بن ابوبکر بیستون

- ۱- در تقریر دیباجه ، ۲- در مجالس پنجگانه (ن . ک . پس از این) ،
- ۳- در سؤال صاحب دیوان ، ۴- عقل و عشق ، ۵- نصیحت ملوک ،
- ۶- احترام شیخ نزد حکام .

آغاز : شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته کد آفریننده مخلوقات
عالم است ، و روزی دهنده .

برای دیگر نسخه هایش ن . ک . کلیات سعدی، پیش از این.

21- لاهور ، دانشگاه پنجاب D ۳۸ Pi VI ۱۸۶۶ : نستعلیق ،
مظفر بن عبدالله ، در «کلیات» او نوشته برای سلطان ابو الفتح اراهم
حاکم بلخ (۸۱۳-۵۸۱۷) آغاز برابر (عبدالله ۴ : ۲۱۴) .

22- اوچ ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۹۹ : نستعلیق بخته ،
سده ۵۱۱ . آغاز برابر نمونه ، ۸۳ گ (پروفسر الله دتا چودری -
غلام سرور : ۹۶) .

23- لاهور ، کتابخانه الرياض ، جی معین الدین : نستعلیق خوش
ریز ، محمد رمضان از اولاد سید الباقی بامداد رساله پنجم در هند
و اندوز است (دکتر ناهور الدین احمد - نوشاهی) .

4

عقل و عشق

سؤال سعد الدین نطنزی

درباره عقل و عشق و اینکه عقل به حق راه نماید یا عشق و اینکه عقل بهتر است یا عشق . در پاسخ سعد الدین نطنزی ، از سراینندگان سده هفتم ه . به نشر آمیخته به نظم .

آغاز: قال رسول الله (ص) اول ما خلق الله العقل .

برای دیگر نسخه هایش ، ن . ک . کلیات سعدی پیش از این .

ن . ک . نسخه ها ۲ : ۱۲۸۷ «عقل و عشق» - اته ۱۱۱۸/۲ ، ۱۱۱۹/۲ ، ۱۱۲۰/۲ «تعریف عقل و عشق» - نثیسی ۱ : ۱۶۸ «رسائل عقل و عشق» - مشترک ۳ : ۱۷۰۳ «عقل و عشق» - نسخه ها ۲ : ۱۲۸۷ «عقل و عشق» سعد الدین نطنزی ، نسخه موزه بریتانیا - نثیسی ۲ : ۷۴۵ برای نطنزی .

24- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹۰/۴ الف ۵۲۹۶ : نوشته پیرامون ۵۷۳۴ (۱۳۳۴م) . (شیر حسین ۲ : ۳۳۲) .

25- کراچی ، موزه ملی ۱۰۵۰/۲-۱۹۵۷ N. M. : نسخ خوش ، بایزید بن ابراهیم تبریزی ، نیمه محرم ۵۸۴۵ . (نوشاهی : ۲۴۰) .

سؤال صاحب دیوان

در پاسخ پنج پرسش خواجه شمس الدین صاحب دیوان مانند دیو
بمتر یا آدسی ، حاجی بمتر یا غیر حاجی ، علوی فاضل تر یا غامی ، چنپور
دشمن دوست گردد .

برای دیگر نسخه هایش ن . ک . کلیات سعدی پیش از این .

26- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳ الف . ۲۲۹ الف ۵۲۹۶ : نوشته
پیرامون ۵۷۳۴ (۱۳۳۴ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۲) .

27- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲ / ۲۹۰ - الف ۵۲۹۶ : نوشته پیرامون
۵۷۳۴ (۱۳۳۴ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۵) .

28- لاهور ، دانشگاه پنجاب D ۳۸ Piyi ۱۸۶۶ : مستعین ، مختار بن
عبدالله ، (ص ۸۱۳-۵۸۱۷) در دیات او (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۸) .

29- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۳ : نسخ خوش اصیل . ۵۱ . ۴ مجلس
از مجلس پنجگانه امت . ن . ک . ک . پس از این . در نهرمت شادخته
نشانه بنام «ریاض عرفانی» آمده (گنج ۲ : ۶۸۶ تا ۶۹۰) .

6

مجالس پنجگانه

نثری ست ادبی - اخلاق ، آسپخته به نظم و حکایت ها . در کلیات
او چاپ شده است .

آغاز ۱ : الحمد لله الذی خلق الوجود من العدم . . . شکر آن
خدای را که او هست آفرید از عدم - پس کرد پیدا بر عدم انوار اسرار
قدم . آغاز : ۲ قال الله تعالی . یا ایها الذین اتقوا . ای کسانیکه به
وحدانیت حق جل و علا اقرار کرده اید پرهیزکاری کنید . ایمان را اثبات
کرد و به تقوا امر . آغاز ۳ : قال رسول الله (ص) . من أصبح و همومه
هم واحد . . . مهتر عالم و سید بنی آدم (ص) چنین میفرماید : که هر
کس بامداد سر از جامه خواب . آغاز ۴ : بسمله ، نام خداوندی ست که تا
او نخواهد صبا پرده گل نشکافد . آغاز ۵ : ملکا ، ما را همه معاصی نگاهدار ،
و توفیق طاعات و عبادات ارزانی دار . . . ای عزیز خلق عالم دوگونه اند .
برای نسخه هایش ن . ک . به « کلیات سعدی » و پیش از این .

نصیحت الملوک : نصایح الملوک

یکی از رسایل نثری اوست ، در پند و اندرز به شاهان ، به نثر آمیخته به نظم ، نامیوب : پادشاهانی که مشفق درویشند ، نگهبان ملک و دولت خویشند ، . . . آثار خیر پادشاهان قدیم را محو نگرداند تا آثار خیر او همچنان باقی بماند . . . عیش و طرب ناگزیر است . . . دزدان دو گروهند : چندی به تیر و کمان در صحرا ، چندی به کیل و ترازو در بازار .

آغاز : الحمد لله الكافي حسب الخلايق وحده . . . بعد از ثنای خداوند

عالم و ذکر بهترین فرزندان آدم . ص . در نصیحت ارباب مملکت .

ن . ک . نسخه ها ۲ : ۱۷۰۴ «نصایح الملوک» و : ۱۷۰۶

«نصیحت الملوک» که هر دو یکی هستند - شماره : ۵۲۰۵ «نصیحت

الملوک» که نشانی چاپ جداگانه آن را درون ۱۸۵۶ م داده - ریو : ۲

۰۵۹۶

برای نسخه هایش ن . ک . «کلیات» او پیش از این .

30- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۵/۲۲۹۰ الف ۵۲۹۶ : نوشته پیرامان

۵۷۳۴ (۱۳۳۳ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۸) .

31- لاهور ، پنجاب یونیورسٹی Pi/VI ۳۸ D : نستعلیق ، مظفر بن

عبدالله ، در کلیات او که برای سلطان ابو الفتح ابراهیم بلخ

۸۱۳-۸۱۷ م . نوشته شده (عبدالله ۲ : ۲۱۳) .

32- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، وکیلاں ، کتابخانہ چشتی سلیمانی :
نستعلیق ، پختہ ، فضل رسول قادری دلپوری ، ۱۵۱۱۲۳ ، (ص ۱-۱۳)
(نعیم اختر مجددی) .

8

دیوان سعدی

- ن . ک . نسخه ها ۳ : ۲۳۴۹ «دیوان سعدی» - شماره ۲ : ۲۳۱۲
 «دیوان کلیات سعدی» که ۶۹ چاپ آن را زیر این عنوان آورده است .
- 33- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۸ SPi VI ۴۵۸۵ : تعلیق ، سده ۵۸ .
 در «کلیات» او (ن . ک . پیش از ابن) . (عبدالله ۲ : ۴۵۹) از
 کتابهای شیرانی بوده (شیر حسین ۱ : ۱۱۷) .
- 34- لاهور ، همانجا ۱۸ A SPi VI ۴۷۴ : خط بهار ، سده ۵۸ .
 غزلیهای قدیم اوست و خواتیم ، با سرلوح ها ، ۱۰۸ گ (عبدالله
 ۲ : ۴۶۲) از کتابهای شیرانی بوده (شیر حسین ۱ : ۱۵۰) .
- 35- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۸ D Pi VI ۱۸۶۶ : استعاری ، مشتمل
 بر عبدالله ، برای سلطان ابو الفتح ابراهیم پادشاه بلخ (۱۳ -
 ۵۸۱۷) ، در «کلیات» او ، زرین و مینیاتور هندی مورخ ۵۸۰۹ .
 دارای : قصاید فارسی ، قصاید عربی ، ملذعات ، مرثیاتی ، ترجعات ،
 طبیات ، بدایع ، خواتیم ، غزلیهای قدیم ، صاحبیه ، منقعات ،
 هزلیات ، رباعیات ، فردیات (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۶) .
- 36- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۸ C SPi/VI ۴۷۴۱ : بهار استعاری ،
 سده ۵۹ . در «کلیات» او ، دارای قطعه ، مثنوی ، رباعی ، غزل ،
 ۲۳۹ ک (عبدالله ۲ : ۴۶۴) . از کتابهای شیرانی بوده (شیر حسین
 ۱ : ۱۶۱) .

- 37- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۹ : ثلث پخته ، سده ۵۱ . باز
مانده نسخه ای از کلیات اوست ، ۱۷۷ ص (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .
- 38- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۲-۲۳۷ : N. M. نستعلیق خوش ،
سده ۵۱ . در «کلیات» او .
- 39- کراچی ، همانجا ۵۲۸-۲۱۱ : N. M. نستعلیق ریز خوش ،
سده ۵۱ . آغاز و انجام افتاده ، ۸۰ ص .
- 40- کراچی ، همانجا ۱۸۸-۱۹۵۷ : N. M. نستعلیق خوش ،
سده ۵۱ . سراوح ، ۴۰۱ ص .
- 41- کراچی ، همانجا ۱۹۶۱-۳ : N. M. نستعلیق ریز خوش ،
سده ۵۱ . در «کلیات» او ، زرین .
- 42- کراچی ، همانجا ۱۹۶۱-۱۰۱۹ : N. M. نستعلیق ، سده ۵۱ .
در «کلیات» او ، ۳۲۶ ص (نوٹشاهی : ۴۹۸) .
- 43- لاهور ، دانشگاہ پنجاب SPI/VI ۱۸ B : سده ۵۱ .
در «کلیات» او : شش رساله ، قصاید ، مرثیہ ، مسمعات ، ترجیعما ،
طبیات ، بدایع ، خواتیم ، غزلیات ، صاحبیہ . . . (عبداللہ ۲ : ۴۶۳) .
از کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .
- 44- اوج ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۹۵ : نستعلیق خوب ،
سده ۵۱ . دارای : قصاید ، طبیات ، مقطعات ، ۳۱۴ گ (غلام سرور :
۱۵۷) .
- 45- کویتہ ، سیٹھ صادق علی : نستعلیق پخته ، سده ۵۱ . «کلیات»
اوست ، آغاز و انجام افتاده . آغاز : من نہ آنم کہ مست باز آیم -
ور ز سختی بہ لب رسد جانم ، ۱۴۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .
- 46- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۵۲ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱-۱۰۱۱ .
در «کلیات» او ، ۷۶۵ ص (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .
- 47- پشاور ، عجایب گھر (موزه) ۵ : نستعلیق زیبا ، مجدد ملی

شیرازی ، رجب ۵۱۰۷ . کلیات اوست . آغاز : شکر و سپاس
معبودی را جلت قدرته که آفریننده ، نسخه هنری ، ۷۰۶ ص (محمد
اسرائیل کان الله له) .

48- اوج ، مخدوسی سید شمس الدین گیلانی ۲۹۵ : نستعلیق
خوش ، سده ۵۱۱ . آغاز شکر و سپاس نعمت و منت خدایرا . . .
دارای : قصیده ها (گ ۱-۵۵) و طیبات (گ ۵۶-۱۲۱) ، ۲۴۲ ص .
در فهرست دکتر غلام سرور صنجات آن ۳۱ یاد شده است (نهرست
مخطوطات گیلانی : ۱۵۷-۱۵۸) (پرفسور آبه دقا چودری) .

49- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۵۴ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۱ .
آغاز و انجام افتاده ، ۳۰۸ ص . (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .

50- کراچی ، سوزه ملی ۱۷۱-۱۹۶۲ N. M. : نستعلیق خوش ،
ج ۲ سده ۵۱۱ . ۲۰ ص .

51- کراچی ، همانجا ۱۲۹-۱۹۶۷ N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۱ .
در «کلیات» او (نوشاهی : ۴۹۸) .

52- کراچی ، انجمن ترقی ق ۲ ق ف ۳ : در بیاض ابو القاسم حسینی ،
۵۱۱۴۷ . (ص ۴۷۹-۵۰۴ و ۵۰۶-۵۵۷) (نوشاهی : ۱۳۳) .

53- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد ،
۱۹۱ (۵۱۱۹۱) . در دیات او ، زرین .

54- کراچی ، سوزه ملی ۱۲۹-۱۹۶۲ N. M. : نستعلیق ، سده
۵۱۲ . ۳۵۲ ص .

55- کراچی ، همانجا ۱۷۲-۱۹۷۲ N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۰ .
۶۶ ص (نوشاهی : ۴۹۹) .

56- بلوچستان ، مستونک ، میر سید سید محمد کهن ، سده
خان : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ . آغاز : شکر و سپاس معبودی را
جالت قدرته . . . ، کلیات اوست ، ۳۹۹ ص (دکتر العام الحق نوری) .

- 57- لاهور ، ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی :
نستعلیق ، سده ۵۱۲ . غزلیهای اوست از الف تا یاء . آغاز افتاده :
دریای لطف اوست و گرنه سحاب کیست . . ، ۳۲۲ ص (سید عارف
نوشاهی) .
- 58- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۲۱۲ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ .
با سهر کننده ۵۱۲۸۱ . ۱۰۶ ص (نوشاهی : ۱۳۳) .
- 59- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۶۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ .
آغاز و انجام افتاده ، ۴۰۸ ص .
- 60- اسلام آباد ، همانجا ۷۵۷۳ : نستعلیق خوش ، کتب علی بن محمد
رفیع قزوینی ، ۲۴/ع ۱۲۱۳ ، ۴۰۰ ص .
- 61- اسلام آباد ، همانجا ۴۰۳۳ : نستعلیق خوش ریز ، در «کلیات»
او ، ۵۱۲۲۰ ، زرین .
- 62- کراچی ، سوزه ملی ۳ / N. M. ۱۹۵۸-۲۶۴ : در «کلیات» او
نوشته ۵۱۲۵۳ . (نوشاهی : ۴۹۹) .
- 63- کراچی ، لیاقت علی لائبریری : نستعلیق خوش ، ۱۹۰۹ ب
(۵۱۲۶۹) . آغاز : اول دفتر بنام ایزد دانا - صانع و پروردگار وحی
و توانا ، ۳۹ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 64- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری گ ۵۲ ، ۸۷۲ غزل : شکسته ،
منشی اودهورام ، ۱۲۷۸/۱۸۶۲ م . تنها غزلیها و ترجیعها و
رباعیههای اوست ، آغاز افتاده : خود نه زبان در دهان عارف سدهوش-
۱۴۱ گ ۱۵ س (عباسی : ۴۳۰) .
- 65- حیدر آباد ، درگه شریف ، کتابخانه عالیہ علمیه ، پیر محب الله
شاه راشدی : نستعلیق محمد حسن مکن ، ع ۱/۱۳۲۱ . گزیده های
مت ۱۴ + ۲۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 66- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۱ ، ۸۷۱ قصا - ۶ ، ۲۹۷

137527

سلوک : تاریخ یاد نشده، ش ۲۰ مجموعه، قصایدی از وست ، آغاز :
ای که پنجاه رفت و در خوابی ... و : ای که داری لباس فقر بپوش
(عباسی ۱ : ۱۵۲) .

67- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۲۲۶ : نستعلیق شکسته
آمیز ، آغاز : هر که را باغچه است به بستان نرود - هر که مجموع
نشست ست پریشان نرود ، ۸۴ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه
داری) .

68- پشاور ، ریکارد آفس ۳۵۰ : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز : شکر
و سپاس و نعمت و منت خدایرا ... ، با سرلوح زرین ، ۶۹۰ ص
(مید حسن مجتبی رضوی) .

69- پشاور ، دانشگاه پشاور ۱۲۰ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد
نشده ، آغاز : اول دفتر بنام پروردگار ، ۷۱۶ ص (پرفسور امتیاز
حسین) .

70- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲ / ۱۰۲۵ / ۴۰۷۷ : نزیده ای ست
(بشیر حسین ۱ : ۱۱۷) .

71- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹۰ الف ۵۲۹۶ : در « دیات » او
(بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

بوستان : سعدی نامه

شعری ست در بحر متقارب ، به سال ۵۶۵۵/۱۲۵۸ م : به روز همایون و سال سعید - بتاریخ فرخ میان دو عید - ز شش صد فزون بود پنجاه و پنج - نه پر در شد این نام بردار گنج ، در ده «باب» مروده است : ۱ - در عدل و رای و تدبیر و جهانداری ، ۲ - در احسان ، ۳ - در عشق ، ۴ - تواضع ، ۵ - رضا ، ۶ - قناعت ، ۷ - تربیت ، ۸ - شکر ، ۹ - توبه ، ۱۰ - مناجات .

آغاز : بنام خداوند (جهاندار) جان آفرین - حکیمی سخن بر زبان آفرین - خداوند بخشنده دستگیر - کریم خطا پوش پوزش پذیر .

ن . ک . ذریعه ۳ : ۱۵۵ - نسخه ها ۴ : ۲۶۶۳ و ۳۳۴۷ - مشار ۱ : ۷۹۴ که نشانی پیرامون ۵۷ چاپ آن را داده .

72- لاهور ، دانشگاه پنجاب Pi VI ۳۸ D ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر بن عبدالله ، برای سلطان ابو الفتح ابراهیم پادشاه بلخ (۸۱۳-۸۱۷) .
در «کلیات» او ، زرین ، بامینیاتور هندی مؤرخ ۵۸۲۹ . بنام «بوستان» ، آغاز برابر نمونه (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۶) .

73- کراچی ، سوزه ۲/۱۰۵۰-۱۹۵۷ N. M. : نسخ خوش ، در «کلیات» او نوشته با یزید تبریزی ، ۵۸۴۵ . (نوشاهی : ۵۴۷) .

74- حیدرآباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نستعلیق پخته ، ۵۸۸۹ . در بلاد سند ، باحواشی «محمد زبیر مخدوم مندهی» ، آغاز برابر ، ۲۴۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 75- پیشاور ، عجایب گھر (موزہ) ۳۱ : نستعلیق خوب ، سدہ ۵۹ .
در پایان آمدہ : قدتمت نسخہ ... تصنیف ... بتاریخ جمادی الثانی ،
در حق ملک الہداد بن علی بن عزت» . آغاز برابر نمونہ ، ۲۷۶ ص
۱۵ س (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 76- لاہور ، دیال سنگھ ترست ۶۴۴ : نستعلیق خوش ، سدہ ۱-۵۹ .
آغاز افتادہ ، ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 77- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
نستعلیق ، محیی الدین بن حمید الدین ابو بکر المجتہبائی ، ۵۹۴۷ .
آغاز : بنام جہاندار ... ۲۶۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 78- لاہور ، دانشگرہ ، شیرانی ۵۷۸۸/۲۴۷۱/۱ : نوشتہ ۵۹۵۳ .
(۱۵۴۶ م) ہمراہ «گلستان» (بشیر حسن ۲ : ۳۳۴) .
- 79- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۹۱ : نستعلیق زیبا ، میر عماد ،
سدہ ۵۱ . در کلیات او .
- 80- اسلام آباد ، همانجا ۶۹۰۷ : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱ .
آغاز افتادہ ، ۲۳۶ ص .
- 81- اسلام آباد ، همانجا ۴۰۵۱ : نستعلیق زیبا ، سدہ ۵۱ .
(۵۹۷۸) ، زرین ، ۳۰۳ ص .
- 82- اسلام آباد ، همانجا ۵۶۲ : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱ ، ہمراہ
شرح ابیات در ہاشم ، ۱۲۴ ص (گنج ۳ : ۱۵۳۹) .
- 83- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۷-۱۰۷۵ : N. M. نستعلیق ریز
و خوش ، سدہ ۵۱ . آغاز و انجام افتادہ .
- 84- کراچی ، همانجا ۱۹۶۱-۳ : N. M. نستعلیق ریز خوش ،
سدہ ۵۱ . در «کلیات» او .
- 85- کراچی ، همانجا ۱۹۶۱-۱۰۱۹ : N. M. نستعلیق ، سدہ ۵۱ .
در «کلیات» او (نوٹ شاہی : ۵۴۷) .

- 86- شیخوپورہ ، سر میدانی ، گنجینہ ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز و انجام افتاده ، آغاز : مرا همچنین جعد کل فام بود - بلورینم از خوبی اندام بود ، ۶۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 87- اتک ، مکہ ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۷۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 88- اتک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز برابر نمونہ ، آغاز و انجام نونویس ، ۲۹۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 89- سرگودھا ، انجمن ربوہ ، خلافت : نستعلیق خوش ، عبدالباری بن شیخ عبدالقدوس بن حاجی الحرمین سیف اللہ اکبری ، سده ۱۰ . ۵۱ . زرین ، ۲۴۰ ص (نعیم اختر) .
- 90- ملتان ، باغ لانگی ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ریز ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز برابر ، ۴۲ ص .
- 91- ملتان ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز افتاده ، ۲۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 92- شیخوپورہ ، سر میدانی ، گنجینہ ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ . ۵۱ . آغاز افتاده : پریشانی خاطر داد خواه - بر اندازد از ملک پادشاه ، ۱۵۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 93- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لدھیانوی : نستعلیق ، سده ۱۰ . ۵۱۱-۱۰ . آغاز برابر نمونہ ، در پایان یاد داشت خرید شہزادہ حیدر رفیع بہ بہای دہ روپیہ در ۱۲۷۰ . ۵۱۲۷ . را دارد . ۲۷۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 94- اتک ، تہ گنگ ، خیرپورہ ، اسد اللہ خان : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ . ۵۱۱-۱۰ . آغاز افتاده : سر پادشاہان گردون فراز ، ۱۹۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 95- لاہور ، دانشگاه پنجاب SPi VI ۱۸ D : نسخ ، خواجہ

- نوحی بیگ ، ۵۱۰۱۰ . با سرلوح ، ۱۸۲ گ (عبداللہ ۲ : ۴۶۵) .
 از کتابہای شیرانی بودہ (بشیر حسین ۳ : ۶۷۸) .
- 96- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۹۸۷ : نستعلیق خوش ، محمد پارسا
 نقشبندی ، ۳ ذیقعدہ ۱۱۰۱ھ ، ۲۹۴ ص .
- 97- کراچی ، موزہ ملی ۱۷۵-۱۹۷۲ : N. M. : نستعلیق خوش ،
 فیض علی ، ۲۵ شوال ۱۰۲۶ھ . زرین ۳۹۲ ص (نوشاہی : ۵۴۸) .
- 98- لاہور ، اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ . قاری عبدالرشید قاسمی :
 نستعلیق خوش ، عبدالرحمن قریشی عباسی ، ۱۷ رجب ۱۰۲۷ھ .
 ۱۱۹ گ (سید عارف نوشاہی) .
- 99- کراچی ، موزہ ملی ۲۰۴-۱۹۶۲ : N. M. : نستعلیق ، ۱۸
 ذیقعدہ ۱۰۲۸ھ ، ۲۶۲ ص .
- 100- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
 نستعلیق ، سید عبدالحق ملتانی ، ۴۰۱ھ آغاز : بنام جہاندار ... ،
 بادو سرلوح ، ۲۸۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 101- کراچی ، موزہ ملی ۵۷۶-۱۹۵۸ : N. M. : نستعلیق خوش ،
 ایزد بخش بن امام بخش ، ۱۷ رمضان ۱۰۴۵ھ . زرین ، ۲۵۴ ص
 (نوشاہی : ۵۴۸) .
- 102- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
 نستعلیق شکستہ آسیر خوب ، ہدایت اللہ بن آیت اللہ زنجانی ،
 ۵۰۱ھ . آغاز : بنام خداوند جان ... ۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 103- فیصل آباد ، پینڈل لٹونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : نستعلیق
 پختہ ، علی مراد بن نور احمد حنفی ، ۸۲ھ ، سرلوح ، باحواشی
 از سید جعفر ندوی . ۱۱۴ھ ، ۲۹۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 104- سرگودھا ، بہاول ، کتابخانہ محمد علی ، ٹوٹ سیدن :
 نستعلیق خوش ، قاسم علی بن تاج الدین ، ۱۸ یوہ ، ۶ جلوس پادشاہ

- غازی سحیی الدین اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۷۴) آغاز در باب اول افتاده : نگنجد کرمهای حق در قیاس ، ۲۹۲ ص (محمد نذیر رانجها) .
- 105- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۵۸۹ : نستعلیق ، سلطان محمود گیلانی ، شنبه ۲۷ ع ۱/۱۰۷۵ . در حیدر آباد برای پسرش محمد جعفر ، آغاز برابر ۱۶۰ گ (دیال سنگھ ۳ : ۲۸۷) .
- 106- کراچی ، سوزہ ملی ۱۹۵۸-۳۲۱ N. M. : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۰ . یا ۵۱۰۹۷ ، آغاز و انجام افتاده ، ۳۱۶ ص .
- 107- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲۳۷ : نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز افتاده .
- 108- اسلام آباد ، همانجا ۷۳۸۰ : نستعلیق زیبا ، سده ۵۱۱ . آغاز افتاده ، ۲۵۸ ص .
- 109- اسلام آباد ، همانجا ۳۷۰ : نستعلیق زیبا ، فقیر علی محمد ، سده ۵۱۱ . زرین ، ۲۹۰ ص .
- 110- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، سده ۵۱۱ . زرین ، ۵۰۰ ص (گنج ۳ : ۱۵۳۹) .
- 111- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۰۳ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۱ ، ۲۴۵ ص .
- 112- اسلام آباد ، همانجا ۸۸۰۰ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . آغاز و انجام افتاده .
- 113- اسلام آباد ، همانجا ۸۹۴۹ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . (ص ۱۰۹-۳۷۶) .
- 114- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، درگاہ شاد روان پیر سہر علی شاہ : نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز افتاده : مکن تاتوانی دل خلق ریش - و کرسی کنی میکنی بیخ خویش ، ۵۷۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 115- اتک ، مکہد ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، نادر ،

- سده ۱۱۱۰ . آغاز برابر نمونه ، ۲۲۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 116- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۱۱۰ . آغاز برابر نمونه ،
۳۰۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 117- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۱۱۰ . آغاز برابر نمونه ، نیمه
یکم عنوانها شنگرف و نیمه دوم نانویس ، ۲۴۳ ص (پرفسور ملک
محمد اقبال) .
- 118- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد : نستعلیق خوش ، سده
۱۱۱۰ . آغاز برابر ، انجام افتاده ، ۱۹۴ ص (مید خضر نوشاهی) .
- 119- پشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۹۹۱ : نستعلیق خوش ،
سده ۱۱۱۰ . آغاز و انجام افتاده . آغاز : کہ پروردگار را توانگرتویی
... ، ۲۷۰ ص ۱۵ س .
- 120- پشاور ، همانجا ۱۰۳۹ : نستعلیق خوش ، عثمان الدین ،
سده ۱۱۱۰ . آغاز برابر نمونه ، ۳۲۹ ص ۱۳ س (میر سجاد حسین
کاظمی) .
- 121- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق خوش ،
سده ۱۱۱۰ . آغاز افتاده : زمین از تب لرزه آمد ستوه ، ۳۱۸ ص
(نعیم اختر مجددی) .
- 122- سرگودھا ، انجمن ربوہ ، خلافت : نستعلیق پختہ سده ، ۱۱۱۰ .
آغاز برابر ، ۲۹۰ ص (نعیم اختر) .
- 123- کراچی ، سوزہ بلی ۱۹۷۸-۲۷ N. M. : نستعلیق ، محمد
صالح ، ۳ ع ۱ / سده ۱۱۱۰ . در مدرسہ دیوان چکی بخارا :
- 124- کراچی ، همانجا ۱۹۶۷-۱۲۹ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱۱۰ .
سرلوح ، در « کلیات » او (نوشاهی : ۵۴۸) .
- 125- سرگودھا ، بہاول ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق ، میاندار ولد
عبدالحمید ، سده ۱۱۱۰-۱۱۲۰ . آغاز برابر ، محشی خوب ، ۲۶۶ ص
(محمد نذیر رانجہا) .

- 126- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۸۸۰ : نستعلیق ، ۵۱۱۱۸ . (ص ۴۶-۲۶۸ هامش) .
- 127- قصور ، کتابخانه برکاتیہ رضویہ ، مولانا محمد عبداللہ قادری رضوی : نستعلیق ، ۵۱۱۲۱ . آغاز افتادہ : دل و کشورت جمع و معمور باد ، ۴۷۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 128- شکار پور ، کترھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین ۱۶۱ : نستعلیق ۵۱۱۳۴ . آغاز برابر نمونہ ، کامل (سید خضر نوشاھی) .
- 129- سرگودھا ، بہاول ، سعادت خان ، بتمن : نستعلیق خوانا ، عبداللہ بن سید محمد مرحوم ، در مسجد موضع بہلان ، ۵۱۱۴۱ . آغاز افتادہ : کریم السجایا جمیل الشیم ، ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 130- جہلم ، پنڈ دادنخان ، مولانا جہان زیب : نستعلیق ، عبداللہ بن وصفی ، ۵۱۱۴۱ . باتملک . ۵۱۲۱۰ . آغاز برابر ، ۱۸۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 131- لاہور ، دیال سنگھ ترست ۷۱۱ : نستعلیق ، ملا عطاء اللہ قادری ، ۵۱۱۵۰ . آغاز : بنام جہاندار ... ، ۱۵۰ گ (ہاشمی ، صدیقی ۲ : ۲۰۹) .
- 132- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۲ : نستعلیق خوش ، محمد اسلام زنجانی موسوی ، ۱۹ رجب (۵۱۱۷۸) (گنج ۳ : ۱۵۴۱) .
- 133- ہزارہ ، ہری پور ، دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ : نستعلیق پیختہ ، احمد دین بن میان حیات بخش بن میان محمد صدیق ، ۵۱۱۷۹ . آغاز برابر نمونہ ، ۵۸۸ ص (پرفسور اختر راھی) .
- 134- سرگودھا ، بہاول ، دیرہ ملکان ، مولانا ملک یار محمد : نستعلیق ، عبدالرب موسی خیلی ، ۵۱۱۷۹ . آغاز برابر ، ۲۴۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 135- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق محمد عمر ولد میر احمد ، ۵۱۱۸۷ ، ۲۲۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 136- سرگودھا ، بہاول ، کتابخانہ غضنفر علی ، سالم : نستعلیق شکستہ ، عبدالرضا احمد ربنا لوس ، ۵۱۱۸۹ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۷ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 137- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۷۸۷/۲ : نستعلیق ، ۲۱ ذیقعدہ ۵۱۱۹۲ . آغاز برابر ، ۲۵۷ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 138- سرگودھا ، بہاول ، محمد امان ، چک ۲۸ شمالی : نستعلیق شکستہ ، سبط الحسن بن مقیم شاہ ، ۵۱۱۹۳ . آغاز برابر نمونہ ، کامل ، ۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 139- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : شکستہ نستعلیق خوش ، ۵۱۱۹۷ . آغاز برابر نمونہ ، ۴۹۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 140- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد بن موسی کاظم ، ۱۹۱ (۵۱۱۹۱) ، در کلیات او (ص ۷-۱۳۱) ، زرین .
- 141- لاہور ، دانشگاه پنجاب Pi VI ۱۲ A ۷۸۶ : نستعلیق ، بی تاریخ ، یاد داشت فقیر محمد امان بن عبدالرحمن ۵۱۲۰۰ . ۱۴۲ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۹) .
- 142- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین بخاری : وہاب علی شاد ، ۵۱۲۰۰ . آغاز افتادہ ، ۴۲۲ ص (محمد علی کوثر) .
- 143- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۲-۱۹۹ : N. M. نستعلیق خوش ، محمد جمیل الدین قریشی ، ۱۲ ذیحجہ ۵۱۲۰۰ . ۳۲۲ ص (نوشانی : ۵۴۸) .
- 144- ملتان ، کتابخانہ عموسی ، باغ لانگی خان ۵۷۴۵ : نستعلیق شکستہ آمیز ، مادہ ۵۱۲ . آغاز و انجام افتادہ ، ۳۱۸ ص (دکتر زبیدہ صدیقی) .

- 145- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۳۱ : نستعلیق ، حاجی احمد بن
نظم الدین ، سده ۵۱۲ . ۳۰۲ ص .
- 146- اسلام آباد ، همانجا ۶۲۰۹ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ . انجام
افتاده ، ۲۸۰ ص .
- 147- اسلام آباد ، همانجا ۳۱۹۹ : شکسته آمیز ، علی ولد مید ،
سده ۵۱۲ . ۲۸۰ ص .
- 148- اسلام آباد ، همانجا ۵۶۱۹ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ ،
۲۴۲ ص .
- 149- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۸۷ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
- 150- اسلام آباد ، همانجا ۴۴۶۴ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
۲۵۰ ص .
- 151- اسلام آباد ، همانجا ۳۸۳ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ .
زرین ۳۶۴ ص .
- 152- اسلام آباد ، همانجا ۱۶۰ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ ، انجام
افتاده ، ۲۷۶ ص .
- 153- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۶۳ : شکسته آمیز پخته ، سده ۵۱۲ .
آغاز و انجام افتاده ، ۲۲۲ ص .
- 154- اسلام آباد ، همانجا ۳۸۲ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ .
۳۲ ص .
- 155- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۶۵ : شکسته آمیز خوش ، سده ۵۱۲ .
آغاز و انجام افتاده ، ۲۶۸ ص (گنج ۳ : ۱۵۴۱ ، ۱۵۴۲) .
- 156- اسلام آباد ، همانجا ۸۲۶۸ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . ۱۸۵ ص .
- 157- اسلام آباد ، همانجا ۸۲۹۷ : نستعلیق تحریری ، سده ۵۱۲ .
آغاز در دیباچه افتاده ، ۳۱۱ ص .
- 158- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۳۷ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
۲۴۴ ص .

- 159- کراچی ، پرفسور نعیم اللہ فہیمی استاد زبان فارسی : نستعلیق ،
 سده ۵۱۲ . با مہر کنندہ ۵۱۲ . ۳ . ۱۷۳ ص . (سید خازن
 نوشاہی) .
- 160- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۲-۲۳۴ N. M. : نستعلیق ، سده
 ۵۱۲ . آغاز و انجام افتادہ ، ۲۷۸ ص .
- 161- لاہور ، دانشگاہ پنجاب SP iVI ۱۸ E ۳۳۵۳ : نستعلیق ،
 سده ۵۱۲ ، ۱۵ گ (عبداللہ ۲ : ۴۶۵) .
- 162- کراچی ، استاد حسام الدین راشدی : نستعلیق پختہ ، سده
 ۵۱۲ . آغاز افتادہ : من آن ماعت انگشتم دشمنش ، ۲۸۸ ص ۱۳
 (پرفسور روشن آرا بیگم) .
- 163- پشاور ، سید امیر شاہ بخارایی : نستعلیق پختہ ، فقیر محمد
 صالح ، موضع بسال (پنجاب) ، ۳ ذیقعدہ سده ۵۱۲ . آغاز برابر
 نمونہ ، ۳۴۵ ص (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 164- اٹک ، سکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۵۱۲ .
 ۲۸۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 165- اٹک ، ہمانجا : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ .
 انجام افتادہ ، ۲۰۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 166- لاہور ، دروازہ دہلی ، مولوی نبی بخش ، باغ علی نسیم :
 نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . منک بیان حافظ احمد اللہ ، ۱۷ ص
 (سید خضر نوشاہی) .
- 167- خیرپور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ .
 زرین ، آغاز افتادہ : نہد لعل و فیروزہ در حساب سنک ، ۲۰ ص
 (سید خضر نوشاہی) .
- 168- گجرات ، دالیہ ، کتابخانہ حکیم محمد اکبر خان : نستعلیق
 سده ۵۱۲ ، ۱ ص (سید خضر نوشاہی) .

- 169- کراچی ، پیرگوتہ ، مدرسہ راشدیہ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۲ .
۳۱۲ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 170- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد بیدری : نستعلیق خوش ،
سدہ ۵۱۲ . آغاز افتادہ : گنہ کار را عذر نسیان منم ... ۲۲ ص (سید
خضر نوشاھی) .
- 171- لاہور ، شش محل ، محمد بشیر لدھیانوی ، انبالہ جلد سازی :
نستعلیق ، محمد غفران ، در بلده کوت کی ، سدہ ۵۱۲ . آغاز افتادہ :
زر افتاد برون افسانہ کو ، ۲۲۵ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 172- اٹک ، سکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، بہاء الدین ،
سدہ ۵۱۲ . ۲۲۶ ص .
- 173- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سدہ ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ ،
جدول بندی ۳ راہ ، ۱۷۰ ص .
- 174- کیمبل پور ، حسن ابدال ، مدرسہ تعلیم القرآن ۲ : نستعلیق
خوش ، سدہ ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ (پرفسور اختر راھی) .
- 175- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق خوش ، عبدالودود ،
شورکوت ، سدہ ۵۱۲ ، ۳۵۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 176- سرگودھا ، بہلوال ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق ، علی شیر بن
سرفراز احمد ساکن دھوک ماگھا ، جام پورہ ، سدہ ۵۱۲ . ۲۳۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 177- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۱۷۳ : نستعلیق ، سدہ
۵۱۲ . انجام افتادہ .
- 178- کراچی ، همانجا ۳ ق ف ۲۸۴ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۲ .
۳۱۸ ص (نوشاھی : ۱۴۷) .
- 179- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۸۴ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۲ -
۵۱۳ . زرین ، ۲۸۴ ص .

- 180- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۳ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
(ص ۲۷۳-۲) ، زرین .
- 181- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۸۵ : تحریر آمیز ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
آغاز افتاده ، ۲۷۴ ص .
- 182- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
۲۹۴ ص .
- 183- اسلام آباد ، همانجا ۲۶۰۳ : طبگی ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
۱۷۶ ص .
- 184- اسلام آباد ، همانجا ۵۲۶ : شکسته آمیز ، محمد عباس
قاشقایی پنهاری ، سده ۱۲-۱۳ هـ . ۲۸۰ ص .
- 185- لاهور ، دروازه دہلی ، مولوی نبی بخش ، باغ علی نسیم :
نستعلیق ، فتح محمد ولد غلام محبی الدین ، مکنہ ویرہ هوت ،
برای بردار خود میان عبدالغفور ، سده ۱۲-۱۳ هـ . ۳۳۶ ص (سید
خضر نوشاهی) .
- 186- میانوالی ، کنڈیان کتابخانہ سعیدیہ ، مولانا ابو الخلیل
خان محمد صاحب ، خانقاہ مراجیہ : نستعلیق ، سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز
برابر ، باب ۷ افتاده . ۲۹ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 187- رحیم یار خان ، صادق آباد ، کنجینہ میر ، میر سید زاہد حسین
۲۶۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز برابر ، ۵۴ ص
(دکتر اللہ دنا چودری) .
- 188- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۰۰۹ : نستعلیق خوش ،
سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز و انجام افتاده ، آغاز : اگر بر رفیقان نباشی
شنیق . . . ، ۲۸۲ ص ۱۵ س .
- 189- پشاور ، همانجا ۴۳۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
بدنبال «گستان» آغاز برابر ، ۳۵۲ ص ۱۱ س (میر سجاد حسین
کاظمی) .

- 190- بنون ، نسیم گل ، کتابخانه حبیب اللہ خان : نستعلیق ، سید بہادر شاہ بن سید دلدار حسین سبزواری ، لاہور ، ۱۲-۱۳ھ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 191- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۲۶ : شکستہ آمیز ، نور احمد پسر قطب دین بن قوم علما ، شادیوال ، ۵۱۲ . ۴ ، ۲۵۶ ص .
- 192- سرگودھا ، بہاول ، محمد جاوید ، چک مادہ : شکستہ نستعلیق خوش ، نیاز احمد ولد عبدالواسع ، ۱۲۸ (۱۲۰۸) ، آغاز برابر نمونہ ، کابل ، ۳۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 193- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۶۱ : نستعلیق ، غلام محیی الدین باشندہ نیلور شہر ، رجب ۱۲۱۲ھ ، ۳۰۲ ص .
- 194- اسلام آباد ، همانجا ۷۵۷۴ : نستعلیق خوش ، کلب علی قزوینی ، (۱۲۱۲) (ص ۲۷۹-۳۸۱) ، زرین .
- 195- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین بخاری : نستعلیق خوش ، شیخ محمود ، ۱۲۱۳ . آغاز برابر ، ۲۶۶ ص (محمد علی کوثر) .
- 196- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق خوش ، عبدالحق ملتانی (۵۱۲۱۳) ، آغاز افتادہ ، ۲۲۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 197- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۲۱ : نستعلیق ، پیرامون ۵۱۲۱۶ . در ہامش گلستان ، آغاز افتادہ ، ۱۸۲ ص .
- 198- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۴۴۳ : نستعلیق خوش ، چہار شنبہ ۵۱۲۱۷ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۹۲ ص ۱۵ (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 199- سرگودھا ، سپرانوالہ کھوہ ، میان داود خان : نستعلیق پختہ ، میان غلام نبی پسر عبدالواجد بخش امام جامع مسجد دروغہ ، ۵۱۲۱۸ ، ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 200- لاہور ، فقیر خانہ ، سعید مغیث الدین : نستعلیق ، محمد بخش ولد محمد پناہ ، ۱۲۲۰ھ . آغاز افتادہ ، ۲۸۸ ص (محمد علی کوثر) .
- 201- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳ . ۴ : نستعلیق ریز خوش ، (۱۲۲۰ھ) (ص ۱۰۵-۲۰۳) زرین .
- 202- جہلم ، مجلہ لوہاران ، پند دادنخان ، مولانا جہان زیب : نستعلیق محمد اکبر ولد رحیم گل خان کٹوہاتی ، ۱۲۲۲ھ ، ۳۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 203- لاہور ، شش محل ، انبالہ جاد سازی ، محمد بشیر لاسھیونوی : نستعلیق ، ۱۲۲۴ھ . با سہر «محمد ضیب بن احمد ۱۲۵۸» ۳۰۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 204- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۸۰ . ۵ : نستعلیق پختہ ، فقیر نیک محمد بن میان عبدالرزاق جیو ، ج ۲/۱۲۲۵ . ۵۱۲۲۵ ص ۳۲۵ .
- 205- اسلام آباد ، ہمانجا ۱۱۴۱ : نستعلیق خوش ، ۲۷ صفحہ ۱۲۲۶ھ ، ۲۹۴ ص .
- 206- خیرپور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق زیبا ، نور علی ع ۲/۱۲۳۵ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۶۲ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 207- لاہور ، پنجاب بینک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۲ : نستعلیق ، سعید حسن بن احمد ، ج ۱۲/۱۲۳۵ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۹۲ ص (عباسی ۱ : ۴۲۳) .
- 208- سرگودھا ، بہاول ، نزار احمد ، چک ۵۴ شمالی : نستعلیق شکستہ ، مطلوب حسین عفا اللہ نوشہروی ۱۸۷۹ بارسہ (۱۲۳۸ھ) ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 209- سرگودھا ، بہاول ، مکتبہ سیدہ : نستعلیق ، حکیم اللہ بن حکیم حاذق رستم زمان خان ، البرونہوی نمر علی پوری ، ۱۸۷۸ ب/۱۲۳۸ ، ۲۳۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

210- سرگودھا ، مولوی فخر الدین : نستعلیق خوش ، میرزا نظام الدین بن میرزا نزهت ، ۲۱ صفر ۱۲۳۹ھ ، ۳۳۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

211- پشاور ، ریکارڈ آفس ۱۶۹ : نستعلیق ، ۵۱۲۴ . محشی ، آغاز برابر ، ۳۸۴ ص (سید حسن مجتبیٰ رضوی) .

212- اٹک ، خیرپور ، تلہ گنگ ، مولوی اسد اللہ : نستعلیق خوش ، ذاری حامد بن ملا عبدالخالق سیالکوٹی ، مقیم پشاور ، ۵۱۲۴ . ۳۱۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .

213- سرگودھا ، بہلوال ، عابد حسین : نستعلیق خوش ، نثار ولد عبدالمہیمن ، ۵۱۲۴۲ . آغاز برابر ندوانہ ، کامل ، ۲۷۵ ص (محمد نذیر رانجہا) .

214- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۰۸ : نستعلیق ، فیض اللہ خان ولد سعد اللہ خان ، ساکن قصبہ ٹیپہر ، چہار شنبہ ۶ شعبان ۱۲۴۱ فصلی ، آغاز افتادہ ، ۲۶۲ ص .

215- سرگودھا ، بہلوال ، صوفی نعمت اللہ ، چاوه : نستعلیق خوش ، نور الرحمان عاصی ، ۹ ج ۵۱۲۴۲/۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۵۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

216- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۰۹۴ : نستعلیق شکستہ آمیز خوش ، عیان اللہ بن میان ولی اللہ ، در مزار کوهاتی ، چہار شنبہ ۵ ع ۵۱۲۴۲/۱ . آغاز افتادہ ، ۳۴۲ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

217- سرگودھا ، بہلوال ، نصیر آباد ، مولانا داود : نستعلیق خوش ، ۵۱۲۴۴ . آغاز برابر ، ۲۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

218- ملتان ، کتابخانہ عمومی ، باغ لانگی : نستعلیق ، خیالی رام بن شو دیال قوم دوسر ، ۵۱۲۴۴/۱۸۳۸م ، ۳۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 219- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانہ حقانیہ ، سعید احمد : نستعلیق شکستہ آمیز ، ظہور احمد ولد ناصر الدین جندی گری ، ۱۹ چتر ۱۸۸۸ ب (۱۲۴۶ھ) ، آغاز برابر ، ۳۳۸ ص (ممد نذیر رانجہا) .
- 220- لاہور ، دانشگاه پنجاب PPI VI ۳۵ A ۱۵۷۳ : نستعلیق ، ۲۶ شعبان ۱۲۴۶ھ . آغاز برابر ، ۲۱۲ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۸) .
- 221- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۳۹۳ : نستعلیق ، کرم دین ، ۲۰ رمضان ۱۲۴۶ھ . ۴۱۱ ص .
- 222- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۸۵ : نستعلیق خوش ، محمد یار میرزادہ ، سکنہ مرودل ، ۲۱ ج ۲/۱۲۴۷ھ ، ۱۶۸ ص .
- 223- اسلام آباد ، همانجا ۵۲۹۰ : نستعلیق خوش ، عمر بخش ، ۱۱ شوال ۱۲۴۷ھ ، ۲۰۴ ص .
- 224- مرگودھا ، بہلوال ، مولوی فتح محمد ، دیووال : شکستہ نستعلیق خوانا ، قادر خان ولد عبدالصمد مرحوم ۱۲۴۷ھ . در موضع الیاس پورہ پرکنہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 225- کیمبل پور ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، نام نویسندہ پاکشده ، ۱۲۴۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۴۳ ص (پرفسور سبک محمد اقبال) .
- 226- شکار پور ، گزہی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین ، ۲۷ : نستعلیق ، غلام نبی ، ۱۱ ج ۱/۱۲۴۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، زمل (سید خضر نوشاھی) .
- 227- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۲۱۵ : نستعلیق خوش ، حداد ولد محمد نیاز عرف جابری ، ۱۰ رمضان ۱۲۴۹ھ ، ۲۱ ص .
- 228- کراچی ، انجمن ترقی اردو ، ق ف ۶۴۱ : نستعلیق ، میر شمس الدین حمین خان ، ۱۷ شعبان ۱۲۴۹ھ . ۲۳۷ ص (نوشاھی : ۱۴۷) .

- 229- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۲۴ API VI ۲۱۵ : نستعلیق ، سید
سہادی حسن ، ۱۶ صفر ۱۲۵۰ھ . ۱۴۴ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۹) .
- 230- شیخوپورہ ، مریدکی ، محمد اسماعیل نوشاھی اعظمی :
نستعلیق ، محمد شریف خانی ، ۱۲۵۱ھ . آغاز برابر نمونہ ، محشی ،
۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 231- حیدرآباد ، مندھی ادبی بورڈ : نستعلیق خوش ، محمد شجاع
قادری ، ۱۱ صفر ۱۲۵۱ھ . ۱۱ مہر ۱۲۶۰ھ (سید خضر نوشاھی) .
- 232- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۸۶۶ : نستعلیق زیبا ،
۱۲۵۱ھ . آغاز برابر ، محشی با شرح بوستان از عبدالوامع ہانسوی ،
۲۹۶ ص (محمد اسرائیل کن اللہ لہ - عبدالرحیم ۱ : ۳۵۱) .
- 233- راولپنڈی ، کمیشنری چوک ، سروان اسلم محمود صاحب :
نستعلیق ، فیض بن محمد حفیظ ماکن کورالہ متصل قصبہ چمیاری ،
۱۱ شعبان ۱۸۹۱ بکرمی (۱۲۸۴ھ) ، آغاز برابر نمونہ ، (سید
عارف نوشاھی) .
- 234- سرگودھا ، بہلوال ، شاہ محمد ، بیانی : شکستہ نستعلیق
خوش ، سجن ولد مکھن ، ۱۲۵۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، کامل ،
۳۰۴ ص (محمد ذبیر رانچہرا) .
- 235- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۵۱۸ : نستعلیق ، وصیف گل
ولد میان ظفر گل ، چہار شنبہ نماز پیشین ، ۲۵ ج ۱/۱۲۵۳ھ .
۳۸۸ ص ۱۳ س (سیر سجاد حسین کاظمی) .
- 236- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۰ : نستعلیق پختہ ، شیر عالی ،
پنجتار ، ۱۱ بہاگن ۱۸۹۴ ب/۱۲۵۳ھ . ۲۴۱ ص .
- 237- کراچی ، سوزہ ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ N.M. : نستعلیق خوش ،
۱۰ ذیحجہ ۱۲۵۳ھ . در «کلیات» او (نوشاھی : ۵۴۸) .
- 238- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۰ : نستعلیق خوش ، ۵۰ ع ۱/۱
۱۲۵۴ھ . زرین ، ۳۳۴ ص .

- 239- پیشاور، گل بادشاہ جی، میر سجاد حسین کاظمی ۷۵۱ :
 نستعلیق زیبا، ع ۱/۵۱۲۵۴. در ہامش گلستان، با آرایشہای
 زرین، ۳۳۴ ص (میر سجاد حسین کاظمی).
- 240- سرگودھا، بہاول، کتابخانہ محمد وسیم، چک ۱۹ شمالی :
 نستعلیق شکستہ آمیز، علی محمد ولد ولی محمد گوجر، ۵۱۲۵۵.
 ۳۲۶ ص (محمد نذیر رانجہا).
- 241- لاہور، ذخیرہ ربانی ۴۴۱/۴۵۰ : نستعلیق، نرم الہی،
 پاس خاطر برخوردار خود عثمان خان، ۵۱۲۵۵/۱۸۹۵/ب/۱۸۳۹ م.
 ۲۹۷ گ (شیر حسین : ۴۱۲).
- 242- کراچی، سوزہ ملی ۱۹۵۸-۳۹۴ : N. M. با یادداشتی کہ
 نوشتہ امام ویردی ایرانی در ۵۱۲۵۵. است (نوشاخی : ۵۴۸).
- 243- اسلام آباد، گنج بخش ۴۵۰ : نستعلیق ایرانی، احمد ولد
 میرزا مرتضی قلی، ۲۲ ع ۱/۵۱۲۵۷. زرین، ۳۰۰ ص.
- 244- کراچی، سوزہ ملی ۱۹۵۹-۲۸۴ : N. M. نستعلیق، ۱۱ ع
 ۲/۵۱۲۵۸. سرلوح، ۲۳۸ ص (نوشاخی : ۵۴۹).
- 245- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۲۸ : نستعلیق پختہ، لعل بدشاہ،
 ۱ شوال ۵۱۲۵۹. آغاز کمی افتادہ، ۳۲۶ ص.
- 246- سرگودھا، بہاول، رب نواز، بلایانی : شکستہ نستعلیق خوش،
 خادم حسین، ۵۱۲۵۹. ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا).
- 247- کراچی، لیاقت سیموریل لائبریری ۱۰۴ : نستعلیق ۲۹
 ذیحجہ ۵۱۲۶. بدایان «گلستان» (مید خضر نوشاخی).
- 248- لاہور، دانشکدہ شیرانی ۱/۱۸۹/۳۱۹۴ : میان محمد ولد
 میان نور احمد، پیرامون ۵۱۲۶ (۱۸۴۴ م) (شیر حسین ۳ : ۶۷۸).
- 249- کویتہ، کلی لاجور گلستان، مدرسہ نباء العوہ : نستعلیق،
 ۲۸ ذیعدہ ۵۱۲۶. همراه «گلستان» ۵۷ ص (د لیس انعام الحق
 کوثر).

- 250- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی قریشی : نستعلیق پختہ ، علی بخش قریشی ، ۵۱۲۶۱ . در ماری ، زرین ، ۲۸۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 251- پیشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۸۷۷ : نستعلیق عمر دراز پیشاوری ، در دہ بابی تپہ مہمند مسجد خدا خیل ، ۵۱۲۶۲ . ۱۴ ص (سیر سجاد حسین کاظمی) .
- 252- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتاب فروش : نستعلیق خوانا ، ضہور الہی ، ساکن موسی خیل ، دو شنبہ ۱۱ ذیحجہ ۵۱۲۶۳ . ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 253- خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ، ۵۱۲۶۳ . بدنبال «گلستان و کریمہ» (مید خضر نوشاھی) .
- 254- کراچی ، سوزہ ملی ۱۹۷۸-۱۵ N. M. : نستعلیق خوش ، عبدالرزاق ، ۱۲ ج ۱/۲۶۴ . ۲۸۹ ص (نوشاھی : ۵۴۹) .
- 255- سرگودھا ، بہاول ، میان سردار محمد : نستعلیق محمد اسحاق ولد غلام رسول کرڑ ، ۵۱۲۶۵ . ۳۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 256- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۷۵ : نستعلیق پختہ ، منور شاہ ، ۷ ج ۱/۵۱۲۶۵ . ۲۴۶ ص .
- 257- سرگودھا ، بہاول ، شاہ محمد ، میانی : نستعلیق خوش ، عطا محمد ولد دوسہ ، متوطن موضع مڈھ رانجہا ، ۵۱۲۶۶ . ۳۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 258- پیشاور ، عجایب گہر (موزہ) : نستعلیق زیبا ، عبدالعلی ، ماہ پورہ ۱۹۰۶ (۵۱۲۶۶) ، ۲۹۰ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 259- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۸۱ : شکستہ آمیز ، ۵۱۲۶۷ . (ص ۱-۲۵۹) .
- 260- اسلام آباد ، عمانجا ۲۱۵ : نستعلیق ، محمد زمان ، مکندہ مستالہ ، ۱۰ رجب ۵۱۲۶۸ ، ۳۰۸ ص .

- 261- خوشاب ، اکبر پورہ ، گلزار احمد : نستعلیق خوش ، ۱۹۱۰ .
بکرمی (۱۲۷۰ھ) سرلوح ، ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 262- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۹۸ : نستعلیق ، محمد شریف بن
صوفی غیرت ، شوال ۱۲۷۲ھ . در کابل ، ۳۹۶ ص .
- 263- اسلام آباد ، همانجا ۵۸۸۸ : نستعلیق ، قطب الدین میان
ساون ، ۲۱ شعبان ۱۲۷۲ھ . موضع چک جملہ ، ۳۰۸ ص .
- 264- اسلام آباد ، همانجا ۳۴۱۹ : نستعلیق میان نرم دین ،
۴ رمضان ۱۲۷۳ھ . موضع ہندو وال - چکوال ، ۳۱۰ ص .
- 265- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ، نور علی
آقا خیل ، قریہ ادی زئی ۱۲۷۳ھ . ۳۳۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 266- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۲۶۲ : نستعلیق جلی ، میان محمد
قاسم ساکن سرکدھن ، ۱۲۷۴ھ . ۳۰۴ ص .
- 267- خوشاب ، اکبر پورہ ، مولانا نزار احمد : نستعلیق ، عبدالشکور
مدرس ، ۱۲۷۵ھ . در صوبہ دکن ، نسخہ ہنری ، ۴۰ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 268- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۶۷ :
نستعلیق تحریر آمیز ، قمر الدین ، ساکن احمد پور نمبر ، جمعہ
۲۲ ع ۱۲۷۶/۲ ، ۲۸۸ ص (پرفسور اللہ دتا چوہدری) .
- 269- لاہور ، نلسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ، میان
قاسم علی ولد میان الہی بخش قوم انگریز! ، مدت ۱۹۱۸ ب
(۱۲۷۷ھ) ، ۱۸۴ ص (سید سعید الفخر نوشاہی) .
- 270- کجرات ، احمد حسین احمد قلعہ داری ۸۶۲ : نستعلیق بخدا ،
مولوی شیخ ... ساکن تسادیوان ، ۱۲۷۷ھ . ۲۱۵ ص (پرفسور
احمد حسین احمد قلعہ داری) .
- 271- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۵۲ : نستعلیق تحریری ، ۳ ماہ
مساکیہ ۱۹۱۷ ب (۱۲۷۷ھ) ، با سرلوح ، در ہامش «گلستان» .

- 272- سرگودھا ، چک سادہ ، نبی بخش صاحب : نستعلیق شکستہ خوش ، محمد اسماعیل بن بہائیخان ، ۱۲۷۸ھ . ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 272- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۷۲ : نستعلیق پختہ ، محمد شاہ ، آدینہ ۲ محرم ۱۲۷۸ھ . آغاز افتادہ ، ۱۲۵۴ ص (پرفسور اللہ دتا چودری) .
- 274- گوجرانوالہ ، پندی بہتیاں ، انجمن اصلاح مسلمین : نستعلیق ، بہان سنگھ ولد گلاب سنگھ قوم زرگر ، در پندی بہتیاں ، ۱۹ ذیحجہ ۱۲۷۹ھ . ۲۵۳ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 275- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۱۲ : نستعلیق طلبگی ، محمد سعید ۴ ص ۱۲۷۹ھ ، ۳۱۰ ص .
- 276- اسلام آباد ، همانجا ۳۰۵۱ : شکستہ آمیز پختہ ، محمد علی ، ۱۲۷۹ھ . ۳۰۲ ص .
- 277- شیخوپورہ ، بوہر باتھ ، محمد علی کوثر بہتی : نستعلیق ، عبدالجبار ، ۱۲۸۰ھ ، ۸۴ ص (محمد علی کوثر) .
- 278- سرگودھا ، مولوی شہاب الدین : نستعلیق خوش ، یکشنبہ ۲۲ رمضان ۱۹۱۰ ب (۱۲۸۰ھ) ، ۲۷۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 279- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، چندیالہ گنستان ، محمد شفیق الراعی : نستعلیق عبدالجفیظ ، ۱۸ ع ۱۲۸۱/۲ھ . با مہر عبدالکریم ۱۲۸۰ ، ۳۱۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 280- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، شیخ احمد بن غلام محمد ، ۱۲۸۱ھ ، ۳۴۴ ص (محمد علی کوثر) .
- 281- گوجرانوالہ ، سندی عنوان نادر ، نصیر احمد : نستعلیق ، محمد خان دارا ، ۱۲۸۲ھ ، ۲۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 282- سرگودھا ، خوشاب ، حافظ محمد عبداللہ صاحب : نستعلیق

- خوش ، اسدالله خان ولد گل باز افغان ، ساکن نوشہرہ کلان ،
۵۱۲۸۳ ، ۲۹۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 283- سرگودھا ، چھاوئی ، کرم دین صاحب : نستعلیق خوش ،
فقیر صاحبزادہ میان محمود الرحمن بن مخدوم میان عبداللطیف
خلف الرشید شاہ عبداللہ قادری ، ۵۱۲۸۴ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۶ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 284- سرگودھا ، بہلوال ، جگہیان ، اللہ دتہ صاحب : نستعلیق
خوش ، محمد ادیس ، ۵۱۲۸۵ . (محمد نذیر رانجہا) .
- 285- سرگودھا ، بہلوال ، مولوی عنایت اللہ ، چک ۸ شمالی :
نستعلیق شکستہ ، صلابت خان ولد سلیمان ، ۵۱۲۸۵ ، ۳۱۶ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 286- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۱۹۰۵/۲ : با سپر کنندہ ۵۱۲۸۵ .
در پایان (بشیر حسین ۱ : ۹۰) .
- 287- سرگودھا ، بہلوال ، دیرہ میدان ، محمد انور صاحب : نستعلیق
شکستہ ، محمد اسلم پسر ملا واصل خان ، ۵۱۲۸۶ . ۳۱۶ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 288- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۱۱۷ : نستعلیق پختہ ، فقیر محمد
عظیم اللہ ، ۱۴ محرم ۵۱۲۸۶ ، ۳۲۷ ص .
- 289- سرگودھا ، لک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ، حنیر
بن بخش ، ساکن ہندی بہتیاں ، ۵۱۲۸۷ . با سرلوح ، ۳۰۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 290- سرگودھا ، خوشاب محمد نسیم صاحب : نستعلیق شکستہ
ملا عبدالرسول کمہوت ، موضع سہوتان ، ۵۱۲۸۷ ، ۳۱۰ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 291- کجرات ، احمد حسین احمد قلعہ داری ۸۶۱ : نستعلیق پختہ ،
۵۱۲۸۷ ، ۳۷۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعہ داری) .

- 292- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه شان اسلام ، قاری عبدالرشید :
نستعلیق ، اول ماه مبارک منگر ۱۹۲۶ ب (۵۱۲۸۷) ، ۲۲۶ ص
(محمد علی کوثر) .
- 293- بنون ، نسیم گل ، کتابخانه حبیب الله خان : نستعلیق ، الله یار ،
۱۲ نوامبر ۱۸۸۸ م (۵۱۲۸۸) ، ۱۸۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 294- لاهور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، محمد
احسن بن الله وسایا ، ۵۱۲۸۹ ، ۲۱۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 296- میانوالی ، کندیان ، سعدیہ ، مولانا ابو الخلیل خان محمد
صاحب ، خانقاہ سراجیہ : نستعلیق پختہ ، زبیر احمد بن عبد الجبار ،
۵ شنبہ ۱۹ ج ۲/۱۲۹۱ . در کوندل سرگاندہ ، ۳۱۳ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 297- کراچی ، مورہ ملی ۱۹۵۸-۵۶۸ N.M. : نستعلیق خوش ،
سعید احمد ایمن آبادی (خوشنویس) ، ۱۸۷۴ م (۵۱۲۹۱) ، ۲۹۳ ص
(نوشاہی : ۵۴۹) .
- 298- شیخوپورہ ، میرکی باتھ ، حکیم محمد سیف الله : نستعلیق
خوش ، احمد یار ، ۵۱۲۹۲ . ۳۲۵ ص (محمد علی کوثر) .
- 299- سرگودھا ، بھلوال ، جگہیان ، الله دتہہ صاحب : نستعلیق خوش
فقیر محسن علی ، ۵۱۲۹۴ . (محمد نذیر رانجہا) .
- 300- لاهور ، استاد دکتہ محمد باقر : نستعلیق عبدالرزاق ، ۱۲ ج
۱/۵۱۲۹۴ . ۱۴۵ گ ۱۴ ص (پایان نامہ دکتہ خالدہ
صدیقی : ۶۷) .
- 301- سرگودھا ، حبیب الرحمان صاحب ۱۱ : نستعلیق شکستہ
آمیز ، محمد ساکن شاہ پور ، ۵۱۲۹۵ . ۴۰۰ ص (محمد نذیر
رانجہا) .
- 302- لاهور ، استاد دکتہ محمد باقر : نستعلیق سعید احمد

- ایمن آبادی ، ۱۸۷۴ م ، ۱۸۶ گ ۱۳ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۶۸) .
- 303- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۲۵۲ : نستعلیق با تاریخ ۱۲۹۹ھ .
زیر نویس ترجمہ اردو ، ۵ ص .
- 304- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۱ : نستعلیق ، سدہ ۱۳ھ . انجام افتادہ ، ۱۹۲ ص .
- 305- اسلام آباد ، همانجا ۲۵۶ : نستعلیق ، سہنو سنگھ ناتھ کچر ، سدہ ۱۳ھ . ۲۸۶ ص .
- 306- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۱۲ : نستعلیق ، نسیم گل آخوند زادہ ولد شاہ زمان ، سدہ ۱۳ھ ، ۳۲۴ ص .
- 307- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۷۹ : نستعلیق خوش ، سدہ ۱۳ھ . انجام افتادہ ، ۲۸۸ ص .
- 308- اسلام آباد ، همانجا ۲۷۷۲ : شکستہ آمیز ، سدہ ۱۳ھ . انجام افتادہ ، ۲۲۸ ص .
- 309- اسلام آباد ، همانجا ۷۴۳۵ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۳ھ . ۷۴ ص .
- 310- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۷۱ : شکستہ آمیز ، سدہ ۱۳ھ . ۲۹۹ ص .
- 311- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۵۵ : نستعلیق ، شاہ زمان ، سدہ ۱۳ھ . آغاز افتادہ ، ۲۷۶ ص .
- 312- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۰۰ : شکستہ آمیز ، پختہ ، سدہ ۱۳ھ . ۲۵۴ ص .
- 313- اسلام آباد ، همانجا ۶۶۰۴ : نستعلیق پختہ . سدہ ۱۳ھ . ۲۷۲ ص .
- 314- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۴۶ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۳ھ . روزگار رنجیت سنگھ (۱۱۹۵-۱۲۵۵ھ) .

- 315- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۴۷ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
عنوان ها تانویس ، ۳۰۰ ص .
- 316- اسلام آباد ، همانجا ۱۴۱۸ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
در هاش «کلیات» او .
- 317- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۰۷ : نستعلیق ، سده ۵۱۳ . در هاش
«گلستان» .
- 318- اسلام آباد ، همانجا ۲۲۷۹ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۳ .
انجام افتاده ، ۳۱۰ ص .
- 319- اسلام آباد ، همانجا ۵۱۹۷ : طلبگی ، سده ۵۱۳ . ۲۷۹ +
۱۲ ص .
- 320- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۴۳ : شکسته آمیز پخته ، سده ۵۱۳ .
آغاز و انجام افتاده (گنج ۴۳ : ۱۵۴۶) .
- 321- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۶۱ : نستعلیق ، عثمان ساکن
سوک احمد ، ۱۹ پهلوان ۱۹۲۰ ب (سده ۵۱۳) ، ۳۵۶ ص .
- 322- سرگودھا ، بہلووال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ،
جمعه ۱۰ ج ۱ / سده ۵۱۳ . ۲۰۰ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 323- بہاولپور ، جامعہ اسلامیہ ۱۸۵ : نستعلیق پخته ، مولوی
غلام حسن (بخامہ دیگر) و یاد داشت «۲۱ شوال ۱۲ ، در قضیہ
نامرضیہ سید سلطان شاہ در احمد پور» ، ۲۲۰ ص (پرفسور اللہ دتا
چوڈری) .
- 324- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۳۵۳/۳۴۹ : از سده ۵۱۳ .
(بشیر حسین ۳ : ۶۷۹) .
- 325- لاہور ، دیال سنگھ ترمت ۴۰۵ : نستعلیق ، سده ۵۱۳ .
آغاز افتاده ، ۲۶۶ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 326- گوجرالوالہ ، علی پور چتھ ، سوئیان والا ، پرفسور محمد اشرف

- صدیقی : نستعلیق خرش ، شیخ احمد پاسخاطر امام الدین ، سدہ ۵۱۳ . ۲۷۲ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 327- اتک ، مکہد ، مولانا محمد علی ، نستعلیق : عبد الجمیل ، بہ مقام کار عثمانہ حسن ابدال ، سدہ ۵۱۳ . ۲۵۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 328- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتابفروش : نستعلیق خوش ، محمد شفیع مدرس خانقاہ ورسو ، سدہ ۵۱۳ . ۲۶۸ ص .
- 329- دیرہ اسماعیل خان ، همانجاہ : نستعلیق ، عبدالرؤف پسر غلام محیی الدین ، سدہ ۵۱۳ . ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 330- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۲۴۲ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . انجام افتادہ ، ۷ ص (نوشاھی : ۱۴۷) .
- 331- کیمبل پور ، حضرو ، خواجہ جہان خان اسد : تحریری نا پختہ ، فضل دین ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۸ ص ، (پرفسور اختر راھی) .
- 332- جہنگ ، جنیوت ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق خوش ، محیی الدین بن عبد الطیف نظامی چشتی ، سدہ ۵۱۳ . ۲۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 333- کراچی ، موزہ ملی ۵۲۸-۱۸۷ N. M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . کامل .
- 334- کراچی ، همانجا ۲/۲۵۳-۱۹۷۱ N. M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . (گ ۱۴۲-۱۵۵) ، انجام افتادہ (نوشاھی : ۱۴۹) .
- 335- سرگودھا ، بہاول ، نوان کوت ، غلام سرور صاحب : نستعلیق رکن الدین شاہ ، ۱ . ۵۱۳ . ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 336- سرگودھا ، نور حیات کالونی ، بہاول ، محمد شریف صاحب : نستعلیق خوش ، عاقل خان ولد سعید گل افغان ، ۳ . ۵۱۳ . ۳ ص (محمد نذیر رانجہا) .

337- سرگودھا ، بہاول ، شاہ محمد ، میانی : نستعلیق ، علی محمد بن حاجی عبد الحق ساکن بار موسی ، ۱۳۰۳ھ . سرلوح ۲۸۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

338- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۴۲ : نستعلیق پیختہ ، محمد ولد میان فتح دین ، ساکن موضع بہاد دیووالہ ، ۲۳ ہجری (۱۳۰۳) ، ۲۴۴ ص .

339- سرگودھا ، بہاول ، محمد اسماعیل وھوری : شکستہ نستعلیق خوش ، عبد المنعم ، ۱۳۰۴ھ . ۳۰۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .

340- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، محمد عبد اللہ ، ۱۳۰۴ھ . ۱۵۶ ص (محمد علی کوثر) .

341- سرگودھا ، ماہیوال ، مکتبہ سلیمانہ : نستعلیق خوش ، مقبول احمد ولد نیاز علی ، ۱۴۱۱ھ / ۱۳۰۴ھ . ۳۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

342- سرگودھا ، جہاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کہو کہو : نستعلیق خوش بشیر احمد بن عبد الواحد ، ۱۳۰۹ھ . ۳۹۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

343- سرگودھا ، بہاول ، غلام بشیر شاہ ، چک ۱۵ شمالی : نستعلیق خوش ، محمد منیر ولد سلطان احمد بن کرم دین در تھبہ ہڈالی ، ۱۳۱۲ھ . ۳۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

344- سرگودھا ، بہاول ، مولوی خوشی محمد ، حویلی میکنان : نستعلیق خوش ، منشی فضل داد ، جمعہ ۱۲ شوال ۱۳۱۳ھ . سرلوح سنقش ، ۲۸۸ ص .

345- سرگودھا ، ہاتھی وند ، محمود خان صاحب : نستعلیق خوش ، محمد اسلم طالب علم ، ۱۳۱۸ھ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

346- سرگودھا ، بہاول ، مولوی محمد یاسین ، عظامان : نستعلیق

- خوانا ، محمد بابر ولد محمد اکبر ، جمعہ ۲۲ ہاڑ ۱۹۵۸ بکری
(۵۱۳۱۹) ، ۳۱۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 347- سرگودھا ، بہاول ، بہکر ، عبد الرسول صاحب : نستعلیق
خوش ، مظفر ولد محمد ظفر ، ۵۱۳۲۵ . سرلوح ، ۲۶۸ ص (ف) .
محمد نذیر رانجہا) .
- 348- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق
خوش ، تاج محمود ولد عبد الطیف ، ۵۱۳۲۵ . لاژوردی ، ۳۱۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 349- رحیم یار خانی ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق
تحریر آمیز پختہ محمد نظام الدین نظامی ، ۱۹۶۷ م «انتخاب
بوستان» است از سید مبارک شاہ جیلانی ، بنیاد گزار کتابخانہ ، کہ
در ۱۹۶۶ م . نگاشتہ است ، ۱۰۸ ص (پروفیسور دکتر اللہ دتا چودری) .
- 350- لاہور ، استاد دکتر محمد باقر : نستعلیق محمد صالح ، تاریخ
یاد نشدہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۲ گ ۱۹ ص .
- 351- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، فضل دین ، تاریخ یاد نشدہ ،
آغاز برابر نمونہ ، ۱۵۰ گ ۱۵ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی :
۶۸) .
- 352- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، آغاز برابر
نمونہ ، ۹۲ گ ۲۵ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۶۷) .
- 353- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، سوریانہ زدہ ،
آغاز افتادہ : نیرزد کہ خونی چکد بر زمین ، ۱۳۳ گ ۱۵ ص (پایان نامہ
دکتر خالدہ صدیقی : ۶۸) .
- 354- لاہور ، کتابخانہ قلعہ شاہی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ،
نسخہ زرین باسرلوح . آغاز افتادہ ، ۱۰۶ گ ۷-۶ ص (پایان نامہ
دکتر خالدہ صدیقی : ۶۵) .
- 355- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۲ / ۱۱۰۰ / ۱۵۳ : ۴ : ہرہا با «کتابخانہ»
(بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

10

شرح بوستان

متن همان . گزارش به نوشته بشیر حسین (۳ : ۴۴۲) از سید سید شریف گرگانی (۱۴۱۳/۸۱۶م) در منابع در دسترس بدین کار جرجانی دست نیافتیم .
356- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴/۷۴۸/۳۷۸۲ : نوشته عزیز الله ۵۱۱۲۰ (۱۷۰۹م) (بشیر حسین ۳ : ۴۴۲) .

11

شرح بوستان

متن همان . گزارش از عبدالواسع هانموی ، از روزگار اورنگ زیب (۱۱۱۸/۱۰۶۸) گزارش مروده های دشوار آن است . و در دیباچه سی نویسد : برای متعلمین صبیان مکاتب ، و پارسی خوانان از عربی بی نصیب ، و برای هر که فی الجملة از سواد بهره داشته باشد . و غرض فهماندن مبتدیان کم سرمایه است و نه منتهمان بلند پایه .

و از هموست : شرح اسکندر نامه (ن. ک. مشترک ، منظومه ها) ، شرح یوسف و زلیخا (نسخه ها ۵ : ۳۵۰۲) ، غرایب اللغات (نسخه ها ۳ : ۱۹۳۱) ، قواعد زبان فارسی (نسخه ها ۳ : ۲۰۷۴) ، شرح نام حق (گنج ۳ : ۱۸۳۸) ، «نصاب ۳ زبان» (مشترک ، بخش نصاب ها) .
آغاز : ربنا لا توأخذنا ان نسینا . سیدنا و مولانا . . . سی گوید
معترف به عجزونادانی ، در فهم الفاظ و درک معانی ، عبد الواسع . آغاز

شرح : بنام جهاندار . . . باید دانست کہ مشهور در السنۃ خلائق و عامۃ نسخ همین است . لیکن نسخۃ کہن صحیحہ .

ن . ک . نسخہ ہا ۵ : ۳۴۵۵ «شرح بوستان» - اتہ : ۱۱۵۰
«شرح بوستان» - لچین ، آستانہ ۶ : ۷ . کہ اورا از سدهٔ دوازدهم یاد کردہ است .

357- اٹک ، مکہد ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱۱ . آغاز برابر نمونہ ، ۴۳۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

358- کراچی ، سوزہ ملی N. M. ۵۲۸/۱۰ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱۱ . آغاز و انجام افتادہ ، ۲۱۶ ص (نوشاہی : ۵۴۹) .

359- کویتہ ، کلی لاجور گاستان ، مدرسہ ضیاء العلوم : نستعلیق پختہ ، عبد الکریم بن منشی فتح محمد ، در شاہجہان آباد ، ۲۷ ع ۱۱۳۶/۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۵۶ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

360- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۳۵۲۸/۵۰۴ : نوشتہ نظام الدین ولد محمد مراد ، ۱۱۹۸ (۱۷۸۴ م) (شیر حسین ۳ : ۱۴۴۱) .

361- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۹۰۴ : نستعلیق ، سدهٔ ۱۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۹۳ ص ۲۵ س ، محشی (سیر مجاہد حسین کلظمی) .

362- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۶۵۸ : نستعلیق پختہ ، سدهٔ ۱۱۲ . آغاز برابر (ص ۲-۱۰۸) .

363- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۱ : نستعلیق تحریر آمیز ، سدهٔ ۱۲-۱۳ . در مسجد شریف موضع کنیال ، دیباچہ را ندارد ، آغاز شرح برابر نمونہ ، ۱۷۳ ص (گنج ۳ : ۱۵۴۲) .

364- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، عبد الرشید فروقی : نستعلیق ۱۲۰۱ . دیباچہ را ندارد بایستی از همان مائتبی باشد . آغاز : بنام جهاندار جان . . . باید دانست کہ مشهور در السنۃ خلائق و عامۃ نسخ همین است . . . ۲۱۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

365- انک ، مکہد ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، قل احمد ولد یار محمد ولد عبدالرسول ، ۱۹ محرم ۱۲۰۷ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۶۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

366- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ . ۱۸۷ : نستعلیق خوش ، ۵۱۲۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، مجدول ، ۷۲۵ ص (محمد اسرائیل کن الله له - عبدالرحیم ۱ : ۳۵۳) .

367- حیدر آباد ، مندی ادبی بورد : نستعلیق شکستہ آمیز ، عبداللہ ، ۵۱۲۱۲ . آغاز برابر ، (گ ۳۱-۹۵) (سید خضر نوشاهی) .

368- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : نستعلیق پختہ ، ۱۶ ج ۵۱۲۱۷/۱ . در مسجد آخوند محمود جیو در شاہی محمود شاہ (ص ۱۴۲-۱۴۷) ، آغاز برابر .

369- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ، ۵۳ ، ۸۷۱ بو - وا : نستعلیق سید ثناء اللہ مشہدی ، ۳۴ ج ۵۱۲۵۳/۲ . آغاز برابر نمونہ ، ش ۱ مجموعہ ، ۹۷ گ ۱۵ س (عباسی ۱ : ۴۲۸) .

370- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹۸۳ : نستعلیق ، قاضی میان محمد باقر شہر نصر پور ، ۵ ذیحجہ ۵۱۲۵۵ . آغاز برابر ، (ص ۱۰۷-۲۴۷) .

371- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۱۶۶ : نستعلیق حافظ شلام حبیب و پسرش غلام جیلانی ، ۵۱۲۵۴ ، در ہامش بوستان ۲۹۶ ص (محمد اسرائیل کن الله له) .

372- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۸-۱۸۶ . N. M. : نستعلیق ، ۵۱۲۶۵ ، ۸۲۰ ص .

373- کراچی ، همانجا ، ۱۹۵۷-۶۵۵/۵۸ : نستعلیق ، غلام احمد بن محمد ہاشم ، ساکن اولکھ ، ۵۱۲۶۶ ، ۲۰۶ ص (نوشاهی : ۵۴۹) .

- 374- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۸ : نستعلیق پختہ ، میان محمد ،
ماکن مستالہ پمکرا الان ، ۵۱۲۷۰ . دیباچہ را ندارد ، آغاز شرح
برابر نمونہ ، ۲۲۱ ص (گنج ۳ : ۱۵۴۸) .
- 375- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۲۷ : نستعلیق تحریری ، سدہ
۵۱۳ . (ص ۱-۱۶) آغاز برابر نمونہ .
- 376- چنیوت ، جہنک ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق ، سدہ
۵۱۳ . ۱۳۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 377- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۶-۲۱/۲ : N. M. . نستعلیق ، سدہ
۵۱۳ . (ص ۱۱۱-۲۸۳) (نوشاہی : ۵۵۰) .
- 378- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پختہ ، خانہ
مواوی محمد عبد الکریم قریشی قلعه داری ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر
نمونہ ، ۱۷۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .
- 379- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۳۱۱۲/۱۰۷ : از سدہ ۵۱۳ .
(بشیر حسین ۳ : ۴۴۱) .
- 380- لاہور ، فقیر سید منیث الدین : نستعلیق تاریخ یاد شدہ ،
آغاز برابر نمونہ ، انجام افتادہ ، ۸۵ ک ۱۹ س (پایان نامہ ڈاکٹر
خالدہ صدیق : ۲۸۸) .
- 381- لاہور ، شہانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد شدہ ، ش ۲ مجموعہ ،
آغاز برابر نمونہ ، ۴۶ ک ۲۵ س (پایان نامہ ڈاکٹر خالدہ صدیق :
۵۸۷) .
- 382- ہزارہ ، ہری پور ، دارالعلوم اسلامیہ ، رحمانیہ : نستعلیق
پختہ ، شمس الدین ، تاریخ یاد شدہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۸۶ ص
(پرفسور اختر راعی) .
- 383- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۳۸۹۴/۸۶۱ : نوشتہ محمد علی
ولد مخدوم عبد الکریم ، تاریخ یاد شدہ (بشیر حسین ۳ : ۴۴۱) .

شرح بوستان

متن همان . گزارش از عبدالرسول بن شهاب الدین بن عبدالله بن طاهر بن حسن قرشی (نه قریشی) . به سال ۱۰۷۳/۵۱-۲/۱۶۶۳ م ، به دستور برادر بزرگ خود شیخ عبدالله و برخی از یاران نگاشته است (دیباچه) .

در برخی از نسخه ها ، این شرح همراه با «فرهنگ واژه های بوستان» است به ترتیب الفبایی ، که گویا از همین قرشی باشد . در فهرست عباسی (۱ : ۴۲۸) نیز از همین قرشی دانسته شده است .

و از هموست : شرح گلستان (ن . ک . پس از این) .

آغاز : حمد بیحد مر خالق را که بقطرات مطرات وانزلنا من . . .

بوستان جهان را نظاره داد . . . اما بعد ، فیقول . . . عبدالرسول بن . . . آغاز شرح : بنام جهاندار . . . پوزش پذیر . جهان به معنی روزگار ، بکسر مصحح است از خدمت میر شهاب الدین .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۵۵ «شرح بوستان» - اته : ۱۱۵۲ ،

۱۱۸۰ - ریو ۲ : ۶۰۴ که نسبت او را قرشی آورده نه قریشی) .

384- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۱۵۱ : استعلیق پیخته ، حافظ

خان محمد بن محمد زاهد صابونگر ، پیشاور گذر صابونگران ، ۱۰ ج

۲/۱۱۹۴ (ص ۲-۱۲۰) ، آغاز برابر (گنج بخش ۳ : ۱۵۴۶) .

385- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۶ : شکسته آمیز ، محمد بشیر

۱۸ رجب ۱۲۲ (۱۲۰۲) (ص ۲-۲۱) ، آغاز برابر .

- 386- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۵۰۷ : نستعلیق ، شہداد ولد قباد ، ساکن موضع سیر غز علاقہ یوسف زئی ، ۲۸ رمضان ۱۲۰۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۹۰ ص ۲۲ س (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 387- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، محمد اظہر ظہیر متولی جامعہ صدیقیہ ، ۱۲۲۱ھ . آغاز برابر ، ۱۵۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 388- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۲ : شکستہ آمیز ، محمد اسماعیل ، ۳ شعبان ۱۲۲۲ھ . آغاز برابر ، تنہا «شرح بوستان» است ، ۱۱۶ ص .
- 389- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، درگہ شاد روان پیر مہر علی شاہ : نستعلیق ، محمد روشن دین ، ۱۲۲۶ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۹۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 390- شیخوپورہ ، مریدی ، کتابخانہ نقشبندیہ ، اشفاق احمد مجددی : نستعلیق پختہ ، ۹ شوال ۱۲۴۳ھ . آغاز برابر ، ۱۲۵ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 391- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، درگہ شاد روان پیر مہر علی شاہ : نستعلیق ، ۱۲۵۶ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۰۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 392- کراچی ، سوزہ ملی ۱۲۷۵-۱۹۶۱ : N. M. : نستعلیق ، سلطان منجر میرزا ، شوال ۱۲۹۲ھ . ۱۴۸ ص (نوساھی : ۱۵۴۹) .
- 393- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ ، بو - قر : شکستہ آمیز ، آغاز مدہ ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، بہ نام «فرہنگ بوستان» یاد شدہ ؟ شاید ہمراہ «فرہنگ واژہ های بوستان» قرشی باشد ، ۳۶ گ ۲۱ ص (عباسی ۱ : ۴۲۸) .
- 394- سرگودھا ، بہاول ، نونانوالہ ، کتابخانہ محمود بیگ : نستعلیق ، مدہ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۹۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

13

شرح بوستان

متن همان . شرح از علی محمد بن گل محمد انصاری ، که «تذکره لانصار» (بشیر حسین ۱ : ۶۶) را در احوال پیران و بزرگان انصاری ، در ۱۱۱۸/۵۱۷۰۶م نگاشته است .

به سال ۱۱۲۴/۵۱۷۱۲م که «شرح نورالله احرار» بدستش رسید بود . (دیباچه) .

آغاز : سپاس بیقیاس بنام جهاندار جان آفرینی که باطن مشتاقان را از انوار . . . بعده سی گوید عبدالراجی . . . علی محمد . . . چون در سنه هزار و صد و بیست و چهار .

395- پیشاور ، سید امیر شاه بخاری : نستعلیق ریز پخته ، سنه ۱۲۰۲ .

آغاز برابر نمونه ، ۱۱۰ ص ۱۵ س (استاد محمد رضا عمدهانی) .

14

انهار الأسرار : شرح بوستان

متن عمان . شرح از عظیم الله حسینی چشتی جالندهری ، بلخی ثم سرعندی متخلص به «علیم» ، مرید شاه ابو المعالی کرمانی، و خلیفه میر محمد سعید معروف به سید بهیک . (ن. ک. نزهت «السالکین» مشترک، بخش عرفان).

به سال ۱۱۱۳/۵۱۷۱۸۰۷م : گفت تاریخ شروع در ضمیر - از نلام شیخ سعدی یاد گیر. (در نسخه ای دیگر ۱۱۴۵م آمده است) با مقدمه ای «که ذکر آن پیش از شروع واجب است». و این مقدمه با سر بند شای «فایده» است. آغاز : حمد خداوند و نعت رسول . . . حمد خداوندی را که در بوستان جان انهار اسرار جاری ساخته . . . اما بعد ، فبقول العبد . . .

(ن . ک . علمای هند : ۱۴۷ - خزینہ ۱ : ۵۰۵ - بوستان میں فارسی ۳ : ۳۹۷ کہ در غرضه جا ضمن زندگینامه اش از این کار او نام برده شده است).

395- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۲۴ : نسیمعلیق پختہ ، محمد الدین ، ۱۲۶۴ھ . با یادداشت پرفسور محمد اقبال مجددی کہ کاتب از خطبای نامی ست کہ در ۱۸۶۷م بدست انگلیسی ها زندانی شده ، ۳۵۶ص (گنج بخش ۳ : ۱۵۴۷) .

396- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۸۶۱/۳۸۹۴ : نوشته محمد عظیم ولد مخدوم عبدالکریم ، تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۳ : ۴۳۸) .

15

بهار بوستان

از منشی رای تیک چند ، متخاص به بهار . از قوم کمتری (کایتمان) ، از مردم دهلی ، از شاگردان مراج الدین علی خان آرزو (م ۱۱۶۹ھ / ۱۷۵۵م) ، زنده در ۱۱۵۲ھ / ۱۷۳۹م .

چند بار چاپ شده ، چهارمین بار نوکشور لکنؤ ، ۱۹۲۷م ، ۶۱۰ ص . و از عمومت در این فہرست (مشترک) : ۱- جواهر الحروف ، در دستور حروف در زبان فارسی ، ۲- نوادر المصادر ، واژه نامہ مصدر های فارسی ، ۳- بہار عجم ، واژه نامہ .

آغاز : این کتاب دانش کہ نامی ست بہ «بہار بوستان» و سیرش نسبت بہ یاران و دوستان . بنام جہاندار جان . . . . . بحر متقارب مسن و مقصور و وزن فعوان .

(ن . ک . مشار ۱ : ۸۰۲ «بہار بوستان» کہ نادرست نام تکرارندہ را «بیک چند» و نہ «تیک چند» آورده و کتاب را شرح «بوستان» آفندہ نہ «بوستان» - مشار ، مؤلفین ۲ : ۷۹ ، «بیک چند» کہ در اینجا نام سہ بار چاپ شدہ اش آمدہ : بہار بوستان ، بہار عجم در لغت فرس ، جواهر

الحروف - صبح گلشن : ۶۹ «بهار» که نام او را «تیک چند» آورده -
نسخه ها ۵ : ۳۴۴۲ «بهار بوستان» .

397- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ بو - تیک (۲) :

نستعلیق ، ۲۴ شعبان ۱۲۴۴ هـ . ۸۲ گ (عباسی ۲ : ۹۸) .

398- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ بو - لیک

نستعلیق ، آغاز سده ۵۱۴ هـ . آغاز افتاده ، ۳۲۴ گ (عباسی ۱ : ۴۲۶) .

16

شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد بن غلام محمد (کلهوی) از آغاز سده ۱۳ هـ .
مرید شاه ناروواله (م ۱۲۰۴/۵۱۷۹۰ م) ، که ملفوظات او را بنام
«خیر الاذکار» (ن . ک . مشترک ۳ : ۱۴۴۲) گرد آورده است . و از
هموست : ۱- شرح مطلع الانوار دهلوی ، ۲- شرح تحفة النصایح
یوسف گدا ، ۳- شرح پند نامه عطار ، ۴- شرح اسکندر نامه نظامی
(نگاشته ۱۲۴۵ هـ/۱۸۲۹ م) ، ۵- شرح گلستان سعدی ، ۶- شرح یوسف
و زلیخای جامی . (هر شش در «فهرست مشترک» آمده است) .
و از کار هایش بدست می آید که وی صوفی ، معلم و از مرو جان زبان
فارسی بوده است .

در دیباچه می گوید : نسخه هایی از متن صحیح و سقیمه و حواشی
قدیمه و لغت ها و رسایل دیگر ، هر چند که بدست افتاد فراهم آوردم ،
و در کار خود طریق اختصار را از دست ندادم .

آغاز : حمد له . عاقبة . صلاة . به عرض می رساند . . . محمد بن
غلام محمد . . . کتاب کامل النصاب بوستان معانی و مضامین .

(ن . ک . تذکره پنجاب ۱ : ۱۶۷ پاوروی که در آنجا نام شش کار
او آمده که این در میان آن ها نیست - مشایخ چشت : ۵۳ تا ۵۶ .
و ۵۵۹ برای ناروواله «خیر الاذکار» که ملفوظات اوست و این مرید -
حدیقه ، غلام سرور : ۱۰۷ برای مرادش) .

- 399- اٹک ، مکہد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ھ .
 آغاز برابر نمونہ ، انجام افتادہ ، ۲۴۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
 400- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، عبدالمجید ، ساکن پتسیری ،
 سده ۱۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۴۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
 401- شکار پور ، گڑھی یاسین ، مولانا محمد ابراہیم ناظم ، یاسینی :
 نستعلیق خوش ، سده ۱۲ھ . آغاز بسیار نزدیک بہ نمونہ ، ۱۳۸ ص
 (سید خضر نوشاہی) .
 402- اوج ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۴۴۲ : نستعلیق
 خوش ، محمد ادريس ساکن اوج ، ۲ رمضان ۱۲۵۹ھ . آغاز برابر
 نمونہ ، ۷۴۸ ص (پرفسور الله دتا چودری) .
 403- اٹک ، مکہد ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۱ع
 ۱۲۸۲/۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
 404- شکار پور ، گڑھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین ۲۳۴ :
 نستعلیق شکستہ آمیز ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۱۶ ص
 (سید خضر نوشاہی) .
 405- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۱-۲۶۰ N. M. : نستعلیق خوش ،
 میان محمد زبان ، ساکن مستالہ (پنجاب) ، رمضان ۱۳۰۲ھ .
 ۴۴۴ ص (نوشاہی : ۵۵۰) .
 406- بہاولنگر ، چشتیان کہنہ ، الله دین نظامی : نستعلیق بختہ ،
 عجب خان بن دولت خان . ۱۳۱۰ھ . آغاز برابر ، ۴۹ ص
 (نعیم اختر مجددی) .

17

تحفة الفقرا : شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد سلطان ، کہ نام خود و کتاب «تحفة الفقرا»
 را در دیباچہ آورده است . و باوجود آنکہ می گوید چندان دستی در علم
 ندارم ، فروتنی کرده ، می تواند همان مرد فاضل خوشایبی باشد کہ

«اسکندر نامہ» ی گنجوی را در ۴/۵۱۲-۸۹/۱۷۹۰ م (ن . ک . مشترک) و «یوسف و زلیخا» ی جامی (مشترک) و «بوستان» سعدی (ن . ک . پس از این) را نیز شرح کرده است .

آغاز : نعت نامتناهی و حمد بی انتہا کار فرمایی را کہ قراین لطایف و لطایف اشعار آبدار را در ویرانہ دل های جوهر شناسان فضل و کمال ... این حقیر محمد ملطمان .

407- پیشاور، دانشگاه ، پیشاور . ۸۹/۴۸۵ : نستعلیق خوش ، ۳ صفر ۱۲۹۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۷۰ ص ۱۸ س (پرفسور امتیاز حسین) .

18

شرح بوستان

متن همان . شرح گویا از عبدالرحمان بن محمد احسان ، قوم بسرا . به سال ۱۲۹۵/۱۸۷۸ م : شد به مدد های خدا این کتاب - ختم به مقصود دل دوستان - حاصل متن است از انم سرورش - گفت کہ در شرح به بین بوستان (۱۲۹۵) .

408- اسلام آباد ، دائرہ تحقیقات اسلامی ۹۲ : نستعلیق ، عبدالرحمن بن مولوی محمد احسان قوم بسرا ، ۲۲ شوال ۱۲۹۵ . کہ نگارنده نیز تلقی شده . آغاز : کل امرء ذیبال لم ... علمای کرام بر آن معتقد نہ کہ بہر جادورا جمع نموده شود تسمیہ را مقدم باید داشت . و اسلوب کلام سچید از دست نشاید گذاشت ، ۵۵۶ ص (خضر نوشاهی) .

19

شرح بوستان

متن همان . شرح از فیروز الدین صاحبزادہ بن حافظ الدین ، مدرس زبان فارسی در زاخیل بالا ، تحصیل نوشہرہ ، بخش پیشاور ، در ۲۹ صفر ۱۳۲۹/۱۹۱۱ م . وی نگارندہ «باغبان» در شرح بخشی از «اسکندر نامہ» است .

سر بند های «اگر گفته شود» و «جواب» بسیار بکار برده است .
 آغاز : حمد بیحد و ثنای بیعد ، واحد احد الله الصمد ، لم یلد ولم
 یولد ، موجد هر فرد را سزد . . . اما بعد ، از روح تموج خیال نمودج .
 409- پیشاور ، نوشهره ، زاخیل بالا ، کتابخانه فیروز الدین (شارح):
 به خامه نگارنده ۲۹ صفر ۱۳۲۹ هـ . ۱۲۱ ص (سید عارف نوشاهی) .

20

شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد نصیر ، شاید محمد نصیر بن سلطان سنبانی
 بهنگری ، از نیمه دوم سده یازدهم ، نگارنده «شرح اسکندر نامه» نظامی باشد .
 (سوزه : ۵۹۴) .

آغاز (شرح) : بنام جهاندار جان آفرین . . . خداوند و خدیو و خاوند
 هر سه به معنی صاحب و پادشاه و عادل حکیم راست گفتار و درست کردار .
 یعنی ابتدا می کنم این کتاب را بنام خداوندی که آفریننده جان است ،
 و حکیم سخن پیدا کننده بر زبان .

410- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق ،
 ۱۱۶۷ هـ . بی دیباچه ، آغاز شرح برابر نمونه ، ۱۷۲ ص (دکتر
 انعام الحق کوثر) .

21

شرح بوستان

متن همان . شرح از نور احمد بن حافظ حسام الدین . که روزگارش
 بدست نیامد . در دیباچه می گوید : نسخه های متعددی از «بوستان» را
 گرد آورده ، از مراجع بسیار بهره برده . در آن به نکات دستوری نیز
 توجه داشته است . و از سروده های دیگران گواه آورده . و در کار خود
 صناعات ادبی بکار برده است . به ویژه دیباچه آن یک اثر مصنوع است .

آغاز : بعد از نیایش فیض آفرینی که خرد به آن رسایی ، در نظاره
انوار بوستان نوالش چون غنچه سر بگریبان است . . . میگوید گلچین بزم
آرایان سخن آفرین نور احمد بن حافظ حسام .

411- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۰۶۴ : شکسته آمیز ، شاید
محمد مجید ، سده ۱۲-۱۳ هـ . دیباچه را ندارد ، ۲۰۰ ص (گنج ۳ :
۱۵۴۹) .

412- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نستعلیق تحریر و شکسته آمیز ،
احمد محمد ، ۷ ج ۱/۱۲۷۸ هـ . آغاز برابر نمونه ، عنوانها و مطالب
مهم خط شنگرف کشیده ، ۶۶ ص (پرفسور دکتر الله دقا چودری) .

22

شرح بوستان

نشناخته . نسخه ها یکی نیستند .

413- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ هـ .
نسخه ای مت از بوستان که کناره هر بیت آن شماره گذاری و در
هامش نسخه ، اگر لازم بوده ، با همان شماره ، آن بیت گزارش شده
است . و واژه ها در زیر صفحه گزارش شده اند . آغاز : اکثر بای
بنام جهاندار را بای ابتدائیه گفته اند . و تقدیر کلام آنکه . . .
تا آخر باب چهارم بیشتر نیست ، ۱۲۴ ص (گنج ۳ : ۱۵۵۰) .

414- شکار پور ، گڑھی یامین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۳۴ :
نستعلیق ، محمد بخش بن میان سلطان محمود بن میان محمد اشرف
بن میان عبدالرزاق ، قوم بهتی ، ۱۲۴۶ هـ . آغاز افتاده : یوم القیامه .
ملحوظ نظر دارند ، و فقیر را بدعای خیر و حسن خاتمه . . . ،
۵۳۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

415- راولپندی ، واه کینت ، گڑھی افغانان ، کتابخانه فاضلیه
۸۹۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۸ شوال ۱۲۸۸ هـ . در باغ

شاطر باس ، آغاز : بسمله . بنام جهاندار جان آفرین ، حکیم سخن بر زبان آفرین . بای مفتوحه بنام برای الصاق است ، که در فارسی به معنی از می آید یا برای استعانت و در «جواهر التریب» بای ابتدای نوشته اما در «فرهنگ جهانگیری» و «فرهنگ رشیدی» و غیره یافته نشده بهر تقدیر حرف با متعلق فعل مقدر . ۳۶۱ ص (پرفسور اختر راهی) .

416- حیدر آباد ، منصوره ، شاه ولی الله کالج : نستعلیق خوش ، عبدالرزاق ، ۱۲۹۳ هـ . آغاز : در بیان مدح قناعت و مذهب حرص : شنیدم که در روزگار قدیم ، شدی سنگ در دست ابدال سیم . ابدال در زمره اولیا و اتقیاء . سیم فاعل شدی است ، ۱۶۶ ص (سید خنجر نوشاهی) .

417- راولپندی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شه : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ . نخست برخی از واژه های منبرده و مرکب را گزارش کرده ، سپس برخی از ابیات دشوار را ، از مآخذ خود مانند فرهنگ جهانگیری ، مؤید ، مدار الافاضل ، رشیدی نام برده است ، از سروده های نظامی و خاقانی نیز گواه می آورد . آغاز : بسمله . آغاز حل بعضی لغات بوستان . جفا پیشه ، لفظ مرکب نظام . توفیح ، نامه را نشان کردن و نشان که در مکتوب کنند و در استعمال توقع آن جا کنند که فرمان برای کشتن و بستن و ناختن باشد ، ۲۴ ص (پرفسور سلک محمد اقبال) .

418- کراچی ، موزه ملی ۱۸۷-۱۹۶۸ N. M. : نستعلیق ، فضل الهی بن حافظ عبدالرحمن ، از قوم علماء سده ۱۳ هـ . آغاز : بنام جهاندار . . . بای مفتوحه بنام برای الصاق است . که در فارسی به معنی از می آید ، یا برای استعانت ، ۱۶ ص (نوشاهی : ۵۵) .

گلدسته : فرهنگ واژه های بوستان

از سید کریمداد گجراتی ، که در موضع مکه از توابع گجرات سی زیسته است ، به سال ۱۰۸۵/۱۶۷۴ م . وی در دیباجه کار خود آگاهیهای نادرستی از سعدی به عنوان زندگینامه آورده است : از فضیلت صوفیه بوده ، همراه شهاب الدین مهروردی در یک کشتی به زیارت حج رفته ، مدت مدیدی در بیت المقدس سقایی می کرده ، با خواجه خضر ملاقات کرده ، در بتخانه سوسنات بت بزرگ را شکسته ، دوازده بار حج کرده ، با خسرو دهلوی در دهلی صحبت داشته . . . که ریشه برخی از این افسانه ها در نوشته های سعدی بگونه سمبلیک آمده است .

واژه نامه «بوستان» است . به ترتیب تهجی حرف پایان واژه ها ، از الف «خدا» تا یاء «آتش پاریسی» بدنبال واژه ها ، بیت و یا مصرعی که آن واژه را در برداشته می آورد . و نیز منابع خود را : فرهنگ رشیدی ، فرهنگ جهانگیری ، فرهنگ ابراهیم شاهی ، فرهنگ سروری ، و جز آن ها . آغاز : سپاس قدسی اساس مرقادری را سزد که بقدرت بالغه . . . اما بعد ، این سحرر اوراق . . . سید کریمداد سکنه .

419- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۹۱ : نستعلیق ، اسماعیل خان

هوت ، بلده دره ای ، ۱۰۲۵ هـ ، (ص ۵۷-۹۸) (گنج ۳ : ۱۰۵۱) .

420- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۲ : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ هـ . آغاز

برابر ، ۱۳۳ ص (گنج ۳ : ۱۰۵۱) .

- 421- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۶۶ : نستعلیق پختہ ، خاکپای طالبان فقیر سلا مسعود ، ج ۷ / ۲ / ۱۱۲۲ هـ . آغاز برابر ، ۸۰ ص .
- 422- سیارکوت ، بدوملہمی کہنہ ، کتابخانہ فخر الاطبا : نستعلیق پختہ ، محمد اقبال حیدری ، ۱۱۴۴ هـ . آغاز برابر ، ۶۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 423- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ربوہ : نستعلیق خوش ، موسی خان ، ۱۱۹۱ هـ . آغاز برابر ، ۵۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 424- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۴۷۴ / ۳۴۹۸ : نوشته غلام حسین ، سده ۱۲ هـ . در فہرست بنام «گلدستہ فرهنگ بوستان» آمادہ (بشیر حسین ۲ : ۳۱۹) .
- 425- شیخوپورہ ، نارنگ بندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر ، ۵۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 426- ملتان ، جہانیاں ، مکتبۃ الجمال ، امد نفاسی : نستعلیق پختہ ، سمیع اللہ ، ۱۲۱۲ هـ . آغاز برابر ندوند ، ۱۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 427- پشاور ، دانشگاه پشاور ۸۳ : نستعلیق خوش ، میرزا محمد علی بن میرزا عبداللہ شاہ ، چہار شنبہ ۱۷ ذیحجہ ۱۲۳۲ هـ . در پشاور ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۶ ص ۱۵ (پرفسور امتیاز حسین) .
- 428- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : نستعلیق پختہ ، فخر الاسلام حیدر منجم فرخ آباد حنفی مسکینی ، ۱۲۳۸ هـ . آغاز برابر ، ۷۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 429- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۹۵ : نستعلیق پختہ ، در موضع ہر ہباک پتہ ، مسجد فضایل آگاہ قاضی محمود ، ۶ شوال ۱۲۷۰ هـ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۲۹ ص ۱۳ .
- 430- ملتان ، خیابان بہاولپور ، د لٹر مہر عبدالحق : نستعلیق ،

- غلام رسول کروری، برای محمد نور شیخ، ۵۱۲۸۷ آغاز تا با یافتن از نسیم گلستانش - گلدسته نعیم بیکرانیش، ۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 431- لاهور، شش محل، محمد بشیر، انباله بک: نستعلیق طلبگی، محمد عظیم، سه شنبه رجب، سده ۵۱۳. آغاز برابر نمونه، ۵ ص.
- 432- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشید فاروق: نستعلیق، سده ۵۱۳. آغاز برابر نمونه، ۱۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

24

فرهنگ واژه های بوستان

از غلام علی شاه کوهاتی، عرف قریشی عثمانی (دیباچه). وی نگارنده چند اثر دیگر است از آن میان «رساله در اباحت مہماع» (مشترک ۳ : ۱۵۶۵) که در پایان آن خود را از «اولاد حضرت حاجی بہادر صاحب کوهاتی» می خواند. و خود بایستی از آغاز سده میزدهم باشد.

واژه نامه شرح مانندی ست. به ترتیب متن. با سر بند های «باب» به شماره باب های متن در هر باب واژه های دشوار آن باب را گزارش کرده است.

آغاز: منت خدای را عز وجل، والصلوة والسلام علی محمد خیر الرسل... بعد، برضمایر ضیاء گستر والاطبعان عالی حضرات بیخفی نماید... بی بضاعت غلام علی شاد کوهاتی عرف... (ن. ک. گنج ۴ : ۲۰۷۴ «احوال و مقامات حاجی بہادر کوهاتی» که نیای اوست و ۴ : ۱۹۷۷ «سراج المجالس» از همین غلام علی شاه - عمانجا : ۱۰۹۱ «تعلیم نامه» از سمو).

434- اسلام آباد، گنج بخش ۲۱۱۳ : نستعلیق (۵۱۲۷۷)، آغاز برابر، همراه «تعلیم نامه» از سمو (گنج ۴ : ۱۰۴۲) .

435- سرگودھا، ساهیوال، مکتبه ملیمانیہ: نستعلیق اورنگ زیب بن فدا محمد سرحدی، سده ۵۱۳. آغاز برابر، ۹۸ ص (محمد نذیر رانجہا).

436- شیخوپوره ، اجنیا نواله ، حکیم سید محمد شاه : نستعلیق ، سعد الله خان ولد حمزه خان ساکن ونداله خورد ، ۲۰۳ ، ۵۱۳ ، آغاز برابر ، ۱۵۸ ص (محمد علی کوثر) .

25

فرهنگ واژه های بوستان

از فقیر نور محمد . که روزگارش بدست نیامد . و باستانی همان گزارشگر «اسکندر نامه» و «گلستان» باشد . (ن . ک . پس از این) .
به ترتیب آغاز واژه ها ، هر حرف در یک «باب» .
آغاز: بعد از تسطیر کلام حمد و ثنا حضرت ملک العلام ، که منشور فایض النور . . . بعد از آن ابراز می نماید که چون . . .
437- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۹۸ : نستعلیق تحریری ، سده ۱۳۰۵ . (ص ۵۵-۶۲) آغاز برابر نمونه ، انجام در حرف «ل» نا تمام می ماند

26

فرهنگ واژه های بوستان

ناشناخته . نسخه ها یکی نیستند .

438- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۷۲ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱-۱۲
به ترتیب النبائی پایان واژه ها ، هر حرف در یک «باب» کار کریمداد گجراتی (ن . ک . پیش از این) نیست . آغاز: جزا سزا و لایق ، استسما طلب آب کردن ، مهیا تیار ، ترسا زافر ، افنا ظاهر . . . (شرح ۳ : ۱۰۴۳) .
439- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۱۲/۷۴۹/۲ : نوشته عزیز الله ، ۵۱۱۱۹ (۱۷۰۷م) نشانی بیشتری داده نشده (بشیر حسن ۲ : ۳۱۷) .
440- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۸۸ : نستعلیق پخته ، مصر بلوی ،

۵۱۱۹۷، (ص ۸۹-۱۶۸)، به ترتیب تهجی در آغاز واژه ها، هر حرف در یک «باب» (گنج ۳ : ۱۰۴۳) .

441- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۶ . ۵ ؟ : نستعلیق شکسته آمیز، ملا مشرف الدین پسر محمد آدم پسر ملا شیر خان، سده ۱۲-۱۳ ه . آغاز : بسمله . الا . املا . افا . . . واژه ها متشابه ترتیب آغاز آنها، ۱۰۲ ص ۶-۸ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

442- اسلام آباد، گنج بخش ۶۱۶ : شکسته آمیز، محمد بشیر، ۱۲۲ (۵۱۲۰۲)، (ص ۲-۲۱) سپس «شرح بوستان» از عبدالرسول، در فهرست به احتمال از همان عبدالرسول دانسته شده است، آغاز : باب الالف الادانا و آگه باش . املا نوشتن . انا آوند الا من آسا واژدها، اعلا سجایا (گنج ۳ : ۱۰۴۲) .

443- خیر پور، کتابخانه عموسی : نستعلیق، ۷ ج ۲/۴۵۱۲۴۵۰ ه . آغاز افتاده : جهان بمعنی روزگار . . . برای ده باب هر باب جداگانه واژه ها را شرح کرده است، ۹۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

444- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۷-۷۲/۲ N. M. : نستعلیق، محمد محسن، سده ۱۳ ه . (ص ۲-۴۳) . واژه های دشوار را به ترتیب الفبایی از آغاز واژه ها، هر حرف در یک «باب» . آغاز : باب الالف . الادانا و آگه باش . املا نوشتن .

445- کراچی، همانجا ۱۹۷۸-۳۰/۴ N. M. : نستعلیق، سده ۱۳ ه . آغاز : الا، املا، اسجیا، بادپا، بابا، ۱۲۲ ص (نوشاهی) : (۵۵۱) .

446- گجرات، ساهنیال، کتابخانه نوشاهی : نسخ و نستعلیق، سده ۱۳ ه . (ص ۲۴-۳۵) . آغاز : اله اسم خدا، احمد نام محمد، انبیا پیغمبرها، اوالعزم شش پیغمبران معروف، آفرین پیدا کننده، اصحاب یاران، ارباب صاحبان . . . به ترتیب تهجی آغاز از الف تا یا . (سید عارف نوشاهی) .

447- لاهور، سوزہ ۱۴۳/۴۹ : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، بد نبال
 «فرہنگ قران سعدین» . آغاز : پری، سوال کنی . بررسی ، عذر کنی .
 بہا ، قیمت . بہرمان ، نام پارچہ (رشید احمد ۲ : ۲۱) .

27

فرہنگ واژه های بوستان

از عبدالرسول قرشی مت ، کہ «شرح بوستان» را در ۱۰۷۳ھ /
 ۱۶۶۳م نگاشته است . گویا بخش دوم عمان شرح بائند . ن . ک .
 پیش از این .

ترجمہ های چاپی بوستان

ترجمہ متون فارسی به زبان اردو و دیگر زبان های محلی این سرزمین، به ویژه متون ادبی، از آن میان کارهای سعدی، دیرتر آغاز گردید. و تقریباً با پیدایش چاپ همراه بوده است. از این روی نسخه های خطی از اینگونه کمتر در دست هست.

در اینجا ترجمه های اردویی «بوستان» را به نقل از اختر راهی (ترجمه ها: زیر چاپ) می آورم:

۱- ترجمه از ملک عنایت الله. که روزگارش بدست نیامد. چاپ: با متن فارسی، ترجمه میان سطرها، لاهور، ملک دین محمد و پسران، بی تاریخ.

۲- ترجمه و حواشی از قاضی مجاد حسین مدرس مدرسه عالیہ فتحپور دهلی، در ۱۳۸۱/۱۹۶۱ء. نگاشته شده است. چاپ: دهلی، کتابخانه سب رنگ، (۱۳۸۲ء).

۳- ترجمه باب اول بوستان. از عبدالکریم سعدی، چاپ: حیدرآباد سندھ، آزاد بک دپو، (۱۳۷۶ء).

۴- ترجمه منتخبی از بوستان. از سید شاه محمد نعیم ندوی فردوسی. چاپ: حیدرآباد سندھ، (۱۳۷۶ء).

۵- حکایات سعدی. ترتیب و ترجمه از طالب هاشمی. چاپ: لاهور، شعاع ادب.

۶- مشزوی دلارام راضی . از جانی بہاری لال مستخلص بہ راضی .
چاپ شدہ است .

29

ترجمہ بوستان

متن عثمان . ترجمہ پنجابی از سید غلام مصطفی نوشاہی (م ۱۳۸۴ھ / ۱۹۶۵م) نگارندہ «نصایح ضروری» (مشترک ۱ : ۸۳۸) و «کنز گینامہ معرفت» (مشترک ۳ : ۱۸۱۷) .

(ن . ک . ترجمہ گلستان ، ترجمہ کریم ، از سمو در این جزوہ) .
وی پدر بشیر احمد نوشاہی و نیای فہرست نگار پاکستانی سید عارف نوشاہی مت .

آغاز (پس از مقدمہ) : بنام جہاندار . . . شروع کرناد مین ایس
کتاب نون نال نام جہان رکھنی والی .

(ن . ک . شریف التواریخ ۲ (۱) : ۳۴۵ تا ۴۱۱ زندگینامہ و نام
کار های ادبیش ، از آن میان ہمین ترجمہ) .

448- گجرات : ساهنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق کہ متن را
سید بشیر احمد بشارت نوشاہی و ترجمہ را .نود مترجم نوشتہ است ،
۵۱۳۵۱ ، ۴۷۰ ص (سید عارف نوشاہی) .

30

ترجمہ بوستان

متن عثمان . ترجمہ بہ زبان پنجابی از ناشناس .

آغاز : شروع کرنا ہاں مین نام جہان رکھنی والی ای جان پیدا
کرنی والی .

449- گجرات ، کتابخانہ قریشیہ ، دختر احمد حسین قلعہ داری .
تاریخ یادنشده ، ۲۱۲ کی (لہوج ، ۸-۹ ، قلمی نسخہ نمبر ، دسمبر
۱۹۸۲ ص : ۷۵) .

کریما : نصیحت الملوک : پند نامه

با سربند های : در ثنای پیامبر ، خطاب به نفس ، مدح کرم ، صفت سخاوت ، مذمت بخل ، بیان تواضع ، مذمت تکبر ، فضیلت علم ، امتناع از صحبت جاهلان ، صفت عدل ، مذمت متمگری ، صفت قناعت ، مذمت حرص ، طاعت و عبادت ، مذمت شیطان ، شراب ، وفا ، شکر ، صبر ، راستی ، کذب ، صنعت پروردگار ، منع امید از مخلوقات .

گزیده از «بوستان» اوست و یکی از «پنج گنج» که از کتاب های درسی مدارس قدیمه شبه قاره بوده است . این «پنج گنج» شامل پنج کتاب است از نگارندگان و سرایندهان جدا ، در موضوع های اخلاقی و ادبی و دینی ، که مورد قبول برای مبتدیان از طلاب و نو آموزان زبان فارسی در شبه قاره قرار گرفته و به صورت کتاب واحد درسی در مدارس قدیمه در آمده است : ۱- کریمای سعیدی ، ۲- نام حق ، شرف الدین بخارایی ، ۳- محمود نامه ، محمد محمود لاهوری (ن . ک . گنج ۳ : ۱۷۹۳) ، ۴- پند نامه عطار ، ۵- رساله فقهی ، قاضی قطب (ن . ک . مشترک ۱ : ۷۰۵) .

آغاز : کریما بیخشیای بر حال ما - که هستیم اسیر کمند بلا .

(ن . ک . نسخه ها ۴ : ۳۲۷۵ «نصیحت الملوک» - مشار ۴ : ۴۰۶۲)

«کریما : پند نامه» که نشانی ۲۴ چاپ آن را داده - ذریعه ۲۴ : ۱۸۳ «نصیحت الملوک» .

- 450- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، گیلانی ، کتابخانہ چشتی سلیمانی :
نستعلیق زیبا ، صفی ہروی ، ۵۹۸۸ ، آغاز برابر ، نسخہ زرین و
ہنری ، ۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 451- جہلم ، پنددادنخان ، مجلہ لوہاران : نستعلیق خوش ،
۱۸ ، ۵۱۰۸۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 452- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۳۲ : نستعلیق شکستہ آمیز ، سده
۵۱۱ . (ص ۱-۳۱) .
- 453- اسلام آباد ، همانجا ۱۷۸ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ .
(ص ۲۱-۳۷) .
- 454- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۰۹ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ .
(ص ۱-۲۳) (گنج ۳ : ۱۷۲۲) .
- 455- اٹک ، مکہد ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده
۵۱۱ ، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 456- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی :
نستعلیق ، سده ۵۱۱ . ۲۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 457- کراچی ، موزہ ہلی ۱۹۵۷-۸۶۲ ، N. M. : نستعلیق ،
میر خلیل اللہ ہفت قلمی (خوشنویسان ۱ : ۱۸) ، ۵۱۱۰۷ ، ۲۱ ص
(نوشاہی : ۶۱۷) .
- 458- گجرات ، دہل ، مولانا محمد شریف نوشاہی : نستعلیق ،
فتح محمد ، ۱۳ شعبان ۱۱۱۱ھ . تمک بیان گل محمد ولد میان
عصمت اللہ (نوشاہی) ۱۶ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 459- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۲۳ : نستعلیق ، (۵۱۱۱۴)
(ص ۵۰-۷۶) . (گنج ۳ : ۱۷۲۱) .
- 460- سنگھر ، کہپرو ، کوتہ سام نہرا ، مولانا میر محمد سکندرانی :
نستعلیق محمد زمان بن شیخ مالک ، ذیقعدہ ۵۱۱۱۷ ، ۱۶ ص
(محمد علی کوثر) .

- 461- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۲۹ : نستعلیق (۵۱۱۳۴) ،
(ص ۱۰۱-۱۱۶) .
- 462- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق
بختہ ، سلطان بن حسین بن سلطان ، یکشنبہ ۱۲ شعبان ۵۱۱۵۳ .
۱۶ ص (دکتر اللہ دتا چودری) .
- 463- خیر پور ، کتابخانہ عمومی ۲۹۷/۶ : نستعلیق ، علی محمد
۱۸۰۵ ب (۵۱۱۶۱) . رویمہم ۷۴ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 464- خیر پور ، پیر گوٹہ ، مدرسہ راشدیہ : نستعلیق شکستہ آبرز ،
سستان ولد کشن داس ، ۶ شعبان ۵۱۱۶۲ . ۱۴ ص (سید خضر
نوشاھی) .
- 465- سرگودھا ، مولانا شہاب الدین : نستعلیق خوش ، رضوان الہی
بن ملا عبداللہ بن سردار بخش ، ۵۱۱۷۰ . نسخہ ہنری ، ۱۸ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 466- سرگودھا ، بہلوال ، جگہیاں ، اللہ دتہ صاحب : نستعلیق
شکستہ خوش ، علی محمد ولد دوست محمد ساکن چک میدان ،
یکشنبہ ۸ - محرم ۵۱۱۷۱ ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 467- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق خوش ، منشی
پریم چند کھتری ، رام پور ، ۵۱۱۷۵ . ۲۲ ص (محمد نذیر
رانجہا) .
- 468- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۴۰۶۳/۱۰۱۱/۵ : پیرسون
۵۱۱۷۸ (۴-۱۷۶۵م) (بشیر حسین ۱ : ۱۵۷) .
- 469- سرگودھا ، بہلوال ، محمد افضل ، جہان آباد : نستعلیق
خوش ، فقیر محمد راج ولد شوکت علی ، ۵۱۱۸۹ . ۱۰ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 470- گجرات ، گنجاہ ، گولیکی ، پیرزادہ خلیل احمد ناصر : نستعلیق
حیدر بخش ، عصر ، ۵۱۲۰۰ ، ۱۵ ص (محمد علی کوثر نوشاھی) .

- 471- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۳۲ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ .
(ص ۲-۱۵) .
- 472- اسلام آباد ، همانجا ۴۸۹۲ : نستعلیق پختہ ، محمد فضل ،
سده ۵۱۲ ، ۲۰ ص .
- 473- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۴۵ : شکستہ آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۴-۱۸) .
- 474- اسلام آباد ، همانجا ۴۴۹۰ : طلبگی ، سده ۵۱۲ . (ص ۲-۱۸)
انجام افتادہ .
- 375- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۸۹ : شکستہ آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۲-۱۵) .
- 476- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۳۵ : شکستہ آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۴-۱۶) انجام افتادہ .
- 477- اسلام آباد ، همانجا ۶۰۶۲ : نستعلیق پختہ ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۸-۲۲) .
- 478- اسلام آباد ، همانجا ۸۶۱۶ : نستعلیق پختہ ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱-۱۶) (گنج بخش ۳ : ۱۷۲۳) .
- 479- پیشاور ، کاشکال ، کتابخانہ نشیندہ ، سعد اللہ جان :
نستعلیق پختہ ، سده ۵۱۲ . سپس : محمود نامہ ، ہند نامہ ، رسالہ
قاضی قطب ، آغاز برابر (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 480- پیشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۱۷۳ : نستعلیق خوش
خط دوم از عبد اللہ ملا ، سده ۵۱۲ . در «پنج گنج» .
- 481- سرگودھا ، ساھیوال ، مکتبہ سایمانیہ : نستعلیق ، فخر ہمدانی
سده ۵۱۲ ، ۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 482- شکار پور ، گڑھی یامین ، مولانا محمد ابراہیم ، ناظم باسنی :
نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . با ترجمہ منظوم آن بہ زبان ہندی
درمیانیہ سطرھا ، ۴۴ ص .

- 483- شکار پور ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . بدنبال «پند نامہ» سپس نام حق (سید خضر نوشاهی) .
- 484- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۸-۱۲ N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۲ ، در جامعہ موضع جوہالہ گجرات ، (گ ۲-۱۹) (نوشاهی : ۶۱۷) .
- 485- اوچ ، مخدوم شمس الدین گیلانی ۴۳۳/۲ : نستعلیق خوش فقیر بہادر ملتانی ، سده ۵۱۳-۱۲ . (دکتر اللہ دتا چوہدری) .
- 486- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۴۸ : نستعلیق پختہ ، سده ۱۲-۵۱۳ . (ص ۱-۲۴) .
- 487- سرگودھا ، جہاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کہوکہر : شکستہ نستعلیق خوش ، شمس الدین ولد رکن الدین صندی ، ۵۱۲.۷ سرلوح زرین ، ۱۶ ص ۸ بیت (محمد نذیر رانجھا) .
- 488- پشاور ، پرنسور دکترا اسلام محمود خان : نستعلیق خوش ، حافظ لطیف اللہ خوش نویس بن حافظ محمد حسن بن حافظ عبداللہ ، ۲۳ رمضان ۵۱۲.۷ . (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 489- شیخوپورہ ، خانقاہ دوگران ، رضویہ ، ابو الفیض محمد عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق ، ۵۱۲.۸ . ۱۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 490- لاہور ، کتابخانہ فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، ۵۱۲.۱۸ با سرلوح زرین ، ۲۷ گ ۸ س (پایان نامہ دکترا خالدہ صدیقی : ۶۶۴) .
- 491- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۵۰۵ : نستعلیق پختہ ، غلام نبی ، ۵۱۲.۲۲ . (ص ۱۷-۴۹) .
- 492- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : طلبگی ، (۵۱۲.۲۶-۱۲۱۷) (ص ۱-۱۵) .

- 493- لاہور، دانشگاہ، شیرانی ۳۸۸۵/۸۵۲/۲ : میان شہاب الدین
۱۲۳۰ (۱۸۱۵ م)۔
- 494- کراچی، موزہ ہلی ۱۹۵۷-۸۳۹ : N. M. نستعلیق جلی،
۵۱۲۳، ۲۶ ص۔
- 495- کراچی، همانجا ۱۹۵۹-۴۰۳ : N. M. نستعلیق خوش،
۵۱۲۳۸، ۱۸ ص (نوٹشاهی : ۶۱۷)۔
- 496- لاہور، دانشگاہ، شیرانی ۵۲۲۷/۱/۲۲۱۷ : قطب الدین
زرگر، ۱۲۳۵ (۱۸۱۹ م) (بشیر حسین ۱ : ۱۵۸)۔
- 497- لاہور، کتابخانہ داکٹر محمد باقر : نستعلیق فقیر اللہ دین،
۲۲ رمضان ۱۲۴۵ھ . سپس «پند نامہ»، ۲۴ گ ۹ س (پایان نامہ
دکتر خالدہ صدیقی : ۵۷۸)۔
- 498- کراچی، موزہ ہلی ۱۹۶۱-۱۶۴۶/۲ : N. M. نستعلیق
(۵۱۲۵۰)، (ص ۴۵-۵۱) (نوٹشاهی : ۶۱۷)۔
- 499- شیخوپورہ، گبانہ نو، عنایت شاہ قریشی : نوشتہ ۱۲۵۰ھ .
۱ ص (محمد علی کوثر)۔
- 500- لاہور، دانشگاہ، شیرانی ۳۶۳۸/۱/۶۱۷ : غلام محمد،
۱۷ رمضان ۱۲۵۱ھ (۱۸۳۶ م) (بشیر حسین ۱ : ۱۵۸)۔
- 501- سرگودھا، بہاول، دیرہ ملکان، تاک یار محمد : نستعلیق
خوش، یاسین علوی، برای برخوردار اسماعیل، ۱۲۵۱ھ، ۲۶ ص
(محمد نذیر رانجہا)۔
- 502- لاہور، دانشگاہ، شیرانی ۵۶۵۳/۲۳۳۲/۱ : عبد الرحمان،
۲۵ شعبان ۱۲۵۳ (۱۸۳۷ م) (بشیر حسین ۱ : ۱۵۸)۔
- 503- گجرات، دہل، محمد شریف نوٹشاهی : نستعلیق، احمد بخش
(نوٹشاهی) برای برخوردار غلام حسن، ۲۲ ع ۲/۲ ۱۲۵۶ھ، ۱۶ ص
(سید خضر نوٹشاهی)۔

- 503- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲ : نستعلیق ، (۵۱۲۵۷) (ص ۱-۱۴) .
- 504- اسلام آباد ، همانجا ۵۴۷۶ : نستعلیق ، قادر بابا قادری کشمیری ، ۵۱۲۵۷ (ص ۲-۲۳) (گنج ۳ : ۱۷۲۳) .
- 505- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۶۵ الف : نستعلیق ، میرزا محمد خان ، ۵۱۲۵۷ ، ۱۰ گ (دیال سنگھ ۳ : ۱۳۴) .
- 506- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۳۰ : نستعلیق ، (۵۱۲۵۶) (ص ۱۰۴-۱۱۷) .
- 507- خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ، ۵۱۲۶۰ . سپس گلستان نوشتہ ۵۱۲۶۳ . (سید خضر نوشاهی) .
- 508- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : نستعلیق خوش ، حافظ غلام رسول شاہپوری ، ۵۱۲۶۰ . در مسجد چک ۵۴ شمالی ۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 509- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۴۴۵ : شکستہ آمیز ، ۷ ع ۱/۲ ۵۱۲۶۱ (ص ۱-۶) ، آغاز افتادہ .
- 510- پشاور ، دانشگاہ ۴۴۸ : نستعلیق ، ۲۰ رجب ۵۱۲۶۲ . در «پنج گنج» (سید امتیاز حسین) .
- 511- بلوچستان ، مستونگ ، چوتو ، عبدالصمد کاریز : نستعلیق شکستہ آمیز ، تلومیل ، غره ج ۱/۵۱۲۶۴/۷ اپریل ۱۸۴۸ م . ۲۲ ص زد کتر انعام الحق کوثر) .
- 512- لاهور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ، سید غالب شاہ بن پیر ملک شاہ ، ۱۱ رجب ۱۹۰۴ ب (۵۱۲۶۴) (محمد علی کوثر) .
- 513- لاهور ، اعوان تاون ، سید سبط الحسن ضیغم : نستعلیق ، ۹ سوال ۱۹۰۴ ب (۵۱۲۶۴ ؟) ، ۲۶ ص (محمد علی کوثر) .
- 514- کویتہ ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق

- ش ۱ «پنج گنج» نوشته ۱۲۶۶ھ. در قندهار (دکتر انعام الحق کوثر).
- 515- لاهور، اردو بازار، کتابخانہ رشیدیہ، قاری عبدالرشید قاسمی: نستعلیق، ولی محمد، ۲ ذیقعدہ ۱۲۶۷ھ. ۱۲ ص (سید عارف نوشاهی).
- 516- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۳۲: نستعلیق پختہ (۱۲۷۰ھ). (ص ۵۹-۷۴).
- 517- شیخوپورہ، نارنگ مندی، چندیالہ گلستان، محمد شفیع الراعی: نسخ، رمضان ۱۲۷۰ھ، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).
- 518- کراچی، سوزہ ملی N. M. ۵۲۸/۳۱: نستعلیق، (تاج الدین، ساکن قلعه دیدار سنگھ، کوچرانوالہ، ۱۲۷۰ھ)، (گ ۷-۱۰) (نوشاهی: ۶۱۷).
- 519- لاهور، شش محل، انبالہ جلد مازی، محمد بشیر لودھیانزی: نستعلیق، سده ۱۳ھ. با مہر محمد شفیع خان کندہ ۱۲۷۱ھ. ۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).
- 520- شیخوپورہ، نارنگ مندی، کوت بہیلان، چوہدری ذکاء اللہ: نستعلیق پختہ، غوث محمد کوت بہیلان، ۱۲۷۲ھ. ۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).
- 521- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۰۸: طبکی، ۱۲۷۴ھ. (ص ۲-۳۲).
- 522- سرگودھا، جہاوریان، عطاء الرحمن صاحب کپوکیہ: نستعلیق خوش، عبد الودود چشتی، پسر ملا ساوالا خان، ۱۲۷۵ھ. ۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا).
- 523- شیخوپورہ سرمیدانی، گنجینہ ضیاء العلوم، نعیم اختر: نستعلیق، سلطان محمد بن لیکو خان، در «پنج گنج» نوشته ۱۲۷۵ھ. سرلوح (ص ۱-۱۸) (نعیم اختر مجددی).

524- پیشاور، دکتر خواجہ محمد سلیم ۸۲۸ : نستعلیق، ملا
صفا اللہ، ۲۴ ذیقعدہ ۱۲۷۶ھ۔ در «پنج گنج» (میر سجاد حسین
کاظمی)۔

525- سرگودھا، بہلوال، صوفی نعمت اللہ، چاوه : شکستہ نستعلیق،
ش ۲ «پنج گنج» نوشتہ ۱۲۷۸ھ۔ (ص ۱۹-۳۱) (محمد نذیر رانجہا)۔

526- پیشاور، دکتر خواجہ محمد سلیم ۴۳۴ : نستعلیق خوش،
(۱۲۷۹ھ) سپس پند نامہ، ۲ ص (میر سجاد حسین کاظمی)۔

527- سرگودھا، بہلوال، جگہیان، اللہ دتا صاحب : نستعلیق
خوش، سعد اللہ بن ولایت شاہ ساکن شیر پور، ۱۲۸۲ھ۔ ۲۸ ص
(محمد نذیر رانجہا)۔

528- سرگودھا، لک، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش،
ولی محمد بن عبدالستار ملہمی، ۱۲۸۳ھ۔ ۲۲ ص (محمد نذیر
رانجہا)۔

529- شیخوپورہ، بوہر باتھ، محمد علی کوثر بہتی : نستعلیق
خوش، عبدالکریم بن عبدالرحیم، ۱۲۸۳ھ، ۲۵ ص (محمد علی کوثر)۔

530- لاہور، فقیر خانہ، سید مغیث الدین : نستعلیق، عتیق اللہ،
۱۲۸۷ھ۔ ۲۲ ص (محمد علی کوثر)۔

531- لاہور، رحمان پورہ، محمد شریف البدر : نستعلیق، ۱۲۸۹ھ۔
۱۹ ص (نعیم اختر مجددی)۔

532- سرگودھا، الہ آباد، بیان عبدالرحیم صاحب : نستعلیق
شکستہ خوش، محمد حسین واد یعقوب دو شنبہ۔ ۱۲۹۶ھ/۲۔
۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا)۔

533- سرگودھا، بہلوال، کتابخانہ معادت خان، بتمن : نستعلیق
طلبگی، محمد دائم واد سردار علی بکھر ساکن بکھر پرگنہ،
۱۲۹۸ھ، ۱ ص (محمد نذیر رانجہا)۔

- 534- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۵ : نستعلیق ، فتح الدین ولد چوہدری غلام علی ، قوم پورا کوت نیکیال راولپنڈی ، ۱۹۴۰ ب/ ۱۸۸۲ م (۵۱۲۹۹) (ص ۵۹-۸۶) .
- 535- سرگودھا ، بہاول ، مولوی عنایت اللہ ، چک ۸ شمالی : شکستہ نستعلیق خوش ، حقیر محبوب پسر جمال الدین بہروز ، آدینہ و ذیقعدہ . . ۵۱۳ . ۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 536- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۹۹ : طلبگی ، سدہ ۵۱۳ . (ص ۱۵-۲) .
- 537- اسلام آباد ، همانجا ۲۲۹۳ : شکستہ آمیز ، سدہ ۵۱۳ . (ص ۱-۱۴) .
- 538- اسلام آباد ، همانجا ۶۳۰۴ : نستعلیق بختہ ، سدہ ۵۱۳ . (ص ۱-۸) .
- 539- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۹ : نستعلیق بختہ ، سدہ ۱۳ ص (ص ۱-۷) . آغاز افتادہ .
- 440- اسلام آباد ، همانجا ۳۷۸۲ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۳ . ۲۲ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۴) .
- 541- سرگودھا ، بہاول ، نصیر پور ، مولا داود : نستعلیق ، لثیق احمد ، سدہ ۵۱۳ ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 542- خیر پور ، تمپہرہی ، مدرسہ دارالہدایا : نستعلیق ، عبدالوہاب عرف خواجہ ، ساکن سکہر ، سدہ ۵۱۳ . ۱۸ ص (سید خضر نونہا) .
- 543- کراچی ، موزہ ملی N. M. ۱۹۷۸/۱۲ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . بامہ مجلس تصویر ، آغاز و انجام افتادہ ، ۱۴ ص (نونہا) : (۶۱۷) .
- 544- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . با مہر «شاہ علی محمد» کہ شاید نویسندہ باشد ، ۱۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 545- هزاره ، ہری پور ، دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ھ . برای یک ہندو بہ نام سیتل قل ، ۱۹ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 546- شکار پور ، گڑھی یاسین ، مدرسہ قاسمیہ ، نجم الدین صاحب : سده ۱۳ھ . سپس «محمود نامہ ، شاگرد نامہ . . .» (سید خضر نوشاہی) .
- 547- اٹک ، مکہد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۳ھ . ۱۵ ص .
- 548- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۳ھ ، ۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 549- کراچی ، موزہ ملی ۱/۱-۵۷۱-۱۹۵۸ N.M. : نستعلیق خوش ، محمد جلال الدین بن میان رحیم بخش ، راجپوت کمہوکہر ، ساکن ہیرانوالہ کلان (گوجرانوالہ) ، ۱۴ شوال ۱۳۰۸ھ (نوشاہی : ۶۱۷) .
- 550- سرگودھا ، جہاوریان ، کتابخانہ عطاء الرحمن صاحب کمہوکہر : در «پنج گنج» نوشتہ رفعت اللہ بن شفق محمد ۳۰۳ھ . آغاز برابر نمونہ (محمد نذیر رانجہا) .
- 551- سرگودھا ، بہلوال ، غلام محمد ، کہوٹ : نستعلیق خوش ، ش ۱ «پنج گنج» نوشتہ ۹۰۳ھ . (ص ۱۱-۱۰) (محمد نذیر رانجہا) .
- 552- سرگودھا ، بہلوال ، کتابخانہ منیر احمد ، سردار پور نون : شکستہ نستعلیق خوش ، محمد اسماعیل پسر عبد النبی ، دوشنبہ ۲۸ ذیقعدہ ۱۳۱۰ھ ، ۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 553- سرگودھا ، بہلوال ، کتابخانہ رب نواز ، لیلیانی : نستعلیق ، ش ۱ «پنج گنج» نوشتہ ۱۳۱۱ھ . (ص ۸-۱) ، آغاز افتادہ (محمد نذیر رانجہا) .
- 554- گوجرانوالہ ، تمہتہ گجو ، مولوی محمد عبداللہ : نستعلیق ، قاضی محبوب عالم ، ۱۳۱۱ھ . (محمد علی کوثر نوشاہی) .

- 555- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانہ حقانیہ ، معید احمد : نستعلیق شکستہ آمیز ، صوفی اللہ یار طالب علم ، ۱۰ ذیقعدہ ۱۳۱۲ھ . ۱۸۷ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 556- سرگودھا ، بہاول ، بکھر ، کتابخانہ عبدالرسول صاحب : نستعلیق خوش ، مسکین شاہ ولد نعمت . ۱۳۱۴ھ ، ۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 557- سرگودھا ، خوشاب ، کتابخانہ محمد نسیم صاحب : نستعلیق خوش ، ۱۸۹۸م (۱۳۱۶ھ) ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 558- سرگودھا ، حبیب الرحمن ۲۸ : نستعلیق خوش فارسی ، ملا محمد بن رحمت اللہ ، ۱۳۲۵ھ . ۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 559- پمشاور ، گلباد شاہ جی ، سید صادق حسین شاہ جعفری : نستعلیق پختہ ، میر سید علی حسینی ، ۱۷ شعبان ۱۳۲۶ھ . ۲۴ ص (میر سجاد حسین کٹنمی) .
- 560- لاہور ، کتابخانہ فقیر سید معین الدین : نستعلیق ، با تاریخ ۱۹۰۹م (۱۳۲۷) در دفتر ، ش ۱ ، چہ وند ، ۱۸ اک ۱۳ اس (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۵۹۷) .
- 561- گجرات ، ساہن پال ، کتابخانہ نوشاہید : نستعلیق خوش ، سید بشیر احمد بشارت ، ش ۸ مجموعہ نوشتہ ۱۳۵۱-۱۳۵۵ھ (ص ۳۲۲-۳۶۰) (سید عارف نوشاہی) .
- 562- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۲/۹۹۳/۴۰۴۵ : تاریخ یاد شدہ .
- 563- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۳/۱۳۳۴/۴۳۸۵ :
- 564- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۱/۹۹۴/۴۰۴۶ :
- 565- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۹/۱۰۲۶/۴۰۷۸ :
- 566- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۲/۱۱۰۱ :
- 567- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۱/۷۷۳/۳۸۰۶ :

- 568- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۹۸۵/۴۰۳۷ :
- 569- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۱۴۶/۱/۵۱۵۳ :
- 570- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴/۱۲۲۵ : نوشته عبدالله ولد محمد جمال الدین ، نیز تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۱ : ۱۵۸-۱۵۹) .
- 571- لاهور ، کتابخانه فقیر مید مغیث الدین : نستعلیق ، تاریخ یاد نشده ، ۱۴ گ ۱۹ س (پایان نامه دکتر خالدہ صدیقی : ۸۲) .
- 572- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق ، کاغذ ہندی ، ش ۲ مجموعہ ، سپس «نصاب خالق آفرینندہ» ، (پرفسور روشن آرا بیگم) .
- 573- لاهور ، دیال منگھ ترمست ۱۹۵ : نستعلیق ، ۸ گ (ہاشمی صدیقی ۲ : ۲۳۵-۲۳۸) .

شرح کریما

متن همان . گزارش از محمد کامل بن الله یار قریشی قادری ، ساکن قصبه کوت کمالیہ پرگنہ دیک راوی صوبہ ملتان ، کہ مدتی بہ شوق در سفر و در مدرسہ ۱۵ بافضلاً گذاریندہ است . بدستور محمد شاہ (۱۷۱۹-۱۷۵۹ م) بنام نواب سیف الدولہ زکریا خان بہادر دلیر جنگ ، بہ سال ۱۱۵۱/۸-۱۷۳۹ م ساختہ است .

و از ہموست در این بخش «شرح گنستان» (ن . ک . پس از این) .
آغاز : ربنا افرغ علینا صبراً واثبت اقدامنا . . . حمد بیحد مر ناضعی
را اولاً و آخراً کہ جواہر وجود آدم را در سلک عناصر . . . اما بعد ،
می گوید .

574- ملتان ، جہانیان ، چک R. ۱۰/۱۴ کتابخانہ اللہ بخش اسد
نظامی : نستعلیق ، عبدالغفور ولد عبدالرحیم ، ۱۱۵۳ھ . آغاز برابر ،
کابل (سعید الخضر نوشاخی) .

575- ملتان ، جہانیان ، مکتبہ الجمال ، مولانا اسد نظامی : نستعلیق
خوش ، عبدالغفور بن عبدالرحمان بن حبیب اللہ ، ۱۴ محرم ۱۱۹۳ھ .
آغاز برابر ، ۳۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

576- فیصل آباد ، غلام محمد آباد ، مکتبہ چشتیہ : نستعلیق بخند ،
شرف الدین بن شاہ مبر ، ۱۲۳۳ھ . آغاز نزدیک بہ نمونہ ، بنام
نواب سیف الدولہ زکریا خان بہادر دلیر جنگ و بدستور محمد شاہ ،
۵۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 577- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۰۴ : شکسته آمیز پخته ، ابراهیم ولد عبدالهادی ولد محمد فاضل ، ۵۱۲۴۹ . (ص ۲-۳۹) (گنج ۳ : ۱۷۲۴) .
- 578- سرگودھا ، ساھیوال ، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق خوش ، ولی الدین ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر ، ۵۰ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 579- جھنک ، چنیوت ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق خوش ، عبدالعزیز ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر ۲۵ ص (محمد نذیر رانجھا) .

33

شرح کریما

متن همان . گزارش از مولوی محمد اکرم ملتانی . کہ بایستی نگارنده «شرح گستان» در ۱۱۵۰/۵۱۷۴۲ م ، (ن . ک . همین بخش) و شرح «اسکندر نامہ» باشد .

در دیباچہ «ترجمہ کریما» سید غلام مصطفی نوشاهی ، از این گزارش نام بردہ شدہ است ، (ن . ک . پس از این) .

آغاز : کریما بیخشیای بر حال ما . . . کریم مشتق از کرم ، باب لازم ، الکریم والکرامت بزرگ شدن ، و اگر کسی گوید کہ شیخ (رح) از اسم اللہ کہ مشتمل بر ذات بیچون و بیجهات و جامع جمیع صفات .

580- شیخوپورہ ، سرمیدانی ، گنجینہ ضیاءالعلوم ، نعیم اختر : نستعلیق ، ۲۱ دسمبر ۱۸۸۰ م (۵۱۲۹۷؟) آغاز برابر نمونہ ، ۲۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

581- راولپنڈی ، کتابخانہ مستالیہ ۹ : نستعلیق ناپختہ خوانا ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۸ ص (پرفسور اختر راھی) .

582- انک ، سلطانپور ، حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاہ : نستعلیق پختہ ، ۱۹۰۱ م (۱۳۱۹) نام نگارنده در کلفون و سر آغاز از نویسنده نسخه است . آغاز : کریما بیخشیای . . . کریم مشتق از کرم . باب لازم الکریم والکرامت بزرگ شدن ، گرگسی گوید کہ شیخ ، ۳۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

34

تحفة الحسن : شرح کریمہ

از غلام حسن . بہ سال ۱۲۱۸ھ (۳-۴-۱۸۰۴م) بنام پادشاہ جم جاہ فریدون محمود شاہ (دیباچہ) . آگہی بیشتری از نگارندہ بدست نیامد . ن . ک . «تحفة الحسن» سرودہ ۱۲۱۲ھ . در بخش منظومہ های «مشترک» .

آغاز : حمد ببعثت مر خالق را کہ گوهر ذات محمدی را بہ جوهر خاتم النبیین پرداخت ، و سپاس . . . اما بعد ، ابن احقر عباد اللہ . . .

583- سرگودھا ، بہیرہ ، مدرسہ عزیزہ ، ابرار احمد بگوی :

نستعلیق محمد علی ، ۱۲۳۸ھ . آغاز برابر ، ۸۲ ص (نذیر رانجہا) .

584- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق و نسخ ،

محمد نور الحق پسروری ، ۱۲۵۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۷۱ ص .

585- شیخو پورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :

نستعلیق ، ۱۲۵۹ھ . آغاز برابر ، ۹۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

586- شیخو پورہ ، فیروز والا ، میروال ، کتابخانہ اعظمہ : نستعلیق

خوش ، عبدالجبار قادری رضوی ، شوال ۱۲۷۲ھ . در بہائی دروازہ

لاہور ، آغاز برابر ، ۹۱ ص .

587- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : نستعلیق

پختہ ، راجا بن محمود علی ، ۱۲۸۲ھ . آغاز برابر ، ۹۰ ص (نعیم

اختر مجددی) .

35

شرح کریمہ

متن همان . شرح از مولوی شمس الحق کہ بہ مشیت باری بہ شہر دارالعلم میرزا پور ، کہ از بنارس بہ جانب جنوب پانزدہ لڑوہ تخمیناً آبادی (؟) دارد ، وارد شدہ است . بہ سال ۱۲۹۰ھ (۱۸۷۳م) (دیباچہ) .

آغاز: حمد له ، می گوید ، که فقیر احقر به مشیت خالق اکبر وارد شهر دار العلم میرزا پور . . . آغاز شرح : کریمه بیخشا . . . بدانکه این کتاب انتساب سسمی به کریمه . از ملفوظات ناظم سماک سخن .

588- لاهور ، شاهی مسجد ، علما اکیدمی . ۲۷۲ . جدید : نستعلیق ، درویش نور محمد ولد محمد یار ، ۲۲ ذیقعدہ ۱۳۰۷ھ ، آغاز برابر ، ۷۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

36

تجزیه و ترکیب کریمه : شرح کریمه

متن همان . تجزیه و ترکیب از شیخ احمد پسروری بن میان شمس الدین ، که در پسرور می زیسته است ، و در ۴۰ سالگی در ۲۰ اوت ۱۸۷۵ م (۱۲۹۲ھ) در همان شهر در گذشته است .

این تاریخ ها را دکتر سید سلطان محمود حسین به نقل از دفتر گورستان شهر داری شهر پسرور برای این ناچیز فرستاده است .

و از هموست «جامع النصایح» در دستور زبان فارسی (ن . ک . مشترک بخش دستور) .

آغاز: بعد الحمد والصلوة بر ضمائر اولوالابصار روشن وهویدا باد .

589- لاهور ، پنجاب پبک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ کر - احمد : نستعلیق ، نظام الدین در مقام بهکر ضاع دبره اسماعیل خان ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونه ، ۵ گ ۱۴ س (عباسی ۱ : ۴۳۱) .

590- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۰۶۱ : نستعلیق ، نور محمد سده ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۱۵۱ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۶) .

37

در یکتا : شرح کریمه

متن عمان . گزارش از (عبد) الحافظ محمد نذیر بن حاجی محمد صدیق

بن حافظ محمد ہاشم بن محمد عزیز خان غلزائی مصطفی آبادی . بنام شیخ کریم الدین احمد کوتوال میرزا پور . (دیباچہ)
 آغاز : حمد لہ . خیر الرازقین ، ارحم الراحمین . . . بعد از این بدل
 حزین کمترین . . . عبدالجافظ محمد نذیر بن . . . المصطفی آبادی معروف
 بہ رامپور افغانان .

591- ملتان ، کتابخانہ خلافت ربوہ : نستعلیق و سرودہ ہا نسخ ،
 معین الحق ، ۱۲۸۰ھ . آغاز برابر ، ۸۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
 592- سیالکوٹ ، بدو مسلمی کہنہ ، کتابخانہ فخر الاطباء : نستعلیق
 پختہ ، سلام اللہ ، ۱۳۱۱ھ . آغاز برابر ، ۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

38

معین المبتدی : شرح کریمما

متن همان . گزارش از نصیر الدین بن فقیر عبداللہ ، کہ چون دید کہ
 معلمان اول بہ شاگردان خود «کریمما» را سی آموزند ، برای ایشان این
 شرح را ساختہ و «معین المبتدی» نام نہادہ است (دیباچہ) .
 نخست بیٹی از آن را آورده ، سپس بانسانی «لغت» واژه های دشوار
 آن را گزارش کردہ است ، سپس بہ گزارش کلی بیت ہی پردازد . با سر بند
 های «قوله ، قال ، سؤال و جواب» با ذکر مآخذ و منابع کار خود .
 آغاز : حمد لہ . صلوات . اما بعد ، می گوید داعی کوفہ اسلام ،
 نصیر الدین ولد فقیر عبداللہ مرحوم کہ چون اول معلمان بہ شاگردان .
 (ن . ک . نسخہ ہا ۵ : ۳۵۱۱ «معین المبتدی»)

593- سرگودھا ، بہلوال ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق خوش ،
 سدہ ۱۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۷۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

594- سیالکوٹ ، رانپورہ ، کتابخانہ حسن علی : نستعلیق زیبا ،

محمد سلیم ، سدہ ۱۳ھ . آغاز برابر ، ۱۱۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

595- اسلام آباد ، کنج بخش ۶۰ : تحریر آمیز پختہ ، میان محمد

زمان ، سکنه موضع سستاله ، ۲. ذیحجه ۵۱۳.۴ . آغاز برابر ،
۱۰۰ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۵) .

39

فواید غوثیه : شرح کریم

متن همان . گزارش از ناشناس . که پاس خاطر غوث بخش مسمی به
سید عبدالوهاب ساخته است (دیباچه) . با دیباچه ای به زبان عربی .
آغاز : حامد الله القادر الذی اعطى الحامدين غوثاً حسناً وللمحمود
الذی وهب .

596- کراچی ، جناح باغ ، لیاقت هال لائبریری : نستعلیق ، مدہ
۵۱۳ . آغاز برابر ، (ص ۹۵-۱۷۴) (سید خضر نوشاهی) .

41

شرح کریم

متن همان . شرح از ناشناس . نسخه ها یکی نیستند .

597- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۹۷۵ : نستعلیق پخته ، مدہ ۵۱۲ .
(ص ۲۴-۹) . آنچورده ، سوریانه زده (گنج ۳ : ۱۷۲۵) .

598- اوچ ، کتابخانه مخدوسی ، سید شمس الدین گیلانی : نستعلیق ،
بدنبال «تحفه غوثیه» در شرح «نام حق» نوشته ۵۱۲۵۴ . بدون
دیباچه . آغاز : کریم ببخشای . . . کریم در اصل کریم بود ، حرف
ندا از اول حذف نموده بجای او الف در آخر در آوردند ، کما فی
اللهم عوض میم مشدده ، عن حرف الندا (پرفسور دکتر الله دتا
چودری) .

599- گجرات ، قلعه دار ، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری :
نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز : کریم ببخشای . . . حرف
ندا از اول حذف کرده ، در اصل ای کریم بود ، پس عوض او در
آخر الف در آورده اند ، ۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

ترجمہ های چاپی کریمہ

- برای ترجمہ های چاپ شدہ آن بہ زبان اردو، ن. ک. اختر راہی
ترجمہ ہا : ۵۹ .
- ۱- اردو کریمہ .
- از صبر رضوی ، مخدوم ، چاپ : شیخ پورہ مونگیری ، (۱۳۸۰ھ) .
- ۲- ترجمہ شیخ سعدی کی پند نامہ کا .
- بہ نظم ، از مظہر علی خان والا ، بہ سال ۱۸۰۲ م / ۱۲۱۷ھ . چاپ :
کلکتہ ، (۱۲۱۷ھ) .
- ۳- فیض کریم .
- ترجمہ و شرح کریمہ از مولوی فیض احمد ککروی ، بہ سال ۱۳۸۴ھ /
۱۹۶۵ م . نخست ترجمہ و سپس گزارش واژہ ہا و شرح ہر بیت ، چاپ :
ملتان ، مکتبہ امدادیہ .
- ۴- گلشن شرافت .
- بہ نظم . از سعید قریشی ، بہ سال ۱۳۸۱ (: پند خدای سخن)
با حواشی و گزارش واژہ ہا ، و در آغاز زندکینامہ کوتاہ سعدی .
- ۵- وعظ سعید .
- از احمد سعید دہلوی . با حاشیہ ہایی و در آغاز زندکینامہ کوتاہ سعدی
و کار های ادبی او . چاپ : دہلی ، مطبع نعمانی ، (۱۳۴۸ م) .

۶- ترجمه دیگر .

از ناشناس . چاپ : لاهور ، ملک سراج الدین و پسران .

۷- ترجمه دیگر .

از عبدالرحمن . چاپ : کانپور ، مطبع نظامی .

۸- ترجمه دیگر

از ناشناس چند چاپ شده است ، از آن میان لکهنو - مطبع نولکشور .

۹- ترجمه دیگر

از قاضی سجاد حسین محقق و رئیس مدرسه عالی فتحپور ، دهلی کہ

«پند نامہ» عطار نیشابوری و «شنوی معنوی» (انتشارات مرکز تحقیقات فارسی

ایران و پاکستان) را نیز ترجمہ کرده اند . چاپ : ملتان ، مکتبه امدادیہ .

42

ترجمہ کریمہ

به زبان اردو . گویا از میرزا نظر علی بیگ . در ۱۲۶۲ھ (۱۸۴۶م)

(نوشاهی) .

آغاز : کریمہ ببخشای بر حال ما - ای کرم کنندہ بخشش کر اوپر حال

هماری - کہ هستیم امیر کمند هوا - کہ ہون میں مس گنہ گار پھاندا هوا کا .

600- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ ، نستعلیق ، میرزا

نظر علی بیگ ، ۶ شوال ۱۲۶۳ھ . عنوانہا شنگرف ، آغاز برابر

نمونہ ، ۶۵ص (سید عارف نوشاهی) .

43

ترجمہ کریمہ

ترجمہ سندی آن از ہدایت اللہ بن حاج محمد حسن ہالائی سندی

(م اوت ۱۹۴۶/۱۳۶۵ھ) . در کلیات او بنام «نزہت الاحباب» نگاشته

۱۳۳۰ھ/ (ص ۱۰-۲۴) جای دارد .

آغاز : گنگار آہیان ، خاطر خدا - نظر رحم جی کر اساندی سدا .

601- کراچی ، کریم بخش خالد «دیپردایره اطلاعات و فیلم استان سند : نسخہ سندی ، سده ۱۴ھ . (ص ۱-۲۴ کلیات) (سید عارف نوشاهی) .

44

ترجمہ کریمہ

ترجمہ پنجابی آن . از سید غلام مصطفی نوشاهی (۱۳۰۷-۱۳۸۴ھ / ۱۸۸۹-۱۹۶۴م) (کہ یاد او در «ترجمہ بوستان : ۷۳» گذشت) . در ۱۳۴۲ھ / ۱۹۲۴م ، بہ روزگار ژرژ پنجم ہند . نخست بیت را آورده سپس بہ نثر پنجابی ترجمہ کردہ است . در دیباچہ آن از «شرح کریمہ» نگاشتنہ محمد اکرم ملتانی یاد کردہ است .

آغاز (پس از دیباچہ نثری) : کریمہ ببخشای . . . ترجمہ : ای بزرگ ای سخن بخشش کر او برا سادی دی . جی ہی ان مین قیدی بہائی حرص دی دا .

(ن . ک . شریف التواریخ ، سوم (۱) : ۳۸۵ «ترجمہ کریمہ» .

602- گجرات ، ساہنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق خوانا مترجم ، ۱۳۴۲ھ ، ۲۵ ص (سید عارف نوشاهی) .

603- گجرات ، ساہنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق خوش ، فرزند مترجم سید بشیر احمد بشارت نوشاہی ، سده ۱۴ھ . (سید عارف نوشاهی) .

ترجمہ کریمہ

از مظہر علی خان . بہ زبان اردو .

آغاز : سی ہین اتنی بخش ای خدا - کہ ہین ہم گرفتار حرص و ہوا .

604- خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق زیبا ، سده ۱۲-۱۳ .
 ہمراہ متن فارسی ان ، پیس «مطبوع الصبیان» (سید خضر نوشاہی)
 (ن . ک . پس از این کہ شاید یکی باشند) .

605- خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ، ۲۷ ع ۱۲۷۴/۲ .
 متن است وزیر نویس آن بہ اردو ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲ ص (سید
 خضر نوشاہی) .

تضمین کریمما

از جعفر زتلی (زتلی به ہندی یعنی لغو و بیہودہ) ، از مردم نواحی
دہلی ، و روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ھ) . ملازم شاہزادہ کاسبخش
پسر اورنگ زیب بودہ ، و در ۱۱۲۵ھ/۱۷۱۳م بہ دستور فرخ سیر
(۱۱۴۱-۱۱۳۱ھ) شہید شدہ است . وی در پردہ ہزل و شوخی زبان
فارسی و اردو و دیگر زبان ہای محلی را در ہم آمیختہ ، بہ نثر و نظم ،
انتقادات خود را بیان می کردہ است . و در بارہ خود گوید : جعفر شکر
کن کہ در عالم - جا بجا نام تو زتلی باشد .

و این تضمین نیز ہزل آسیر است .

(ن . ک . روز روشن : ۱۶۸ «جعفر زتلی» - پاکستان و ہند : ۴۰ : ۴
ضمن سراینندگان روزگار اورنگ زیب . و از وی این بیت را یاد کردہ :
سکہ زد برگندم موتھ و مٹر - پادشاہ پشہ کش فرخ سیر - دکنی ادب کی
تاریخ : ۱۳۶-اتہ : ۳۰۵۴ «گفتہ جعفر زتلی» کہہ در واقع کلمات اوست).
607- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۳-۲۰۷ : N. M. : نستعلیق ، سندھ
۵۱۳ . در «دیوان» او (نوشاہی : ۶۱۷) .

تضمین کریمما

گویا از کرامت علی شہیدی . (۱۲۵۶ھ/۱۸۴۰م) کہ قصیدہ بردہ
را بہ زبان پنجابی سرودہ است .

سراینده سه بیت از خود ، و چهارمی را از « کریمما » آورده است .
 آغاز : زعی کلعزازی ، سمن غبغبی - طبرزد دهانی و شیرین لبی - به
 تدریس عشق ، آفت مذهبی - به تکمیل حسن ، آیت مکتبی - کتابی به بر ،
 غیرت کوکبی - همی خواند پیش معلم شبی - کریمما بیخشای بر حال ما -
 که هستیم اسیر کمند هوا .

(ن . ک . ریاض الفردوس (تذکره شعرای اردو) ، لاهور ۱۹۶۸
 م : ۳۶) .

608- لاهور ، دانشگاه ، ذخیره ربانی ۴۴۲/۴۴۶ : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ .
 آغاز برابر نمونه ، انجام کمی افتاده ، تخلص سراینده در نسخه دیده
 نشده و شاید در بخش افتاده آن بوده است ، ۳۲ گ (بشیر حسین :
 ۴۱۳) .

48

تضمین کریمما

از ناشناس . که در ۵۱۲۸۲ (۵-۱۸۶۶م) ساخته است . در پایان آن
 آمده : هزار و دو صد بود و هشتاد و دو - که این غنچه از دل چو گل داد
 بو . . . (ساییدی) همی گنت دوشم خروس نهار - که در نظم این سعدی
 فیضبار - شود این جو ما چوزر ، هم عیار .
 پنجمس « کریمما » است .

آغاز : خدایا تویی خالق و رهنا - تویی آفریننده ارض و سما - همی
 زلفتات تو دارم رجا - کریمما بیخشای بر حال ما - که هستم اسیر کمند هوا .
 609- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۷۹ : نستعلیق ، سید گل ، موضع
 دودیال ، ۵۱۲۸۹ . (ص ۴-۹) بدنبال غزل هایی از «فهمی»
 (گنج ۳ : ۱۷۲۷) .

49

تضمین کریمہ

از سراینده ای با تخلص ارشد . که نشانی بیشتری از وی بدست نیامد .
مخمس « کریمہ » است .

(ن . ک . فرهنگ سخنوران : ۳۶ که در آنجا چهار تن با این تخلص
نشان داده شده است) .

آغاز : خدایا تویی خالق و راهنما - تو دادی به ما عقل و ایمان
عطا - ز تو بس عطا و ز ما بس خطا - کریمہ بیخشیای بر حال ما - نه
هستیم امیر کمند هوا .

610- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۰۲ : نستعلیق پخته ، (۵۱۲۲۶) ،
آغاز برابر ، (ص ۱۴۳-۱۵۲) ، انجام افتاده ، ابمانی را که در آن تخلص
سراینده آمده باشد نیافتم .

611- گجرات ، ماهن پال شریف ، کتابخانه نوشاخیه : نستعلیق
۲۶ مگهر ۱۹۱۳ بکرسی (۵۱۲۷۳) . آغاز برابر نمونہ ، ش ۴
مجموعه (ص ۸۹-۱۲۴) (سید عارف نوشاهی) تخلص سراینده از این
نسخه است .

50

تضمین کریمہ

از ناشناس . که تخلص او و تاریخ سرودن بدست نیامد . در پایان آن
آمده : همه در رضای خداوند گوش - ز مسکین همین یک سخن دار لوش -
ترا سعیدیا باد فضل خدا - رضای محمد ، محمد لقای خدا (یا رضای خدای
محمد ، لقای خدا) (دستبردگی دارد) .

آغاز : منم بنده پرگناه و خطا - کریمہ بیخشیای بر حال ما - الہی
مبین سوی تقصیرها - نہ ہستیم امیر کمند هوا .

612- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۱۴ : نستعلیق ، قاضی ، سده ۵۱۲ .

آغاز برابر ، ص ۳۲ (گنج ۳ : ۱۷۲۶) .

613- اسلام آباد ، همانجا ۹۲۴۱ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .

آغاز برابر ، (ص ۱۱-۲۶) .

51

تضمین کریم

تضمین از نظیری اکبر آبادی . به زبان اردو .

آغاز : سد دل سی ای مؤمن پاکباز - وضو کربهر پنج وقتی نماز . . .

کریم ببخشای برحال . . .

614- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۷۱۸ : نستعلیق ، سده ۵۱۴ .

آغاز برابر نمونه ، با یاد داشتی درباره اینکه این تضمین از نظیری

اکبر آبادی ست ۳۱ گ (دیال سنگھ ۳ : ۱۳۰) .

52

تضمین کریم

از ناشناس . مخمس آن است .

آغاز : خدایا در این دور دور از وفا - به فسق و فجورم بسی مبتلی -

به جز فضل تو نیست راه صفا - کریم ببخشای برحال ما .

615- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۷-۶۴۸/۳۳ : N. M. نستعلیق ،

سده ۵۱۳ . ص ۳۷ (نوشاهی : ۶۱۷) .

گلستان

در ۱۲۵۸/۵۶۵۶ م : در آن سالی کہ ما را وقت خوش بود - زہجرت ششصد و پنجاه و شش بود. در ہشت «باب» : ۱- در سیرت پادشاهان ، ۲- در اخلاق درویشان ، ۳- فضیلت قناعت ، ۴- فوائد خاموسی ، ۵- عشق و جوانی ، ۶- ضعف پیری ، ۷- تأثیر تربیت ، ۸- آداب صحبت و حکمت .

آغاز : منت خدای را عز وجل ، کہ طاعتش موجب قربت است و بشکر اندرش .

(ن . ک . نسخہ ۵ : ۳۶۰۲ - ذریعہ ۱۸ : ۲۲۰ - کشف الثنون ۲ : ۱۵۰۴ شرح ہا و نیز یک ترجمہ ترکی آن - مشار ۴ : ۴۲۸۲ کہ بیش از سیصد چاپ آن را نشانی داده است).

616- لاہور ، دانشگاہ پنجاب ۱۸ SPI VI ۳۵۸۵ : نستعلیق ،

سدہ ۵۸ . ش ۴ «کلیات» او (گ ۱۲۳ پ . . .) ، با تاریخ مرگ : خواجہ شمس الدین علی ۵۹۲۳ و چند تن دیگر (عبد اللہ ۲ : ۴۵۹) .

617- لاہور ، موزہ قلعہ شاہی ک ۱۹۲۹ : نستعلیق ، سیخ روشن

لکھنوی ، ۵۸۱۸ . با مرلوح و آریشا و ۱۱ مینیاتور ، ۱۲۷ گ ۱۱ س (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۳۹۵) .

618- لاہور ، دانشگاہ پنجاب D ۳۸ VI ۱۸۶۶ : نستعلیق ، منشر

بن عبد اللہ ، برای سلطان ابو الفتح ابراہیم پادشاہ ، بلخ (۸۱۳-۵۸۱۷) ، در « کلیات » او با مینیاتور ہندی مورخ ۵۸۲۹ . (عبد اللہ ۲ : ۲۱۶) .

619- کراچی ، سوزہ ملی ۱۰۵۰/۲-۱۹۵۷ : N. M. نسخہ خوش و عنوانہا ثلث ، با یزید بن ابراہیم قبریزی ، محرم ۵۸۴۵ . در « کلیات » او .

620- کراچی ، همانجا ۹۰۳-۱۹۵۸ : N. M. ؛ نستعلیق خوش ، فخر الدین احمد ، ۲۰ ذیقعدہ ۵۸۸۲ . زرین ، ۳ مجلس تصویر ، ۹۱ گ (نوشاہی : ۴۴۲) .

621- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ سید محمد بیدری : نستعلیق خوش ، سید میان بن سید عبد اللہ حسینی المولتانہی ، ۵۸۹۴ . ۲۰۴ ص (سید خضر نوشاہی) .

622- سیالکوٹ ، بدو ملہی ، کہنہ ، کتابخانہ فخر الاطباء : نستعلیق محمد عبید اللہ بہگری ، ۱۰ صفر ۵۹۲۵ . با حاشیہ ہایی از «محمد عبید اللہ» ، ۳۴۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

623- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ، ۵۷۸۸/۲۴۷۱/۱ : نوشتہ ۵۹۵۳ (۱۵۴۶م) در تہ ، (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

624- راولپنڈی ، عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ، مولانا ریاض حسین شاہ : نستعلیق پختہ ، اعظم ابن حیدر لکھنوی ، ۵۹۷۰ ، ۲۵۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

625- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، محبوب ، ۵۹۸۹ . آغاز برابر نمونہ ، محشی ، با فرهنگ واژہ ہا در پایان ، ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

626- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، ۵۱۰۰۰ . آغاز برابر نمونہ ، با سرلوح ، حاشیہ ہا از سلطان احمد گجراتی ، ۲۲۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 627- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۹۱ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۰ .
در «کلیات» او .
- 628- اسلام آباد ، همانجا ۵۸۰۸ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۰ .
آغاز و انجام افتاده ، ۲۰۰ ص .
- 629- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۵۱ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۰ .
انجام افتاده ، ۶۷ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۶) .
- 630- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر ، انباله بک بائیونڈر : نستعلیق
خوش ، سده ۵۱۰ . برخی از برگها بانک سوزن مسور شده ، ۲۳۰ ص
(نعیم اختر مجددی) .
- 631- کیهل پور ، چوره ، میختر الحسن شاه نقشبندی : نستعلیق ،
فقیر کرم بخش ولد فقیر محمد عظیم قادری ، متوطن لسباندور ساکن
بورکی ، سده ۵۱۰ . ۲۰۰ ص (فقیر محمد) .
- 632- لاهور ، دانشگاه پنجاب B ۱۸ VI ، SPI ۳۶۲۶ : سده ۵۱۰ .
در «کلیات» او (عبدالله ۲ : ۴۶۳) . از کتابهای شیرانی بوده
(بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .
- 633- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۱-۳ N.M. : نستعلیق ریز و
خوش ، سده ۵۱۰ . در «کلیات» او ، سرلوح ، (سید عارف نوشاخی) .
- 634- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۱-۱۰۱۹ N.M. : نستعلیق ،
سده ۵۱۰ . منس ، در «کلیات» او (نوشاخی : ۱۴۴۲) .
- 635- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر ، انباله بک بائیونڈر : نستعلیق
سده ۱۰۱۱-۱۱۹۹ . آغاز برابر نمونه ، فرسوده با سهر رای فقیر ۱۱۹۹ .
در ص ۱۲۸ ، محشی ، ۲۳۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 636- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۳۸ : نستعلیق بخته ، سده ۱۰۱۱-۱۱۹۹ .
۱۲۹ ص . تازه خریدہ شدہ .
- 637- ملتان ، آغا پوره ، مکتبه فایق : نستعلیق خوش ، لیبیر احمد
باجوه ، برای ابو الحسن زنجانی ، ۵۱۰۰۳ ، ۲۴۰ ص (نعیم اختر
مجددی) .

- 638- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۴۵۸ : نستعلیق ، جهان جان از قوم حجانہ ، ۲ ذیحجہ ۱۲ (۱۰۱۲؟) ، ۳۱۸ ص (گنج ۱۲۷۷ : ۳) .
- 639- شیخوپورہ ، نارنگ سندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، شیخ عرفان الحق ہمدانی ، ۵۱۰۱۲ . ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 640- فیصل آباد ، غلام محمد آباد ، مکتبہ چشتیہ : نستعلیق پختہ ، حیات محمد بن قاری خوارزمی ، ۵۱۰۲۰ ، ۲۳۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 641- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۹۱۷ : N. M. . نستعلیق ریز و خوش ، برہان ، ۲۲ ذیحجہ ۵۱۰۲۲ . مرلوح ، ۲۰۵ گ (نوشاہی) .
- 642- رحیم یار خان ، صادق آباد ، گنجینہ میر ، میر سید زاہد حسین : نستعلیق ، قطب الدین بن رفیع الدین ، ۶۲۱ : ع (۵۱۰۳۰؟) ۶۸ ص (دکتر اللہ دتا چودری) .
- 643- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۵۸۱/۴۶۳۱ : جلال الدین محمد بن محمد بن جلال الشاہی ، الرضوی ، ۱۰۳۳ (۱۶۱۴م) بدستور جہانگیر پادشاہ از روی نسخہ یاقوت مستعصمی نوشتہ ۵۶۶۸ (۱۲۶۹م) کہ از روی نسخہ خود سعدی نوشتہ بود (بشیر حسین ۳۳۴ : ۲) .
- 644- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۵۷۶ : N. M. . نستعلیق خوش ، ایزد بخش بن اسام بخش ، ۲۰ رمضان ۵۱۰۴۵ . نسخہ هنری ، ۲۸ مینیاتور ، مرلوح ۱۲۷ گ (نوشاہی : ۴۴۲) .
- 645- لاہور ، شش محل ، انبالہ جاد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق ، با سہر «بھیٹلم داس ۱۰۲۵» و «دیا رام» و «سلطان سنگھ ۱۱۷۹» ، ۲۳۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 646- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۶۵ : ثلث خوش ، ۵۱۰۶۹ .
ص ۲۱۳ . تازه خریدہ شدہ .
- 647- کراچی ، سوزہ ملی ۱۹۵۸-۹۰۷ . N. M. : شکستہ
محمد جعفر مخاطب بہ کفایت خان ، ۲ محرم ۵۱۰۸۶ . در
شاہجہان آباد ، ۵۸ گ (نوشاہی) .
- 648- لاہور ، مسلم مسجد ، کتابخانہ خاور ، محمد حلیم : نستعلیق
خوش ، شاید عبد الرحمان ، شعبان ۵۱۰۹۰ . در لاہور ، محشی
(ص ۵۸-۱۵۹) (سید غارف نوشاہی) .
- 649- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۱۹ : نستعلیق پختہ ، در شاہی
۷ شعبان ۵۱۰۹۰ . (ص ۴۸-۲۰۰) (گنج ۳ : ۱۲۷۶) .
- 650- کراچی ، سوزہ ملی ۱۹۷۱-۲۷/۲ . N. M. : نستعلیق ، سرہ
ع ۱۰۵ ، ۵۱۰۹۶/۲ گ .
- 651- کراچی ، همانجا ، ۱۳۱-۱۹۶۵ . N. M. : نسخ ، ابراہیم
شیرازی (غریب بہ ارض ہند) ، ۳ صفر ۵۱۰۹۷ . در سولاپور ،
آغاز برابر ، ۱۳۷ گ (نوشاہی : ۴۴۳) .
- 652- جہلم ، پند دادن خان ، لوہاران ، کتابخانہ جہان زیب :
نستعلیق ، غلام علی بن حافظ عبدالکریم ، ۵۱۱۰۰ . ۴۴۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 653- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، مدہ
۵۱۱ . زرین .
- 654- اسلام آباد ، همانجا ۱۹۰۱ : نستعلیق پختہ ، مدہ ۵۱۱ ،
با مہر میان خان ۱۱۳ ، ۲۷۲ ص .
- 755- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۷۷ ، نستعلیق پختہ ، مدہ ۵۱۱ .
آغاز در دیباچہ افتادہ ، ۲۵۹ ص .
- 656- اسلام آباد ، همانجا ۷۱۲ : نستعلیق خوش ، میان جیو ، مدہ
۵۱۱ . ۳۰۶ ص .

- 657- اسلام آباد ، همانجا ۷۱۲۴ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۱ . آغاز در دیباچه افتاده ، ۲۲۲ ص .
- 658- اسلام آباد ، همانجا ۷۴۷۹ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۱ . ۲۰۶ ص (کنج ۳ : ۱۲۷۸) .
- 659- اسلام آباد ، همانجا ۸۱۲۵ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . هدایی دکتر محمد جعفر محبوب ، ۱۱۸ ص .
- 660- اسلام آباد ، همانجا ۸۹۴۹ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . (ص ۱-۱۰۴) .
- 661- اتک ، مکہد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز برابر نمونه ، جدول بندی ۲ راه ، ۳۰۷ ص .
- 662- اتک ، همانجا : نستعلیق ، میان قطب الدین ، سده ۵۱۱ . ۱۳۰ ص .
- 663- اتک ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . ۱۷۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 664- سرگودھا ، بہلووال ، جگہیان ، اللہ دتا صاحب : نستعلیق شکستہ ، گلزار احمد ، اواخر سده ۵۱۱ . ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 665- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید دہلوی R. ۱۵۳ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ . آغاز افتاده : کہ در سخن گفتن بطی است ، ۲۰۸ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 666- لاہور ، دروازہ تیکسالی ، کتابخانہ دارالعلوم انجمن نعمانیہ : نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز برابر نمونه ، ۲۸۰ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 667- لاہور ، گلبرگ ، ۱۵ الف . دکتر محمد عبداللہ جغتایی : نستعلیق شکستہ آمیز ، سده ۵۱۱ . ۲۰۲ ص (سید شفیق الرحمن نوشاہی) .

- 668- بہاولپور ، جامعہ اسلامیہ ۱۶۵ : نستعلیق پختہ ، نور حسن احمد پوری ، سدہ ۵۱۱ . آغاز افتادہ ، ۴۸۰ ص (دکتر اللہ دنا چودری) .
- 669- کراچی ، موزہ مانی N. M. ۱۹۶۷-۱۲۹ نستعلیق ، سدہ ۵۱۱ . در «کلیات» او (نوشاہی : ۴۴۳) .
- 670- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق خوش ، عمر بخش کاتب ، سدہ ۵۱۱ . ۲۲۴ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .
- 671- لاہور ، شش محل ، انبالہ جاد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق ، سدہ ۱۱-۵۱۲ . برای اخوی محمد رحیم ، ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 672- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۹۱۶ : نستعلیق شکستہ آمیز ، سدہ ۱۱-۵۱۲ . انجام افتادہ ، ۲۰۴ ص .
- 673- اسلام آباد ، همانجا ۵۷۲۲ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۱-۵۱۲ . ۲۳۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۸) .
- 674- پشاور ، مشرقیہ دار العلوم ۱/۱۸۶۷ : محمد ملیح ، ۵۱۱ . سپس «لوائج» جاسی (عبدالرحیم ۱ : ۳۵۱) .
- 675- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، چشتی گواتروی ، محمد رفیق : نستعلیق ، محمد حننی ، ۵۱۱۱۲ . ۱۹۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 676- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی : نستعلیق ، عبدالحی ، ۵۱۱۱۳ . ۲۷۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 677- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۸۸ : نستعلیق شکستہ آمیز ، شیخ محمد یوسف ، ۲۱ ص ۵۱۱۱۷ . آغاز افتادہ ، ۲۵۹ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۸) .
- 678- لاہور ، دیال سنگھ ترست ۴۰۲ : نستعلیق زیبا ، جان بیگ در پشاور ، ۲ جلوس بہادر شاہ ، ۵۱۱۲۰ . ۱۸۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 679- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه ہمدرد : نستعلیق ، ۵۱۱۲۰ .
ص ۱۶۰ (سید خضر نوشاهی) .
- 680- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر انبالہ بک ہائینڈر : نستعلیق شکستہ
آسیر ، جان بیگ تورانی ، ۵۱۱۲۱ . آغاز افتادہ ، ۱۴۶ ص .
- 681- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، کتابخانہ چشتی سلیمانی : نستعلیق ،
محمد علی بن حمید الدین حسینی ، ۵۱۱۲۳ . زرین ، ۳۴۹ ص .
- 682- شیخوپورہ ، خانقاہ دوگران ، رضویہ ، ابو الفیض محمد
عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق و نسخ ، ۵۱۱۲۴ . ۲۴۷ ص (نعیم
اختر مجددی) .
- 683- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد : نستعلیق خوش ،
محمد معروف در اورنگ آباد دکن ، جلوس جہاندار شاہ غازی ،
۲۹ ذیقعدہ ۵۱۱۲۴ . زرین ، ۳۴۸ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 684- گجرات ، دہل ، میر محمد شریف نوشاهی : نستعلیق خوش ،
فتح محمد ، برای میان عصمت اللہ (نوشاهی) ، ۱۴ شوال ۵۱۱۲۵ .
۲۶۴ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 685- اتک ، مکھد ، سولانا محمد علی : نستعلیق ، ۵۱۱۲۷ .
۲۱۲ ص (پروفیسور بلک محمد اقبال) .
- 686- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۲ : نستعلیق خوش ، ۱۱ بہادون
۱۸۶۹ ب/۱۵ شعبان ۵۱۱۲۷ . با یازدہ تصویر آبرنگ ہندی ، زرین ،
۱۶۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۸) .
- 687- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانہ عمومی : نسخ ، درویش
محمد ولد ملان فیروز ، ۱ شعبان ۵۱۱۲۸ . ۲۲۲ ص (نعیم اختر
مجددی) .
- 688- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
نستعلیق ، عبدالمجید شاید عبدالمجید ترکان دہلوی ، ۵۱۱۳۰ .
سرلوح ، ۲۵۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 689- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۵۸ : نستعلیق ، ۲۲ صفر ۱۱۳۱ھ .
آغاز چند سطرى افتاده ، ۲۰۵ ص .
- 690- سرگودھا ، بہلوال ، جہان آباد ، محمد افضل : نستعلیق
خوانا ، رمضان ولد غلام بہروز جمعرات ، ۱۳ ع ۲/۱۱۳۹ھ .
۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 691- ملتان ، خان عبدالجلیم ترین ۳۴ : نستعلیق خوش ، سدہ
۱۲ھ . با مہر «عبداللہ یوکل علیہ فی کل الامور العظیمہ آبادی . ۱۱۴»
۳۱۶ ص ۱۲ س (دکتر زبیدہ صدیقی) .
- 692- سرگودھا ، بہلوال ، مولانا داؤد : نستعلیق خوش ، راجہ
عبدالواحد بن خدا بخش سردار خانى ، ۱۱۴۱ھ . ۳۲۸ ص (محمد نذیر
رانجہا) .
- 693- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۴۴ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۲ھ .
با تاریخ وصال «شاہ صنی اللہ صاحب ۱۱۵۲ھ» . سرلوح ، ۹۶ گ .
- 694- اسلام آباد ، خواجہ محمد مرتضیٰ انصاری : نوشتہ ۱۱۵۵ھ .
(سید حسین عارف نقوی) .
- 695- اسلام آباد ، غلام حسین بٹ : نستعلیق ، عبدالسلام ساکن
موضع چک جوئردت عملہ پرگنہ ایمن آباد ، ۱۱۵۵ھ . ۲۱۸ ص
(سید عارف نوشاہی) .
- 696- کراچی ، موزہ بلی ۱۹۵۷-۶۵۵/۳۶ : N. M. : نستعلیق ،
شیخ محمد پناہ ولد شیخ عطیق اللہ ، لاور عملہ پرگنہ میرتو ، ۱۱ شوال
۳ جلوس احمد شاہ (۱۱۶۳ھ) ۹۴ گ (نوشاہی) .
- 697- سرگودھا ، سپرانوالہ کہوہ ، داؤد خان : نستعلیق ، نصیر ،
۱۱۷۵ھ . در رنگپورہ ، ۱۸۵ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 698- شیخوپورہ ، بوہر باتھ ، محمد علی کوثر بہتی ف ق ۱۷۱ :
نستعلیق خوش ، محمد عبداللہ بن مولوی محمد مقیم ، ساکن کسی
پرگنہ گوجرانوالہ ، ۱۱۷۶ھ . (محمد علی کوثر نوشاہی) .

- 699- پشاور، پشتو اکادمی . ۴۷۰ : نستعلیق خوانا ، با تاریخ ج ۱/۱۱۷۶ھ . در ش ۳ مجموعه (قاید الانام کہ به زبان پشتو ست) (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 700- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۷۲۴ : نستعلیق پختہ ، ملا منیر و فضایل ماب قاضی میان کاظم الدین ساکن قریہ اکبر پور تیبہ داؤد زی ، ۱۱ ذیقعدہ ۱۱۷۶ھ . (ص ۱۳۴-۳۸۶) .
- 701- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۲ : نستعلیق خوش ، محمد واصل قادری شیخ انصاری ، ساکن قصبہ سودھرہ ، ۱۱۷۸ھ . (گنج ۳ : ۱۲۷۹) .
- 702- سرگودھا ، بہاول ، دیرہ بلکان ، ملک محمد یار : نستعلیق خوش ، ابو حامد شاہپوری ، ۱۱۷۸ھ . ۳۵۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 703- سرگودھا ، بہاول ، چک شمالی ، مولوی عنایت اللہ : نستعلیق شکستہ آمیز ، عبدالقادر ، ۱۱۷۹ھ . ۳۴۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 704- لاہور ، دانشگاه پنجاب ۳ PPC II ۵۷ : نستعلیق ، ۱۱۸۲ھ . (عبداللہ ۱ : ۳۶) .
- 705- سرگودھا ، بہاول ، دیو وال ، مولوی فتح محمد : نستعلیق خوش ، ملابت علی بن مخدوم میان عبدالمتین معروف میان صاحب کلان ، ۱۱۸۹ھ . ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 706- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نسخ ، محمد حسین علوی ، ۱۱۹۰ھ . ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 707- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق محمد آیت اللہ ، ۱۱۹۱ھ . ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 708- اٹک ، خیرپور ، تلہ گنگ ، اسد اللہ خان : نستعلیق خوش ، ۱۶ محرم ۱۱۹۲ھ . ۲۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 709- مرگودھا ، جمہوریان ، عطا الرحمن صاحب کمپو کمپر : نستعلیق خوش ، محمد سراج الدین پسر مزول احمد ، ۱۱۹۷ھ . ۳۹۸ ص ۹ (محمد نذیر رانجہا) .
- 710- لاہور ، نکسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق خوش ، ۱۱۹۷ھ / ۲ . ۲۳۰ ص (سید سعید الفلقر نوشاہی) .
- 711- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۷ : نستعلیق خوش ، غلام علی ساکن لاہور ، ۴ رجب ۱۱۹۸ھ . با شانزده مجلس مینیاتور ، آشفته صحافی شدہ ، ۲۰۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۹) .
- 712- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد ، ۱۹۱ (۱۱۹۱ھ) . در کلیات او (ص ۲-۱۱۶۸ھ) ، زرین .
- 713- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵ : نستعلیق ، سدہ ۱۲ھ . ۱۶۴ ص .
- 714- اسلام آباد ، همانجا ۱۱۱ : نستعلیق ، سدہ ۱۲ھ . ۳۵۴ ص .
- 715- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۶ : تحریر آمیز پختہ ، اسماعیل ، سدہ ۱۲ھ . ۱۴۶ ص .
- 716- اسلام آباد ، همانجا ۱۹۱۴ : نستعلیق پختہ ، عبدالصمد ، ۱۱ رجب مطابق جلوس پادشاہ غازی ، سدہ ۱۲ھ . پیرامون ۲۲ ص .
- 717- اسلام آباد ، همانجا ۲۰۹ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۲ھ . آغاز در دیباچہ افتادہ ، ۲۳۶ ص .
- 718- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۸۴ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۲ھ . آغاز در دیباچہ افتادہ ، ۲۱۰ ص .
- 719- اسلام آباد ، همانجا ۲۸۹۱ : نستعلیق شکستہ آمیز تحریری ، سدہ ۱۲ھ . ۲۵۶ ص .
- 720- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۰۰ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۲ھ . ۱۱۸ ص .
- 721- اسلام آباد ، همانجا ۳۱۷۲ : نستعلیق تحریر آمیز ، فضل احمد ایمن آبادی ، رمضان ، سدہ ۱۲ھ . ۲۶۲ ص .

- 722- اسلام آباد ، همانجا ۳۳۹۳ : نستعلیق پخته ، ۲ ج ۱۲/۲
(؟۱۲۰۰) ، ۲۰۹ ص .
- 723- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۴۲ : نستعلیق تحریر آمیز ، سده
۵۱۲ . انجام افتاده .
- 724- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۵۷ : نستعلیق پخته ، عبیدالله ، سده
۵۱۲ . ۱۸۰ ص .
- 725- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۸۲ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
آغاز و انجام افتاده ، ۱۴۲ ص .
- 726- اسلام آباد ، همانجا ۴۲۷۴ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
آغاز افتاده ، ۷۲ ص .
- 727- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۱۲ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
۲۸ ص .
- 728- اسلام آباد ، همانجا ۴۸۴۷ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱-۶۴) ، آغاز و انجام افتاده .
- 729- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۱۷ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
۲۷۸ ص .
- 730- اسلام آباد ، همانجا ۵۴۹۸ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز
و انجام افتاده ، ۱۸۴ ص .
- 731- اسلام آباد ، همانجا ۶۷۱۶ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ . انجام
افتاده ، ۲۱۰ ص .
- 732- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۶۳ : نستعلیق پخته ، ۱۲ ع ۱/جلوس
والا ، سده ۵۱۲ . ۲۳۶ ص .
- 733- اسلام آباد ، همانجا ۷۶۶۱ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
آغاز و انجام افتاده ، موریانه زده ، ۱۶ ص .
- 734- اسلام آباد ، همانجا ۷۷۳۶ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز
و انجام افتاده ، موریانه زده ، ۲۴ ص .

- 735- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۸۸ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۲ .
نقل از نسخہ ای کہ نقلی از نسخہ نگارندہ بودہ است ، ص ۲۴۳
(گنج ۳ : ۱۲۸۱) .
- 736- اسلام آباد ، همانجا ۸۶۶۸ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۲ .
(ص ۲-۲۶۳) ، تازہ خریداری شدہ .
- 737- لاهور ، دانشگاہ ، آذر T - ۸۲۵۱/۸۲ : نستعلیق ، سدہ
۵۱۲ . ۱۲۳ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .
- 738- لاهور ، همانجا T - ۸۲۵۶/۸۷ : نستعلیق ، نور الحسن ولد
محمد حنیف ، سدہ ۵۱۲ . ۱۵۷ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی) .
- 739- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۴۱۹ : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱۲ .
۲۱۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 740- پشاور ، پشتو اکادمی ۵۸۶ : نستعلیق خوانا ، سدہ ۵۱۲ .
آغاز برابر نمونہ ، ۱۷۴ ص .
- 741- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۵۴۱ : نستعلیق خوش ،
سدہ ۵۱۲ . بدنبال «بوستان» انجام افتادہ (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 742- کویتہ ، حاجی محمد یوسف : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱۲ .
۲۴۵ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .
- 743- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۷-۹۱/۱ : N. M. نستعلیق ، سدہ
۵۱۲ . انجام افتادہ .
- 744- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۸-۸۹ : N. M. نستعلیق ، استادزا
حاجی عبدالرحمن ، سدہ ۵۱۲ . سولوح ، ۱۲۰ گ .
- 745- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۸-۲۳ : N. M. نستعلیق ، سدہ
۵۱۲ . (نوشاہی) .
- 746- خیر پور ، تہیرہی ، مدرسہ دارالہدی : نستعلیق ، سدہ
۵۱۲ . آغاز افتادہ : وظیندہ خوار داری ... ، ۲۱۸ ص (سید خضر
نوشاہی) .

747- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نسخ ، محمد نعمان بن غلام عثمان خان ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر .

748- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . سرلوح زرین ، ۱۷۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

749- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . ۳۱۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

750- پیشاور ، اکوڑہ ختک ، نوشہرہ ، کتابخانہ رحیمہ ۱۶۴۳ : نستعلیق سده ۵۱۲ . ۲۰۲ ص (سجاد حسین کاظمی) .

751- پیشاور ، همانجا ۲۴۲۶ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . ۲۰۱ ص (سجاد حسین کاظمی) .

752- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل : نستعلیق پختہ ، سده ۵۱۲ . ۲۷ گ ۸ س (عباسی ۱ : ۵۵۴) .

753- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، دربار پیر مہر علی شاہ صاحب : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۶ ص ۱۵ س (پرفسور ملک محمد اقبال) .

754- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق پختہ ، سده ۵۱۲ . با گل و بوته ، ۲۱۶ ص (دکتر اللہ دتا چودری) .

755- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہدیہ ، مبارک علی شاہد : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . ۲۲۶ ص .

756- شیخوپورہ ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

757- سرگودھا ، بہلوال ، دیرہ میانہ ، میان سردار محمد : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . ۳۲۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

758- قصور ، کتابخانہ برکاتیہ رضویہ ، محمد عبداللہ قادری رضوی : نستعلیق سده ۵۱۲ . ۳۳۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 759- اٹک ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سدہ ۱۲ھ .
 ۲۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 760- لاہور ، شش محل ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائینڈر : نستعلیق
 طلبگی ، سدہ ۱۲ھ . آغاز افتادہ : حکایت ہرمز را گنند کہ از وزیران ،
 ۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 761- پشاور ، دانشگاه پشاور ، ۹ . ۵ : نستعلیق شکستہ آمیز ، خوش ،
 سدہ ۱۲ھ . ۲۳ ص (پرفسور امتیاز حسین) .
- 762- پشاور ، دانشگاه پشاور ، ۳۹۷ : نستعلیق زیبا ، سدہ ۱۲ھ .
 ۲۹۶ ص ۱۱ س (پرفسور امتیاز حسین) .
- 763- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانہ حقانیہ ، سعید احمد : نستعلیق
 خوش ، مولوی نور العین ، سدہ ۱۲-۱۳ھ . ۲۷۴ ص (محمد نذیر
 رانجہا) .
- 764- پشاور ، دانشگاه پشاور ، ۴۴۱ : نستعلیق شکستہ آمیز ،
 سدہ ۱۲ھ . ۲۵۰ ص ۱۰ س (پرفسور امتیاز حسین) .
- 765- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق خوش ،
 اشرف ولد شیخ شریف ساکن منگروڑ پہ مغربی ، سدہ ۱۲ھ . ۲۶۲ ص
 (نعیم اختر مجددی) .
- 766- سرگودھا ، بہلووال ، نونانوالہ ، محمود بیگ : نستعلیق ،
 مکہ سنگھ فرزند ہیرا سنگھ سیالکوٹی ، سدہ ۱۲ھ . ۲۸۶ ص (محمد
 نذیر رانجہا) .
- 767- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ، ربوہ : نستعلیق ، عبدالغفور ،
 سدہ ۱۲ھ . ۲۸۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 768- سرگودھا ، مولوی فخر الدین : نستعلیق ، رستم علی ولد
 دارا ، چک ملہو رام ، سدہ ۱۲ھ . ۲۹۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 769- سرگودھا ، مولانا شہاب الدین : نستعلیق خوش ، مولوی

- غلام محیی الدین بن فصیح الدین بلوچ ، سده ۵۱۲ . ۳۰۲ ص (محمد نذیر رانجهها) .
- 770- دیره اسماعیل خان ، مکتبه حبیبیه : نستعلیق ، غلام یاسین ولد عبدالملک ، مظفر پور ، سده ۵۱۲ . ۳۲۴ ص (محمد نذیر رانجهها) .
- 771- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۲۸ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . انجام افتاده ، ۱۹۸ ص (نوشاهی : ۱۱۱) .
- 772- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۸۴ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۵۱۳ . ۳۷۹ ص .
- 773- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۳ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۵۱۳ . (ص ۲۷۴-۴۹۹) ، زرین .
- 774- اسلام آباد ، همانجا ۱۶۴۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۵۱۳ . آغاز افتاده ، ۱۹۱ ص .
- 775- اسلام آباد ، همانجا ۴۳۸۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۵۱۳ . ۲۸۴ ص .
- 776- اسلام آباد ، همانجا ۵۱۳۷ : نستعلیق شکسته آمیز تحریری ، ملا عصمت الله ، سده ۱۲-۵۱۳ . ۲۲۲ ص .
- 777- اسلام آباد ، همانجا ۵۳۲۱ : شکسته آمیز ، سده ۱۲-۵۱۳ . انجام افتاده ، پیرسون . ۱۹ ص .
- 778- اسلام آباد ، همانجا ۶۲۹۵ : شکسته آمیز ، سده ۱۲-۵۱۳ . آغاز در دیباجه افتاده ، ۲۰۳ ص .
- 779- اسلام آباد ، همانجا ۶۳۴۲ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۵۱۳ . آغاز در دیباجه افتاده .
- 780- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۵۸ : تحریر آمیز ، سده ۱۲-۵۱۳ . ۱۸۶ ص (گنج ۳ : ۱۴۸۲) .
- 781- جهلم ، پند دادنخان ، احمد آباد ، مقرب الدین : نستعلیق خوش ، نور حسین ولد الهداد تیلی ، سده ۱۲-۵۱۳ . ۲۳۲ ص .

- 782- سرگودھا ، بہلوال ، نونانوالہ ، محمود بیگ : نستعلیق ، ابو المظفر محمد شفیع گیلانی ، سدہ ۱۲-۱۳ھ . ۲۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 783- حیدر آباد ، شاہ ولی اللہ کالج : نستعلیق خوش ، شہاب الدین ولد میان محمد یار فقیر نوشاہی ، سدہ ۱۲-۱۳ھ . ۱۸۲ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 784- گوجرانوالہ ، سندھی ہوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق ، عزت خان در محلہ پیر بخاری ، ۱۲۰۱ھ . ۲۵۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 785- لاہور ، شش محلہ ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائینڈر : نستعلیق ، ابراہیم ولد خان محمد ، ۱۲۰۳ھ . در موضع میرو وال ، ۲۰۶ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 786- پشاور ، ریکارڈ آفس ۴۷ : نستعلیق شکستہ ، ۱۲۰۳ھ . یا ۱۴ ذیحجہ ۱۲۶۳ھ . ۲۰۹ ص (سید حسن مجتبیٰ رضوی) .
- 787- سرگودھا ، بہلوال ، کوٹ سیدن ، محمد علی : نستعلیق خوش ، عبدالحنیف ولد قربان علی ماکن مثیلہ ہرلان ، ج ۱/۱۰۵ . ۲۶۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 788- اٹک ، مکھد ، محمد علی : نستعلیق ، یکشنبہ ۱۵ ج ۱/۱۰۷ . آغاز برابر نمونہ ، کنارہ ہا موریانہ زدہ ، ۲۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 789- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق خوش ، محمد عبداللہ بن علی ، ۱۲۰۷ھ . ۱۴۴ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .
- 790- سرگودھا ، بہلوال ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق خوش ، ولی الدین عبدالرحمن ، ۱۲۰۸ھ . ۱۹۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 791- اسلام آباد ، لٹچ بخش ۸۰۸۱ : نستعلیق پختہ ، ۲۷ ذیحجہ ۱۲۱۲ھ . آغاز افتادہ ، ۱۰۰ ص .

792- اسلام آباد ، همانجا ۷۵۷۲ : نستعلیق خوش ، کتب علی قزوینی ، در « کلیات » او (۵۱۲۱۲) (ص ۶۲-۷۶) سرلوح ، (گنج ۳ : ۱۲۸۲) .

793- لاهور ، بازار حکیمان ، حکیم سائین عبدالحمید : نستعلیق ، عبدالشکور ، جمعہ ۵۱۲۱۳ . ۲۴۰ ص (محمد علی کوثر) .

794- کراچی ، ناظم آباد ، ۵ مدرد : نستعلیق ، حسن شاه بن فقیر الله بن سید مدار الله شاه بخارایی ، ۵۱۲۱۳ . ۲۲۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

795- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه ۵ مدرد ، محمد سعید دهلوی R. ۱۰۵ : نستعلیق ، غلام علی ، ۲۷ محرم ۵۱۲۱۴ . ۱۷۹ ص (سید خضر نوشاهی) .

796- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۲۱ : نستعلیق ، (۵۱۲۱۶) ، آغاز افتاده ، ۱۸۲ ص .

797- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۴۶ : نستعلیق پخته ، فقیر محمد حسین ولد حافظ عبدالله بن شیخ ابو الحسن ، متوطن قدیم سویانوالہ عملہ پرگنہ بیچہ ، ۳ ذیقعدہ ۵۱۲۱۶ / ۲۵ چتر سمت ۱۵۵۸ ب ، (ص ۲۸۲-۲۸۸) ، سرلوح .

798- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۱-۲۵۳/۱ N.M. : شکسته لہو لعل ، برای لاله منگل سین ، غره رجب ۵۱۲۱۶ . (گ ۱-۱۴۰ مجموعہ) .

799- کراچی ، موز ملی ۱۹۶۵-۲۰۹/A N.M. : نستعلیق ، (۵۱۲۱۶) ۱۹۵ گ (نوشاهی : ۴۴۲) .

800- کراچی ، چندریگر روڈ، نیشنل بانک پاکستان ۷۳۹۱ : نستعلیق ، رحمان بیگ برای حضرت محمد امیر خان ، ۱۲ شعبان ۵۱۲۱۸ . ۱۱۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

801- سرگودھا ، بہلوال ، عظامان ، مولوی محمد یامین : نستعلیق

- شکسته ، عبدالقدوس بن نیاز احمد قوم فقیر مسلم شیخ ، ۵۱۲۱۹ .
 ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 802- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳ . ۴ : نستعلیق ریز خوش ، در
 «کلیات» او (۵۱۲۲۰) (ص ۳۴-۱۰۵) ، زرین .
- 803- لاہور ، شش مجل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی :
 نستعلیق خوش ، حسن شاہ بن ملا فقیر اللہ بن مدار اللہ بخارایی ،
 ۵۱۲۲۳ . ۲۱۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 804- اوج ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۵۸ : نستعلیق پختہ ،
 شیر محمد ولد حافظ عبدالکریم ، دوشنبہ ۱۸ ذیقعدہ ۵۱۲۲۳ . ۸۶ گ
 (غلام سرور : ۱۹۱) .
- 805- لاہور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، علی محمد ، ۵۱۲۲۵ .
 آغاز افتادہ : کہ نابینا و چاہ است با سپر وی درمیانه کتاب کذہ
 ۵۱۲۲۵ . ۸۶ گ ۱۳ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۳۹۲) .
- 806- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰ . ۷ : نستعلیق خوش ، اللہ جویا ،
 ۱۰ شوال ۵۱۲۲۵ . آغاز افتادہ ، ۲۰۹ ص .
- 807- سرگودھا ، بہلول ، دھوری ، محمد اسماعیل : نستعلیق شکستہ
 آمیز ، فقیر محمد ولد اللہ دتا ، قوم تمہار ، ۵۱۲۲۸ . ۶۶ ص
 (محمد نذیر رانجہا) .
- 808- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹ . ۸ : نستعلیق پختہ ، برای نور چشم
 منو خان بن حسن خان صاحب ، ۱۹ رجب ۵۱۲۲۹ . ہمراہ «فرہنگ
 واژه های دستان» .
- 809- بنون ، نسیم گل ، کتابخانہ حبیب اللہ خان : نستعلیق ،
 شاہرخ بن شہزادہ سید گل ، ۵۱۲۲۹ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 810- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ،
 شرافت علی ، ۹ محرم ۵۱۲۲۹ . ۱۵۰ ص (محمد علی لوتر) .

811- سرگودھا ، بہلوال ، مدہہ رانجہا ، عابد حسین : نستعلیق خوش ، جعفر ولد عبدالماجد ، ۵۱۲۳۲ . ۳۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

812- پیشاور ، دانشگاہ ، کالج اسلامیہ ۱۸۱۵ : نستعلیق زیبا ، چہار شنبہ محرم ۵۱۲۳۴ . ۲۲۱ ص (مولانا محمد امراٹیل کان اللہ لہ) .

813- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۳۸۷۹/۸۴۶ : غلام محیی الدین ، با سہر «کمال علی خان ۵۱۲۳۴» . (۱۸۱۹ م) . در پایان (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

814- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۶۵ : نستعلیق ، نیاز محمد آخوند زادہ ، ۵۱۲۳۴ . و نونویس عبدالاحد ولد عظیم ۵۱۲۶۴ . (ص ۲-۱۲۶) .

815- سرگودھا ، بہلوال ، چکرمداس ، احمد خان : نستعلیق شکستہ آمیز ، میر غلام مصطفی سندھی ثمر سکھری ، ۵۱۲۳۵ . ۳۷۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

816- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۴۷ : نستعلیق پختہ ، قطب الدین ولد میان صاحب جان محمد ، موضع کوت جان بخش ، متوطن کوتلی پرگنہ امن آباد ، ۵۱۲۳۶ (ص ۱-۲۵۹) .

817- لاہور ، کتابخانہ فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، حافظ غلام محیی الدین ، ۵۱۲۳۶ . ۸۵ گ ۱۵ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۳۹۴ - محمد علی کوثر) .

818- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۱۱ : نستعلیق پختہ ، ابراہیم در کنیت تاج ، ۱۷ ماہ چیترا ۱۸۷۹ ب/۵۱۲۳۷ . ۱۷۲ ص .

819- اسلام آباد ، همانجا ۶۹۶۵ : نستعلیق شکستہ آمیز ، میر احمد ولد جمیل ، قصبہ پوہارد ، ۱۸ رمضان ۵۱۲۳۹ . ۲۱۸ ص .

820- اسلام آباد ، همانجا ۷۳۲۶ : شکستہ ، شیخ عبدالعلی ، ۱۵ ماہ بیساکھ ، ۵۱۲۴۱ . در کتور پرگنہ زینو جال ، ۲۳۲ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۳) .

- 821- کراچی ، انجمن ترقی ترقی ق ق ف ۳۷ : نستعلیق ، ۱۴ شعبان ۱۲۴۰ھ . ۲۳۴ ص (نوشاهی : ۱۱۱) .
- 822- سرگودھا ، نور حیات کالونی بہلولوال ، کتابخانہ محمد شریف صاحب : نستعلیق خوش ، مولوی محمد ذاکر بن محمد سعید ، ۱۲۴۱ھ . ۳۶۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 823- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۲ : نستعلیق پختہ ، اللہ دین ولد میان روشن دین ، سده ۱۳ھ . با یاد داشت ۱۲۴۲ھ . ۲۲۸ ص .
- 824- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۵۶ : نستعلیق پختہ ، سعد اللہ بن شیخ محمد ، برای الیاس بن ملک وارث ، ۱۲۴۳ھ . ۲۹۵ ص .
- 825- کراچی ، استاد بیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکستہ آسبز ، درویش محمد یوسف بن درویش خیرہ قوم اوجن ، ساکن کوہرہ ، ۲۵ صفر ۱۲۴۳ھ . آغاز افتادہ ، سپس «حساب روزها و ماہها» ، ۸ ص (پرفسور روشن آرا بیگم) .
- 826- پشاور ، پشتو اکادمی ۵۶۷ : نستعلیق خوش ، نعیم اللہ بن معز اللہ خان مہمند پشاوری ، ۱۷ محرم ۱۲۴۳ھ . ۲۸۱ ص (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 827- لاہور ، دیال سنگھ ٹرسٹ ۷۳۱ : نستعلیق ، غلام احمد ، ۱۱ ع ۱۲۴۳/۱ھ . در مدرسہ شاہ علی ، ۹۰ گ (دیال سنگھ ۳ : ۳۲۳) .
- 828- سرگودھا ، بہلولوال ، چک ۲۸ شمالی ، محمد امان : نستعلیق خوش ، انوار الحق بن عبدالمتین جالندھری حال مقیم خانقاہ نور عند خان خوت محمد قاسم ، ۱۲۴۵ھ . ۳۹۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 829- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، سید شاہ ، ۱۲۴۵/۱ ع ۱۲۲ ص .
- 830- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، شیخ رحیم الدین ، ۱۲۴۵ھ . آغاز افتادہ ، ۲۱ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

- 831- اتک ، مکہد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، پنجشنبه ۱۵ ذی قعدہ ۱۲۴۶ھ . در عمل حکومت ملک اللہ یار خان باغوال ، ۱۸۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 832- کراچی ، موزہ ہلی ۱۰۰۶-۱۹۶۱ N. M. : نستعلیق ، ۴ ج ۱/۱ . ۱۲۴۶ھ . ۶۶ گ ، (سید عارف نوشاہی) .
- 833- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید دہلوی ۲۹ R. : نستعلیق خوش ، غرہ شوال ۱۲۴۸ھ . ۱۹۶ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 834- راولپنڈی ، عیدگاہ ، کتابخانہ حبیبیہ : نستعلیق ، گیان داس دلدارام داس ، ۱۲۴۹ھ . ۳۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 835- سرگودھا ، بہاول ، چک ۱۵ شمالی ، غلام شبیر شاہ : نستعلیق ، قاضی مراد بخش شاگرد غلام مجیب الدین ، ۱۲۴۹ھ . آغاز افتادہ : ای کریمی کہ از غزانہ غیب ، ۳۲۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 836- سرگودھا ، بہاول ، جگمہیان ، کتابخانہ اللہ دتا صاحب : نستعلیق خوش ، حقین رب نواز بن محمد سعید ، ۱۲۵۱ھ . سرلوح زرین ، ۲۹۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 837- لاہور ، شیش محل ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائینڈر : نستعلیق ، نور حسین ولد میان شریف الدین ، ۱۲۵۲ھ . بچہت عمر بخش ولد دلدار ساکن موجمان یار ، کامل ، جدولبندی ۲ و سرلوح ، ۱۶۶ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 838- جہلم ، اللہ ، کتابخانہ مجددیہ ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، ابو الخیر ، ۱ ذیحجہ ۱۲۵۲ھ . حق و ملک مولوی خان محمد ، ۱۳۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 839- لاہور ، بازار حکیمان ، حکیم سائین عبدالحمید : نستعلیق ،

- معین الدین بن مہر دین ، دوشنبہ ۵۱۲۵۲ھ . ۳۶۲ ص (محمد علی کوثر نوشاھی) .
- 840- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۷۸ :
نستعلیق پختہ ، سید جمال شاہ بن امیر شاہ بن سید غلام محمد شاہ
جیلانی ، قصبہ قادر پیر ، ۴۱۴ ع ۱/۵۱۲۵۲ . ۱۹۴ ص (دکتر اللہ داتا
چوہدری) .
- 841- لاہور ، فقیر خانہ ، سید سفیث الدین : نستعلیق خوش ،
محمد ابرار ، ۵۱۲۵۲ھ . آغاز افتادہ ، ۱۱۲ ص (محمد علی کوثر
نوشاھی) .
- 842- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ، ۴ ، ۸۷۴ گل : نستعلیق
شکستہ آمیز ، صبغت اللہ زاہدی ، ۴۱۴ ع ۱/۵۱۲۵۲ . ۱۶۲ ص
(عباسی ۱ : ۵۵۲) .
- 843- پشاور ، دانشگاہ ، کالج اسلامیہ ۱۸۱۴ : نستعلیق خوش ،
عبدالغفور ، ۴۱۴ ع ۱/۵۱۲۵۲ . ۲۲۳ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 844- ہزارہ ، ہری پور ، کتابخانہ دارالعلوم اسلامیہ ، رحمانیہ
۳۷۰ : نستعلیق شکستہ آمیز ، قمر الدین ۲۲ رمضان ۵۱۲۵۳ھ .
برای آخوند احمد سعید ، ۱۸۹ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 845- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۳ : نستعلیق خوش ، عبدالرحمن ،
سلخ سنہ ۵۱۲۵۳ھ . زرین ، ناتمام ، ۱۶۶ ص .
- 846- سرگودھا ، بہاول ، چاوه ، صوفی نعمت اللہ : نستعلیق ، ملا
بہرام بیگ ، سدہ ۵۱۳ھ . با مہر عبدالرحیم کندہ ۵۱۲۵۳ھ . ۲۹۲ ص
(محمد نذیر رانجھا) .
- 847- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ N. M. : شکستہ خوش ،
۱ . ذیحجہ ۵۱۲۵۳ھ ، سرلوح در «کلیات» او (سید عارف نوشاھی) .
- 848- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۰ : نستعلیق خوش ، ۵۱۲۵۴ھ .
زرین ، ۳۳۳ ص .

- 849- پيشاور ، گل بادشاه جى ، مير سجاد حسين كاظمى ۷۵۱ :
 نستعلیق زیبا ، ۱۵ صفر ۱۲۵۴ . زرین ، ۲۹۲ ص ۱۲ س (میر سجاد
 حسین کاظمی) .
- 850- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۷۱ :
 نستعلیق ، سلطان بن حسین بن سلطان نداف ، یکشنبه ۱۲ شوال
 ۱۲۵۴ . در حین نزول شجاع الملک از هند به قندهار ، ۲۳ ص
 (دکتر الله دتا چودری) .
- 851- بنون ، سین بازار ، عبدالله خان صاحب : نستعلیق خوش ،
 ظهور الدین بن مولوی محمد نسیم ، ۱۲۵۵ . ۳۰۲ ص (محمد
 نذیر رانجها) .
- 852- لاهور ، نکلسن روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ،
 ۱۲۵۶ . آغاز افتاده : توکھ با دشمنان نظر داری ، ۱۹۴ ص (سید
 سعید الظفر نوشاهی) .
- 853- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۶۰ : نستعلیق ، شیخ محمد ذیقده
 ۱۲۵۶ . ۱۱۸ ص .
- 854- اسلام آباد ، همانجا ۶۰۴۲ : نستعلیق ، میان نیک محمد ،
 ماکن موضع بندور ، ۱۲۵۷ . ۲۴۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۳) .
- 855- کراچی ، بوزه ملی ۱۹۷۸-۲۵/۱ N. M. : نستعلیق ، میان
 ابراهیم ، موضع کانت تاج خان ، ۷ ج ۱/۱۲۵۹ . (ص ۱-۳۶)
 (نوشاهی : ۴۴۳) .
- 856- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت : نستعلیق ، با دیباچہ ای از
 انور علی مولوی کہ در ۱۲۵۹ . نوشته است ، آغاز : وجہ حصر
 کتاب گلستان ... تحریر مولوی انور علی . بدانکہ کتاب گلستان در
 بیان علم اخلاق است ، از اکتساب خصایل حمیدہ و ازالہ رذایل
 ناپسندیدہ ، ۱۸۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 857- کراچی ، لیاقت سیموریل لائبریری ۱۰۴ : نستعلیق ، ۲۹ ذیحجہ ۱۲۶۰ھ . سپس «بوستان» (سید خضر نوشاهی) .
- 858- کویتہ ، کلی لاجور گلستان ، مدرسہ ضیاء العلوم : نستعلیق پختہ ، ۲۸ ذیقعدہ ۱۲۶۰ھ . همراه «بوستان» ، ۵۷ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .
- 859- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۴۲ : شکستہ آمیز ، در قریہ اکبر پور ، ۱۶ شوال ۱۲۶۱ھ . ۲۶۸ ص .
- 860- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۰۹ : نستعلیق پختہ ، فیروز ، پاس خاطر سلا ولی محمد ، ۱۹ رجب ۱۲۶۲ھ . ۱۵۸ گ .
- 861- کویتہ ، مولانا محمد ہاشم جان مجددی : نوشتہ ۱۲۶۲ھ . ۱۶ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی) .
- 862- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۵۵۵ : نستعلیق ، قاضی نسیم ولد قاضی کرم ، ۲۵ رمضان ۱۲۶۳ھ . ۱۱۹ ص .
- 863- اسلام آباد ، همانجا ۶۰۵ : تحریر آمیز پختہ ، سلطان احمد ساکن فیروز والہ ، ۱۲ سنکھور ۱۹۰۴ ب (۱۲۶۳ھ) ، ۱۹۰ ص .
- 864- راولپنڈی ، کمیٹی چوک ، کتابخانہ سروان امام محمود صاحب : نستعلیق خوش ، ۱۰ صفر ۱۲۶۳ھ ، سرلوح ، ۲۳۸ ص (سید عارف نوشاهی) .
- 865- اتک ، مکہ ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، فقیر عبداللہ ، ۱۲۶۳ھ . ۱۷۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 866- لاہور ، نکلسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ، غلام رسول ، ساکن دومیلی بوکیلان ، ۱۹ بہاکن ۱۲۶۳ھ . (سید عارف نوشاهی) .
- 867- خیرپور ، کتابخانہ عموسی : نستعلیق ، ۱۲۶۳ھ . سپس ۵ «بوستان» (سید خضر نوشاهی) .

- 868- فیصل آباد ، عبدالله اور ، مولوی محمد رمضان شوق : نستعلیق خوش ، نور عالم بن میان غلام محمد ولد حافظ محمد کظیم ، ساکن بکھر ، ۲۴ شوال ۱۲۶۴ھ . ۲۱۸ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 869- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۸۲ : نستعلیق ، میان نور الدین ۱۶ چیت ۱۹۴ جلوس معلی ، ۱۲۶۴ھ .
- 870- اسلام آباد ، همانجا ۴۵۲۶ : شکستہ آمیز ، احمد شاه ، در قریہ پیر احمد مسجد ایشان ، صفر ۱۲۶۶ھ . ۲۴۹ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۴) .
- 871- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۶۲ : نستعلیق تحریر آمیز ، علی محمد بن مصطفی خان ، ۳ ذیحجہ ۱۲۶۶ھ . آغاز در دیباچہ افتادہ ، ۲۰۴ ص . تازہ خریداری شدہ .
- 872- پشاور ، دکتر اختر جعفری ، پرفسور در دانشگاه پشاور : نستعلیق ۷ رجب ۱۲۶۶ھ . ۴۴۴ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 873- ہیدرآباد ، سندھ پراونشل داود پوتا لائبریری : نستعلیق ، قاضی تاج ولد قاضی عبدالغفور ، سکنہ شہر طرای ابرہ عملہ پرگنہ لوتھرہ آمرہ ، ۴ ج ۲/۱۲۶۶ھ . ۲۶۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 874- لاہور ، اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ ، قاری عبدالرشید قاسمی : نستعلیق ، ولی محمد نجار ولد ابراہیم ، ۱۹ شوال ۱۲۶۷ھ . (سید عارف نوشاهی) .
- 875- لاہور ، انارکلی ، دانش آباد ، ۳۷ احسان دانش : نستعلیق خوش ، میرزا احمد میرزا محمد پشاور ، ۱۲۶۷ھ . ۲۱۱ ص (شفیق الرحمن نوشاهی) .
- 876- سرگودھا ، بہیرہ ، کتابخانہ محمدیہ غوثیہ ، علامہ پیر محمد کرم شاہ : نستعلیق ، ۳۰ شنبہ ۲۲ صفر ۱۲۶۸ھ . (۶۸۱۲) ۱۵۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 877- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۸۱۱ : نستعلیق پختہ ، حاجی احمد ،
۵۱۲۶۸ . کامل .
- 878- اسلام آباد ، همانجا ۹۲۱۶ : نستعلیق ، حافظ محمد امین ولد
سیف اللہ ، خادم خاندان میان عمر غوث الزمان ، ۵۱۲۶۸ . ۲۰۲ ص .
- 879- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۳۳ : شکستہ آمیز ، محمد عجب ،
۵۱۲۶۹ . کامل .
- 880- اسلام آباد ، همانجا ۳۷۸۷ : نستعلیق پختہ ، ۱۱ چتر
۱۹۰۹ ب (۱۲۶۹؟) ۲۱۰ ص .
- 881- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق
خوش ، علاء الدین عرف علیا ، ۵۱۲۶۹ . سرلوح ، ۳۰۲ ص (محمد نذیر
رانجہا) .
- 882- سرگودھا ، بہلوال ، لیلیانی ، مولانا رب نواز : نستعلیق خوش ،
عطاء اللہ ولد صابر حسین ، موضع شاہووال ، ۵۱۲۶۹ . ۳۰۰ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 883- لاہور ، شش محل ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائینڈر : نستعلیق ،
امان اللہ خان ، جمعہ ۷ شعبان ۵۱۲۶۹ . ماہ جیتھ ، ۱۹۱۰ بکرمی ،
آغاز افتادہ : قطعہ ، گر کسی وصف او زمن پرسد ، ۱۶۱ ص (نعیم
اختر مجددی) .
- 884- لاہور ، نکسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ، فاضی
عبد اللہ ولد قاضی تاج محمد ، ساکن قلعہ قرن ، ۱۱ = ۵۱۲۶۹/۱ .
(سید عارف نوشاہی) .
- 885- بہاولپور ، رحمت بک کمپنی ۹ : نستعلیق پختہ ، ۱۸۵۳/
۱۴/۱۸۱۰ ذیحجہ ۵۱۲۶۹ . ۱۹۶ ص (دکتر اللہ دتا چوہدری) .
- 886- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۳۴ : نستعلیق پختہ ، نیاز منش
فتیر عمر بخش ، ۲۰ شعبان ۵۱۲۷۰/۱۹۱۱ ب ، ۲۳۶ ص .

887- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ :
نستعلیق ، محمد کمال ، ۱۷ ج ۲/۵۱۲۷۰ . ۳۲۰ ص (پرفسور ملک
محمد اقبال) .

888- شیخوپورہ ، بوہڑ ہاتھ ، محمد علی کوثر نوشاہی : نستعلیق ،
۲ . شعبان ۱۲۷۰ھ . (سید عارف نوشاہی) .

889- لاہور ، خیابان راوی ، ۳ ، کتابخانہ طبی بورڈ : نستعلیق ،
عبدالرحیم بن حافظ محمد یار ، ۱۲۷۰ھ . ۲۰۰ ص (محمد علی کوثر
نوشاہی) .

890- گوجرانوالہ ، رسولپور تارر ، کسسی ، محمد حسین کسسی :
نستعلیق ، عمر الدین ، ۱۲۷۰ھ . ۲۲۰ ص (محمد علی کوثر) .

891- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۲ : نستعلیق تحریر آمیز ،
عبدالرحمن ولد عبدالمستعان ، ۱۲۷۱ھ ، ۲۴۲ ص .

892- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق شکستہ
آمیز ، قاضی قادر بخش ولد قاضی غلام محمد بن قاضی لطف اللہ ،
پنجشنبہ ۱۰ محرم ۱۲۷۳ھ . ۲۲۴ ص (محمد علی کوثر) .

893- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۴۶ : نستعلیق خوش ، میان محمد
زمان ، ۱۲۷۳ھ ، ۲۴۶ ص .

894- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی
قریشی : نستعلیق پختہ ، محمد شاہ بن مراد بخش ، ماری کلان ،
۱۲۷۳ھ . برای پسران خود ، ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

895- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۳ : نستعلیق خوش ، فضل احمد ،
پاس خاطر سید احمد ، ۲۲ محرم ۱۲۷۴ھ . ۲۲۸ ص .

896- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتابفروش : نستعلیق خوش ،
عبدالحکیم بن غوث الدین عرف مولوی غوث ، ساکن دھرکی ۱۳ ع
۱/۵۱۲۷۴ . ۲۴۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 897- لاہور ، دیال سنگھ ترست ۱۶۵ ب : نستعلیق ، ۱۲۷۴ھ .
 . ۱۱ گ (دیال سنگھ ۳ : ۳۲۴) .
- 898- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۱۳۷ : نستعلیق پختہ ، میان شمس
 الدین ، ساکن چک والا ، ۲ ناکہ ۱۹۱۵ ب (۱۲۷۵ھ) ، ۲۴۴ ص
 (گنج ۳ : ۱۲۸۵) .
- 899- پیشاور ، رسی وٹان ، راحت علی خان قزلباش : نستعلیق زیبا ،
 چاشت شنبہ ج ۱/۱۲۷۶ھ . ۲۴۸ ص (میر معراج حسین کاندھی) .
- 900- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۷۶ : نستعلیق ، فضل دین ، موضع
 ملک مالہ ، ۱۲۷۶ھ . ۱۸۹ ص .
- 901- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۵۲ : نستعلیق تحریری ، (۳ ما کدہ
 ۱۹۱۷ ب) (۱۲۷۷ھ) ، (ص ۲-۲۲۵) ، تازہ خریداری شدہ .
- 902- لاہور ، دانشگاه آذر T. - ۸۲۳۸/۶۹ : نستعلیق ، بر بخش ،
 ساکن اسین پور ، ۱۲۷۷ھ . ۲۲۹ گ (پرفسور محمد انیس مجددی) .
- 903- سرگودھا ، بہاول ، جگہیان ، اللہ دتا صاحب : نستعلیق
 خوش ، مسکین زبان عجایب خان سپہند ساکن نوشہرہ ، ۱۲۷۷ھ .
 ۴۱۲ ص (ف . محمد نذیر رانجہا) .
- 904- اسلام آباد ، لٹچ بخش ۸۴۳۹ : نستعلیق ، صاحب لڑکھن
 صابر ، قریہ خدر خیل ، مسجد منک ۱۲۷۸ھ . ۱۶۰ ص دوزہ
 خریداری شدہ .
- 905- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۳۹۲ : تحریر آری ، ۱۲۷۸ھ
 امام مسجد شریف خان ، ۲۲۸/۲ ۱۲۷۸ھ . ۱۸۲ ص .
- 906- سرگودھا ، چوکی بہالت ، محمد معراج صاحب : نستعلیق
 خوش ، محمد ریاض ولد غلام حبیب ، ساکن املا پور ، ۱۲۷۸ھ .
 ۳۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 907- سرگودھا ، بہاول ، سالم ، غضنفر علی : نستعلیق ، توسط ،

محمد حسن ولد محب الرحمن ، ۵۱۲۷۸ . ۲۹۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

908- سرگودھا ، بہاول ، حویلی سیکان ، مولوی خوشی محمد : شکستہ آمیز ، حبیب اللہ ولد نور بخش ارٹین ، ساکن خوشاب ، ۵۱۲۷۹ . سرلوح ، ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

909- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۰-۲۰۶ : N. M. نستعلیق خوش ، احمد بخش یکدل چشتی ، برای پسرش حامد علی چشتی ، (نگارندہ تحقیقات چشتی) ، ۳ شعبان ۵۱۲۷۹ . ۸۵ گ (نوشاهی : ۴۴۳) .

910- راولپنڈی ، گولری شریف ، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ : نسخ و نستعلیق ، ۱۱ ذیقعدہ ۵۱۲۸۰ . آغاز افتادہ : ناموس بندگان بہ گناہ فاحش ، ۲۴۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

911- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق ، محمد نعیم ، رمضان ۵۱۲۸۰ . ۱۵۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

912- شیخوپورہ ، اجنیا نوالہ ، حکیم سید محمد شاہ : نستعلیق خوش ، محمد اعظم ، ۱۹ رمضان ۵۱۲۸۳ . زرین ، ۲۸۲ ص (محمد علی کوثر) .

913- سرگودھا ، بہاول ، نوان کوت ، غلام سرور صاحب : نستعلیق خوش ، محمد حیات ولد فتح خان ، ۵۱۲۸۴ . ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .

914- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ، محمد بخش ، ۵۱۲۸۴ . ۲۰۴ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

915- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۱/۱۹۰۵/۴۹۱۷ : با مہر ۵۱۲۸۵ . (۱۸۴۲ م) در پایان (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

916- لاہور ، فقیر سید بغیث الدین : نستعلیق ، دونی چند ،

۱۹۲۵ بکرمی (۵۱۲۸۶) ، کہ برای مطالعہ عزیز ارجمند ہیرام بن گنگارام واسچند نوشتہ شدہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۲۵ گ ۱۵ س ((نایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۳۹۳) .

917- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : نستعلیق خوش ، محمد شفیع مسلم شیخ ۵۱۲۸۷ . ۴۳۰ ص ۱۲ س (ف) . محمد نذیر رانجہا) .

918- سرگودھا جہاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کہو کہو : نستعلیق خوش ، عبدالرشید بن عبدالواسع ، ۵۱۲۸۷ . ۳۷۸ ص ۱۳ س (ف) . محمد نذیر رانجہا) .

919- سرگودھا ، مادی ، کتابخانہ عید اللہ صاحب : نستعلیق ، تاج الدین پاس خاطر مولوی رحیم داد ۵۱۲۸۷ . ۲۰۰ ص ۱۲ س (محمد نذیر رانجہا) .

920- سرگودھا ، بہلوال ، بکھر ، عبدالرسول صاحب : نستعلیق ، سر فیروز خان ، ۵۱۲۸۹ . ۳۸۲ ص (ف) . محمد نذیر رانجہا) .

921- سرگودھا ، اک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ، ریاض طالب علم ، در مسجد چک میدان ، ۵۱۲۸۹ . ۲۶۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

922- سرگودھا ، بہلوال ، سردار پور نون ، جودری منیر احمد : نستعلیق خوانا ، سرور خان بن محمد نعیم ، ساکن لودی کون ، ۵۱۲۸۹ . ۳۷۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

923- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف الیڈر : نستعلیق سکستہ (نعیم اختر مجددی) . ۲۳۱ ص ۵۱۲۸۹ .

924- کراچی ، ناظم آباد ، ہمدرد : نستعلیق ، حاجی فضل اللہ : فرمایش میان احمد شاہ ، برای صاحبزادہ بیان عبد شاہ ، ۵۱۲۸۹ . ۳۴۰ ص (سید خضر زونہادی) .

- 925- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۵۸ : نستعلیق پختہ ، عبدالمجید بن عبدالحمید ، ۲ ذیقعدہ . ۵۱۲۹۰ . ۲۵۱ ص .
- 926- اسلام آباد ، همانجا ۳۸۷ : نستعلیق خوش درشت ، سوکمه رام ، بہ جهت خواندن وزیر جنگ رام ، ۲۳ مارسیمونہ ۱۹۳۱ ب (۵۱۲۹۱ ؟) ، ۴۶۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۵) .
- 927- سرگودھا ، بہلوال ، دیرہ میدان ، محمد نور صاحب : نستعلیق شکستہ خوش ، سخی محمد ولد مولوی اللہ دتہ قاضی متوطن دیرہ قاضیان ، ۵۱۲۹۱ . ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 928- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق و نسخ ، محمد عاشق بن خیر الدین بن شیر محمد ، ۱۲ رجب ۵۱۲۹۱ . با مہر سید علی محمد شاہ ہمدانی قصوری ، ۵۱۲۸۰ . سرلوح زیبا ، ۲۱۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 929- اسلام آباد ، سید حسین عارف نقوی : نستعلیق ، بی تاریخ با یاد داشتہای ۵۱۲۹۲ . و دیگری ۱۸۷۴ م . کامل (رویت) .
- 930- پیشاور ، غاجی کنڈر خیل ، میان محمد جان رئیس مدرسہ حمایت اسلام : نستعلیق ، حافظ محمد ، جمعہ ۶ ع ۲ / ۵۱۲۹۲ . ۱۶ ص ۶ س (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 931- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۷۱ : نستعلیق خوش ، پایان سدہ ۵۱۳ . از روی چاپ ۵۱۲۹۴ . ۱۹۰ ص .
- 932- سرگودھا ، بہلوال ، کوٹ بہائیخان ، اللہ بخش میکن : نستعلیق خوش ، سکندر شاد بن سید علی نقی شیرازی ۵۱۲۹۵ . ۲۵۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 933- ساکنہر ، کمپرو کوتہ مام نہر ، میر محمد سکندری : نستعلیق ، شیر محمد ، ۱۵ شعبان ، ۱۸۷۸ ب (۵۱۲۹۵ ؟) ۱۸۸ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .

- 934- اسلام آباد ، گنج بخش . ۶۵۷ : شکستہ آمیز ، حسن احمد ،
۲۹ شوال ۱۲۹۶ھ (ص ۶۹-۷۶) ، رحلی .
- 835- سرگودھا ، بہاول ، جگمیان ، اللہ دتا صاحب : شکستہ
مشقی ، علی احمد قریشی ، ۱۸۷۹ع (۱۲۹۶ھ) ۳۱۴ ص (ف) . محمد
نذیر رانجہا .
- 936- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، حشر
۱۲۹۷ھ . ۲۵۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 937- سرگودھا ، لک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ،
اللہ داد ، ۱۲۹۹ھ . ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 938- سرگودھا ، بہاول ، میانی شاہ محمد نستعلیق خوانا ، انور بن
راجہ جہان زیب ، ۱۲۹۹ھ . ۳۸۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 939- میانوالی ، کندیان ، کتابخانہ سعیدیہ ، مولانا ابو الخلیل
خان محمد صاحب ، خاتماہ مراجیہ : نستعلیق خوش ، رنگ محمد
ولد خوشی محمد ترکمان پیشہ ، . . ۱۳ھ . در داود خیل ، . . ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 940- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۱۸ : نستعلیق ہختہ ، مدہ ۱۳ھ .
در «کلیات» او .
- 941- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۰۷ : نستعلیق ، مدہ ۱۳ھ . در
«کلیات» او .
- 942- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۴۱ : نستعلیق درشت ، مدہ ۱۳ھ .
رحلی (ص ۲-۲۲) .
- 943- اسلام آباد ، همانجا ۲۴۷۸ : شکستہ آمیز مدہ ۱۳ھ . آغاز
و انجام افتادہ ، ۱۸۰ ص .
- 944- اسلام آباد ، همانجا ۳۵۱۵ : تحریر امیز ، قطب الدین ، در
بورکی ، مدہ ۱۳ھ . ۲۸۶ ص .

- 945- اسلام آباد ، همانجا ۴۳۸۶ : تحریر آمیز ، سده ۵۱۳ . انجام افتاده ، ۲۶۲ ص .
- 946- اسلام آباد ، همانجا ۴۵۴۹ : نستعلیق پخته ، فضل الدین ، ۱۶ ع / ۲ / سده ۵۱۳ . ۱۸۶ ص .
- 947- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۲۲ : نستعلیق خوانا ، سده ۵۱۳ . انجام افتاده ، ۳۲ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۶) .
- 948- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۴۶ : نستعلیق پخته ، روزگار رنجیت سنگھ (۱۱۹۵-۱۲۵۵) و در هاشم آن «بوستان» است .
- 949- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۰۱ : نستعلیق ، سده ۵۱۳ . ۱۵۸ ص تازه خریداری شده .
- 950- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۷۸ : نستعلیق عبدالله ولد ملان غلام مصطفی ، ۲۶ رمضان ، سده ۵۱۳ . ۲۴۳ ص . تازه خریداری شده .
- 951- کراچی ، سوزه سلی ۱۹۵۷-۶۵۵/۳۵ N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۳ . ۲۱۲ ص .
- 952- کراچی ، همان کتابخانه ۱۹۷۱/۲ . N. M. : نستعلیق خوش ، حافظ امام الدین ولد حافظ عبدالباقی ۲۴ ج ۲ / سده ۵۱۳ . سرلوح ، ۱۱۸ گ (توشاهی : ۴۴۳) .
- 953- سرگودھا ، ساهیوال ، مکتبه سلیمانیہ : نستعلیق ، نعمت اللہ بن کرم خان جنہانگردد ، سده ۵۱۳ . ۲۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 954- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبه حبیبیہ : نستعلیق خوش ، محمد امین خان ولد دوست خان سنگ زئی سده ۵۱۳ . ۲۹۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 955- جہلم ، لہ ، کتابخانہ مجددیہ ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق و نسخ ، سده ۵۱۳ . ۲۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 956- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق سده ۵۱۳ . ۳۰۰ ص .

- 957- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، حفیظ اللہ بن محمد یار عالی ،
متوطن کوت خان محمد بسرا ، سده ۵۱۳ . ۱۹۰ ص .
- 958- لاہور ، همانجا : نستعلیق سده ۵۱۳ . ۲۰۳ ص (نعیم اختر
مجددی) .
- 959- گوجرانوالہ ، مندهی ہوان تادر ، نصیر احمد ، نستعلیق ،
شکستہ آمیز ، سده ۵۱۳ . ۲۱۵ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 960- سرگودھا ، بہلوال ، نصیر آباد ، سولہ داود : نستعلیق ،
ہدایت بخش ساکن امن آباد ، سده ۵۱۳ . ۲۸۴ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 961- لاہور ، شش محل ، محمد بشیر لودھیانوی ، ابالہ جلد سازی :
نستعلیق ، محمد امین ولد حافظ عبدالرحیم برای پسر محمد امین ،
سده ۵۱۳ . ۲۲۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 962- لاہور ، نکسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ،
عبدالرحیم ، سده ۵۱۳ . آغاز افتادہ : ای میر ترا دن جوین خوش
نہ نماید ، ۱۷۸ ص (سید سعید اختر نوشاشی) .
- 963- سرگودھا ، خوشاب ، گلستان ، حافظ محمد عبداللہ صاحب :
نستعلیق خوش ، صابر حسین ولد نذر حسین ، ۲۰۲ . ۳۷۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 964- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : نستعلیق خوش ،
پیرا آوان محاسب ، ۲۰۲ . ۳۹۸ ص ۱۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 965- سرگودھا ، بہلوال ، جلیان ، اللہ دتا صاحب : نستعلیق
خوش ، یوسف خان ، ۲۰۲ . ۳۲۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 966- سرگودھا ، بہلوال ، کوت بہائیخان ، اللہ بخش بیلان : نستعلیق
مشقی الشاف حسین ، سده ۵۱۳ . ۳۶۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 967- سرگودھا ، بہلوال ، کوت سیدن ، علی محمد : شکستہ خوش ،
عمر ، سده ۵۱۳ . نمونہ ، ۳۳۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 968- راولپنڈی ، واہ کینت ، گرہی افغانان ، کتابخانہ فاضلیہ
۹۰۰ : نستعلیق متوسط ، سده ۱۳۰۵ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۴ ص .
(پرفسور اختر راہی) .
- 969- راولپنڈی ، همانجا ۸۹۹ : نستعلیق ناپختہ ، اللہ بخش پسر
ملک محراب کیچ والا ، سده ۱۳۰۵ . ۲۶۴ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 970- کیمہ بل پور ، کتابخانہ عبدالحق غور غشی ۱۴ : نستعلیق
پختہ ، سده ۱۳۰۵ . ۱۹۳ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 971- لاہور ، جامعہ اشرفیہ : نستعلیق پختہ و خوانای سده ۱۳۰۵ .
کتاب درسی بودہ یا حواشی و یاد داشتہای گوناگون ۲۰۷ ص (ف) .
اختر راہی) .
- 972- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۵۸۰۴ : از سده ۱۳۰۵ . آغاز افتادہ
بشیر حسین ۲ : ۳۳۵) .
- 973- سرگودھا ، ہاتھی وند ، محمود خان صاحب : نستعلیق خوش
عبدالشکور ولد رحمت خان ۱۳۰۴ . ۳۳۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 974- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۹۳۶ N. M. : نستعلیق خوش ،
نظام الدین ، چک ساوی ، سلخ رمضان ۱۳۰۶ . (تاریخ بہ نظم
سرودہ شدہ) ، ۱۲۰ گ (نوشاہی : ۴۴۴) .
- 975- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۲۶ : نستعلیق پختہ ، غلام قادر
ولد فضل دین ، مکنہ جمہور الوقی ، ۱۳۱۰ کامل .
- 976- سرگودھا ، خوشاب ، محمد نسیم صاحب : نستعلیق شکستہ
آمیز ، فقیر علی احمد بن غلام حسن ، ۱۳۱۱ . ۲۹۶ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 977- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق
خوش ، خادم حسین ، ۱۳۱۱ . ۲۹۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 978- سرگودھا ، چھاونی کرم دین صاحب : نستعلیق خوش ،
عبدالعزیز ولد غلام ربانی ، ۱۳۱۱ . ۲۹۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 979- سرگودھا، بہاول، کہوٹ، غلام محمد : نستعلیق شکستہ، محمد ظریف بن دولت خان، ۵۱۳۱۵، ۲۸۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 980- سرگودھا، بہاول، کوت مومن غلام مرور : نستعلیق، ملک آصف، ماکن شاہدرہ، ۱۲ جون ۱۹۳۱ م (۵۱۳۵۰) . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 981- اسلام آباد، گنج بخش ۴۷۰۳ : نسخ درشت، سدہ ۵۱۴ . رحلی، ناتمام .
- 982- دیرہ اسماعیل خان، معظم خان کتابفروش : نستعلیق طلبگی، درویش محمد طالب علم، سدہ ۵۱۴ . ۲۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 983- کراچی، سوزہ ملی ۱۹۷۱-۳۷۲ N. M. : نستعلیق خوش، معکوس (یعنی از پشت برگ خواندہ میشود)، در نوع خود کم مانند، ۲۴۸ گ (نوشاہی : ۴۴۴) .
- 984- سرگودھا، حبیب الرحمان صاحب : نستعلیق خوش، ملا امام الدین، تاریخ یاد شدہ پاس خاطر چوہدری اللہ دتا، زمونہ، ... ص (ف . محمد نذیر رانجہا) .
- 985- لاہور، دانشگاه، شیرانی ۴۱۵۳/۱۱۰۰/۲ : تاریخ یاد شدہ، ہمراہ «بوستان» (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

گلدستہ گلستان : منتخب گلستان

متن همان . گزیننده ناشناس .

آغاز : خاطر افسردہ را در ہنگامی خوش و وقتی دلکش بہ گگشت
خیابان گلستان و سیر چمنستان .

(همان . نسخہ ہا ۵ : ۳۵۹۹ - ن . ک . مرات العلوم ۳ : ۱۵۹ -

سوزہ سالار : ۱۳۳۹ - ایوانف : ۵۳۷ .

986- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۲۳ : نستعلیق . مہمان رای ،

برای لالہ پرشاد ، سدہ ۵۱۲ . (ص ۳۰۴-۳۵۶) (نوشاہی : ۱۱۲) .

مفتاح گستان

متن همان . گزارش از اویس اعلا عرف آدم ، که نام او اویس بن علی و خواجه عالم اویس عرف آدم و اویس بن علاء الدین آدم نیز آمده است . مرید خواجه ابو الفیض امین الدین شاه ابن الله محمد حسینی ، و روزگار سلطان محمود شاه بهمنی (۸۸۷-۸۹۲۴/۱۴۸۲-۱۵۱۸ م) ، در ۱۰ محرم ۵۹۰۰/۱۴۹۴ م ، بنام «مفتاح گستان» نگاشته است .

در دو بخش : ۱- واژه ها و گزارش آن ها ، به ترتیب حروف تمهیمی از پایان هر واژه ، هر حرف در یک باب . ۲- گزارش آیت ها و حدیث ها و گفتار بزرگان و سروده های تازی که در آن کتاب آمده است .

آغاز : فاتحه مرفتاحی را که افتتاح کلام خود به فاتحة الكتاب مخصوص گردانید تا کنوز اسرار ... حمد بیغایت و شکر بی نهایت مر خالق ارواح و نور بصر را که کهل دو دیده .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۵۱۳ «مفتاح گستان» - اته : ۱۱۷۶ تا ۱۱۷۹ و ۱۱۵۱ - ایوانف : ۵۳۸ «کلید گستان» که نام او را اویس بن علاء الدین آدم آورده) .

987- اسلام آباد ، کنج بخش . ۷۶۴ : شکسته آمیز ، ماده ۱۱-۵۱۲ . آغاز در دیباجه افتاده ، انجام نیز افتاده ، ۶۴ ص (کنج ۳ : ۱۲۸۷) .

988- پشاور ، پشتو اکادمی ۳۲۱ (ب : نستعلیق ، محمد افضل ،

سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونه ، ۱۰۲ ص (استاد محمد رضا همدانی) .

989- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۲ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۳ . آغاز

در دیباجه افتاده . نام نگارنده در دیباجه «اویس اعلا عرف آدم»

آمده ، ۸۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۷) .

990- لاهور ، دانشگاه شیرانی ، ۶۲۱۶ : تاریخ یاد نشده ، انجام

افتاده ، نام نگارنده در فهرست خواجه عالم اویس عرف آدم آمده

(بشیر حسین ۲ : ۳۲۲) .

55

حل مشکلات گلستان:

شرح و فرهنگ واژه های گلستان

۴

از جنید بن عبدالله موسوی (ن . ک . زیر) که روزگارش بدست

نیامد . که با یستی پیش از ۱۹ جلوس همایون (۵۹۵۶/۱۴۴۹م) که

تاریخ نسخه ۲/۵۲۵۰ دانشگاه تهران است (دانش ، دانشگاه ۱۵ : ۴۱۷۹)

باشد .

در سه «قسم» : ۱- حل و گزارش مروده های دشوار عربی و فارسی .

۲- در بیان معانی بعضی مرکبات الفاظ بزرگان و احادیث . ۳- لغات مفرد

به ترتیب حروف تهجی .

دست کم چهار بار چاپ شده است .

آغاز : الحمد لله على نعمائه والصلاة على رسوله والسلام ... قال

المفتقر الى الله القوي ، جنید بن عبدالله الموسوی .

(ن . ک . نسخه ها ۳ : ۱۹۲۹ «حل مشکلات گلستان» - مرآت

العلوم ۱ : ۱۳۹ «فرهنگ گلستان» که نام نگارنده «حمید» آمده - انڈیا

آفس ، چاپی ۱۳۶ «فرهنگ گلستان» که چهار چاپش را دارد - اته : ۱۱۸۲

«فرهنگ گلستان» .

- 991- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، چندیالہ کسان ، محمد شفیع الراعی : نستعلیق و نسخ ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، ص ۳۵ (نعیم اختر مجددی) .
- 992- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۶۳ : نستعلیق پختہ ، حافظ غلام رسول در لاهور ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ص ۶۱ .
- 993- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۰۹ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . (ص ۳۶-۶۱) ، آغاز برابر .
- 994- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۷۲۰ : نستعلیق پختہ ، ملا برخوردار بن ملا خیر الدین عرف جنجودہ ، ج ۱۲ / ۱ . ۵۱۰۷۷ . آغاز افتادہ ، ص ۶۲ (گنج ۳ : ۵۱۲۹۲) .
- 995- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۰۸ : نستعلیق ، (۵۱۱۷۸) (ص ۲۵۴-۲۸۷) ، آغاز برابر یکم ، انجام افتادہ .
- 996- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۸-۳۰/۵ N. M. : نستعلیق ، ۲ شوال ۱۰۸۴ھ (؟) ، آغاز برابر نمونہ ۲ ، ص ۶۴ (نوشاهی : ۴۴۴) در اینجا از تاریخ کتابت نسخہ) دانشگاه استنتاج نادرستی شدہ است .
- 997- لاهور ، مسلم مسجد ، مکتبہ خاور ، محمد حلیم ، نستعلیق خوش ، شاید عبدالرحمن (۵۱۰۹۰) آغاز برابر یکم (۲-۵۱) (سید عارف نوشاهی) .
- 998- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۱۹ : نستعلیق پختہ ، درآھی ، شعبان ۵۱۰۹۰ . آغاز برابر یکم ، (ص ۲-۵۱) .
- 999- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۰۲ : شکستہ آمیز ، سده ۵۱۱ . (ص ۸۹-۱۱۸) ، آغاز برابر یکم .
- 1000- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۸۲ : نسخ و نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز برابر ، ص ۷۳ (گنج ۳ : ۱۲۹۲) .
- 1001- سیالکوٹ ، ظفر وال ، ایم - آئی - کاظمی ۱۹ : نستعلیق ،

۱۱۹. آغاز برابر، انجام افتاده ۸۴ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).
شیخوپوره ، نارنگ مندی ، چندیاله کسان ، محمد شفیع الراعی :
نستعلیق و نسخ ، سده ۵۱۲ ق . آغاز برابر نمونه ۳۵ ص .
(نعم اختر مجددی) .

اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۶۳ ، نستعلیق پخته ، حافظ غلام رسول در
لاهور ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ۶۱ ص .
اسلام آباد ، همانجا ۹۰۷ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ (ص ۳۶-۶۱) ،
آغاز بوابر .

1002- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۴۲ : نستعلیق ، فقیر عماد الدین ،
سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، نام نگارنده در دیباجه «عبدالحمید بن عبدالله
الموسوی» آمده .

1003- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ربوہ : نستعلیق ، حشمت بن
محبت علی ، سده ۵۱۲ . ۴۱ ص (نعم اختر مجددی) .
1004- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : نستعلیق پخته ، ۱۲۱۷-
۵۱۲۲۶ . (ص ۱۰۸-۱۳۹) آغاز برابر .

1005- اسلام آباد ، همانجا ۵۶۶۵ : نستعلیق پخته ، نیاز محمد ،
۵۱۲۳۴ . (ص ۱۳-۱۶۶) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۹۳) .

1006- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۱۸۳ : نستعلیق زیبا ،
میرزا جان ، شنبہ ۶ ذیقعدہ ۵۱۲۴۵ . آغاز افتاده : و عند هبوب
الناشرات علی الحمی ... ، در کافون بنام «فرهنگ گستان» خوانده
شده است ، ۶۰ ص ۲۳ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

1007- پشاور ، پشتو اکادمی ۶۹۲ ب : نستعلیق ، شنبہ ۳ اپریل
۵۱۲۴۶ (؟) آغاز برابر ، ۵۸ ص (استاد محمد رضا ہمدانی) .

1008- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید
دہلوی : نستعلیق ، شکستہ آمیز ، بہوانی پرشاد ، حسب الفرمایش
منشی گنج لعل ، مدرس مدرسہ درجہ اول فارسی نوامبر ۱۸۵۲
(۵۱۲۶۸) آغاز برابر ، ۴۰ ص (سید خضر نوشاھی) .

- 1009- کراچی ، بوزہ ملی ۱۹۵۸-۹۳۳ : N. M. نستعلیق ،
(غلام احمد ولد محمد ہاشم ، ساکن اولکھ) ، ۱۵ اسوج ۱۹۱۷ ب
(۱۲۷۸ھ) آغاز برابر ۳۱۷ گ (نوشاہی : ۴۴۴) .
- 1010- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
نستعلیق ، ۵۱۲۸۰ . آغاز برابر ۳۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1011- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق و نسخ ،
حفیظ بن نائب احمد شامی ثم لاہوری سہروردی ، ۵۱۲۸۵ . آغا
برابر نمونہ ، ۵۲ ص .
- 1012- لاہور ، رحمان پورہ ، همان کتابخانہ : نستعلیق ، محمد
عبدالرحمن بن علی حسین لاہوری ، ۵۱۲۸۵/۱۶ . آغاز برابر ،
۶۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1013- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : شکستہ
آمیز ، درویش علی بن محمد امین ، ۵۱۲۹۷ . آغاز برابر (ص ۸-۲۷)
(نعیم اختر مجددی) .
- 1014- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۸۹۹ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۳ .
آغاز و انجام افتادہ ، ۲۲۲ ص .
- 1015- اسلام آباد ، همانجا . ۷۳۴ : نستعلیق طلبگی ، سدہ ۵۱۳ .
ناقص ۴۵ ص (گنج ۳ : ۵۱۲۹۳) .
- 1016- راولپنڈی ، گولڑہ شریف ، بارکدہ پیر مہر علی شاہ صاحب :
نستعلیق ، فقیر انور حسین ، برای میان فضل حسین از راہ شنقت
سدہ ۵۱۳ . ۳۲ ص ۱۱ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 1017- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد مازی ، محمد بشیر لودھیانوی :
نستعلیق ، احسن بیگ ، رمضان ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ،
۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1018- گوجرانوالہ ، علی پور چیتو ، سوئیان والا ، پرفسور محمد
اشرف صدیقی : نستعلیق خوش ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ،
۴۴ ص (سید خضر نوشاہی) .

- 1019- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نستعلیق ،
سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ۵۵ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1020- سرگودھا ، بہلوال ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ،
سده ۵۱۳ . آغاز برابر ، ۲۵ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 1021- کراچی ، وزہ ملی ، N. M. ۱۹۶۷-۷۲/۳ : نستعلیق ،
محمد محسن ، سده ۵۱۳ . (ص ۴۵-۸۸) (نوشاہی : ۴۴۴) باسر آغاز
دیگر : جوامع محامد و ثنا مجامع ستایش بی ریا کہ بلغا در بوستان .
- 1022- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر لودھیانوی ، انبالہ بک
بائینڈر : نستعلیق ، محمد عظیم ساکن بلاکری ، سده ۵۱۳ . آغاز
برابر نمونہ ، ۳۲ ص .
- 1023- لاهور ، همانجا : نستعلیق و عربیہا نسخ ، سده ۵۱۳ . آغاز
برابر ، ۶۳ ص .
- 1024- لاهور ، همانجا : نستعلیق و عربیہا نسخ ، سده ۵۱۳ .
دیباچہ ندارد ، آغاز : اعمالوا آل داود شکر و قلیل ، عمل کنید ای
آل داود ، ۲۷ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1025- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، جنڈیالہ کسان ، محمد شفیع
الراعی : نستعلیق ، عبدالحفیظ ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر ، ۲۹ ص
(نعیم اختر مجددی) .
- 1026- راولپنڈی ، لعل شاہ بخاری ، مدنی مسجد ، ۲ : نستعلیق
شکستہ آمیز ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر ، ۲۴ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 1027- راولپنڈی ، گوارہ شریف ، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ :
نستعلیق ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر ۲۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 1028- کیمبل پور ، سلطان پور ، کتابخانہ مدرسہ حمیدیہ : نستعلیق ،
سده ۵۱۳ . آغاز برابر ، ۲۳ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 1029- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہدیہ ، مبارک علی
شاہد : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، با آرایشها
و نقوش در صفحہ اول ، ۱۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 1030- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر: نستعلیق، ۵۱۳۴۶. آغاز برابر، ۶۱ ص (نعیم اختر مجددی).
- 1031- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم عبدالجلیل: نستعلیق، مدہ ۵۱۴. آغاز برابر نمونہ، (۴۴ ص سید عارف نوشاهی).
- 1032- پشاور، پشتو اکادمی، ۴۰۱: نستعلیق، مدہ ۵۱۴. آغاز برابر، بدنبال دیوان عبدالقادر ختک، (استاد محمد رضا ہمدانی).
- 1033- لاهور، موزہ ۱۴۴/۵۳: تاریخ یاد نشدہ، آغاز متن شنیع مطاع نبی کریم، نام کتاب «فرہنگ گلستان» و نام نگارندہ در فہرست عبداللہ الموسوی آمدہ، (رشید احمد ۲: ۲۲).

56

شرح گلستان

متن همان. گزارش از سروری ترک، مصطفی بن شعبان (م ۵۹۶۹/۱۵۶۷م). وی معلم سلطان مصطفی پسر سلطان سلیمان قانونی بودہ است. و «بوستان» سعدی را بدستور او گزارش کردہ است. و در دیباچہ آن می گوید کہ «گلستان» را بہ زبان عربی گزارش کردہ ام.

شرحی مت حاصل متن، بنام همان سلطان مصطفی عثمانی، بہ زبان عربی، و از نسخہ بانکپور بر می آید کہ در پایان ۲۴/۵۹۵۷/۱۵۵۰م بہ انجام رسیدہ است.

و برای «شرح مثنوی معنوی» او ن. ک. مشترک ۲: ۱۶۳۸.

آغاز: الحمد لله الذي جعلني من علماء البيان والمعاني ... و بعد، فان العبد، ... سروري الفقير ...

(ن. ک. نسخہ ہا ۵: ۳۴۹۰ «شرح گلستان» - ذریعہ ۱۴: ۳۹ «شرح گلستان» - نفیسی ۱: ۳۹۲ زندکینامہ سروری و نام کارہایش از آن میان ہمین شرح، و نیز «شرح بوستان» از ہمو - کشف الظنون ۲: ۱۵۰۴ «گلستان» و شرح ہایش از آن میان ہمین شرح، و نیز ترجمہ آن بہ زبان

ترکی - و برای نسخه هایش : دانشگاه ۱۶ : ۱۶۱ - ملی ۴۶۲ که شاید
تحریری دیگری از این شرح باشد - مرآت العلوم ۱ : ۱۳۹ - نشریه ۸ :
۱۳۴ بنام « کتاب خاقانی » و ۱۰ : ۶۵ ، ۱۲۸) .

1034 - اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۴۷ : نستعلیق پخته ، شنبه ۲۷
رمضان ۱۱۱۶ هـ . آغاز برابر ، زرین ، ۶۲۷ ص (گنج ۳ : ۱۱۸۷) .

1035 - پشاور ، نوشهره ، اکوڑہ ختک ، مدرسه حقانیہ ۳۲۳۴-۶۹ :
نستعلیق سده ۱۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۲۷۴ ص (سید میر مجاد
حسین کاظمی) .

1036 - لاهور ، دانشگاه شیرانی ، ۴۳۶۰/۱۳۰۸ : سده ۱۲ هـ . باسهر
« سید عبدالجلیل ۱۲۴۶ » (بشیر حسین ۳ : ۴۵۰) .

1037 - لاهور ، دانشگاه پنجاب Ph III VI 11K ۱۰۳۳ : نستعلیق ،
ج ۲ / ۵۱۲۵۳ . آغاز برابر ، ۱۶۶ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۰) .

1038 - پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۹۱۰/۴ : نستعلیق خوش ،
تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۶۱۶ ص (محمد اسرائیل کان
الله له) .

57

شرح گلستان بهارستان

متن همان . گزارش از شاه میر محمد نور الله احراری دهلوی
(۱۰۷۳۳ هـ / ۲-۱۶۶۳ م) ، صدر صوبہ شاہجہان آباد بروزگار اورنگ زیب
(۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) نگارنده « شرح مثنوی معنوی » (مشترک ۲ : ۱۶۴۰)
و جز آن .

در دیباجہ گوید : از تقادم ازمنہ و تفاسیر السنہ و تداول صبیان
تحریفاتی در « گلستان » راه یافته بود . و من نسخه های بسیاری را بر طاق
خود ضبط آورده - و نکات مغلقہ آن را حاشیہ نویسی کرده بودم . و چون
امتکتاب حواشی متفرق برای برخی دشوار بود . آنرا بدینگونه گرد آوردم .

صپس با سر بند های «قوله» آن را شرح «حاشیه» مانندی کرده است .
خان آرزو (ن . ک . پس از این) ، در «خیابان گلستان» از این کتاب
نام برده است .

آغاز : منت خدای را عز و جل که زبان گویا را پیشکار دل دانا
ساخت .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۸۹ «شرح گلستان» - ایوانف ، کرزن :
۲۱۵ - دانشگه ۱۵ : ۴۱۸۰ ، ۴۲۰۶ - اته : ۱۱۸۱ - دانشگه بمبئی
ص ۱۳۷ س ۶۲ «بهارستان» این نام در کافون نسخه آمده .

1039- کوبته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق
خوش ، پایان سده ۵۱۱ . آغاز برابر ۲۰۰ ص (دکتر انعام الحق
کوثر) .

1040- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۷۸ : شکسته آمیز ، سده ۱۱-
۵۱۲ . آغاز برابر ، ۵۷ برگشمار دارد .

1041- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۱۷ : نستعلیق پیچیده ، ۱۱۲۰ ص .
(ص ۲-۱۵۹) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۸۸) .

1042- گجرات ، قلعه دار ، مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق
خوش ، عطاء الله ولد حافظ کلیم الله ، پنجشنبه ج ۱/۵۱۱۵۰ . آغاز
برابر ، ۲۰۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

1043- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۸۰/۸۴۷ : نوشته ۱۳۰۳
۱/۵۱۱۶۷ (م ۱۷۵۴) آغاز برابر در فهرست بنام ، «بهارستان» آمد .
(بشیر حسین ۳ : ۴۳۹) .

1044- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد
طیب شاه همدانی : نستعلیق ، محمد عمر و ولی محمد در کوت خواجه
محبی الدین ، برای نور چشمی محمد زاهد ، یکشنبه ، ۱۱۸۳ .
آغاز موریانه زده : ۱۳۸ ص (نعیم اختر ، جلدی) .

- 1045- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۲۶۴ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
آغاز برابر ، انجام کمی افتاده ، ۲۳۶ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۸) .
- 1046- پشاور ، جهنکی ، مذهبى کتابخانه ، مولوی وردک ۱۱۱۷ :
نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ۱۸ ص ۱۲ س (میر مید سجاد
حسین کاظمی) .
- 1047- سرگودھا ، بہاول ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق خوش ،
سده ۵۱۲ . آغاز برابر . ۱۸۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 1048- شیخوپورہ ، سرمدانی ، کتابخانہ گنجینہ ضیاء العلوم ،
نعیم اختر : نستعلیق ، سده ۱۲-۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۳۵ ص
(نعیم اختر مجددی) .
- 1049- لاہور ، دانشگاه پنجاب Ph III 11E ۱۲۱۴ : نستعلیق ،
۱ رجب ۵۱۲۰۲ . آغاز برابر ، ۶۴ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۲) .
- 1050- پشاور ، دانشگاه کالج اسلامیہ ۱۷۸۸/۱ : نستعلیق خوش ،
حافظ کمال الدین ، ۲۱ ع ۱۲۱۳/۱ . آغاز برابر ، ۱۲۰ ص
(محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 1051- لاہور ، پنجاب پبلیک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل - نو
نستعلیق ۵۱۲۳۳ . پیاس خاطر شاہ محمد ماکن کامونکی پر کنہ لاہور،
آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۱ گ ۱۴ س (عباسی ۱ : ۵۵۸) .
- 1052- لاہور ، کتابخانہ الرياض ، جی معین الدین ، نستعلیق ،
۵۱۲۵۳ ، ۷۲ گ نام شارح محمد نور اللہ احراری یاد نشدہ . (دکتر
ظہور الدین احمد) .
- 1053- شیخوپورہ ، سرمدانی گنجینہ ضیاء العلوم : نستعلیق
خوش محمد حسن متوطن بہاگیان ، ۱۲ رجب ۵۱۲۶۲ . دیباچہ
راندارد . آغاز : بسملہ . منت بمعنی احسان ، تعداد النعم ، پیاس
عز غالب جل بزرگ ، موجب واجب و لازم کنندہ ، قربت نزدیکی ،

و به شکراندرش بطور ، نام شارح را نویسنده در پایان یاد کرده ،
۱۴۸ ص ۱۷ (نعیم اختر مجددی) .

1054- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۴ : تحریری خام ، میان مرید
حسن ساکن قصبه سیالی کھکران ، ۲۰ مانکھ . ۱۹۱۰ ب/۱۲۷۱
آغاز برابر ۲۰۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۹) .

1055- فیصل آباد ، چینوت بازار ، وکیلان ، کتانجانہ چشتی سلیمانی :
نستعلیق پختہ ، عبدالحکیم پیر محمد ، ۷ رجب ۱۲۸۲ھ ، زری ،
۳۴ ص .

1056- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق :
نستعلیق ، ۱۲۹۷ھ . آغاز افتادہ : بیانی نماید و نسخہ مستثنیہ
ساختہ . . . . ۲۱۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

1057- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، چندیالہ کلمان ، محمد شفیق
الراعی : نستعلیق ، سدہ ۱۳۰۵ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۱ ص (نعیم اختر
مجددی) .

1058- سرگودھا ، بہیرہ ، کتابخانہ محمدیہ غوثیہ ، علامہ پیر
محمد اکرم شاہ : تحریر ناپختہ ، سدہ ۱۳۰۵ھ . آغاز برابر نمونہ ،
۳۰۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

1059- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق :
نستعلیق ، سدہ ۱۳۰۵ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۰۰ ص (نعیم اختر
مجددی) .

1060- لاہور ، دانشگاہ پنجاب ۲ Ph III 11E . ۱۸۸۰ : تاریخ یاد
نشده ، ۱۱۹ ک (عبداللہ ۲ : ۲۲۲) .

58

شرح گلستان

من همان . گذارش از عبد الرسول بن شهاب الدین قرشی یا قریشی، که «شرح بوستان» را به مال ۱۰۷۳/۲ - ۱۶۶۳ م نگاشته است (ن . ک . پیش از این : . . .) . در دیباچه می گوید : پس از آنکه «شرح بوستان» مورد پذیرش قرار گرفت ، و دست بدست می گشت ، از من خواسته شد «گلستان» را نیز گزارش کنم .

در پنج قسم : قسم ۱- آیت های قرآنی ، ۲- حدیث ها و گفتار مشایخ و امثال عرب ، ۳- سروده های عربی ، ۴- سروده های فارسی ، ۵- لغات فارسی و عربی دشوار ، به ترتیب حروف تهجی . که از صراح الصحیح ، مهذب الاسماء ، زفانی گویا ، کشف اللغات ، شرفنامه ابراهیم منیری ، فرهنگ جهانگیری ، مؤید الفضلاء ، زبدة الفوائد و جزآن ها بهره برده است (دیباچه) .

آغاز : مؤسس علیمی که علم آدم الاسماء کلمها ، حرفی است از تخته تعلیم او . و عظیمی که . . . چنین گوید منزوی زاویه خمول محمد نبی الرسول .

(ن . ک . نسخه ها : ۳۴۹۲ - اته : ۱۱۸۰ -

1061- کویته ، کنی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، ابوالفتح میالکوتی ، یکشنبه ۹ صفر ۵۱۰۶ . بجهت برخوردار امان الله ، آغاز برابر ، ۱۱۶ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

1062- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹۱۹ : نستعلیق ، سده ۱۱-۵۱۲ . آغاز برابر ، ۲۸۰ ص .

1063- ساهیوال ، دارا العلوم فریدیه : نستعلیق خوش ، حبیب سبحانی ، برای شیر محمد ، ۵۱۱۰ . آغاز برابر ، ۱۱۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

1064- سرگودھا ، بہلوال ، مدرسہ علوم المرتضیٰ ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، نانکچند (مانکچند) پاس خاطر نسبت رای ، ۲۷ شوال ۱۴۴۰ اورنگ زیب (۱۱۱۲ھ) آغاز برابر ، ۱۱۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

1065- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۱۷ : نستعلیق پختہ ، ۳ جلوس والا ۳ ذیحجہ ۱۱۱۲ھ . (ص ۱۶۲-۲۴۸) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۸۹) .

1066- شیخوپورہ ، نوشہرہ ، کتابخانہ ہاشمی : نستعلیق پختہ ، محمد عالم ، ستوطن شہداد پور ، ۱۲۳۱ھ . آغاز برابر ۲۴۵ ص (خانہ رضوانہ سحر) .

1067- ملتان ، جہانیاں ، مکتبہ الجمال : نستعلیق پختہ ، محمد عامل درویش مکی ، ۲۰ ج ۱/۱۲۳۹ھ . آغاز برابر ، ۱۰۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

1068- لاہور ، دانشگاہ پنجاب Ph III HFG ۱۷۹۹ ، ۱۲۹۰ : نستعلیق ، ۹ رجب ۱۲۴۱ھ . (ک ۱-۴۴) آغاز برابر نمونہ ، سپس «خیابان» ، رویمہم ۱۲۵ ک (عبد اللہ ۲ : ۲۲۰) .

1069- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ربوہ : نستعلیق ، محمد عالم بن فیض بخش ، ۱۲۷۶ھ . آغاز برابر ، ۱۳۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

1070- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۱۵۱ : نستعلیق ، حافظ محمد خان ، در پشاور گذر صابو نگران ، ۱۱۹۴ھ . (ص ۱۲۵-۱۸۹) ، دراجہ را ندارد (تج ۰ : ۱۲۸۹) .

1071- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۴۲ : نستعلیق خوب ، محمد حسن ، ۱۲۹۱ھ . تنہا گزارش دیباچہ امت (ص ۲-۱۶) .

1072- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۶۸۳/۳۷۰۵ : سدہ ۱۳ھ . (شیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

1073- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۲۰۱ : نستعلیق طلبگی ، مدہ ۵۱۳ .
(ص ۲۸-۹۰) (گنج ۳ : ۱۲۹۰) .

59

شکرستان : شرح گلستان

متن همان . گزارش از محمد سعد (محمد سعید) عظیم آبادی (پتنہ ہند) در ۱۰۹۷ھ / ۱۶۸۶م : پرسیدم زہاتف سال اتمام - ندا آمد کتاب بہترین باد .

ن . ک . «تحفہ سعید» نگاشتنہ حافظ محمد سعید در ۱۱۰۲ھ / ۱۶۹۰م در بخش فلسفہ عملی (مشترک ۳ : ...) و «فرہنگ واژه های اخلاق ناصری» از محمد سعید در ۱۰۹۷ھ / ۱۶۸۶م (بشیر حسین ۲ : ۳۱۷) کہ می توانند از ہمین عظیم آبادی باشند .

آغاز : ستایش فراوان و نیایش بی پایان داوری را مزاست ، کہ گلستان جہان را بہ شمشاد قامت خوبان .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۰۳ «شکرستان» - ربو ۲ : ۶۰۷ «شکرستان» بی نام نگارندہ کہ تاریخ نگارش را ۱۰۹۵ھ آورده - اسپرنگر : ۵۵۱ کہ تاریخ را ۱۱۹۷ھ یاد کردہ - نشریہ ۹ : ۲۱۳ کہ مادہ تاریخ از آنجاست - ایوانف : ۵۴۱ کہ نام او را محمد (بن) سعد و تاریخ «ہزار و نود و ہفت» آورده (با توجہ بہ اسپرنگر) .

1074- لاہور ، دانشگاہ پنجاب Ph III 11L ۲۳۴۸ : نستعلیق و شکستہ ، بی تاریخ ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۰۲گ (عبدالله ۲ : ۲۲۱) .

60

شرح گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس کہ می نویسید «در سنہ یکہزار و صد و سہ (۱۱۰۳ھ / ۱۶۹۲-۱م) بہ تکلیف بعضی دوستان یکرنگ قلم برداشت

و سطری چند در شرح بعضی ابیات آن بر صحیفه روزگار بخامه اقتدار بنگاشت» .

1075- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق ، بی تاریخ با مسهر «نور محمد ۱۱۹۲» آغاز افتاده : حضرت سید البشر شفیع روز محشر ، شمس فلک رسالت ، سرو چمن جلالت ، که به سرانگشت قدرت ، بیت بدر را دو مصرع گردانید ... در ص ۳۱ یاد داشتی ست که شرح از عبدالرسول است (ن . ک . شرح عبدالرسول) ، ۲۸۴ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

61

بهارستان : شرح گلستان

متن همان . شرح از غلام معین الدین قصوری ، عبدالله معروف به عبید الله خلیفه خویشگی متخلص به عبیدی (۱۰۴۳-۱۱۰۶/۵-۳-۱۶۴۴-۱۶۹۵ م) .

(ن . ک . مشترک ۲ : ۱۵۹۹ «بحر الفراسه» از همو ، که در آنجا زندگینامه و نام کارهایش آمده است - احوال و آثار خویشگی : ۶۳ تا ۱۴۲ که در آنجا نام و نشانی پنجاه و یک کار او آمده از آن میان «بهارستان : شرح گلستان» .

به سال ۱۱۰۵/۵-۳-۱۶۹۴ م . بدستور مرشدش شمس الحق و الدین شیخ عبدالرشید جونپوری ، در دو - سه ماه آن را نگاشته است (دیباچه و خاتمه) . و در متن از سال ۱۱۰۴ هـ ، سال پرداختن بدان یاد کرده است .

آغاز : منت و میاس خداوندی را که فضل او بهارستان شرح گلستان و گلستان را شرح بهارستان ساخت ... پس میگوید غلام معین عبدالله المقلب بالخلیفه الخویشگی که کتاب گلستان .

(ن . ک . احوال و آثار : ۱۱۳) .

1076- لاهور ، محمد شفیع ۲۷۶/۲۱۳ : نستعلیق ، سید عنایت الله

ولد سید نور محمد ، ساکن موضع ککروڑک ، ۲۹ رجب ۱۱۳۴ھ
(۱۷۲۲م) ، آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۷گ (بشیر حسین : ۲۳۷) .

1077- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۹۹ : نستعلیق پختہ ، ۲۲ ع

۱/۱۹۱۲۵ . آغاز در دیباچہ پیش از نام کتاب افتادہ ، ۹۱۱ ص .

1078- لاهور ، دانشگاہ ، شیرانی ۶۲۱۷ : نوشتہ فقیر محمد بن

عبدالفتاح ، ۱۱ رجب ۱۲۳۵ھ . (اوریل ۱۸۲۰م) ، در تاریخ دست

برده اند . آغاز برابر نمونہ ، در فہرمت بنام «بہارستان» آمدہ

(بشیر حسین ۳ : ۴۳۹) .

1079- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۶۷ : نستعلیق ، فقیر عزیز نور

احمد بن میان درویش محمد ولد حضرت ولی النعمت ولی محمد جی ،

۱۰ ذیتعدہ ۱۲۳۹ھ . آغاز برابر ، ۳۸۹ ص .

1080- سیالکوٹ ، بدوملہی کہنہ ، کتابخانہ فخر الاطبا : نستعلیق

پختہ ، غلام محمد بن عثمان بن فاروق ، ۵۱۲۶ . آغاز برابر ،

۴۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

62

خیابان گلستان : شرح گلستان

متن همان . گزارش از سراج الدین علی خان آرزو اکبر آبادی بن

شیخ حسام الدین ، مشہور بہ خان آرزو (گوالیار ۱۱۰۱-لکھنؤ ۱۱۶۹ھ/

۱۶۹۰-۱۷۵۵م) .

در دیباچہ می گوید اگرچہ پیش از این ، کسانی چون میر نور الله

احراری ، ملا سعد تتوی و دیگران ، گزارش هایی بر «گلستان» نوشتہ بودند .

اما چون در برخی جای ها تسمیحی شدہ بود ، من این «خیابان» را نگاشتم :

بلبل الہام را دیدم کہ صبح ، از ذوق خواندہ - نغمہ ای کز گرمیش روشن

شود ، دل چون چراغ - کز «خیابان گلستان» چین «گل نو» آرزو - از پی تاریخ تا طبع تو گردد ، تر دماغ : (گل نو : ۱۰۶) که از «گلستان خیابان : ۱۲۲۵» کاسته شود ، تاریخ ۱۱۱۹ هـ (۱۷۰۷ م) بدست می آید ،

زندگینامه و کار های ادبی او در «مجمع النفایس» او آمده (ن . ک . زیر) در انجام می گوید «این شرح را در او ان طفلی نوشته ام ، در قریب سه هزار بیت .

آغاز : خیابان گلستان سخن ، حمد چمن پیرایی ست که اگر خار است و اگر گل ، پرده ابر رحمت اوست .

(ن . ک . فرهنگ سخنوران : ۳ «آرزوی اکبر آبادی» - ذریعه ۹ : ۵ «دیوان آرزو» - مقدمه لغتنامه : ۱۸۲ «سراج اللغه» از همو - نسخه ها ۵ : ۳۴۹ - «خیابان» - مشار ، مؤلفین ۴ : ۹۲ که در آنجا نشانی هنت کار چاپ شده او آمده : ۱- تنبیه الغافلین ، ۲- خیابان ، شرح گلستان میر نجات (؟ !) ، «میر نجات» خلطی ست نابجا) ، ۳- چراغ هدایت ، واژه نامه ، ۴- سراج اللغات ، ۵- شرح اسکندر نامه ، ۶- عطیه منیری ، ۷- موهبت عظمی - مشار ۲ : ۱۹۶۳ «خیابان شرح گلستان میر نجات» که نشانی سه چاپ آن را باین نام داده - تاریخ تذکره ها ۲ : ۱۵۸ «مجمع النفایس» از همو . در اینجا به نقل از کتاب فهرست نگاشته هایش آمده است : ۱- کلیات اشعار و غیره در نظم و نثر قریب سی هزار بیت ، ۲- سراج اللغه ، قریب چهل هزار لغت ، ۳- چراغ هدایت ، در لغات و مصطلحات متأخران ، ۴- شرح گلستان : خیابان ، ۵- شرح اسکندر نامه ، ۶- شرح قصاید عرفی ، ۷- داد سخن ، شرح محاکمه منیر ، (چاپ شده) ، ۸- سراج منیر ، (چاپ شده) ، ۹- سراج و هاج ، ۱۰- موهبت عظمی ، ۱۱- عطیه کبری ، ۱۲- تنبیه الغافلین ، ۱۳- تذکره الشعرا (مجمع النفایس) - اته : ۶۸۰ «مجمع النفایس» و یادی از این شرح - مرآت اعلوم ۲ : ۱۱۵ (۲ نسخه) .

- 1081- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۷۷ : نستعلیق شکسته آمیز،
 مدہ ۱۲-۵۱۳ . آغاز برابر ، ۳۸۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۰) .
- 1082- لاہور، دانشگاه، شیرانی ۲۳۸/۳۲۴۳ : نوشتہ احمد خان،
 ۵ رجب ۱۲۳۹ھ . (مارس ۱۸۲۴م) در مصطفی آباد عرف رامپور
 (بشیر حسین ۳ : ۴۴۰) .
- 1083- لاہور، دانشگاه پنجاب Ph III IIFG : ۱۷۹۹ ، ۱۲۹۰ :
 بدنبال شرح ، محمد عبدالرسول نوشتہ ۵۱۲۴۱ . (گ ۴۵-۱۲۵) ،
 آغاز برابر نمونہ (عبداللہ ۲ : ۲۲۰) .
- 1084- لاہور، محمد شفیع ۳۵۶/۲۹۰ : نستعلیق ، ۶ ذیحجہ
 ۱۲۵۵ھ/۱۸۴۰م در موضع خیر اللہ پور، آغاز برابر نمونہ ، ۶۸ گ
 (بشیر حسین : ۲۴۹) .
- 1085- شیخوپورہ، مریدکی، مولانا محمد اسماعیل نوشاهی اعظمی :
 نستعلیق پختہ ، ۵۱۲۶۶ . آغاز برابر ، ۳۴۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1086- لاہور، انارکلی ۳۷ ، دانش آباد، کتابخانہ احسان دانش :
 نستعلیق خوش ، سراج الدین ساکن عادل گرہ وزیر آباد گوجرانوالہ ،
 چہ ۱۹۲۹ بکرمی (۵۱۲۸۹؟) آغاز برابر نمونہ ، ۱۹۱ ص (سید
 عارف نوشاهی) .
- 1087- فیصل آباد، غلام محمد آباد، مکتبہ چشتیہ : نستعلیق
 پختہ ، ۵۱۲۹۲ . آغاز برابر ۱۵۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1088- اتک، سلطانپور، حمیدیہ ، سید عبدالرحمن شاہ : نستعلیق ،
 ۵۱۲۹۴ . آغاز برابر ، ۱۱۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

63

شرح گلستان

متن همان . گزارش از سید عادل بن شرف الدین ، در ۱۱۱۹ھ /
 ۱۷۰۷م . گزارش کلمات دشوار «گلستان» است .

1089- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۱/۷۴۹/۳۷۸۲ : نوشتہ عزیز اللہ
بن عبدالرحیم ، تاریخ یاد نشدہ (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

64

شرح گلستان

متن همان . گزارش از محمد معظم (محمد عظیم) بن شیخ احمد بن
شیخ عبداللہ ، کہ اکثر شرح های این کتاب را خواندہ و در یافتہ کہ
مشکلاتش را بلا تحقیق گذاشتہ اند» ، در ۵۱۱۵ (۱۷۳۷ م) نگاشتہ است .
نام نگارندہ در دیباچہ و تاریخ نگارش در پایان آمدہ است .
باسر بندهای «قوله» .

آغاز : میاس قدوسی اساس حضرت مالک الملکی را تعالی شاندہ و تعظیم
سلطانہ . . . اما بعد ، چنین گوید اصغف عباد اللہ محمد معظم بن .

1090- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۹۷ : نستعلیق بختہ ، گل حسن ،

ع ۱۵ / ۱ / ۵۱۲۷۲ ، آغاز برابر ، تاریخ نگارش در کلفون ، ۶۲ ص .

1091- اتک ، مکہ ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، گل

احمد مولوی حافظ یار محمد ولد عبدالرسول ، ۳ مجرم ، ۵۱۲۷۲ .

آغاز افتادہ : ہر کہ او را تنکتر روزی بخواند ، نام نگارندہ و تاریخ

نگارش بگونہ تر قیمہ در پایان نسخہ آمدہ است ، ۹۴ ص (پرفسور

سلک محمد اقبال) نام نگارندہ محمد عظیم خواندہ شدہ است .

65

حل ابیات گلستان

از محمد کامل بن اللہ یار قریشی قادری ، کہ در قصبہ کوت کمالیہ
صوبہ ملتان سی زیستہ است (دیباچہ) . بی تردید وی نگارندہ «شرح کریمہ»
(ن . ک . پس از این) می باشد . کہ در ۵۱۱۵ / ۸ - ۱۷۳۹ م ساختہ است .

و بایستی نگارنده «شرح قصیده خمریه غوثیه» نیز باشد (ن . ک . مشترک ۲ : ۱۶۱۹) که در آنجا نام پدر نگارنده حبیب الله آمده است .
گزارش سروده های دشوار «گلستان» است و خود آن را «حل ایات» نامیده است .

1092- بمبائولپور ، جامعه اسلامیہ ۱۸۶ : نستعلیق ، سده ۱۲-۱۳-۵۱۳-
شرح مجموعہ ، آغاز برابر نمونہ (پرفسور اللہ دتا چودری) .

66

شرح گلستان

متن همان . گزارش از محمد اکرم بن عبدالرزاق قادری ملتانی (دیباچہ) در پایان آن آمده : شدہ «گلستان» را مرتب شرح نام - از محمد اکرم ملتانی بنام - یکہزار و یکصد و پنجاہ و پنج (۵۱۱۵۵/۱۷۴۲م) - سنہ ہجری بود پر در و گنج . وی بایستی با شارح «اسکندر نامہ» ی گجروی و «کریم» ی سعدی (ن . ک . پیش از ابن) و «یوسف و زلیخا» ی جامی یکی باشد .

آغاز : منت خدای را کہ نظارت بہار نامش بر ورق زبان شرح گلستان نمودہ ، و نگہت نسیم بادش بر غنچہ دل .
(ن . ک . پاکستان و ہند ۵ : ۵۸۸ ضمن «شرح» ہا در سده ۱۸م - مشار ۳ : ۳۲۴۷ کہ نام نگارندہ نادرست «محمد کریم» آمدہ ، و نشانی سہ چاپ آن -

1093- کراچی ، سوزہ ملی ، B, ۱۹۶۵-۲۰۹ N.M. : نستعلیق ،
۲۸ ذیقعدہ ۱۲۱۶ھ . آغاز برابر ، ۱۹۵ گ در ہامش گلستان
(نوشاہی : ۴۴۴) .

1094- گوجرانوالہ ، سکھکی مندی ، نذیر احمد نقشبندی : نستعلیق :
۵۱۲۳۷ . آغاز افتادہ : یکہزار و یکصد و پنجاہ و پنج . . . ، . . . ۴ ص
(نعیم اختر مجددی) .

- 1095- شکار پور ، گڑھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین ۹۳ :
 نستعلیق خوش ، رحم بخش ، پنجشنبه ۷ ع ۲/۲۶۸/۵۱۲۶۸ . آغاز برابر ،
 ۴۲۴ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 1096- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۷۸ : نستعلیق پختہ ، میان محمد
 زبان ، موضع چک عمر پرگنہ کوجر ، ۲۶ رمضان . ۵۱۲۷ . آغاز
 برابر ۴۲۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۱) .
- 1097- کراچی ، موزہ ملی . ۱۹۶۹-۲۲ . N.M. : نستعلیق ، قاضی
 ملا محمد خلف قاضی محمد اسبن ، ۱۲ ع ۲/۲۷۵/۵۱۲۷۵ . آغاز برابر ،
 ۲۴۶ گ (نوشاھی : ۴۴۴) .
- 1098- ملتان ، سید شاہ عباس گردیزی ۲۹ : نستعلیق ، عمر خان ،
 سه شنبه ۱۰ رجب ۵۱۲۸ . آغاز برابر ۱ ، یاد داشت خرید سید
 حسن بخش گردیزی در ۵۱۲۹۶ . به ۸ روپیہ ، ۳۲۶ ص ۲۴ س
 (دکتر زبیدہ صدیقی) .
- 1099- بہاولنگر ، چشتیان کہنہ ، مولوی اللہ دین نظامی : نستعلیق
 پختہ ، محمد بن علی بن احمد حسینی ، در قصبہ قصور ، ۵۱۲۸۸ .
 آغاز برابر ۳۳۹ ص (ن نعیم اختر مجددی) .
- 1100- راولپنڈی ، گڑھی افغانان ، واہ کینت ، کتابخانہ فاضلیہ
 ۱۲۹۰ : نستعلیق پختہ مدہ ۳۱۳ . آغاز برابر ، انجام افتادہ ،
 ۴۲۱ ص (پرفسور اختر راشی) .
- 1101- راولپنڈی ، بازار بہابرا ، جامعہ شوئیہ مظہر الاسلام :
 نستعلیق پختہ ، فتح خان بن جمعہ خان ، ۵۱۳۱ . آغاز برابر ،
 ۳۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

۵۷

شرح گلستان

از شیخ ولی محمد اکبر آبادی فرزند رحم اللہ ، یکی از صوفیان و
 استادان روزگار محمد شاہ . (۱۱۳۱-۱۱۶۱ھ) ، کہ «شرح مشنوی معنوی»

را در ۱۱۴۹ھ/۶-۱۷۳۷م به انجام رسانده است . (ن . ک . مشترک ۲ : ۱۶۴۹) .

به خواهش دوست خود محمد حیات ، در دوشنبه ۱۴ رمضان ۱۱۶۶ھ/۱۷۵۳م به انجام رسانده است . در دیباجه می گوید شرح کنندگان پیشین از نسخه های مغلوپی بهره برده بوده ، و من نخست یک نسخه معتبر را یافتم . گزارشی ست کوتاه و بسیار خوب . و متن را نیاورده است .

آغاز : ثنایی که معبود مطلق را شاید ، در تصور هیچکس نیاید .
(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۹۳ - مشار ۳ : ۳۲۴۷ که نشانی چاپ لکهنؤ ۱۸۹۰ نولکشور را داده .

1102- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل - ولی : شکسته همان روزگار نگارنده ، آغاز برابر نمونه ، ۱۳۵ گ ۲۱ س (عباسی ۱ : ۵۵۹-۵۶۰) .

68 ،

شرح گلستان

متن همان . شرح از محمد سلطان بن اله داد ، که در ابتدای عهد احمد شاهی ، از وطن خود شهر خوشاب به پشاور آمده بود ، هنگامی که «گلستان» را به شاگردان می آموخت ، به خواهش برخی از دوستان ، به ویژه ملا عمر الدین ، این گزارش را ساخت (دیباجه) .

تردیدی نیست که وی همان «متوطن خوشاب» (پنجاب ، پاکستان) است که بروزگار تیمور شاه بن احمد شاه درانی می زیسته و «شرح اسکندر نامه» را به سال ۱۲۰۴ھ/۸۹-۱۷۹۰م نگاشته است (ن . ک . مشترک ، بخش منظومه ها) و از کارهای دیگرش مانند : شرح بوستان (ن . ک . پیش از این) شرح اسکندر نامه نظامی ، شرح یوسف و زلیخای جامی ، بر می آید که معلم بوده است .

1103- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۵۵۹ : نستعلیق ، ابراهیم گلی ،

در قریه موسی خان ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ۳۶۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

1104- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۸۷ : نستعلیق خوانا ، ۵۱۲۵۶ .
(ص ۱۴۳-۳۰۷) آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباچه نادرست
«محمد اکرم سلطان محمد ...» آمده .

1105- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۱۵ : شکسته آمیز پخته ، محمد
شریف ننگرہاری ، ساکن حصارک ، ۱۱ ج ۱/۱۲۹۴ . (ص ۱-۱۱۰)
(گنج ۳ : ۱۲۹۳) .

1106- بہاولنگر ، چشتیان ، درگہ معلی ، محمد اجمل چشتی فاروقی :
نسخ خوش ، ماجد بن حامد گیلانی ، در اوج گیلانیان ۵۱۲۹۹ . برای
شاہ دین معلم ، آغاز برابر ، ۲۹۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

69

شرح گلستان ۱

متن همان . گزارش از مولانا غلام محیی الدین قصوری (۱۲۰۲-
۵۱۲۷/۱۷۸۸-۱۸۵۳ م) فرزند غلام مصطفی فرزند غلام مرتضی .
ن . ک . مشترک ۲ : ۱۱۱۵ «سالانہ مہرورہ» از ہمو کہ در آنجا
نام نوزده کار او آمده است . از آن میان «شرح گلستان» . و ن . ک . پس
از این «شرح گلستان» بہ زبان عربی کہ از ہمو دانستہ شدہ است .
گویا وی دو گزارش بر این متن دارد : یکی بہ فارسی ، کہ گزارش
سرودہ های دشوار «گلستان» است . و تاریخ نگارش آن ۵۱۲۲۵ . ۱۸۱۰ م
و دومین بہ زبان عربی (ن . ک . پس از این) .

1107- سرگودھا ، بہلوال ، مدرسہ علوم المرتضی ، مفتی محمد
رفیق : نستعلیق ، غلام محیی الدین ، ۵۱۲۶۱ . آغاز : بسمہ .
شنیع مطاع نبی کریم ... شنیع صاحب الشفاعة ، مطاع مطاع بہ ،
بخشش کنندہ غنائیم یا آب حوض و کوثر یا عطایای الہی ، ۱۵ ص
(نعیم اختر مجددی) .

۷۰

شرح گلستان ۲

متن همان . شرح به زبان عربی از کسی که نام او در دیباجه و پایان نسخه گنج بخش نیامده است . و به آنچنانکه پرفسور محمد اقبال مجددی در پایان نسخه یاد داشت کرده است ، از مولانا غلام محیی الدین قصوری مت (ن . ک . پیش از این) در نسخه های دیگر آن نیز (ن . ک . زیر) فهرست نگاران نگفته اند که نام نگارنده از کجا بدست آمده است .

تاریخ نگارش این یکی نیز ۱۲۲۵ هـ گفته شده است .

آغاز : اعلم ان المصنف شکر الله تعالى معيه ، وامكنه في روضة الجنة و بستانها . بعد ذكر التسمية لفظاً ، ساك طريقة العمل بالحديث ... فقال (م) منت (ش) ای الامتنان و تعداد النعمه (م) خدای را (ش) ای الله تعالى ، ای يعد علينا نعمه الكثيره .

1108- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۶۲۰ : شکسته آمیز پخته ، غلام محیی الدین ، ۱۲۲۵ هـ ، آغاز برابر ، و یادداشت مجددی که نسخه به خامه نگارنده است ، ص ۵۱ (گنج ۳ : ۱۲۹۱) .

1109- سرگودھا ، ساهیوال ، مکتبه سلیمانیہ : نستعلیق محمد فایق بن قاضی محیی ، شریف آباد ، ذیقعدہ ۱۳۰۷ هـ . آغاز برابر ، ص ۸۸ (محمد نذیر رانجہا) .

1110- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پخته ، علامه محمد عبدالکریم قلعه داری ، ۸ اگست ۱۹۴۶ / ۱۲ شوال ۱۳۶۷ هـ . آغاز : جعلته علی ... ، تنها دیباجه را گزارش دارد و عربی ، ص ۲۸ (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

71

شرح گلستان

متن همان . شرح از محمد اسماعیل خان قوم افغان . به سال ۱۳۳۰ هـ /

۰ م ۱۸۱۵

شرح مختصر سروده های عربی «گلستان» است .

1111- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۹۳۶/۴۹۴۸ : تاریخ یاد نشده

(بشیر حسین ۳ : ۴۵۲) .

72

شرح گلستان

متن همان . ترجمه از محمد برهان الدین ، در ۲ مجرم ۱۳۳۴ هـ /

۰ م ۱۸۱۸

ترجمه سروده های عربی آن است .

آغاز : شنیع مطاع نبی کریم - شفاعت کننده ، اطاعت کننده ، بخش

دهنده ، سخنی .

1112- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۸۴ : نستعلیق ، به خامه

نگارنده (۲ مجرم ۱۳۳۴ هـ) (ص ۱۳۸-۱۴۴) نوشاخی : ۱۱۱ .

73

شرح گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس . که در ۱۳۴۰ هـ (۱۰۱۸۳۴) در گزارش

آیت ها و حدیث ها و عبارت های عربی آن ساخته است .

1113- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۳/۴۴/۲۰۵۶/۵۰۵۶ : تاریخ یاد

نشده (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

۷۴

شرح گلستان بہار باران

متن همان . گزارش از مولوی محمد غیاث الدین بن جلال الدین راسپوری ، متخلص بہ عزت (م ۱۲۶۸ھ / ۱-۱۸۵۲م) . نامی ترین کارش «غیاث اللغات» اوست .

بہ خواہش دوستان بہ ویژه فرزندش محمد قمر الدین ، پس از «غیاث اللغات» کہ در ۱۲۴۲ھ / ۶-۱۸۲۷م نگاشته بود بدان پرداختہ و در ۱۲۵۹ھ / ۱۸۴۳م بہ انجام رسانده است .

در دیباچہ می گوید چہل سال در «گلستان» و شرح های آن مطالعہ کردہ است . و نسخہ های بسیار از گلستان را از نظر گذرانده است ، تا نسخہ مورخ ۷۵۳ھ (۱۳۵۰م) کہ در کرمان نوشته شدہ بود را برای خود برگزیدہ است .

آغاز : دچینی دستان حمد و سبحان ، نہ یارای بنان بیان انسان سراپا
نسیان ... منت خدا برا ... منت دو معنی دارد اول آنکہ احسان خود
کسی را یاد .

(ن . ک . نسخہ ها ۵ : ۳۴۴۲ «بہار باران» - مشار ۱ : ۸۰۲
کہ نشانی پنج چاپ آن را داده - مرآت العلوم ۱ : ۱۳۹ نسخہ ای از
پانکپور .

1114- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل - غیاث :
نستعلیق شکستہ آمیز ، نجم الدین ساکن کورووال ، آخر محرم
۱۲۸۶ھ آغاز برابر نمونہ ، ۴۹۳ ص ۲۵ س (عباسی ۱ : ۵۵۵-
۵۵۷) .

1115- گوجرانوالہ ، سکھکی ہندی مولا نذیر احمد نقشبندی :
نستعلیق ، غلام رسول ولد عبد الرسول افغان ، ۱۲۹۱ھ . آغاز برابر ،
۴۰۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

۷۵

چمنستان : شرح گلستان

متن همان . گزارش از مولانا تاج الدین بهجت . که آگهی بیشتری از وی بدست نیامد .
 آغاز : گلستان همیشه بهار سخن ، به آبیاری حمد و ثنای سخن آفرینی سر سبز و شاداب است .
 (ن . ک . شماره ۳ : ۳۲۴۷ که نشانی چاپ بمبئی ۱۲۶۸ . آن را داده .

1116- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد پیلوری : نستعلیق زیبا ،
 ۸ ج ۱۲۴۷/۲ . آغاز برابر نمونه ، ۴۵۸ ص (سید خضر نوشاخی) .

۷۶

شرح گلستان

متن همان . گزارش از مولوی ریاض علی بن قنبر علی بن سید محمد اشرف که در ضلع سهلت می زیسته است . که از شرح عربی سروری آن . ک . پیش از این) ، و کار مولوی اله داد (ن . ک . پیش از این) بهره برده است . و برای بررسی واژه ها از فرهنگنامه های صحاح ، منتخب اللغات ، برکشف اللغات ، برهان قاطع ، فرهنگ ملا سعد تنوی (ن . ک . خیابان نستان ... که از کار او به «شرح نستان» نام برده شده است . «کنج ۳ : ۱۲۹» و مدار الافاضل کمک گرفته است (پایان نسخه) .

آغاز : منت خدا یرا عز و جل که طاعتش موجب قربت است ... اما انا العبد العبد الضعیف ... ریاض علی بن قنبر و قنبر علی بن سید محمد اشرف متوطن ضلع سهلت ...

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۹۰ «شرح نستان» نسخه پنکال .

- 1117- پشاور ، دانشگاه پشاور ۳۳۴ : نستعلیق شکسته آمیز ، احسان الدین ولد شیخ علاء الدین ، ساکن سرویه پرگنه جهان آباد ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونه ، ۴۷۸ ص (پرفسور امتیاز حسین) .
- 1118- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۷-۶۴۸/۴۴ : N. M. نستعلیق ، رحیم بخش ، برای امام الدین ، ۱ چیتھ ۳ ؟ ۱۹ سده ۵۱۳ . آغاز افتاده : به اضافت بیانی عبارت از همان خورشید است ، ۲۹۲ ص (نوشاهی : ۴۴۵) .

۷۷

شرح گلستان

- متن همان . شرح از محمد صدیق بن حاجی الحرمین حافظ حاجی موسی بن اعلم العلما شیخ لعل محمود بنی اسرائیلی قادری شطاری .
- آغاز ۱ : حمد بجد مر ذاتی را مزد که فهم خرد بکنه کمال او راه می برد . آغاز ۲ : حتا که بگذرد سرم از فرقدین - کعبه بگرد روضه طواف می کند . اما بعد ، می گوید .. محمد صدیق بن .
- 1119- انک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز برابر نمونه دوم ، ۱۷۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 1120- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۳۷ : نستعلیق تحریر آمیز ، رکن الدین بن خلیل الرحمن بن حافظ حسین بن لعل الاعوان ، ۵۱۲۴۱ . آغاز برابر یکم ، متن زیر خط مکی ، ۱۴۴ ص .

۷۸

شرح گلستان

- متن همان . شرح از محمد عبدالله الهاشمی .
- آغاز : گلستان شیخ الاسلام والمسلمین شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی (ق) چون نسخه منتشر شد و مردم دست بدست بردند .

1121- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۲۷۵ : نستعلیق شکسته ،
ذیحجه جاوس محمود پادشاه در اشرف البلاد احمد آباد ، ۵۱۲۱۵ .
در کلفون آمده : تمام شد شرح کتاب گلستان من تصنیف محمد عبدالله
المهاشمی ... ، ۶۷ گ (هاشمی ، صدیقی ۲ : ۲۲۷) .

79

بهارستان : شرح گلستان

متن عمان . گزارش از عبدالغنی بن فیض الله ، که در قصبه سرای
(سیرای) می زیسته ، برای میر نور الدین حسین ، بخوانش عزیزان ، از
قاموس ، صراح ، تاج ، سوید الفضلا ، کشف اللغات ، کنز اللغات ، لطایف
اللغات ، مدار الافاضل ، فرعنگ شیخ ابراهیم فاروقی ، دستور الاخوان ،
رشیدی ، تحفة السعادات و جزآن بهره برده و بنام «بهارستان» نگاشته
است .

گزارش دشواری های دیباچه و هشت باب «گلستان» است نخست
عبارتی را آورده سپس تک تک واژه های دشوار را گزارش کرده است .
آغاز : منت خدای را عز و جل ، که باغبان لطفش باستان چرخ بند
فری را به ریاحین واز بنا رو ثوابت و سیارات .

1121- لاهور ، محمد شمع ۲۹۳ ، ۲۵۷ : نستعلیق ، پهلوان
۵۱۲۵۵ (۱۸۳۹۱ م) ، آغاز برابر نمونه ، ۴۸ ل (بشیر حسین : ۲۵۱) .
در فهرست آمده «در قصبه سرای میر نور الدین حسین» می زیسته
است .

1123- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۱۹ : نستعلیق خوانا ، محمد
عظیم الدین ولد میان غلام خلیل نجار ، ۱۵ محرم ۱۲۷۲ (ص ۲-۸۵)
(۸۵) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۹۴) .

1124- بنوان نسیم گل ، کتابخانه ، پسرپ الله خان ، نستعلیق ،
المهداد ولد قاضی میانداد ، سده ۱۳۵۱ . آغاز برابر . ۱۰۰ ص (محمد
نذیر رانجهها) .

80

شرح گلستان

متن همان . گزارش از نور محمد . کہ روزگوش بدست نیامد . و بایستی همان «فقیر نور محمد» باشد کہ «فرہنگ واژه های بوستان» (ن . ک . پیش از این) و «شرح اسکندر نامہ» ی نظامی (ن . ک . مشترک . بخش منظومہ ها) را نگاشته است .

در پنج «فصل» فصل ۱- آیت ها ، ۲- حدیث ها ، ۳- اقوال مشایخ ، ۴- سرودہ های عربی ، ۵- لغات کلمات تامات .

آغاز : لله المعبود کہ ... وسا خلقت الجن والانس الا ليعبدون ، بر بندگان .

1125- کراچی ، سوزہ ملی ، N. M. ۵۲۸/۱۲۹ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، انجام افتادہ ، ۴۶ ص (نوشاہی : ۴۴۵) .

81

بوستان افروز

متن همان . گزارش از ناشناس . ن . ک . نسخہ ها ۵ : ۳۴۹۲ «بوستان افروز» : «شرح گلستان» از کفوی ترک ، حسین بن رستم حنفی ۱۰۴۰/۱۶۰۲ م . بہ زبان ترکی . کہ در ۱۰۰۵/۶-۱۵۹۷ م ساخته شدہ است .

1126- لاہور ، دانشگاہ ، آذر T-۶۶/۸۲۳۵ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۲ .

آغاز افتادہ ، ۶۱ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

82

سلطانیہ : شرح گلستان

متن همان . شرح از ناشناس . (ن . ک . «شرح گلستان» محمد سلطان ، پیش از این) .

1127- پشاور ، شرقیہ دار العلوم الاسلامیہ ۱۷۸۸/۳ : همراه «شرح گلستان» نور اللہ احرار نوشته ۱۳۱۲ھ . و «حل مشکلات گلستان» (عبدالرحیم ۱ : ۳۳۴) .

83

شرح گلستان

از ناشناس ، کہ در دیباجہ کوتاہ آن و در پایان از خود نام نبرده است . در چہار «فصل» . فصل ۱- بیان کلام الہی ، ۲- شرح احادیث ، ۳- بیان اشعار ، ۴- بیان اقوال بزرگان .

آغار : این نفعہ ای ست کہ بدان شگفتہ می شوند ، غنچہ ہا و تراکیب عربیہ . . . یا انجمنی ست کہ راہ می یابند بدان سرگشتہ های بیابان .

1128- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۰۲ : شکستہ آمیز ، ۱۲۲۶ھ (ص ۱۲۶-۱۴۲) (گنج ۳ : ۱۲۹۵) .

84

شرح گلستان

از ناشناس . گزارش عبارتہا و سرودہ های عربی آن است . در سہ قسم : ۱- شرح آیات الہی ، ۲- توضیح احادیث نبوی ، ۳- اقوال مشایخ و امثال و کلمات عربیہ . نخست عبارتی را ترجمہ و سپس گزارش کردہ است .

آغاز : بسمله . قسم اول در آیات الہی ، قسم دوم در احادیث . . . سوم . . . وائہ علی بن یثاء قدیر ، بالاجابت خیر .

1129- لاهور ، محمد شفیع ۳۵۵/۲۹۴ : نستعلیق ، پیرامون ۵۱۲۵۵ (۱۸۳۹ م) ، خطبہ ندارد ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۶ گ (بشیر حسین : ۲۵۲) .

85

شرح گلستان : فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . شرح از ناشناس . در چهار «شمامہ» . شمامہ ۱- کلام الہی ، ۲- احادیث نبوی ، ۳- اشعار عربیہ ، ۴- اقوال بزرگان .
آغاز : جلوہ نمایان لالہ زار معنی بامتشمام روایح انفاس قدسیہ چمن پیرایی گلستان کہ بعبارات فارسی چہرہ گشا آمد .

1130- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۸۱۴/۱ (۱) : نستعلیق پختہ ، پیرامون ۵۱۰۰۰ . آغاز برابر نمونہ ، ۴ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .

1131- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۷-۷۲/۱ N. M. : نستعلیق (محمد حسن) ، مدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ (ص ۲-۱۹) (سید عارف نوشاہی) .

86

شرح گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس . نسخہ ہا یکی نیستند .

1132- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۰۸ : نستعلیق ، حافظ غلام محمد ، ۵۱۱۷۸ . (ص ۱-۲۴۹) ، آغاز افتادہ (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1133- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۹۰ : نستعلیق خوش ، مدہ ۵۱۲ . از روی نسخہ ای نوشتہ شدہ کہ آغاز آن در دیباچہ افتادہ بودہ است .

برای نشانی : باب اول در سیرت پادشاهان . پادشاهی را شنیدم الخ . بدانکه پادشاه نامی است پاری باستانی ، چنانکه حقیقن (۳) در رساله ساز و پیرایه (ن . ک . نسخه ۱۵ : ۱۶۲۱) آورده که شاه به معنی اصل و خداوند ، به معنی پاییدن و دارندگی است . . . در آغاز شرح دیباجه گلستان از ملا محمد صالح سازندرانی (م ۱۶۷۰/۵۱۰۸۱م) و «شرح اصول کافی» یاد کرده است . باروش «قوله» ۱۶۹ ص .

1134- اسلام آباد ، همانجا ۱۲۹۴ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ . آغاز وانجام افتاده ، در دیباجه از شرح نورالدین دهلوی و شیخ نصیرالدین بکهری و از شرح عربی گلستان نام می برد ، ۹۶ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1135- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۵-۲۰۴ : N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز : منت بالکسر شکر و به ضم قوت و به فتح نعمتدان و نیز بالکسر ستودن و به فتح منت نهادن ، ۲۸۲ ص (نوشته : ۴۴۵) .

1136- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : طلبگی ، (۱۲۱۷-۱۲۲۶) تنها دیباجه گلستان است که در سطرها به فاصله ها نوشته شده و گزارش در میان سطرها ، (ص ۹۱-۱۰۵) (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1137- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۱۵ : نستعلیق ، ۹۰ ع ۱/۱۲۱۴ . آغاز افتاده . انجام : بر رسولان بلاغ . الخ . اقتباس است از آیت کریمه علی الرسول الا لبلاغ یعنی بر رساننده گناهما غیر از رسانیدن نیست . یعنی بر انبیا همین رساندن واجب است : زس اگر قبول کنند بهتر والا خیر بر لفظ خیر اختتام این کتاب کامل النصاب شد . محمد الله صرا متکاثرا ،

1138- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۷۱ : نستعلیق پخته ، سده ۱۳ . متن در سطرها به فاصله های بسیار نوشته شده و گزارش در میان آن ها ، ۹۳ ص رحلی .

- 1139-** اسلام آباد ، همانجا ۵۰۰۹ : نستعلیق پخته و درشت ،
سده ۵۱۳ . متن در سطرها بافصله بسیار نوشته شده و گزارش درمیانه
آن ها ، ۹۳ ص (کنج ۳ : ۱۲۹۶) .
- 1140-** اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۳۹ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
آغاز وانجام افتاده ، با سریندهای « قوله » (ص ۶۱-۷۶) .
- 1141-** لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ، ۴۱ ، ۸۷۴ گل - لا :
نستعلیق سده ۵۱۳ . گزارشی ست به اختصار . آغاز افتاده : دم یعنی
بادی که از دهان بینی برمی آید ، مد . به ضم میم اول و کسر
دوم و تشدید سوم مدد گفته ، ۲۷۶ ص ۱۵ اس (عباسی ۱ : ۲۹۸) .
- 1142-** قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد
طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سده ۵۱۳ . آغاز وانجام افتاده . آغاز :
حاکم ابن سخن پسندید و اسباب معاش ، ۹۸ ص (نعیم اختر
مجددی) .
- 1143-** پشاور ، فیصل کالونی ، استاد محمد عبدالقدوس : نستعلیق ،
تاریخ یاد نشده ، شرح تنها بخش آغاز آن است . آغاز : حکایت لقمان ،
بضم لام نام حکیم است معروف و قصه او چنین بوده است که لقمان
در وقت مهتر داود . . . ، ۳۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .
- 1144-** لاهور ، کتابخانه ریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ،
بی تاریخ ، آغاز : منت خدا یرا . فی شرح . . . ، سریندها شنکرف ،
۵۹ برگ (دکتر ظهور الدین) .
- 1145-** لاهور ، دانشگاه شیرانی ، ۱۰ / ۱۹۲۹ / ۴۹۴۱ : تاریخ یاد نشده
« بعضی فقرات و حکایت های گلستان که در بیشتر نسخه ها نیامده ،
باشرح آنها در هاشم » (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

87

فرہنگ واژه های گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس کہ پیش از ۱۰۹۶ھ/۱۹۸۵س ساخته شده است . در شش «قسم» : ۱- آیات ربانی، ۲- احادیث، ۳- اقوال، ۴- ادعیه، ۵- اشعار، ۶- لغات مفردات .

آغاز: بدان اسعدک^۱ اللہ تعالیٰ فی الدارین کہ (ابن) «فرہنگ گلستان» بہ شش قسم منقسم است .

1146. کراچی سوزہ ملی ۱/۲۷-۱۹۷۱-۴ N. M. : نستعلیق ، (غرض ۲/۱۰۹۶ھ) ، آغاز برابر نمونہ (ص ۱-۳۴ مجموعہ) (نوٹاشاہی : ۴۴۶) .

88

فرہنگ واژه های گلستان

متن همان . واژہ نامہ از محمد یعقوب ، از روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ھ) ، کہ «شرح اسکندر نامہ» ی نظامی (ن . ک . مشترک بخش منظومہا) را در ۱۱۱۶ھ/۱۷۰۴م نگاشته است .

بہ ترتیب تہجی در سر آغاز واژہها ، ہر حرف در یک «باب» . تنہا حرف یکم پایہ کار قرار گرفتہ است : ایزد ، آبگیر ، آذر ، آخور ، آرایش... آغاز : حمد و سپاس خالق را شایان است کہ گلستان داینامت و بوستان موجودات... اما بعد ، کمترین خاکبای اہل منت و جماعت... محمد یعقوب .

(ن. ک. ایوانف : ۵۳۹ «شرح گلستان» سید یعقوب بن علی (م ۱۵۲۵/۵۹۳۱م) که بایستی دیگری باشد .

1147 - اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۵۵ : نستعلیق ، غلام حسین قریشی ساکن باغ ، ع ۱/۵۱۲۴۴ . آغاز برابر ، ۸ ص .

89

معین الالفاظ

از محمد سلیم بن محمد قایم صدیقی حنفی ، بدستور کاپتا جارج (ژرژ) جرویس ، به سال . ۱۸۲۴/۵۱۲۴ م . نگاشته است .

فرهنگ واژه های گلستان ، بوستان ، اسکندر نامه نظامی و یوسف و زلیخای جامی ست ، به ترتیب الفبایی ، به زبان اردو .
این چهار کتاب ، کتاب های درسی برای آموزش زبان و ادب فارسی در شبه قاره بوده اند .

آغاز : حمد و سپاس اس خالق حقیقی تو مزا وار . . . (متن) : آب پانی ، ابا باب ، ابادی بستی .

1148 - کراچی ، موزه ملی ۱۱۶۴-۱۹۶۱ N.M. : نستعلیق ، سده ۱۳ ه . ناتمام «تأخر» «ر» ۱۵ ص (نوشاهی : ۳۴۵) .

90

فرهنگ واژه های گلستان

ستن همان . واژه نامه از میان صاحب فیاض ، میر بخش ، یا : پیر بخش جیو .

1149 - لاهور ، سر میدانی ، گنجیہ ضیاء العلوم : نستعلیق خوش محمد حسن ، سده ۱۳ ه . آغاز : بسمله . رضا خوشنود ، جزا پاداش ، ترسا قوم مهتر موسی ! صبا باد شرقی ، قبا نام قمیص ، صفا پاکیزگی ، عبا گلیم ، فراپیش و پس ، عنا در دو رنج ، ۲۸ ص ۱۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

91

فرهنگ واژه های گلستان

- متن همان . واژه نامه های ناشناخته . نسخه ها یکی نیستند .
- 1150-** شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
بدنبال «گلستان» نوشته محبوب ، ۵۹۸۹ . (نعیم اختر مجددی) .
- 1151-** قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد
طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز : بلغ العلی بکماله -
کشف . . . یعنی رسد آن رسول همه به کمال بلندی . . . واژه نامه
است به ترتیب تهجی ، ۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 1152-** گجرات ، گنجاه ، گولیگی ، پیرزاده خلیل احمد ناصر :
نستعلیق ، حیدر بخش ، سده ۵۱۲ . آغاز : رخا میزر ، استسقا ،
سہیا . . . ص ۲۲ (محمد علی کوثر نوشاهی) .
- 1153-** کراچی ، انجمن ترقی ق ۳ ق ف ۳۱۸ : نستعلیق ، ج ۱ /
۵۱۲۴۸ / ۱۸۳۲ م ، در میزا پور مجله . . . ، دیباچه ندارد ، از روی
نسخه چاپی نوشته شده ، با شرح احرار دهلوی ، محمد اکرم ملتانی
و آرزو جدایی دارد آغاز : منت بکسر میم و تشدید نون نعمت
دادن و بیان نیکی و احسان کردن با کسی ، ۸۰ ص (نوشاهی :
۱۱۲) .
- 1154-** پشاور ، اکوڑہ ختک ، نوشہرہ ، کتابخانہ رحیمیہ ۱۶۲۹ :
نسخ و نستعلیق ، ملا محمد نصیر ، ضحی ۵۱۲۶۱ . آغاز : روضۃ
ماء و نہرہا سالصال - دوحۃ سبع طیرہا موزون ، ۲۴ ص (سجاد
حسین کاظمی) .
- 1155-** اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۷۱ : نستعلیق خام ، سده ۵۱۳ .
(ص ۷-۵۱۴) - آغاز : فرهنگ گلستان - قسم اول در اشعار عربی و
مشکل . شفیع ، شفاعت کننده ، مطاع فرمان بردار . نبی . . . ،

1156- راولپنڈی ، گلشن آباد (اکال گرہ) ابو سعید محمد رمضان بہیروی صاحب : نستعلیق سده ۵۱۳ . و تاریخ الحاقی . ۱۲۷۰ھ . گزارش اشعار عربی و عبارتهای دشوار آن است . نخست ترجمہ زیر نویس ۴۸ بیت عربی است ، سپس واژه های عربی را به ترتیب الفبایی از الف تا یاء گزارش کرده است . آغاز : شاهد من اهو بغیر وسیله ... کسی را کہ دوست میدارم آنکس را بغیر میانجی ، ش ۳ مجموعه (ص ۱۹-۶۳) (سید عارف نوشاهی) .

1157- گجرات ، ماہنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق خوش سده ۵۱۳ . آغاز افتادہ : قالوا جبین الکاس لیس بظاہر ... (ص ۱-۲۳) . واژه های دشوار عربی و فارسی آن است ، به ترتیب تہجی ، ہر حرف در یک باب (سید عارف نوشاهی) .

1158- گوجرانوالہ ، علی پور چیتھ ، سوئیان والا ، پرفسور محمد اشرف صدیقی : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۳ . آغاز : ترسا ، صبا ، قضا ، عبا ، فرا ... ص ۸ (سید خضر نوشاهی) .

1159- لاہور ، اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ : نستعلیق ، سده ۵۱۴ . نخست دیباچہ را تحت الفظی و سپس متن را بہ ترتیب تہجی از پایان واژہ ہا ، گزارش کردہ است . آغاز : معنی تحت الفظی لغات دیباچہ . شفیع ، شفاعت کنندہ ، مطاع ، اطاعت کردہ شدہ ، نبی ، پیغمبر ، کریم ، بخشش کنندہ ، ۴ ص (سید عارف نوشاهی) .

1160- لاہور ، دانشگاہ ، شیرانی ۴/۷۷۵/۳۸۰۸ : تاریخ و نشانی بیشتر یادنشده بشیر حسین ۲ : ۳۲۰) .

92

ترجمہ گلستان

متن همان . ترجمہ پنجابی از عبدالغفور اظہر (۱۹۱۸ م) .
آغاز : متن اک بادشاہ دی درباری سنیا سی بی اوغنی اک قیدی دی
قتل کردا .

1161- اوکارا ، کتابخانہ اقبال صلاح الدین : شکستہ ، مترجم ،
۱۵ گ (کنوج ، ۸-۹ ، قلمی نسخہ نمبر ، دسمبر ۱۹۸۲ م ص ۱۶۹) .

93

ترجمہ گلستان

متن همان . ترجمہ ای لٹنی بہ زبان پنجابی ، از سید غلام مصطفی
نوشاہی کہ یاد او پیش از این در «ترجمہ بوستان : ...» گذشت . در
۱۳۷۰ھ / ۱۹۵۰-۱۹۵۱ م) . با دیباچہ ای بہ نشر ، بہ زبان اردو ، کہ نام
ترجمہ در آن آمدہ است .

آغاز : احسان خدا تعالیٰ نون جی غالب اتی بزرگ ای ...

1162- کجرات ، ساہنیال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق شکستہ ،
مترجم ، در ساہنیال ، ۱۹۲۵ م (۲-۱۳۴۳ھ) متن و ترجمہ ، ۴۰ ص
(سید عارف نوشاہی) .

1163- کجرات ، ساہنیال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق ، سید بشیر
احمد نوشاہی ، (م ۱۳۸۱ھ) ۳۴۶ ص (کنوج ۸-۹ ، قلمی نسخہ نمبر ،
دسمبر ۱۹۸۲ م ص ۱۲۷ مقالہ عارف نوشاہی) .

گلدسته : ترجمه گلستان

متن همان . ترجمه به زبان پشتو از ناشناس .
 آغاز : منت خدای را غالب اولوی لره دی چه عبادت بی سبب و
 نزدیک دی او په شکر .

1164- پیشاور ، ریکارد آفس ۲۸۲ ، نستعلیق ، سرفراز ولد ملا مراد ،
 ساکن را کوڑی دمرای ، آغاز برابر نمونه ، ۳۴۸ ص (مید حسن
 مجتبی رضوی) .

تتبع از گلستان

گلستان یکی از کارهایی است که بسیاری آن پیروی کرده اند . از
 نویسندگان ایران و بیرون از ایران . از آن میان فارسی نویسان شبه
 قاره ، ولی چون این تتبع مرز مشخص ندارد ، از این روی نمی توان آن
 کارها را در میان کارهای سعدی در اینجا آورد .

ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۵۴۲ «تتبع گلستان» که در آنجا نام ۳۳ کار
 در پیروی از گلستان آمده است . و بیاد دارم که پس از ۵۲-۱۳۵۳خ
 مقالاتی دنباله دار در چند شماره مجله «وحید» تهران ، در معرفی کتاب هایی
 که در تتبع گلستان نگاشته شده است ، و نوشته ام . این مجله اکنون در
 دسترس نیست ، ولی بیاد دارم - اگر اشتباه نکنم ، پنجاه و دو کتاب در
 آنجا معرفی شده است ، که برخی از آن ها از این سرزمین است .

طریقہ الحقیقہ : طریق الحقیقہ

منسوب بہ سعدی شیرازی ، و شاہزادہ دارا شکوہ (۱۰۶۹ھ / ۱۶۵۹م) . بہ تصحیح و نظر ثانی مولوی محمد فیروز الدین منشی ، مدرس مدارس سیالکوٹ (پاکستان) ، در ۲۸ «باب» چاپ شدہ است . در ترک لایق و علائق ، دار بی مدار ، اجتناب از ہستی ، طریق ارباب ملوک و ... بشیر حسین (۲ : ۲۳۵) سی نویسد : بہ نظم و نثر و مانند «دستان» و در پایان از سعدی شیرازی دانستہ شدہ ، ولی شاید از سعدی لاهوری باشد . بایستی گنت انتسابش بہ لاهوری نیز نائید نشدہ است .

در انتسابش بہ دارا شکوہ ن . ک . مشار ۳ : ۳۶۱ - پاکستان و ہند ۴ : ۲۰۶ .

آغاز : سبحان اللہ ، سبحان اللہ العظیم . رواست ترا خدایی ، و سزاست ترا کبریایی ، کہ عدم را وجود تو بخشیدی .

برای نسخہ ہایش . ن . ک . مشترک ۲ : ۱۶۸۶ .

فهرست های پنجگانه

از آقای بهاء الدین وکیلی پوپلزائی (افغانی) کارمند بخش تحقیقات کتابشناسی "مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان" که در فراهم ساختن فهرست های پنجگانه مرا یاری کرده اند سپاسگزارم . ۱۰ .منزوی .

I- نام کتاب ها .

II- نام کسان .

III- نام فهرست نگاران .

IV- نام جای و کسان دارنده نسخه ها .

V- نام شهرها و مراکز نسخه ها .

I- نام کتاب ها

ترجمہ بوستان ، نوشاہی ، غلام مصطفیٰ : ۷۳	انہار الاسرار ، جالندھری ، علیم اللہ : ۵۸
ترجمہ بوستان . ن . : ۷۳	بوستان افروز : شرح بوستان ، کفوی ترک ، حسین : ۱۶۸
ترجمہ شیخ سعدی کی پندنامہ ، مظہر علی خان والا : ۹۳	بوستان افروز ، ن : ۱۶۸
ترجمہ قرآن ، سعدی شیرازی : ۵	بوستان ، سعدی شیرازی : ۲۴
ترجمہ کریمہ : اردو کریمہ ، صبر رضوی : ۹۳	بہار بہاران ، عزت راسپوری : ۱۶۴
ترجمہ کریمہ ، عبدالرحمان : ۹۴	بہار بوستان ، منشی رای تیک چند : ۵۹
ترجمہ کریمہ ، سجاد حسین : ۹۴	بہارستان : شرح گلستان ، عبدالغنی : ۱۶۷
ترجمہ کریمہ ، مندی ، ہدایت اللہ : ۹۴	بہارستان : شرح گلستان ، قصوری ، عبدی : ۱۵۳
ترجمہ کریمہ ، مظہر علی خان : ۹۶	تجزیہ و ترکیب کریمہ ، احمد پسروری : ۹۰
ترجمہ کریمہ ، میرزا نثار علی بیگ : ۹۴	تحفۃ الحسن ، غلام حسن : ۸۹
ترجمہ کریمہ ، نوشاہی ، غلام مصطفیٰ ، سید : ۹۵	تحفۃ النقرہ ، محمد سلطان : ۶۱

- ترجمه کریم ، چاپ لاهور ، ن : حل مشکلات گلستان ، جنید
۹۴
عبدالله : ۱۴۵
- ترجمه کریم ، چاپ لکھنؤ . ن : خیابان گلستان ، اکبر آبادی ،
۹۴
علی خان آرزو : ۱۵۴
- ترجمه های چاپی کریم ، چند تن : در یکتا ، محمد زبیر : ۹۰
۹۳
دیوان سعدی ، شیرازی : ۱۹
- ترجمه های چاپی بوستان ، چند تن : رسایل سته ، علی بیستون : ۱۳
۷۲ : تن : سلطانیه : شرح گلستان ، ن : ۱۶۹
تضمین کریم ، ارشد : ۹۹
تضمین کریم ، جعفر زتلی : ۹۷
تضمین کریم ، شهیدی ، کرامت
علی : ۹۷
تضمین کریم ، نظیری ، اکبر
آبادی : ۱۰۰
تضمین کریم ، ن . (نگاشته
۹۸ (۵۱۲۸۲
تضمین کریم ، ن : ۹۹
تضمین کریم ، سخمس . ن . ۱۰۰
چمنستان : شرح گلستان ، بهجت :
۱۶۵
حل ایات گلستان ، محمد کامل
قادری : ۱۵۷
حل مشکلات گلستان ، جنید
عبدالله : ۱۴۰
حل مشکلات گلستان ، جنید
عبدالله : ۱۴۲
- شرح بوستان ، عبد الرحمان : ۶۲
شرح بوستان ، عبدالرسول : ۵۶
شرح بوستان ، عبدالواسع هانسوی : ۵۲
شرح بوستان ، علی محمد انصاری :
۵۸
شرح بوستان ، فیروز الدین
صاحبزاده : ۶۲
شرح بوستان ، کامہوی ، محمد : ۶۰
شرح بوستان ، محمد نصیر : ۶۳
شرح بوستان ، نور احمد : ۶۳
شرح بوستان ، ن : ۶۴
شرح کریم ، شمس الحق : ۸۹
شرح کریم ، محمد کامل قریشی :
۸۷

- شرح کریمما ، ملتانی ، محمد اکرم :
۸۸
- شرح کریمما ، ن : ۹۲
- شرح گلستان ، محمد اسماعیل
افغان : ۱۶۳
- شرح گلستان ، اکبر آبادی ، ولی
محمد : ۱۵۹
- شرح گلستان ، محمد برهان الدین :
۱۶۳
- شرح گلستان : بہار ہاران ، عزت
راپوری : ۱۶۴
- شرح گلستان ، ریاض علی : ۱۶۵
- شرح گلستان ، سروری ترک : ۱۴۵
- شرح گلستان ، محمد سلطان ، ۱۶۰
- شرح گلستان ، مید عادل : ۱۵۶
- شرح گلستان ، محمد عبداللہ : ۱۶۶
- شرح گلستان ، محمد صدیقی
اسرائیلی : ۱۶۶
- شرح گلستان ، قرشی ، عبدالرسول :
۱۵۰
- شرح گلستان ، قصوری ، غلام
محبی الدین : ۱۶۱
- شرح گلستان ، محمد معظم (محمد
عظیم) : ۱۵۷
- شرح گلستان ، ملتانی ، محمد اکرم :
۱۵۸
- شرح گلستان ، نور محمد : ۱۶۸
- شرح گلستان ، فرهنگ واژه های
گلستان ، ن : ۱۷۰
- شرح گلستان ، ن : (یکی نیستند) ۱۷۰
- شرح گلستان ، ن : ۱۶۹
- شرح گلستان ، ن (ن : ۱۲۴۰ھ) :
۱۶۳
- شرح گلستان ، ن (ن : ۱۱۰۳ھ) :
۱۵۲
- شکرستان : شرح گلستان ، عظیم
آبادی : ۱۵۲
- عقل و عشق ، سعدی : ۱۴
- فرہنگ واژه های بوستان ، فرشی ،
عبدالرسول : ۷۱
- فرہنگ واژه های بوستان ، کدھاتی ،
غلام علی شاہ : ۶۸
- فرہنگ واژه های بوستان ، نور
محمد : ۶۹
- فرہنگ واژه های بوستان ، (یکی
نیستند) : ۶۹
- فرہنگ واژه های بوستان ، نیش ،
میر بخش : ۱۷۴
- فرہنگ واژه های بوستان ، محمد
بمشریب : ۱۷۳
- فرہنگ واژه های بوستان ، ن :
(یکی نیستند) ۱۷۵

- فرہنگ واژه های گلستان ، ن :
(پیش از ۱۰۹۶ھ) ۱۷۳
- فرہنگ واژه های گلستان ، ن :
(در ۴ شامہ) ۱۷۰
- فوائد غوثیہ ، ن : ۹۲
- فیض کریم : ترجمہ کریم ، فیض
احمد ککروی : ۹۳
- کریم ، سعدی شیرازی : ۷۴
- کلیات سعدی شیرازی : ۹
- گلدستہ ، گجراتی ، مید کریمداد : ۶۶
- گلدستہ گلستان : منتخب گلستان :
۱۳۸
- گلستان ، سعدی شیرازی : ۱۰۱
- گلشن شرافت ، سعید قریشی : ۹۳
- مجالس پنجگانہ ، سعدی شیرازی :
۱۶
- معین الالفاظ ، صدیقی ، محمد ملیم :
۱۷۴
- معین المبتدی ، نصیر الدین : ۹۱
- مفتاح گلستان ، اویس اعلا ، آدم :
۱۳۹
- نصیحت الملوک ، سعدی شیرازی :
۱۷
- وعظ سعید ، دہلوی ، احمد سعید :
۹۳

II - نام کسان

پس از هر نام ، شماره های که در (. . .) جای داده شده است ، نشانه آن است که در آنجا صاحب نام در مقاله نگارنده یاد شده است . و آنجا که در « . . . » آمده نشانی آن است که در مقام کاتب نسخه است .

آرائین ، حبیب الله بن نور بخش :	احرای ، میر نور الله دهلوی :
« ۱۳۰ »	۱۷۵ ، ۱۵۴
آرزو ، علیخان : ۹۰	احسان دانش : ۱۲۶
آصف : « ۱۳۷ »	احسان الدین بن سلامی :
محمد آیت الله : « ۱۱۰ »	« ۱۶۰ »
ابراهیم (؟) : « ۱۲۰ » ، ۱۲۴	احسن بک : « ۱۴۳ »
ابراهیم ، سلطان ابو النجیح : ۹۰	احمد : « ۴۹ » ، ۱۲۷
۱۳ ، ۱۷ ، ۱۹ ، ۱۰۲	امیر احمد ، سند : « ۱۱۱ »
ابراهیم کفی : « ۱۶۰ »	احمد بن سلامی : « ۱۱۱ »
ابراهیم بن خان محمد : « ۱۱۷ »	احمد بن مسعودی : « ۱۱۱ »
ابدالوی ، ابو فیض ، محمد	احمد بن مسعودی : « ۱۱۱ »
عبدالکریم : ۷۸ ، ۱۰۸	احمد بن محمد : « ۱۱۱ »
ابو الخلیل خان محمد ۳۵ ، ۴۶	احمد پسروری بن مسعودی : « ۱۱۱ »
ابو الخیر : ۱۲۲	(۹۰)

- احمد پوری ، نور حسن : ۱۰۷
 احمد حسین احمد قلعه داری : ۲۲ ، ۴۳ ، ۴۵ ، ۵۵ ، ۷۳ ، ۱۶۲
 احمد خان : «۱۵۶»
 احمد دین بن حیات بخش : «۳۰»
 احمد سعید : ۱۲۳
 احمد شاه (?) : ۱۰۹ ، ۱۳۱ ، «۱۲۶»
 احمد محمد : «۶۴»
 احمد میرزا محمد پیشاور : «۱۲۶»
 احمد یار : «۱۲»
 محمد اسحاق بن غلام رسول کرمانی : ۴۲
 اسد الله (?) : ۲۶ ، ۳۸ ، ۱۱۰
 اسد نظامی : ۶۷
 اسلام محمود ، پرفسور دکتر : ۷۸
 محمد اسلم ، طالب علم : «۵۰»
 اسلم محمود : ۱۲۵
 محمد اسماعیل : «۵۷» ، «۱۱۱»
 محمد اسماعیل بن بهائیخان : «۴۴»
 اشرف بن شریف : «۱۱۵»
 اشفاق احمد ، مجددی : ۵۷
 افغان ، اسدالله بن گل باز : ۴۵
 افغان ، غلام رسول بن عبدالرسول : «۱۶۴»
 محمد افضل (?) : ۱۰۹ ، «۱۴۰»
 محمد اکبر : ۳۳
 اکبری ، عبدالباری بن عبدالقدوس : «۲۶»
 محمد اکرم : ۴۹ ، ۵۵ ، ۸۸
 الطاف حسین : «۱۳۵»
 الله بخش بن محراب : «۱۳۶»
 الله بخش میکن : ۱۳۲ ، ۱۳۵
 الله جويا : «۱۹»
 الله داد : «۱۳۳»
 الله داد بن علی : ۲۵
 الله داد بن میانداد : «۱۶۷»
 الله دتا : ۴۵ ، ۴۶ ، ۷۶ ، ۸۲
 ۱۰۶ ، ۱۲۲ ، ۱۲۹ ، ۱۳۳ ، ۱۳۵ ، ۱۳۷
 الله دین : «۷۹»
 الله دین بن روشن دین : «۱۲۱»
 الله دین نظامی : ۶۱
 الله یار : «۴۶»
 الله یار باغوال : ۱۲۲
 الله یار ، طالب علم : «۸۵»
 الیاس بن وارث : ۱۲۱
 امام الدین (?) «۱۳۷» ، ۱۶۶
 امام الدین بن عبدالباقی «۱۳۴»
 محمد امان : ۳۱ ، ۱۲۱
 محمد امان بن عبدالرحمن : ۳۱

بخارایی ، حسن شاه بن فقیر الله :	امان الله : «۱۲۷» ، «۱۵۰»
«۱۱۸» ، «۱۱۹»	امرتسری ، محمد موسی : (۲۲)
بخارایی ، سید امیر شاه : ۳۳ ، ۵۸	محمد امیر : ۱۱۸
برخوردار بن خیرالدین : «۱۴۱»	محمد امین : ۱۳۵
محمد بشیر : «۷۰»	محمد امین بن دوست محمد :
بشیر احمد بن عبدالواحد : «۵۰»	«۱۳۴»
بگویی ، ابرار احمد : ۸۹	محمد امین بن سیف الله : «۱۲۷»
بلدره ای ، اسماعیل : «۶۶»	محمد امین بن عبدالرحیم : «۱۳۵»
بلوچ ، غلام سحیح الدین بن فصیح	امین الله شاه ، ابو الفیض : ۱۳۹
الدین : «۱۱۶»	انصاری ، خواجه محمد مرتضی :
بوهر بازش ، محمد علی کوثر بہتی :	۱۰۹
۴۴ ، ۸۲	انصاری ، محمد واصل : «۱۱۰»
بہاءالدین : «۳۴»	محمد انور : ۴۵
بہادر شاه : ۱۰۷	انور بن جہان زیب : «۱۳۳»
بہار ، منشی ری تیک چند : (۵۹)	انور حسین : «۱۴۳»
بہاری نال ، جانی راضی : (۷۳)	انور علی : «۱۲۴»
بہان سنگھ بن گلاب سنگھ : «۴۴»	اورنگ زیب : ۲۸ ، ۹۷ ، ۱۷۳
بہتی ، محمد علی شوگر : نوشاکی	ایزد بخش بن امام بخش : «۲۷» ،
بہرام بیگ : «۱۲۳»	«۱۰۴»
بہکری ، محمد سعید اللہ : ۱۰۳	ایمن آبادی ، سعید احمد : «۴۶»
بہمنی ، سلطان محمود شاہ : ۱۳۹	ایمن آبادی ، فضل احمد : «۱۱۱»
بہوانی پرشاد : «۱۴۲»	محمد بابر ولد محمد اکبر : «۵۱»
بہیروی ، ابو سعید محمد رمضان :	باجوہ ، کبیر احمد : ۱۰۳
۱۷۶	محمد باقر ، ذکیر : ۷۹ ، ۴۶
بیلری ، سید محمد : ۳۴ ، ۱۰۲ ،	محمد باقر : «۵۴»
۱۶۴	بتون ، سعادت خان : ۸۲ ، ۳۰

- بمستون ، علی احمد : (۱۳)
 قاج بن عبدالغفور : «۱۲۶»
 تبریزی ، بایزید بن ابراهیم : «۱۰»
 «۱۲» ، «۱۴» ، «۱۰۲»
 قنوی ، ملا سعد : ۱۰۴
 ترکان پیشه ، رنگ محمد بن خوشی
 محمد : «۱۳۳»
 ترین ، عبدالعظیم : ۱۰۹
 تیک چند ، منشی رای بهار : (۵۹)
 پارسا ، محمد نقشبندی : «۲۷»
 تیسری ، عبدالعجید : «۶۱»
 تبریم چند کهنتری ، منشی : «۷۶»
 پسروری ، محمد نورالحق : «۸۹»
 پچتار ، شیر عالی : «۴۰»
 پنهاری ، محمد عباس : قاشقابی
 پیرا آوان محاسب : «۱۳۵»
 پیرا بخش ، ساکن امین پور :
 «۱۲۹»
 پیرزاده ، خلیل احمد ناصر : ۷۶ ،
 ۱۷۵
 پیر محمد کرم شاه علامه : ۱۶۲
 پیشاوری ، عمر : «۴۲»
 پیشاوری ، نعیم الله بن معز الله ،
 مهمند : «۱۲۱»
 جابری ، احمد بن محمد نیاز : «۳۹»
 جان بیک : ۱۰۷
- جالندھری ، انوارالحق بن
 عبدالمتین : «۱۲۱»
 محمد جاوید ، ۳۶
 جعفر بن عبدالماجد : «۱۲۰»
 جمفری ، دکتر اختر : ۱۲۶
 محمد جلال الدین بن رحیم بخش :
 «۸۴»
 جلال الدین محمد بن جلال الشاہی
 الرضوی : ۱۰۴
 محمد جمیل الدین قریشی : «۳۱»
 جنیدی گرهی ، ظہور احمد بن ناصر
 الدین : «۳۹»
 جونپوری ، شمس الحق والدین
 عبدالرشید : ۱۵۳
 جہان خان : ۱۰۴
 جہان خان اسد : ۴۹
 جہان زیب : ۳۰ ، ۳۷ ، ۱۰۵
 جی ، معین الدین : ۱۳ ، ۱۷۲
 جیلانی ، جمال شاہ بن امیر شاہ :
 «۱۲۳»
 جیلانی سید مبارک شاہ : (۵۱)
 جیو ، میان : ۱۰۵
 چغتائی ، دکتر محمد عبداللہ : ۱۰۶
 حامد علی ، چشتی : ۱۳۰
 حبیب اللہ (?) : ۳۶ ، ۴۶ ، ۱۱۹ ،
 ۱۵۸ ، ۱۶۷

خلیل احمد ناصر ، پیرزاده : ۷۶	حبیب اللہ بن نور بخش آرائین :
خواجہ محمد سلیم ، داکٹر : ۲۹	«۱۳۰»
۳۵ ، ۳۶ ، ۳۸ ، ۴۰ ، ۴۲	حبیب الرحمان(?) : ۱۲ ، ۴۶
۱۴۲ ، ۱۱۳ ، ۸۲ ، ۷۰ ، ۵۷	۱۳۷
خوارزمی ، حیات محمد بن قاری :	محمد حسن : «۱۵۱» ، «۱۷۰»
۱۰۴	«۱۷۴»
خیالی رام بن شودینل : «۳۸»	محمد حسن بن مجب الرحمان :
داؤد خان(?) : ۳۶ ، ۱۰۹	«۱۳۰»
داؤد ، مولانا : ۳۸ ، ۴۸ ، ۸۳	حسن احمد : «۱۳۳»
۱۰۹ ، ۱۳۵ ، ۱۴۴	حسن علی : ۹۱
داودی ، خلیل الرحمان : ۴۳	محمد حسین بن عبداللہ : «۱۱۸»
۱۱۱ ، ۱۲۴ ، ۱۲۷ ، ۱۳۵	محمد حسین بن یعقوب : ۸۲
محمد دائم بن سردار علی بکپور :	حسینی ، ابو الفتح : ۲۱
«۸۲»	حسینی ، میر عماد : «۱۰»
درانی ، تیمور شاہ بن احمد شاہ :	حشمت بن محبت علی : «۱۴۲»
۱۶۰	حفیظ اللہ بن محمد یار ، علائی :
درویش علی بن محمد امین :	«۱۳۵»
«۱۴۳»	محمد حلیم : ۱۴۱
درویش محمد ، طالب علم : «۱۳۷»	محمد حیات بن فتح خان : «۱۳۰»
دلپوری ، فضل رسول قاری :	حیدر بخش : «۷۶»
«۱۸»	حیدر رفیع ، شاہزادہ : ۲۶
دہلوی ، احمد سعید : «۹۳»	حیدری ، محمد اقبال : «۶۷»
دہلوی ، محمد سعید : «۱۱۸»	خادم حسین : «۱۳۶»
۱۰۶ ، ۱۲۲	خان محمد : ۱۲۲
دہلوی ، عبدالمجید : «۱۰۸»	خانی محمد شریف : ۴۰
دہلوی ، نور الدین : ۱۷۱	ختک ، عبدالقادر : ۱۴۵

- محمد ذاکر بن محمد سعید : «۱۲۱»
ذکا الله : ۸۱
راشدی ، استاد حسام الدین : ۳۳ ،
۱۲۱ ، ۸۶
راضی ، جانی بهاری لال : «۷۳»
راعی ، محمد شفیع : ۴۴ ، ۸۱ ،
۱۴۱ ، ۱۴۲ ، ۱۴۴
رام ، وزیر جنگ : ۱۳۲
رب نواز : ۱۲۷
رب نواز بن محمد سعید : «۱۲۲»
رحمان بیگ : «۱۱۸»
رحیم بخش : «۱۵۹» ، «۱۶۶»
رحمت علی قریشی : ۴۲ ، ۱۲۸
رحیم الدین (?) : «۱۲۱» ، «۱۲۹»
رستم علی بن دارا : «۱۱۵»
رضوان الهی بن عبدالله : «۷۶»
رضوی ، محمد عبدالله : ۱۱۴
رضوی ، عبدالجبار : «۸۹»
محمد رفیق (?) : «۱۰۷» ، «۱۵۱» ، «۱۶۱»
رکن الدین بن خلیل الرحمان : «۱۶۶»
محمد رمضان : «۱۳»
رمضان بن غلام بهروز : «۱۰۹»
رنجیت سنگھ : ۱۳۴
رنگ محمد بن خوشی محمد :
«۱۳۳»
محمد ریاض ، طالب علم : «۱۳۱»
محمد ریاض بن غلام حبیب :
«۱۲۹»
زاهد حسین ، میر سعید (?) : «۳۵» ،
۱۰۴
زاهدی : صبغت الله : «۱۲۳»
زبیر احمد بن عبدالجبار : «۴۶»
محمد زمان : «۴۲» ، «۹۲» ،
«۱۲۸» ، «۱۵۹»
محمد زمان بن مالک : «۷۵»
زنجان ، محمد اسلم موسوی «۳۰»
زنجان ، هدایت الله بن آیت الله :
«۲۷»
سالم ، غضنفر علی : ۱۲۹
سبحانی ، حبیب : «۱۵۰»
سبزواری ، بهادر شاه بن دلدار
حسین : «۳۶»
سبط الحسن بن مقیم شاه : «۳۱»
سجاد حسین : «۷۲» ، «۹۴»
سجن بن مکون : «۴۰»
سخی محمد بن الله دتہ : «۱۳۲»
محمد سراج الدین بن مزول احمد :
«۱۱۱»
سرحدی ، اورنگ زیب بن فدا
محمد : «۶۸»
سردار خانی ، عبدالوحد بن خدا
بخش : «۱۰۹»

- سردار محمد : ۱۱۴ ، ۴۲
- سرور خان بن محمد نعیم : « ۱۳۱ »
- سعد الله جان : ۷۷
- سعد الله بن حدزه خان : « ۶ »
- سعد الله بن محمد : « ۱۲۱ »
- سعدی ، شیرازی : (۱)
- سعید سعید (؟) : ۱۲۷ ، ۱۲۹ ، ۱۳۶ ، ۱۴۲ ، ۱۵۲
- سعید احمد : ۱۱۵ ، ۸۵ ، ۳۹
- سعید قریشی : ۹۳
- سفیانی ، محمد نصیر بن سلطان : (۶۳)
- سکندرانی ، میر محمد : ۷۵
- سکندری ، میر محمد : ۱۳۲
- سلام الله : « ۹۱ »
- سلامت علی بن عبد المتین : « ۱۱۰ »
- سلطان بن حسین بن سلطان لداق : « ۱۲۴ »
- سلطان احمد : « ۱۲۵ »
- سلطان شاه : ۴۸
- سلطان محمد بن نیکو خان : « ۸۱ »
- سلطان محمود حسین ، داکٹر : ۹۰
- محمد سلیم : « ۹۱ »
- سندی ، محمد زبیر : ۲۴
- سندی شمس الدین بن رکن الدین : « ۷۸ »
- سندی ، میر غلام مصطفی سکھری : « ۱۲۰ »
- سندی ، ہدایت الله بن محمد حسن ، ہالائی : (۹۴)
- سہروردی ، حنیظ بن نائب : لاہوری
- سیالکوٹی ، حامد بن عبد الخالق : « ۳۸ »
- سید شاہ : « ۱۲۱ »
- محمد سیف الله : ۴۶
- سرف الدولہ ، ذکریا : ۸۷
- شاہپوری ، ابو حامد : « ۱۱۰ »
- شاہپوری ، غلام رسول : « ۸۰ »
- شاہداد بن قباد : « ۵۷ »
- شاہدردہ ای ، آصف : « ۱۳۷ »
- شاہرخ بن شہزادہ سید گل : « ۱۱۹ »
- شاہ علی : ۱۲۱
- شاہ محمد ، میانی : ۴۰ ، ۴۲ ، ۵۰
- شجاع الملک : ۱۲۴
- شرافت علی : « ۱۱۹ »
- شرف الدین بن شاہ میر : « ۸۷ »
- شرف الدین بن محمد آدم : « ۷۰ »
- محمد شریف : ۴۹ ، ۱۲۱
- محمد شریف البدر : ۴۶ ، ۸۲
- ۸۳ ، ۱۱۰ ، ۱۱۴ ، ۱۳۱
- ۱۳۳ ، ۱۳۴ ، ۱۴۳ ، ۱۴۴
- ۱۴۵

صلاح الدین : ۳۰ ، ۳۹ ، ۶۱ ،
۱۵۹

ضیغم ، سید سبط الحسن : ۸۰

طالب هاشمی : (۷۲)

محمد طیب بن احمد : ۳۷

محمد ظریف بن ولت خان :

«۱۳۷»

ظهور الدین بن محمد نسیم :

«۱۳۴»

عابد حسین : ۱۲۰

محمد عاشق بن خیر الدین :

«۱۳۲»

عاصی ، نورالرحمان : «۳۸»

عادل خان بن سعید گل : «۴۹»

محمد عالم بن فیض بخش : «۱۵»

عالمگیر شجاع : ۱۱۹ ، ۱۲۸ ،

۱۳۰

عالمگیر ، محیی الدین : اورنگ زیب

عبدالله (?) : ۱۰۳ ، ۱۲۴ ، «۱۲۵»

محمد عبدالله (?) : ۳۰ ، ۴۴ ،

۷۴ ، ۱۳۵ ، «۵۰»

عبدالله بن تاج : «۱۲۷»

عبدالله بن سید محمد : «۳۰»

عبدالله بن غلام مصطفی : «۱۳۴»

محمد عبدالله بن محمد مقیم :

«۱۰۹»

محمد شریف بن غیرت : «۴۳»

شمس الدین (?) : «۵۵» ، (۸۹) ،

«۱۲۹»

میر شمس الدین حسین : «۳۹»

محمد شفیع : ۸۱ ، ۱۵۶ ، ۱۶۷ ،

۱۷۰

محمد شفیع ، مسلم : «۱۳۱»

شوق ، محمد رمضان : ۱۲۶

شهاب الدین : ۴۴ ، ۷۶ ، ۱۱۵ ،

شهی ، میر عبدالستار محمد :

(۲۱)

شیرازی ، ابراهیم : ۱۰۲

شیرازی ، سکندر شاه بن سید علی

نقی : «۱۳۲»

شیرازی ، محمد علی : «۲۰»

شیر محمد (?) : «۱۳۳» ، ۱۵۰ ،

شیر محمد بن عبدالکریم : «۱۱۹»

صابونگر ، خان محمد بن محمد

زاهد : «۵۶»

صاحب دیوان ، شمس الدین (۱۵)

صاحب گل بن صابر : «۱۲۹»

محمد صالح : «۲۹» ، «۳۳»

صدیقی ، محمد شریف ، پرفسور :

۴۸ ، ۱۴۳ ، ۱۷۶

صفی الله شاه : ۱۰۹

صلاہت خان بن سلیمان : «۴۵»

- عبدالله بن وصفی : « ۳۰ »
 محمد عبیدالله : ۱۰۲
 عثمان (?) : « ۴۸ » ، « ۴۱ »
 عثمان الدین : « ۲۹ »
 عثمانی ، سلطان مصطفی : ۱۴۵
 عبدالجمیل : « ۴۹ »
 عبدالحفیظ : « ۱۴۴ »
 عبدالحفیظ بن قربانعلی : (۱۱۷)
 عبدالحق غور غشی : ۱۳۶
 عبدالحکیم بن غوث الدین ، مولوی
 غوث : « ۱۲۸ »
 عبدالحمید ، مائین : ۱۱۷ ، ۱۲۲
 عبدالحیی : ۱۰۷
 عبدالخلیل : ۱۳۳
 عبدالرحمان شاہ ، مید : ۸۸ ،
 ۱۰۰ ، ۱۵۶
 عبدالرحمان : « ۱۲۳ » ، « ۱۴۱ »
 عبدالرحمان بن محمد احسان :
 « ۶۲ »
 عبدالرحیم (?) : « ۱۲ » ، ۸۲ ،
 ۱۲۳
 عبدالرحیم بن محمد یار : « ۱۳۸ »
 عبدالرحیم عبدالجمیل : ۱۴۵
 عبدالرزاق : « ۴۶ »
 عبدالرسول (?) : « ۴۵ » ، « ۵۱ » ، « ۸۵ » ،
 (۷۰) ، ۱۳۱
- عبدالرشید ، قاری : : ۴۶
 عبدالرشید بن عبدالوامع : ۳۱
 عبدالرضا احمد ، ربنا لوس : « ۳۱ »
 عبدالرؤف بن غلام سحیی الدین :
 « ۴۹ »
 عبدالسلام : « ۱۰۹ »
 عبدالشکور : ۴۳
 عبدالشکور بن رحمت : « ۱۳۶ »
 عبدالصمد : « ۱۱۱ »
 عبدالصمد ، کاریز : ۸۰
 عبدالعزیز : « ۸۸ »
 عبدالعزیز بن غلام ربانی : « ۱۳۶ »
 عبدالعلی : « ۱۳۰ »
 عبدالعلی ، ماہ پورہ : « ۴۲ »
 عبدالغفور : ۱۱۵ ، « ۱۲۳ »
 عبدالغفور بن عبدالرحمان : « ۸۷ »
 عبدالغفور بن عبدالرحیم : « ۸۷ »
 عبدالقدر : « ۱۱۰ »
 محمد عبدالقدوس ، استاد : ۱۷۲
 عبدالقدوس بن نیاز احمد : « ۱۱۹ »
 عبدالکریم : ۴۴
 عبدالکریم بن فتح محمد : « ۵۳ »
 عبدالکریم ، سعیدی : (۷۲)
 عبدالکریم قلعه داری : « ۵۰ » ، ۹۲ ،
 ۱۶۲
 عبدالمجید بن عبدالحمید : « ۱۳۲ »

علی شیرین بن سرفراز احمد :
« ۳۴ »

علیم الله ، حسینی : (۵۸)

علی محمد (؟) : « ۲۸ » ، « ۷۶ » ،
۱۳۵ ، ۸۳

علی محمد بن دوست محمد : « ۷۶ »

علی محمد بن عبدالحق : « ۵۰ »

علی محمد بن گل محمد : « ۵۸ »

علی محمد بن مصطفی : « ۱۲۶ »

علی محمد بن ولی محمد : « ۴۱ »

عماد حسینی ، میر : « ۲۵ »

عماد الدین : « ۱۴۲ »

عمر خان : « ۱۵۹ »

محمد عمر بن میر احمد : « ۳۱ »

عمر بخش : « ۱۲۷ »

عمر بخش بن دلدار : ۱۲۲

عمر شاه ، صاحبزاده : ۱۳۱

عمر ، غوث الزمان : ۱۲۷

عمر الدین : « ۱۲۸ »

عنایت الله : ۴۵ ، ۱۱۰

سید عنایت الله بن نور محمد :

« ۱۵۴ »

عنایت شاه قریشی : ۷۹

عیان الله بن ولی الله : « ۳۷ »

غالب شاه بن ملک شاه : « ۸۰ »

غضنفر علی : ۳۱

عبدالودود : « ۳۴ »

عبدالودود بن ماولا خان : « ۸۱ »

عبدالوهاب : « ۸۳ »

محمد عجب : « ۱۲۷ »

عزت خان : « ۱۱۷ »

عزیز الله بن عبدالرحیم : « ۱۰۷ »

عزیز نور احمد بن درویش محمد :

« ۱۵۴ »

عطاء الله ، قادری : ۳۰

عطاء الله بن دوسه : « ۴۲ »

عظمان ، محمد یامین : ۵۰

عظیم آبادی ، عبدالله : ۱۰۹

محمد عظیم : « ۴۵ » ، « ۶۸ »

محمد عظیم بن عبدالکریم : (۵۵)

محمد عظیم الدین بن غلام خلیل

نجار : « ۱۶۷ »

علاء الدین ، عرف علیا : « ۱۲۷ »

علائی ، حنیظ الله بن محمد یاز :

« ۱۳۵ »

عنوی ، محمد حسین : « ۱۱۰ »

علی بخش قریشی : « ۴۲ »

علی پوری ، الله دقا بن زبان :

« ۳۷ »

علی حق شاه : ۲۵ ، ۶۷ ، ۸۹

۱۰۲ ، ۱۰۴ ، ۱۰۸ ، ۱۱۰

۱۷۵ ، ۱۴۳

فاروقی ، محمد اجمل : ۱۶۱	محمد غفران : «۳۴»
فاروقی ، عبدالرشید : ۵۳ ، ۵۷ ،	غلام احمد : «۱۲۱»
۱۰۷	غلام احمد بن محمد ہاشم : «۵۴»
محمد فایق بن محیی : «۱۶۲»	«۱۴۳»
فتح خان بن جمعہ خان : «۱۵۹»	غلام بشیر شاہ : ۵۰ ، ۱۲۲
فتح الدین بن غلام علی : «۸۳»	غلام حبیب : «۵۴»
فتح محمد (?) : ۳۹ ، ۱۱۰ ،	غلام حسن (?) : ۷۹ ، (۸۹)
«۱۰۸»	غلام حسین : «۴۸» ، «۱۷۴»
فیخر الدین : ۳۸ ، ۱۱۵	غلام حسین بٹ : ۱۰۹
فرخ سیر : ۹۷	غلام رسول (?) : «۱۴۱» ، «۱۴۲»
فریدون محمود شاہ : ۸۹	«۱۲۵»
محمد فضل : «۷۷»	غلام سرور : ۴۹ ، ۱۳۰ ، ۱۳۷
فضل احمد : «۱۲۸»	غلام علی : «۱۱۱» ، «۱۱۸»
فضل اللہ شاہ (?) : ۳۱ ، ۸۰ ،	غلام علی بن عبدالکریم : ۱۰۵
۱۳۱ ، «۱۳۱» ، ۱۳۵	غلام قادر بن فضل دین : «۱۳۶»
فضل النبی بن عبدالرحمان : «۶۵»	غلام محمد : ۷۹ ، ۸۴ ، ۱۳۷ ، ۱۷
فضل حسین : ۱۴۳	غلام محمد بن عثمان : «۱۵۴»
فضل دین : «۵۱» ، «۱۲۹» ،	غلام محیی الدین : «۳۶» ، «۱۲۰»
«۱۳۴»	«۱۶۱» ، «۱۶۲»
فیہمی ، نعیم اللہ پرفیسور : ۳۳	غلام نبی بن عبدالواحد : «۳۶»
فیروز خان (?) : «۱۳۱» ، «۱۳۵»	غلام یاسین : «۱۱۶»
فیض بن حفیظ : «۷۰»	غوث بخش ، سید عبدالوہاب :
فیض اللہ بن سعد اللہ : «۳۸»	۹۲
فیض رسول : «۷۷»	غوث محمد : «۸۱»
قادر بخش بن غلام محمد : «۱۲۸»	غیاث الدین محمد : ۹
محمد قاسم : «۴۳»	فاروقی ، ابراہیم : ۱۶۷

- قاسم علی بن الہی بخش : «۴۳»
 قاسم علی بن تاج الدین : «۲۷»
 قاسمی ، عبدالرشید : ۲۷ ، ۸۱ ،
 ۱۲۶
 قاشقایی ، محمد عباس پنهاری :
 «۳۵»
 قانونی ، مصطفی بن سلیمان : ۱۴۵
 قدرت اللہ : ۲۹ ، ۲۴ ، ۹۱ ،
 ۱۱۷
 قرشی ، عبدالرزول بن شہاب الدین :
 (۵۶) ، (۷۱)
 قزلباش ، راحت علی : ۱۲۹
 قزوینی ، کاب علی : «۱۲» ، «۳۶» ،
 «۱۱۸» ، «۱۲۰»
 قصوری ، علی محمد شاہ ہمدانی :
 ۱۷۲
 قطب الدین (?) : «۴۳» ، «۱۰۶» ،
 «۱۲۳»
 قطب الدین بن جان محمد :
 «۱۲۰»
 قطب الدین بن رفیع الدین : ۱۰۴
 قل احمد بن یار محمد : «۵۴»
 قمر الدین : «۴۳» ، «۱۲۲»
 محمد قمر الدین : ۱۶۴
 کاظم الدین : «۱۱۰»
 کاظمی ، ایم . آئی : ۱۴۱
- کاظمی ، میر سجاد حسین : ۴۱ ،
 ۱۲۴
 کاببخش بن اورنگ زیب : ۹۷
 محمد کامل بن اللہ یار : (۸۷)
 کرم الہی : «۴۱»
 کرم بخش بن محمد عظیم : ۱۰۳
 کرم دین (?) : «۳۹» ، «۴۳» ،
 ۴۵
 کریم بخش ، خالد : ۹۵
 کریم الدین احمد : ۹۱
 کرمانی ، شاہ ابو العالی : ۵۸
 کروری ، غلام رسول : «۶۸»
 کسسی ، محمد حسین : ۱۲۸
 کشمیری ، قادر بابا : «۸۰»
 ککروی ، فیض احمد : (۹۳)
 کلہوی ، محمد بن غلام محمد :
 (۶۰)
 محمد کمال : «۱۲۸»
 کوهاتی ، محمد اکبر بن رحیم گل :
 «۳۷»
 کوهاتی ، غلام علی شاہ عثمانی :
 (۶۸)
 کھوکھر ، عطاء الرحمان : ۵۰ ،
 ۷۸ ، ۸۴ ، ۱۱۱ ، ۱۲۱
 گجراتی ، سلطان احمد : ۱۰۲
 گجراتی کریمداد : (۶۶)

ماجد بن حامد : «۱۶۱»	گردیزی ، شاه عباس : ۱۵۹
مازندرانی ، محمد صالح : ۱۷۱	گرگانی ، شریف : (۵۲)
مبارک علی شاہد : ۱۱۴ ، ۱۱۴	سید گل : ۹۸
مجتبائی ، محیی الدین : «۲۵»	گل احمد بن عبدالرسول : «۱۵۷»
محمد مجید : «۶۴»	گل حسن : «۱۵۷»
مجددی ، مطلوب الرسول : ۱۲۲ ،	گلزار احمد : ۳۷ ، ۴۳
۱۳۴	گنج لعل ، منشی : ۱۴۲
مجددی ، محمد ہاشم : ۱۳۵	گیان داس دلدار رام داس : «۱۲۲»
محبوب بن جمال الدین : «۸۳»	گیلانی ، محمد شفیق : «۱۱۷»
محبوب عالم : «۸۴»	گیلانی ، شمس الدین : ۲۰ ، ۲۱ ،
محبوب ، محمد جعفر ، دکترا :	۱۱۹ ، ۷۸ ، ۶۱
۱۰۶	گیلانی ، منگل سین : ۱۱۸
محمد محسن «۱۴۴»	لاہوری ، حفیظ بن نائب احمد :
محسن علی : «۴۶»	«۱۴۳»
محمد (؟) : ۵۵ ، ۸۰ ، «۱۲۴» ،	لاہوری ، محمد عبدالرحمان بن
«۱۳۲» ، «۱۵۹»	علی حسین : «۱۴۳»
محمد بن رحمت اللہ : «۸۵»	لطیف اللہ بن محمد حسن : «۷۸»
محمد بن عبدالفتاح : «۱۵۴»	لعل شاہ : «۴۱»
محمد بن فتح دین : «۵۰»	لکھنوی ، اعظم بن حیدر : ۱۰۳
محمد بن علی احمد : «۱۵۹»	لمیانی ، رب نواز : ۴۱ ، ۸۴
محمد بن نور احمد : ۴۱	لودھیانوی ، محمد بشیر : ۳۷ ،
محمد بخش : «۱۳۰»	۶۸ ، ۸۱ ، ۱۰۳ ، ۰۴ ،
محمد بخش بن محمود : «۰۴»	۱۰۷ ، ۱۰۸ ، ۱۱۵ ، ۱۱۷ ،
محمد بنہا بن عتیق اللہ : «۱۰۹»	۱۱۹ ، ۱۲۲ ، ۱۲۷ ، ۱۳۰ ،
محمد جان : ۱۳۲	۱۳۲ ، ۱۳۴ ، ۱۴۳ ، ۱۴۴
محمد خان : «۱۵۱» ؛ خان محمد	لہو لعل : «۱۱۸»

- محمد الدین : « ۵۹ »
 مراد بخش : « ۱۲۲ »
- محمد راج بن شوکت علی : « ۷۶ »
 مستان بن کشن داس : « ۷۶ »
- محمد روشن دین : « ۵۷ »
 مسعود : « ۶۷ »
- محمد سعید ، سعید بھیک : ۵۸
 مسکین شاہ بن نعاست : « ۸۵ »
- محمد سلطان : (۶۱)
 مصطفی آبادی ، محمد عزیز : ۹۱
- محمد سلیم : ۱۰۷
 مظفر بن محمد ظفر : « ۵۱ »
- محمد شاہ آئینہ : « ۴۴ »
 مظفر بن عبداللہ : « ۹ » ، « ۱۳ » ،
 محمد شاہ ، سعید : ۱۳۰ ، ۱۵۹ ،
 « ۱۵۵ » ، « ۱۷ » ، « ۱۹ » ، « ۲۴ » ،
 « ۱۰۲ »
- محمد شجاع قادری : « ۴۰ »
 مظہر علی خان والا : (۹۳) ، (۹۶)
 محمد عالم : « ۱۵۱ »
 معظم خان : ۴۲ ، ۴۹ ، ۱۲۸ ،
 محمد عبدالرسول : ۱۵۶
 محمد علی (?) : ۲۶ ، ۲۷ ، ۲۸ ،
 ۲۳ ، ۳۹ ، ۴۹ ، ۵۳ ، ۶۱ ،
 ۷۵ ، ۸۴ ، ۱۰۸ ، ۱۱۵ ،
 ۱۱۷ ، ۱۲۲ ، ۱۲۵ ، ۱۶۶ ،
 « ۸۹ »
- محمد علی بن حمید الدین : « ۱۰۸ »
 محمد علی بن عبداللہ : « ۶۷ »
- محمدود : « ۳۶ »
 معین الدین بن مہر دین : « ۱۲۳ »
 مغیت الدین فقیر : ۳۱ ، ۳۶ ،
 ۳۷ ، ۵۰ ، ۵۵ ، ۷۸ ، ۸۵ ،
 ۸۶ ، ۱۱۷ ، ۱۱۹ ، ۱۲۰ ،
 ۱۲۱ ، ۱۲۳ ، ۱۳۰
- محمود بیگ : ۵۷ ، ۱۱۵ ، ۱۱۷
 مقرب الدین : ۱۱۶
 محمود ، پادشاہ : ۱۶۷
 مکن ، محمد حسن : « ۲۲ »
 محمود جیور : ۵۴
 مکی ، محمد عامل : « ۱۵۱ »
 ملتان ، سید میان بن عبداللہ : ۱۰۲
 محمود خان : ۵۰ ، ۱۳۶
 ملتان ، عبدالحق : « ۲۷ » ، « ۳۶ »
 محمود الرحمان بن عبداللطیف :
 ملتان ، محمد اکرم (?) : ۱۷۵ ،
 « ۴۵ »
- (۸۸)
 ملک عنایت اللہ : (۷۲)

- ملهمی ، ولی محمد بن عبدالستار :
 «۸۲»
 منو خان بن حسن : ۱۱۹
 منور شاه : «۴۳»
 محمد منیر بن سلطان احمد : «۵۰»
 منیر احمد ، سردار پورنون : ۸۴ ، ۱۳۱
 موسی خیلی ، عبدالرب : «۳۰»
 مهدی حسن : «۴۰»
 مهر عبدالحق ، دکتر : ۶۷
 مهر علی شاه : ۲۸ ، ۵۷ ، ۶۶ ، ۱۱۴ ، ۱۴۳ ، ۱۳۰ ، ۲۸ ، ۱۴۴
 مہمند ، زمان عجائب : «۱۳۹»
 مہمند ، نعیم اللہ بن معز اللہ : «۱۳۱»
 مہنو منگو ناتید گجر : «۴۷»
 میاندار بن عبدالحکیم : «۲۹»
 میر احمد : «۱۱۱»
 میر احمد بن جمیل : «۱۳۰»
 میرزا جان : «۱۴۲»
 میرزادہ ، محمد یار : «۳۹»
 ناظم یاسینی ، محمد ابراہیم : ۷۷
 نانکچند (مانکچند) : «۱۵۱»
 نبی بخش : ۳۳ ، ۴۴
 نثار بن عبدالمنعم : «۳۸»
 نجم الدین (?) : ۸۴ ، «۱۶۴»
 ندوی فردوسی ، محمد نعیم : (۷۲)
 محمد نذیر بن محمد صدیق : (۹۰)
 نذیر احمد : ۱۵۸ ، ۱۶۴
 نسبت رای : ۱۵۱
 محمد نعیم : ۴۵ ، ۸۵
 نسیم بن کرم : «۱۲۵»
 نسیم گل (?) : «۴۷» ، ۱۱۹ ، ۱۳۶
 محمد نصیر (?) : «۱۰۹» ، ۱۷۵
 نصیر احمد : ۴۴ ، ۸۲ ، ۱۱۷ ، ۱۳۱ ، ۱۳۳ ، ۱۳۵
 نصیر الدین بن عبداللہ : (۹۱)
 نصیر الدین بکھری : ۱۷۱
 نظنوی ، سعد الدین : (۱۴)
 نظام الدین ، بشکر : «۹۰»
 نظام الدین بن نزہت : «۳۸»
 نظامی ، اللہ دین : ۱۵۹
 نظامی ، سحی الدین بن عبداللطیف :
 «۴۹»
 نظامی ، محمد نظام الدین : «۵۱»
 نثار علی بگ : (۹۴)
 محمد نعمان بن غلام عثمان :
 «۱۱۴»
 نعمت اللہ (?) : ۳۸ ، ۸۲ ، ۱۲۳ ، ۱۴۴
 نقوی ، حسین تارف : ۱۳۲
 ننگ ہاری ، محمد شریف : «۱۶۱»

- محمد نور : ۶۸
نور احمد بن حسام الدین : (۶۳)
نور احمد بن قطب دین : «۳۶»
نور الحسن بن محمد حنیف : «۱۱۳»
نور حسین بن الهداد : «۱۱۶»
نور حسین بن شریف الدین : «۱۲۲»
نور حیات : ۱۲۱
نور الدین : «۱۲۶»
نور الدین حسین : ۱۶۷
نور عالم بن غلام محمد : «۱۲۶»
نور علی : «۳۷»
نور علی آقا خیل : ۴۳
نور العین : «۱۱۵»
نور محمد (?) : (۶۹) ، «۱۵۲»
نوشاهی ، احمد بخش : (۷۹)
نوشاهی ، محمد اسماعیل اعظمی :
۱۵۶ ، ۴۰
نوشاهی ، بشیر احمد بشارت : «۸۵»
«۹۵»
نوشاهی ، محمد شریف : ۷۵ ،
۱۰۸ ، ۷۹
نوشاهی ، شهاب الدین : «۱۱۷»
نوشاهی ، عصمت الله : ۱۰۸
نوشاهی ، محمد علی کوثر : ۱۲۸ ،
۴۴ ، ۸۲ ، ۱۰۹
- نوشاهی ، غلام مصطفی : ۸۸ ،
(۹۵)
نوشهروی ، مطلوب حسین : «۳۷»
نیاز احمد بن عبد الواسع : «۳۶»
نیاز محمد (?) : «۱۲۰» ، «۱۴۲»
نیک محمد : «۱۲۴»
نیک محمد بن عبدالرزاق جیو :
«۳۷»
وصیف گل بن ظفر گل : «۴۰»
ولی الدین ، عبدالرحمان : «۱۱۷»
ولی محمد (?) : «۸۱» ، ۱۲۵
ولی محمد نجار بن ابراهیم : «۱۲۶»
وهاب علی شاه : ۳۱
وهوری ، محمد اسماعیل : ۵۰
هالائی ، هدایت الله بن محمد حسن :
(۹۴)
هانسوی عبدالواسع : (۴۰) ، (۵۲)
هدایت بخش : «۱۳۵»
هریرام بن گنگا رام رامچند : ۱۳۱
همدانی ، محمد طیب شاه : ۶۷۲ ،
۱۷۵
یار محمد : ۳۰ ، ۷۹ ، ۱۱۰
محمد یاسین : ۱۱۸
یاسینی ، محمد ابراهیم : ۶۱
یکدل ، احمد بخش : «۱۳۰»
یوسف بن درویش خبره : «۱۲۱»

III- نام فہرست نگاران

و راویان نسخہ ہا بہ ترتیب شمار کار آنان

۱۸- انعام الحق کوثر ، دکترا ۱۰	۱- احمد منزوی ۳۱۱
۱۹- سرفراز علی رضوی ، مید ۱۰	۲- محمد نذیر رانجھا ۱۵۵
۲۰- میر سجاد حسین کاظمی ۹	۳- نعیم اختر قمر مجددی ۱۴۰
۲۱- احمد حسین احمد قلعہ داری ، پروفیسور ۹	۴- مید عارف نوشاھی ۱۳۲
۲۲- خالدہ صدیقی بیگم ، دکترا ۶	۵- محمد بشیر حسین ، دکترا ۵۹
۲۳- محمد اقبال مجددی پروفیسور ۶	۶- ملک محمد اقبال ، پروفیسور ۳۹
۲۴- حسن مجتبیٰ رضوی مید ۴	۷- مید خضر لوشاھی عباسی ۳۳
۲۵- محمد اسرائیل کان اللہ لہ ، مولانا ۴	۸- محمد علی کوثر نوشاھی ۳۲
۲۶- روشن آراء بیگم ، دکترا ۳	۹- عبداللہ ، پروفیسور ۲۹
۲۷- ظہور الدین احمد ، دکترا ۳	۱۰- رضا ہمدانی ، استاد ۲۳
۲۸- شفیق الرحمان نوشاھی ۲	۱۱- اللہ دتا جودری ، دکترا ۱۹
۲۹- رشید احمد ۲	۱۲- اختر راھی ، پروفیسور ۱۷
۳۰- زبیدہ صدیقی بیگم ، دکترا ۱	۱۳- امتیاز حسین ، مید ۱۷
۳۱- خانم رضوالہ سحر بیگم ۱	۱۴- عباسی ، منظور احسن ۱۴
۳۲- سعید الظفر نوشاھی ۱	۱۵- محمد متین ، مید ۱۳
۳۳- مید حسین عارف نقوی ۱	۱۶- ساجد الرحمان ۱۳
	۱۷- غلام حسین ، حافظ ۱۳

IV- نام جای و کسان دارنده نسخہ ہا

بہ ترتیب الفبائی . کہ بدنبال ہر یک ، نام فہرست نگار و شمار
اسخہ آمدہ است .

- 1- اٹک (سرحد) تلہ گنگ ، خیر پورہ ، اسد اللہ خان
(۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 2- اٹک (سرحد) سلطانپور ، حمیدیہ ، سید عبدالرحمان شاہ
(۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 3- اٹک (سرحد) مکھڈ ، مولانا محمد علی
(۲۸) پروفیسور ملک محمد اقبال مجددی
- 4- اسلام آباد (پنجاب) ادارہ تحقیقات اسلامی
(۱)
- 5- اسلام آباد (پنجاب) سید حسین عارف نقوی
(۱)
- 6- اسلام آباد (پنجاب) غلام حسین بٹ سید عارف نوشاہی
(۱)
- 7- اسلام آباد (پنجاب) گنج بخش
(۳۱۱) احمد منزوی
- 8- اوج (پنجاب) مخدوم سید شمس الدین گیانی
(۷) دکتر اللہ دتا چودری ، غلام سرور
- 9- اوکاڑہ (سند) کتابخانہ اقبال صلاح الدین
(۱)
- 10- بلوچستان ، مستونگ ، جواتر ، عبدالصمد کوریز
(۱) دکتر انعام الحق
- 11- بلوچستان ، مستونگ ، میر عبدالستار محمد شہی ، میر مہندر
(۱) دکتر انعام الحق کوثر

- 12- بنون (سرحد) نسیم گل ، کتابخانہ حبیب اللہ خان
 (۳) محمد نذیر رانجھا
- 13- بہاولپور (پنجاب) جامعہ اسلامیہ، پروفیسور اللہ دتا چوہدری
 (۳)
- 14- بہاولپور (سند) رحمت بک کمپنی، پروفیسور اللہ دتا چوہدری
 (۱)
- 15- بہاولپور (سند) سنٹرل لائبریری پروفیسور اللہ دتا چوہدری
 (۱)
- 16- بہاولپور : فیصل آباد چشتیان ، درگاہ معلی ،
 محمد اجمل چشتی فاروق نعیم اختر قمر مجددی
 (۱)
- 17- بہاولنگر ( ) چشتیان کہنہ ، اللہ دین نظامی .
 (۲) نعیم اختر مجددی
- 18- پشاور (سرحد) اگوڑہ خٹک ، نوشہرہ کتابخانہ رحیمیہ .
 (۳) میر سجاد حسین کاظمی
- 19- پشاور (سرحد) داکٹر اسلام محمود خان .
 (۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 20- پشاور (سرحد) پشتو اکادمی . استاد محمد رضا ہمدانی
 (۶)
- 21- پشاور (سرحد) جہنکی ، مذہبی کتابخانہ ، بولوی وردک .
 (۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 22- پشاور (سرحد) دانشگاه پشاور (کالج اسلامیہ) .
 (۱۷) سید امتیاز حسین
- 23- پشاور (سرحد) داکٹر اختر جعفری ، پروفیسور دانشگاه
 پشاور .
 (۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 24- پشاور (سرحد) داکٹر خواجہ محمد سلیم .
 (۱۶) استاد محمد رضا ہمدانی
- 25- پشاور (سرحد) رمی تاون ، راحت علی خان قریشی .
 (۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 26- پشاور (سرحد) ریکارڈ آفیس . سید حسن مجتبیٰ رضوی
 (۴)
- 27- پشاور (سرحد) سید امیر شاہ بخاریابی
 (۲)

- 28- پیشاور (سرحد) شرقیہ دارالعلوم الاسلامیہ (۲)
- 29- پیشاور (سرحد) عجائب گھر (موزہ) ، محمد اسرائیل کان
اللہ له (۳)
- 30- پیشاور (سرحد) غلجی کنڈر خیل ، میان محمد جان رئیس
مدرسه حمایت اسلام . میر سجاد حسین کاظمی (۱)
- 31- پیشاور (سرحد) فیصل کالونی ، استاد محمد عبدالقدوس .
محمد اسرائیل کان اللہ له (۱)
- 32- پیشاور (سرحد) کاشکال ، کتابخانہ نقشبندیہ .
استاد محمد رضا ہمدانی (۱)
- 33- پیشاور (سرحد) گلبار شاہی ، سید صادق حسین شاہ جعفری .
میر سجاد حسین کاظمی (۱)
- 34- پیشاور (سرحد) نوشہرہ ، اکوڑہ ختک ، مدرسہ حقانیہ .
میر سجاد حسین کاظمی (۱)
- 35- پیشاور (سرحد) نوشہرہ ، زاخیل بالا ، کتابخانہ فیروز الدین
36- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، احمد آباد ، مقرب الدین .
محمد نذیر رانجھا (۱)
- 37- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، محلہ لوہاران .
محمد نذیر رانجھا (۱)
- 38- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، مولانا جہان زیب .
محمد نذیر رانجھا (۳)
- 39- جہلم (پنجاب) للہ ، کتابخانہ مجددیہ ، مطلوب الرسول
مجددی . نعیم اختر قمر مجددی (۲)
- 40- جہنگ (پنجاب) چنیوٹ ، ملک آباد ، محمد اکرم .
محمد نذیر رانجھا (۳)
- 41- حیدر آباد (ہند) تندو قیصر ، گنجینہ نظامیان .
نعیم اختر قمر مجددی (۱)

- 42- حیدر آباد (سند) درگاہ شریف ، کتابخانہ عالیہ علمیہ ،
 پیر محب اللہ شاہ راشدی .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 43- حیدر آباد (سند) سندھی ادبی بورڈ .
 (۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 44- حیدر آباد (سند) سندھ پراونشیل داؤد ہوتا لائبریری .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 45- حیدر آباد (سند) شاہ ولی اللہ کالج . نعیم اختر قمر مجددی
 (۱)
- 46- حیدر آباد (سند) منصورہ ، شاہ ولی اللہ کالج .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 47- خوشاب (پنجاب) اکبر پورہ ، مولانا گلزار احمد .
 (۱)
- 48- خیر پور (سند) تہبیرھی ، مدرسہ دارالہدایا . سید خضر نوشاھی
 (۲)
- 49- خیر پور (سند) پیر گوٹہ ، مدرسہ راشدیہ . سید خضر نوشاھی
 (۱)
- 50- خیر پور (سند) کتابخانہ عمومی سید خضر نوشاھی
 (۹)
- 51- ڈیرہ اسماعیل خان (سرحد) معظم خان کتابفروش .
 (۲) محمد نذیر رانجھا
- 52- ڈیرہ اسماعیل خان (سرحد) مکتہ حبیبیہ . محمد نذیر رانجھا
 (۷)
- 53- راولپنڈی (پنجاب) بازار بھابھڑا ، جامعہ غوثیہ مظہر الاسلام .
 (۱) پرفسور اختر راھی
- 54- راولپنڈی (پنجاب) عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ،
 مولانا ریاض حسین شاہ .
 (۱) پرفسور اختر راھی
- 55- راولپنڈی (پنجاب) عیدگاہ کتابخانہ حبیبیہ . پرفسور اختر راھی
 (۱)
- 56- راولپنڈی (پنجاب) کتابخانہ مستالیہ . پرفسور اختر راھی
 (۱)
- 57- راولپنڈی (پنجاب) کمیٹی چوک ، سروان اسلم محمود .
 (۲) سید عارف نوشاھی
- 58- راولپنڈی (پنجاب) ٹولڑہ شریف ، درہ شادروان
 پیر مہر علی شاہ .
 (۸) پرفسور ملک محمد اقبال

- 59- راولپنڈی (پنجاب) گلشن آباد (آکال گرہ) ابو سعید
 ، محمد رمضان بہرروی صاحب . سید عارف نوشاھی (۱)
- 60- راولپنڈی (پنجاب) لعل شاہ بخاری ، مدنی مسجد .
 پرفسور ملک محمد اقبال (۱)
- 61- راولپنڈی (پنجاب) واہ کینٹ ، گڑھی انغانان ،
 کتابخانہ فاضلیہ . پرفسور اختر راھی (۴)
- 62- رحیم یار خان (پنجاب) صادق آباد ، گنجینہ میر ،
 میر زاہد حسین . داکتر اللہ دتا چوہدری (۱)
- 63- رحیم یار خان (پنجاب) محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری .
 داکتر اللہ دیا چوہدری (۷)
- 64- ساہیوال (پنجاب) دارالعلوم فریدیہ . نعیم اختر قمر مجددی (۱)
- 65- سرگودھا (پنجاب) الہ آباد ، میان عبدالرحیم صاحب .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 66- سرگودھا (پنجاب) انجمن ربوہ خلافت . نعیم اختر مجددی (۷)
- 67- سرگودھا (پنجاب) بکھر ، عبدالرسول صاحب .
 نعیم اختر مجددی (۲)
- 68- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، محمد اسماعیل دھوری .
 محمد نذیر رانجھا (۲)
- 69- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، محمد افضل ، جہان آباد .
 سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، بکھر ، کتابخانہ عبدالرسول صاحب .
- 70- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، بکھر ، کتابخانہ عبدالرسول صاحب .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 71- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، جگھیان ، اللہ دتا صاحب .
 محمد نذیر رانجھا (۸)
- 72- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، چکرمداس ، احمد خان .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 73- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، چک ۲۸ شمالی ، محمد امان .
 محمد نذیر رانجھا (۱)

- 74- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، چک ۱۵ شمالی ،
( ) غلام بشیر شاہ . محمد نذیر رانجہا
- 75- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، حویلی میکنان ، مولوی
(۱) خوشی محمد . محمد نذیر رانجہا
- 76- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، دیرہ سیدان ، محمد انور صاحب .
(۲) محمد نذیر رانجہا
- 77- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، ڈیرہ ملکان ، مولانا یار محمد .
(۲) محمد نذیر رانجہا
- 78- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، ڈیرہ میانہ ، میان سردار محمد .
(۱) محمد نذیر رانجہا
- 79- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، رب نواز ، لیلیانی .
(۳) محمد نذیر رانجہا
- 80- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، سردار پور نون ،
(۱) چوہدری منیر احمد . محمد نذیر رانجہا
- 81- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، سعادت خان ، بتمہن .
(۲) محمد نذیر رانجہا
- 82- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، شاہ محمد ، میانی .
(۳) محمد نذیر رانجہا
- 83- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، صوفی نعمت اللہ چاؤہ .
(۳) محمد نذیر رانجہا
- 84- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، عابد حسین . محمد نذیر رانجہا
(۱) محمد نذیر رانجہا
- 85- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، غطمان ، مولوی محمد یامین .
(۱) محمد نذیر رانجہا
- 86- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، غضنفر علی ، مالم .
(۲) محمد نذیر رانجہا
- 87- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، غلام بشیر شاہ ، چک ۱ .
(۱) محمد نذیر رانجہا ، شمالی

- 88- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، غلام محمد ، کہوٹ .
 محمد نذیر رانجھا (۲)
- 89- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، کتابخانہ محمد علی ، کوٹ میدان .
 محمد نذیر رانجھا (۱۰)
- 90- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، کتابخانہ محمد وسیم ،
 چک ۱۹ شمالی .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 91- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، کوٹ بھائی خان ،
 اللہ بخش میکن .
 محمد نذیر رانجھا (۲)
- 92- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، گلزار احمد ، چک ۵۰ شمالی .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 93- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، کوٹ مومن غلام سرور .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 94- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مدرسہ علوم المرتضیٰ ،
 مفتی محمد رفیق .
 نعیم اختر قمر مجددی (۲)
- 95- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مدرسہ رانجھا ، عابد حسین .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 96- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولانا داؤد .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 97- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولانا قدرت اللہ ، محمد نذیر رانجھا (۵)
- 98- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولوی خوشی محمد ،
 حویلی میکنان .
 محمد نذیر رانجھا (۱)
- 99- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولوی عنایت اللہ ،
 چک ۸ شمالی .
 محمد نذیر رانجھا (۳)
- 100- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولوی فتح محمد ، دیو وال .
 محمد نذیر رانجھا (۲)
- 101- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، مولوی محمد یاسین عظامان .
 محمد نذیر رانجھا (۱)

- 102- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، میانی شاہ محمد . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 103- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، نصیر آباد ، مولانا داؤد .
- (۴) محمد نذیر رانجھا
- 104- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، نوان کوٹ ، غلام سرور صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجھا
- 105- سرگودھا (پنجاب) بہلوال ، نوزانوالہ ، کتابخانہ محمود بیگ .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 106- سرگودھا (پنجاب) بہیرہ ، کتابخانہ محمد غوثیہ ، علامہ
- (۲) پیر محمد . نعیم اختر قمر مجددی
- 107- سرگودھا (پنجاب) بہیرہ مدرسہ عزیزیہ ، ابرار احمد بگوی .
- (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 108- سرگودھا (پنجاب) جمہوریان ، عطا الرحمن ، صاحب ، کھوکھر .
- (۶) محمد نذیر رانجھا
- 109- سرگودھا (پنجاب) چوکی بہاکٹ ، محمد سعید صاحب .
- (۴) محمد نذیر رانجھا
- 110- سرگودھا (پنجاب) چھاونی ، کرم دین صاحب .
- (۲) محمد نذیر رانجھا
- 111- سرگودھا (پنجاب) حبیب الرحمن صاحب . محمد نذیر رانجھا (۴)
- 112- سرگودھا (پنجاب) خوشاب ڈستان ، حافظ نور محمد عبداللہ
- (۲) صاحب . محمد نذیر رانجھا
- 113- سرگودھا (پنجاب) خوشاب ، محمد نسیم صاحب .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 114- سرگودھا (پنجاب) ماھیوال مکتبہ سلیمانیہ . محمد نذیر رانجھا (۷)
- 115- سرگودھا (پنجاب) سپرانوالہ کہوہ ، میان داؤد خان .
- (۲) محمد نذیر رانجھا
- 116- سرگودھا (پنجاب) کتابخانہ حبیب الرحمان صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجھا

- 117- سرگودھا (پنجاب) کتابخانہ منیر احمد ، سردار پور نون .
- (۱) محمد نذیر رانجھا
- 118- سرگودھا (پنجاب) ماڑی ، کتابخانہ عبید اللہ صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجھا
- 119- سرگودھا (پنجاب) ملک نصیر احمد صاحب . محمد نذیر رانجھا (۳)
- 120- سرگودھا (پنجاب) مولانا شہاب الدین . محمد نذیر رانجھا (۲)
- 121- سرگودھا (پنجاب) مولوی فخر الدین . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 122- سرگودھا (پنجاب) مولوی فضل اللہ شاہ صاحب .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 123- سرگودھا (پنجاب) نور حیات کالونی بہلوال ، کتابخانہ
- (۱) محمد شریف صاحب . محمد نذیر رانجھا
- 124- سرگودھا (پنجاب) ہانہی ونڈ ، محمود خان صاحب .
- (۲) محمد نذیر رانجھا
- 125- سکھر (سند) کوتھہ سام نہرا ، مولانا میر محمد سکندرانی .
- (۲) محمد علی کوثر
- 126- سیالکوٹ (پنجاب) بدو ملہی کہنہ ، کتابخانہ نخرالطباء .
- (۴) نعیم اختر قمر مجددی
- 127- سیالکوٹ (پنجاب) رنگپورہ ، کتابخانہ حسن علی .
- (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 128- سیالکوٹ (پنجاب) ظفر وال ، ایم۔ آئی۔ کاظمی .
- (۱) پرفسور محمد اقبال مجددی
- 129- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین .
- (۵) سید خضر نوشاہی
- 130- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، مدرسہ قاسمیہ ،
- (۱) نجم الدین صاحب . سید خضر نوشاہی
- 131- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، مولانا محمد ابراہیم
- (۳) ناظم ، یاسینی . سید خضر نوشاہی

- 132- شیخو پورہ (پنجاب) اجینانوالہ ، حکیم سید محمد شاہ .
 (۲) محمد علی کوثر
- 133- شیخو پورہ (پنجاب) بوہر باتھ ، محمد علی کوثر بہتی .
 (۲) سید سادف نوشاہی
- 134- شیخو پورہ (پنجاب) خازنہ دوگران ، رضویہ ، ابوالفیض
 محمد عبد لکریم ابدالوی .
 (۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 135- شیخو پورہ (پنجاب) سرسیدانی ، گنجنہ ضیاء العالوم .
 (۶) نعیم اختر قمر مجددی
- 136- شیخو پورہ (پنجاب) فیروز والا ، میر وال ، کتابخانہ اعظمہ .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 137- شیخو پورہ (پنجاب) مریدی باتھ ، حکیم محمد سید اللہ .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 138- شیخو پورہ (پنجاب) مریدی ، کتابخانہ نقشبندیہ ،
 اشفاق احمد مجددی .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 139- شیخو پورہ (پنجاب) مریدی ، مولانا محمد اسماعیل
 نوشاہی اعظمی .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 140- شیخو پورہ (پنجاب) نارنگ مندی ، چندیالہ کستان ،
 محمد شفیع الراعی
 (۴) نعیم اختر قمر مجددی
- 141- شیخو پورہ (پنجاب) نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہدیہ ،
 مبارک علی شاہد .
 (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 142- شیخو پورہ (پنجاب) نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہدیہ ،
 علی حق شاہ .
 (۱۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 143- شیخو پورہ (پنجاب) نارنگ مندی ، آدوت بہیلان ، چودھری
 ذکاء اللہ .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 144- شیخو پورہ (پنجاب) نارنگ مندی ، ماری کلان ، حکیم
 رحمت علی قریشی .
 (۱) نعیم اختر قمر مجددی

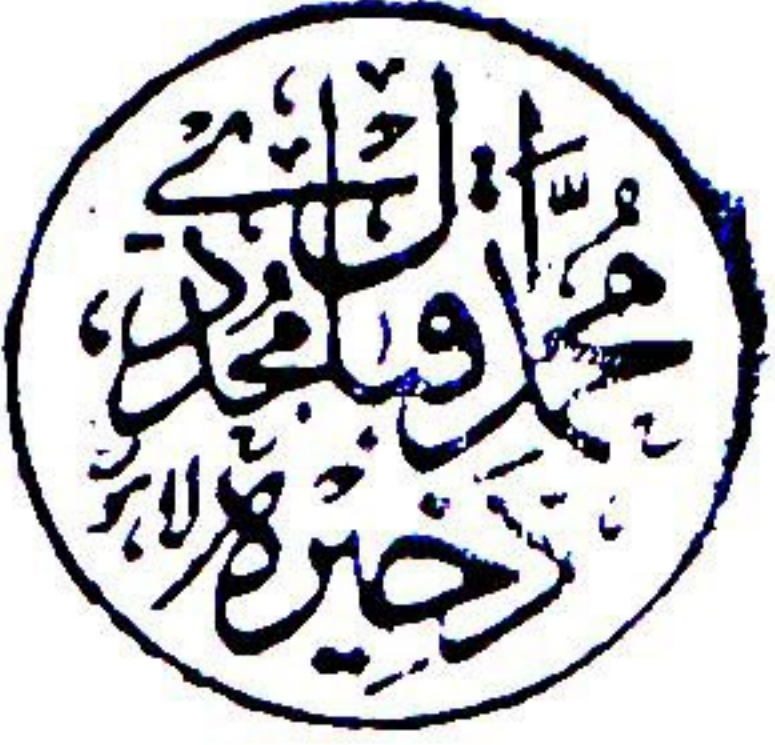
- 145- شیخو پورہ (پنجاب) نوشہرہ ، کتابخانہ ہاشمی .
- (۱) خانم رضوانہ سحر
- 146- فیصل آباد (پنجاب) پیپاز کالونی ، کتابخانہ مجاہد الاسلام .
- (۴) نعیم اختر قمر مجددی
- 471- فیصل آباد (پنجاب) چنیوت بازار وکیلان ، کتابخانہ چشتی
- (۴) سلیمانی . نعیم اختر قمر مجددی
- 148- فیصل آباد (پنجاب) عبداللہ پور ، مولوی محمد رمضان شوق .
- (۱) سید خضر نوشاھی
- 149- فیصل آباد (پنجاب) غلام محمد آباد ، مکتبہ جشتیہ .
- (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 150- قصور (پنجاب) کوت مراد خان ، کتابخانہ ہمدانی ،
- (۳) سید محمد طیب شاہ ہمدانی . بشیر حسین
- 151- قصور (پنجاب) کتابخانہ برکتیہ رضویہ ، محمد عبداللہ
- (۲) قادری رضوی . بشیر حسین
- 152- کراچی (سند) استاد جسام الدین راشدی . روشن آرا بیگم
- 153- کراچی (سند) انجمن ترقی اردو . سید عارف نوشاھی ،
- (۱۰) سید سرفراز علی رضوی
- 154- کراچی (سند) پرفسور نعیم اللہ فہیمی استاد زبان فارسی
- (۱) 155- کراچی (سند) پیر گوٹہ ، مدرسہ راشدیہ .
- 156- کراچی (سند) جناح باغ ، لیاقت ہال لاہری .
- (۱) سید خضر نوشاھی
- 157- کراچی (سند) چنددیگر ، نیشنل بانک آف پاکستان .
- 158- کراچی (سند) کریم بخش خالد ، دبیر دایرہ اطلاعات و
- (۱) فیلم استان سند . سید عارف نوشاھی
- 159- کراچی (سند) لیاقت علی لاہری .
- (۲) 160- کراچی (سند) ہیموریل لاہری .
- 161- کراچی (سند) وزہ ملی .
- (۸۶) سید عارف نوشاھی

- 162- کراچی (سند) ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید
 دہلوی R. ۱.۳ (۹)
- 163- کراچی (سند) ناظم آباد، سید محمد بیدری ، سید خضر نوشاھی (۳)
- 164- کویتہ (بلوچستان) حاجی محمد یوسف . دکتر انعام الحق کوثر (۱)
- 165- کویتہ (بلوچستان) سیٹھ صادق علی . دکتر انعام الحق کوثر (۱)
- 166- کویتہ (بلوچستان) کلی لاجور گلستان ، مدرسہ ضیاء العلوم .
 دکتر انعام الحق کوثر (۷)
- 167- کویتہ (بلوچستان) مولانا محمد ہاشم جان مجددی .
 پرفسور محمد اقبال مجددی (۱)
- 168- کیمپل پور (پنجاب) حسن ابدال ، مدرسہ تعلیم قرآن .
 پرفسور اختر راہی (۱)
- 169- کیمپل پور (پنجاب) سلطانپور ، کتابخانہ شاہدیتہ ،
 مبارک علی شاہد . پرفسور اختر راہی (۱)
- 170- کیمپل پور (پنجاب) چورہ ، مختار الحسن شاہ نقشبندی .
 پرفسور اختر راہی (۱)
- 171- کیمپل پور (پنجاب) کتابخانہ عبدالحق غورغشی .
 پرفسور اختر راہی (۱)
- 172- کیمپل پور (پنجاب) مکھڑ ، مولانا محمد علی .
 پرفسور ملک محمد اقبال (۲)
- 173- گجرات (پنجاب) احمد حسین احمد قلعہ داری .
 پرفسور احمد حسین احمد قلعہ داری (۶)
- 174- گجرات (پنجاب) دالیہ کتابخانہ حکیم محمد اکبر خان .
 پرفسور احمد حسین احمد قلعہ داری (۱)
- 175- گجرات (پنجاب) دہل ، مولانا میر محمد شریف نوشاھی .
 سید خضر نوشاھی (۳)
- 176- گجرات (پنجاب) ماہنپال ، کتابخانہ شاہدیتہ .
 سید عارف نوشاھی (۹)

- 177- گجرات (پنجاب) شاہ دولہ رود ، حکیم عبدالرحیم عبدالجلیل .
- (۱) سید عارف نوشاہی
- 178- گجرات (پنجاب) قلعه دار ، کتابخانہ مولانا عبدالکریم
- (۲) قلعه داری . پرفسور محمد حسین احمد قلعه داری
- 179- گجرات (پنجاب) گنجہ گولیکی ، پیرزادہ خلیل احمد ناصر .
- (۲) محمد علی کوثر نوشاہی
- 180- گوجرانوالہ (پنجاب) تہتہہ گجر ، مولوی محمد عبداللہ .
- (۱) محمد علی کوثر نوشاہی
- 181- گوجرانوالہ (پنجاب) پنڈی بہٹیان ، انجمن اصلاح مسلمین .
- (۲) محمد علی کوثر نوشاہی
- 182- گوجرانوالہ (پنجاب) حافظ آباد ، چشتی کوتتری ، محمد رفیق .
- (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 183- گوجرانوالہ (پنجاب) حافظ آباد ، عبدالرشید فاروقی .
- (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 184- گوجرانوالہ (پنجاب) رسواپور تاون ، کسسی ، محمد حسین
- (۱) کسسی . محمد علی کوثر
- 185- گوجرانوالہ (پنجاب) مکھیکی منڈی ، نذیر احمد نقشبندی .
- (۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 186- گوجرانوالہ (پنجاب) ہوان ٹاؤن ، نصیر احمد .
- (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 187- گوجرانوالہ (پنجاب) علی پور چترہ ، سوٹیان والا .
- (۳) پرفسور محمد اشرف صدیقی سید خضر نوشاہی
- 188- لاہور (پنجاب) اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ قادری .
- (۵) سید عارف نوشاہی
- 189- لاہور (پنجاب) اردو بازار ، کتابخانہ شان اسلام .
- (۱) سید عارف نوشاہی
- 190- لاہور (پنجاب) استاد داکتر محمد باقر . داکتر خالدہ صدیقی

- 191- لاہور (پنجاب) اعوان تاون ، سید سبط الحسن ضیغم .
- (۱) محمد علی کوثر
- 192- لاہور (پنجاب) ازارکی ، دانش آباد ، ۳۷ احسان دانش .
- (۲) شفیق الرحمن نوشاهی
- 193- لاہور (پنجاب) پنجاب پبلک لائبریری . منظور احسن عباسی
- (۱۴) 194- لاہور (پنجاب) دانشگاه آذر . پرفسور محمد اقبال مجددی
- (۴) 195- لاہور (پنجاب) دانشگاه پنجاب (پنجاب یونیورسٹی) .
- (۲۹) 196- لاہور (پنجاب) چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع .
- (۵) محمد علی کوثر
- 197- لاہور (پنجاب) دانشگاه ، ذخیرہ ربانی . داکتر محمد بشیر حسین
- (۲) 198- لاہور (پنجاب) دانشگاه شیرانی . داکتر محمد بشیر حسین
- (۴۸) 199- لاہور (پنجاب) دروازہ ٹیکسالی ، کتابخانہ دارالعلوم
انجمن نعمانیہ .
- (۱) 200- لاہور (پنجاب) دروازہ دہلی ، سولوی نسی بخش ، باغ علی نسیم
- (۲) 201- لاہور (پنجاب) دیال سنگھ ترست سید محمد متین ہاشمی .
- (۱۳) ماجد الرحمان صدیقی
- 202- لاہور (پنجاب) رحمان پورہ ، محمد شریف البدر .
- (۲۰) نعیم اختر قمر مجددی
- 203- لاہور (پنجاب) ریلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی
- (۱) 204- لاہور (پنجاب) جامعہ اشرفیہ . پرفسور اختر راہی
- (۱) 205- لاہور (پنجاب) سرمیدانی گچینہ ضیاء العلوم .
- (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 206- لاہور (پنجاب) شاہی مسجد ، علامہ اکبدمی .
- (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 207- لاہور (پنجاب) شش محل ، ایوانہ جاد سازی ، محمد بشیر
لودھیانوی .
- (۲۳) نعیم اختر قمر مجددی

- 208- لاہور (پنجاب) فقیر خانہ ، کتابخانہ سید مغیث الدین بخاری .
چند تن .
(۱۷) محمد علی کوثر
- 209- لاہور (پنجاب) کتابخانہ الرياض ، جی۔ معین الدین .
دکتر ظہور الدین احمد
(۳)
- 210- لاہور (پنجاب) کتابخانہ قلعہ شاہی . سید عارف نوشاہی
(۲)
- 211- لاہور (پنجاب) گلبرگ ، الف . دکتر محمد عبداللہ جفتائی
(۱)
- 212- لاہور (پنجاب) محمد شفیق . بشیر حسین
(۴)
- 213- لاہور (پنجاب) مسلم مسجد ، کتابخانہ خاور ، محمد حلیم .
سید عارف نوشاہی
(۲)
- 214- لاہور (پنجاب) موزہ . رشید احمد
(۲)
- 215- لاہور (پنجاب) تکامون رود ، خلیل الرحمان داودی .
سید عارف نوشاہی
(۶)
- 216- ملتان (پنجاب) آغا پورہ ، مکتبہ فایق .
(۱)
- 217- ملتان (پنجاب) باغ لانگی ، کتابخانہ عمومی .
دکتر زبیدہ صدیقی
(۸)
- 218- ملتان (پنجاب) جہانپان ، چک I.R. / ۱۱۴ کتابخانہ
اسد نظامی .
سعید الظفر نوشاہی
(۱)
- 219- ملتان (پنجاب) خان عبدالعلیم ترین . دکتر زبیدہ صدیقی
(۱)
- 220- ملتان (پنجاب) خیابان بہاولپور ، دکتر مہر عبدالحق .
(۱)
- 221- ملتان (پنجاب) سید شاہ گردیزی . دکتر زبیدہ صدیقی
(۱)
- 222- ملتان (پنجاب) کتابخانہ خلافت ربوہ . نعیم اختر مجددی
(۱)
- 223- میانوالی (پنجاب) داؤد خیل ، کتابخانہ حقانیہ سعید احمد .
محمد نذیر رانجھا
(۳)
- 224- میانوالی (پنجاب) کندیان ، کتابخانہ سعیدیہ ، مولانا عبدالخلیل
خان صاحب .
محمد نذیر رانجھا
(۳)
- 225- بنون (سرحد) مین بازار ، عبداللہ خان صاحب .
محمد نذیر رانجھا
(۱)
- 226- ہزارہ (سرحد) ہری پور دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ .
پرفسور اختر راہی
(۴)

V - نام شہرہا

بہ ترتیب شمار بیشتر نسخہ ہا

۱۸ - رحیم یار خان (پنجاب) ۸	۱ - اسلام آباد (پنجاب) ۳۱۴
۱۹ - اوچ (پنجاب) ۷	۲ - لاہور (پنجاب) ۲۱۷
۲۰ - جہلم (پنجاب) ۷	۳ - سرگودھا (پنجاب) ۱۳۹
۲۱ - میانکوٹ (پنجاب) ۶	۴ - کراچی (سندھ) ۱۱۹
۲۲ - میانوالی (پنجاب) ۶	۵ - پشاور (سرحد) ۶۳
۲۳ - بہاولپور (سندھ) ۵	۶ - شیخوپورہ (پنجاب) ۴۰
۲۴ - قصور (پنجاب) ۵	۷ - اٹک (سرحد) ۳۹
۲۵ - بنوں (سرحد) ۴	۸ - گجرات (پنجاب) ۲۴
۲۶ - ہزارہ (سرحد) ۴	۹ - راولپنڈی (پنجاب) ۲۰
۲۷ - بہاولنگر (پنجاب) ۳	۱۰ - گوجرانوالہ (پنجاب) ۱۸
۲۸ - جہنگ (پنجاب) ۳	۱۱ - ملتان (پنجاب) ۱۳
۲۹ - مکنور (سندھ) ۲	۱۲ - فیصل آباد (پنجاب) ۱۲
۳۰ - مستونگ (بلوچستان) ۲	۱۳ - خیر پور (سندھ) ۱۲
۳۱ - اوکارا (پنجاب) ۱	۱۴ - دیرہ اسماعیل خان (سرحد) ۹
۳۲ - خوشاب (پنجاب) ۱	۱۵ - کویتہ (بلوچستان) ۸
۳۳ - ماہیوال (پنجاب) ۱	۱۶ - حیدر آباد (سندھ) ۸
	۱۷ - شکار پور (سندھ) ۸

SADI THROUGH THE MANU SCRIPTS OF PAKISTAN

By

AHMAD MONZAVI

**IRAN PAKISTAN
INSTITUTE OF PERSIAN STUDIES
ISLAMABAD—PAKISTAN**

1 9 8 5

8802